

ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ

ਫਰਵਰੀ 15, 1983

February 15, 1983

ਸੰਪਾਦਕ: ਦਰਸ਼ਨ ਗਿੱਲ

ਇਹ ਪੀ ਡੀ ਐਫ ਫਾਈਲ ਸੁਖਵੰਤ ਹੁੰਦਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਸ਼ਿਵਦੇਵ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ ਹੁੰਦਲ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ।

ਸ਼੍ਰੋਤ: ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ ਦਾ ਇਹ ਅੰਕ ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਗਿੱਲ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ।

ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ

25¢

Out Of Greater Vancouver

40¢

ADDRESS:

P.O. BOX 67344 STN. 'O'
VANCOUVER, B.C. V5W 3T1
CANADA

Publisher: ASIA BOOK COMPANY LTD.
VOL. 2, NO. 4 FEBRUARY 15, 1983
PHONE: 324-6111

THE CANADA DARPAN
PUNJABI FORTNIGHTLY
Hon. Editor DARSHAN GILL

ਅੰਦਰ ਪੜ੍ਹੋ :—

ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ
ਅਸਤੀਫੇ ਦੀ ਮੰਗ ਜ਼ੋਰ
ਫੜ ਗਈ
ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ
ਸ਼ਹੀਦ ਠੀਕਰੀਵਾਲਾ
ਦੀ ਟਿਕਟ ਜਾਰੀ ਨਾ
ਹੋਣ ਦਿਤੀ
ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਰਤੀਆਂ
ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਸਬੰਧੀ
ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਨਾ
ਤਾਮੀਲੀ ਲਹਿਰ ਦਾ
ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਵਲੋਂ
ਸੱਦਾ
ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਟੋਟੇ ਟੋਟੇ ਕਰਨ
ਦੀਆਂ ਸੀ. ਆਈ. ਏ.
ਦੀਆਂ ਸਾਜ਼ਸ਼ਾਂ
ਕਿਸਾਨ ਜਾਤਪਾਤ ਤੇ
ਫਿਰਕਾ ਪ੍ਰਸਤੀ ਤੋਂ
ਬਚਣ

ਬਨਾਮ 'ਜਥੇਦਾਰ' ਤਾਰਾ
ਸਿੰਘ ਹੇਅਰ

ਨਾ ਜਿਨਕੀ ਦੋਸਤੀ ਔਛੀ
ਨਾ ਜਿਨਕੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਔਛੀ
ਲਿਖਤਮ ਮਹਿਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਅੱਗੇ ਮਾਨਯੋਗ 'ਜਥੇਦਾਰ' ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਹੇਅਰ
ਦੇ ਨਾਂ ਖੁਲੀ ਚਿੱਠੀ (ਅੰਦਰ ਪੜ੍ਹੋ)

Bennett Sangra Insurance
AGENCIES LTD.

AUTOPLAN RENEWALS

5 qualified staff to serve you No waiting — Free parking

In February open 9 A.M. to 9 P.M. Monday to Saturday

ਜੇ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਇਨਸ਼ੁਰੈਂਸ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹੈ
ਹੁਣੇ ਮਿਲੇ

Baldev Sangra
Res: 325-5857
Pager: 687-7711 #7648

Jeffrey Clough
Res: 669-3119

6653 Victoria Drive, Vancouver, B.C. V5P 3Y2
Bus: 321-6557

Insurance for all your needs

- Commercial
- Homeowner-Tenants
- Disability
- Travel-Medical coverage
- Trailers & Campers

1983 INSURANCE AND LICENCE

BALDEV SANGRA

ਦਰਬਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਸਤੀਫੇ ਦੀ ਮੰਗ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਗਈ

ਜਲੰਧਰ:—ਪੰਜਾਬ ਪਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ (ਆਈ) ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋਸ਼ ਰਾਜ ਸ਼ਰਮਾ ਵਲੋਂ ਅਸਤੀਫੇ ਦੇ ਦੇਣ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ (ਆਈ) ਵਿਚ ਦਰਬਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧੜੇ ਨੇ ਸਿਰ ਚੁੱਕਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਹਿਤਾਂ ਦੇ ਏਕਤਾ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਦਰਬਾਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦਰਬਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਮੁਨੀ ਭਰ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਰਾਜ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਖਰਾਬ ਹੋਏ ਹਨ। ਅਤੇ ਬੇਗੁਨਾਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੇ ਮੁਲੀਆਂ ਗਾਜਰਾਂ ਵਾਂਗ ਕਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸ ਆਈ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਕੁਲਵੰਤ ਰਾਏ ਅਗਰਵਾਲ, ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਮੇਧ ਰਾਜ ਗੋਇਲ ਤੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਨੀ ਨੇ ਇਕ ਸਾਂਝੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਹੋਸ਼ ਰਾਜ ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦਰਬਾਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵੋਰ ਤੌਰ ਤੇ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਇਕ ਹੋਰ ਖਬਰ ਅਨੁਸਾਰ ਕਪੂਰਥਲਾ ਜ਼ਿਲਾ ਕਾਂਗਰਸ (ਆਈ) ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਸਕੱਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁਮਣ ਨੇ ਵੀ ਹੋਸ਼ ਰਾਜ ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕਰਦਿਆਂ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਮਜਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦਰਬਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਦਰਬਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਮੁਨੀ ਭਰ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਹ ਹਾਲਾਤ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬੇਗੁਨਾਹ ਲੋਕ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਕ ਮੰਤਰੀ ਉੱਤੇ ਭੁਲੱਥ ਹਲਕੇ ਦੇ ਇਕ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ।

ਇੰਦਰ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਸਥਿਤੀ ਤੇ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ—ਰਾਮ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ—ਕਾਂਗਰਸ (ਜੇ) ਦੇ ਲਾਡਲ ਜਗਜੀਵਨ ਰਾਮ ਨੇ ਕੌਂਸਲਰ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਰੋਏ ਬਦਲ ਉੱਤੇ ਤਿਖਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਥਿਤੀ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਵਸਥਾ ਅਤੇ ਕੌਮਤ ਵਾਧੇ ਸਮੇਤ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਅੱਜ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਇੰਦਰ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਾਬੂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਰਨਾਟਕ ਅਤੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਹਾਰ ਦਾ ਮੂੰਹ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਪਿਆ ਉਸ ਨਾਲ ਉਹ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀ ਮੱਧਕਾਲੀ ਚੋਣ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਸ਼੍ਰੀ ਜਗਜੀਵਨ ਰਾਮ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮੁੜ ਕਦੇ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ (ਆਈ) ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਣਾਈ ਰਖਣਗੇ। ਉਹਨਾਂ ਵਿਅੰਗ ਕੀਤਾ, “ਹੁਣ ਇੰਦਰਾ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਕਿਹੜੀ ਖਿਚ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਕਾ ਵਿਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਚਾਈ ਨਹੀਂ। ਮੇਰੀ ਇਕਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸੁਆਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਇਕ ਗੰਭੀਰ ਸੁਆਲ ਸ਼ਹੀਦ ਠੀਕਰੀਵਾਲਾ ਦੀ ਟਿਕਟ ਕਿਉਂ ਜਾਰੀ ਨਾ ਹੋਈ ?

ਇਕਾ ਦੇ ਸਾਬਕ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਸ੍ਰੀ ਸਤਪਾਲ ਕਪੂਰ ਨੇ ਇਕਾ ਐਮ. ਪੀ. ਸਰਦਾਰ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉੱਤੇ ਇਕ ਗੰਭੀਰ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਠੀਕਰੀਵਾਲਾ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਡਾਕ ਟਿਕਟ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿਤੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਕਪੂਰ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ “ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਡਾਕ ਅਤੇ ਤਾਰ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਠੀਕਰੀਵਾਲਾ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਝਗੜਾ ਪਾ ਲਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਹਾਦਤ 19 ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ 20 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਹੋਈ ਸੀ।” ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਝਗੜੇ ਦਾ ਕੇਵਲ ਇਹੋ ਮਕਸਦ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਟਿਕਟ ਜਾਰੀ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ।

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਸ ਖਾਨਦਾਨ ਦੇ ਚੌਥੇ ਚਰਾਗ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਫਰਜ਼ਦ-ਏ-ਖਾਸ ਦੌਲਤ ਇਲਾਜ਼ਮੀਆ ਵਜੋਂ ‘ਸਨਮਾਨਿਆ’ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਹੁਕਮਰਾਨੀ ਦੇ ਤਸੀਹੇ ਸਰਦਾਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਠੀਕਰੀਵਾਲਾ ਲਈ ਜਾਨ ਲੈਣਾ ਸਿੱਧ ਹੋਏ ਸਨ। ਜੇ ਸ਼੍ਰੀ ਕਪੂਰ ਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਦਰੁਸਤ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਫ਼ ਜਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿ ਇਕਾ ਦਾ ਚੋਲਾ ਪਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਖਾਨਦਾਨੀ ਨਫਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਡੂੰਘੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੋਈ ਬੈਠੇ ਹਨ।

ਪਰ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਅਫਸੋਸ ਕਾਰਦਾ ? ਸੁਆਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੌਂਸਲਰ ਡਾਕ ਤਾਰ ਵਿਭਾਗ ਜਾਂ ਇਉਂ ਕਹੋ ਕਿ ਕੌਂਸਲਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਚਾਲ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਫਸਿਆ। ਸ਼੍ਰੀ ਕਪੂਰ ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਤਾਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਗਿ: ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਜਿਹੜੇ ਆਪ ਰਜਨਾਥਾ ਸ਼ਾਹੀ ਵਿਰੁਧ ਘੁਲਾਟੀਏ ਰਹੇ ਹਨ ਵੀ ਸ਼ਹਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ। ਸ਼੍ਰੀ ਕਪੂਰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਦੀ ਇਕ ਕਾਪੀ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਭੇਜੀ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਵਨ ਤੋਂ ਬਾਕਾਇਦਾ ਸੂਚਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੀ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸ਼੍ਰੀ ਕਪੂਰ ਵਲੋਂ ਲਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਜੁਆਬ ਦੇਵੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਲਜ਼ਾਮ ਪਬਲਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਜੁਆਬ ਵੀ ਪਬਲਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਦਿਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਉਪਰੰਤ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉੱਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਕਪੂਰ ਉਪਰੋਕਤ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਐਨ ਉਹੋ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਈ ਅਜੋਕੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਭਰੋਸੇ ਵਾਲੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵੀ ਹਨ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਿਤੀ ਸ਼ਹੀਦ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇਕ ਚੈਲੰਜ ਦੀ ਹੋਸੀਅਤ ਰਖਦੀ ਹੈ।

ਫਿਰਕਾ ਪ੍ਰਸਤ ਤੇ ਫੁੱਟ ਪਾਊ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ:—ਉਘੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲੀਡਰ ਕਾਮਰੇਡ ਹਿਰੇਨ ਮੁਖਰਜੀ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਅਖੰਡਤਾ ਲਈ ਉਭਰਨ ਵਾਲੇ ਖਤਰਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਚੌਕਸ ਕਰਦਿਆਂ ਫਿਰਕਾ ਪ੍ਰਸਤ ਤਾਕਤਾਂ ਅਤੇ ਫੁੱਟ ਪਾਊ ਅਨਸਰਾਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਮੁਖਰਜੀ ਕਲ੍ਹ ‘ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ’ ਉੱਤੇ ‘ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਵਧਦਾ ਖਤਰਾ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਭਵਿੱਖ’ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਤੇ ਹੋਏ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿਚ ਬੋਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਏਕਤਾ ਲਈ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਚੇਤੇ ਕੀਤਾ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮੋਨਿਨ ਸੁਸਾਇਟੀ ਅਤੇ ਫਿਰਕਾ ਪ੍ਰਸਤੀ ਵਿਰੋਧੀ ਕਮੇਟੀ ਵਾਲੇ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਇਸ ਸੈਮੀਨਾਰ ਨੂੰ ਪੀ. ਐਨ. ਹਕਸਰ, ਸੱਯਦ ਮੀਰ ਕਾਸਮ, ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਦਰਬਾਰ ਸਿੰਘ, ਟੀ. ਐਨ. ਕੌਲ, ਸ਼੍ਰਮਤੀ ਅਰੁਣਾ ਆਸਫ ਅਲੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਭਦਰਾ ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਵੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ।

ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਤ-ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਟਿਕਟ ਦੇਣ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਚੋਣ-ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਉੱਤੇ ਵੀ ਫਿਰਕਾ ਪ੍ਰਸਤੀ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ, ਇਕਾ ਆਗੂ ਮੀਰ ਕਾਸਿਮ ਨੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿਤੀ ਕਿ ਕੁਝ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਕੱਟੜ ਪੰਥੀਆਂ ਦੇ ਫਿਰਕੂ ਉਭਾਰ ਨਾਲ ਮੁਸਲਮਾਨ ਫਿਰਕੂਆਂ ਨੂੰ ਉਭਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਮਿਲੇਗੀ।

ਦਰਬਾਰ ਸਿੰਘ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ—ਕਟਾਰੀਆ

ਫਰੀਦਕੋਟ:—ਸੰਤ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ ਕਟਾਰੀਆ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਿੰਘ ਕੁਝ ਬਾਰਸ਼ੁਖ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਉਪਰ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਬੰਬ ਹਮਲੇ ਸਿਰਫ ਤਮਾਸ਼ਾ ਜਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਹਨਾ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜਾ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਮਤ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਿਰੰਕਾਰੀਆਂ ਉੱਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੁਝ ਸਵਾਰਥੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਉਹਨਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦਰਬਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਕਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਹੋਸ਼ ਰਾਜ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਬਸੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਹਾਸਲ ਹੈ।

ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ—ਮੁੜ ਵਸਾਊ ਮੰਤਰੀ

ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ:—ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਖੇ ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਭਗਤ ਰਵੀਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਬੜੀ ਧੂਮ ਧਾਮ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਇਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਜਲੂਸ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਭਗਤ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਲੇਵਾਵਾਂ ਨੇ ਭਾਗੀ ਤਦਾਦ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੜ ਵਸਾਊ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਕੇ. ਪੀ. ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਰਵੀਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਉਤਮ ਅਸਥਾਨ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਰਵੀਦਾਸ ਟਰਸਟ ਦੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰੇਗੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 5000 ਮੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਹੋਰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 67 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰਾਜ ਦੇ ਪਛੜੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਸਕੀਮ ਚਾਲੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਬ ਡਵੀਜਨ ਅਫਸਰ (ਸਿਵਲ) ਸਰਦਾਰ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੀ. ਸੀ. ਐਸ. ਨੇ ਵੀ ਭਗਤ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਅਰਪਣ ਕੀਤੀ।

ਚੌਹਾਨ ਦਾ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਬੰਦ

ਅਟਵਾ:—ਕਥਿਤ ‘ਖਾਲਿਸਤਾਨ’ ਦੇ ਆਪ ਹੀ ਬਣੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਵੜਨ ਦਾ ਵੀਜ਼ਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪਰਵਾਸੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਸਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਕਮ ਬਦਲੇ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪਰ ਉਸਨੇ ਵੀਜ਼ਾ ਨਾ ਦੇਣ ਪਿੱਛੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੋ ਉਸਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਡਾ: ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਨੇ ਇਸ ਐਕਸ਼ਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਣ ਦੀ ਵੀ ਖੁਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀ ਜਿਥੇ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸਦਾ ਪਾਸਪੋਰਟ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬਾਦ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਾਸਪੋਰਟ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਚੌਹਾਨ ਇਸ ਸਮੇਂ ਲੈਂਡਡ ਪਰਵਾਸੀ ਵਜੋਂ ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਬਰਤਾਨੀਆ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਨਾਖਤੀ ਕਾਰਡਾਂ ਤੇ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਦੂਤਵਾਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦਸੰਬਰ 1981 ਵਿਚ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਚੌਹਾਨ ਦਾ ਪਾਸਪੋਰਟ ਮਨਸੂਖ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਮਨਸੂਖ ਕੀਤੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਤੇ ਯਾਤਰਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਨਵੀਂ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਨਾ ਲਈ ਜਾਵੇ।

ਲੰਦਨ ਵਿਚ ਕਨੇਡਾ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਸੀ. ਐਸ. ਰੋਜ਼ਰ ਦੇ ਚੌਹਾਨ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ‘ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਦਰਖਾਸਤ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਪਰਵਾਸੀ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਵੀਜ਼ਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।’

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਦਸਦਾ ਹੈ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਕਨੇਡਾ ਹਾਈਕਮਿਸ਼ਨ ਲੰਦਨ ਅਤੇ ਕਨੇਡਾ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀਜ਼ੇ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਦੇ ਪੱਤਰ ਲਿਖੇ ਗਏ ਹਨ।

ਚੌਹਾਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਸਦੀ ਪੇਸ਼ਗੀ ਜਮਾਨਤ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਈ ਤਾਂ ਉਹ ਭਾਰਤ ਜਾਣਗੇ।

ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾਣਗੇ—ਪਾਂਡੇ

ਰੋਪੜ:—ਇਥੋਂ 40 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ 13 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਬਣੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਰਧਾਵਾ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਭਾਸ਼ਨ ਦਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼ਿਹਤ ਤੇ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਜੁਗਿੰਦਰ ਪਾਲ ਪਾਂਡੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਕ ਮਹਤਵ ਪੂਰਨ ਘਟਨਾ ਹੈ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ 2 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਕੇਂਦਰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਮੂਹਕ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਮਹਤਵ ਪੂਰਨ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ, ਉਹਨਾਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਲਕੱਤਾ, ਬੰਬਈ ਤੇ ਮਦਰਾਸ ਵਿਖੇ ਵੀ ਵੱਡੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਕੇਂਦਰ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸਾਹਿਤ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਪਰਚਾਰ ਤੇ ਪਰਸਾਰ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਜੁਗਿੰਦਰ ਪਾਲ ਪਾਂਡੇ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੋਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾਣਗੇ।

ਵੰਡਦਾ ਸੀ ਲੋਕਤਾ ਨੂੰ ਸ਼ਖਸ ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਦੇ, ਮਰ ਗਿਆ ਹੈ ਆਪ ਉਹ ਪੀ ਕੇ ਪਿਆਲਾ ਜ਼ਹਿਰ ਦਾ।

ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਗਰੇਸ਼ੀ ਦੇ. ਜੇ. ਸੁਪਰਮਾਰਕਿਟ ਤੋਂ ਖਰੀਦੋ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਵੀਡੀਓ ਗੇਮਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਮਿਲਣਗੀਆਂ * ਸਟੋਰ ਸਵੇਰੇ 7 ਵਜੇ ਤੋਂ ਰਾਤ ਦੇ ਬਾਰਾਂ ਵਜੇ ਤੱਕ ਖੁਲ੍ਹਾ ਮਿਲੇਗਾ * ਬਾਰਲੇ ਟਾਊਨ ਤੋਂ ਮੇਲ ਆਰਡਰ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

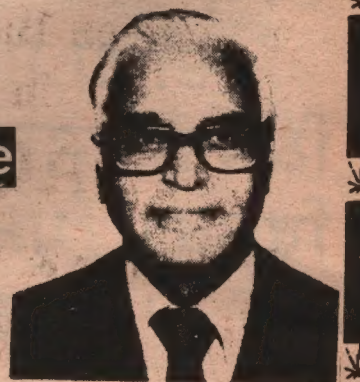
Sunlife
OF CANADA
Get Your Life in Shape

Mohinder Singh Gill
B.Comm., M.B.A., C.G.A.
Life Under Writer

700 Royal Center (Box 11112)
1055 W. Georgia St., Vancouver,
B.C.
V6E 3P3

Do You Have a Key-Person in Your Business ?

What would happen if you lost that person ? Insure your recovery
Call: Off.682-8441 Res.433-1684

GOYAL : THE VIDEO KING

4160 FRASER ST.
VANCOUVER, B.C. V5V 4E8

Proudly Announce a Grand Sale On Video Machines
Best Selling Machines

FISHER

FVM- 510K NOW FOR ONLY \$649.95

PANASONIC

8 Hour/3 Speed Home Video Cassette Recorders

PV - 1301K FOR \$799.95

**We sell
Toshiba, Fisher
And Panasonic,
Mitsubishi Video Machines**

Worlds Lightest and Smallest Portable Video

Released or Releasing
Kamal Hussan & Anita Raai

**in
ZARA SI ZINDAGI**

**PV - 5500
\$1299.00 Only**

**Vinod Khanna & Raakhi
& Parveen Babi & Pran
in**

TAAQAT

**Raj Kumar & Meena Kumari in
DIL APNA AUR PREET PARAI**

**Jeetindra, Raj Babbar & Parveen
Babi in**

ARPAN

**REKHA in
AAKHRI MUJRA**

**India's Entry to
International
Festivals**

CHAKRA

AFSANA DO DIL KA

SAV DIN FAAS KE

MEHNDI

**Arrived a Huge
Shipment of
SIMSONITE
LUGGAGE**

Rajinder Goyal

PHONE: (604)873-8308

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ
ਸਬੰਧੀ ਚੁਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕਦਮ

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਮਸਲਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਲਈ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਉਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜੋ ਕਦਮ ਚੁਕਿਆ ਹੈ, ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ Absentee Landlordism (ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰ ਜਾਗੀਰਦਾਰ) ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਰਸੰਗ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ 31 ਦਸੰਬਰ 1973 ਤਕ ਤਾਂ ਇਹ ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰ ਜਾਗੀਰਦਾਰੀ ਕਾਇਮ ਰਖਣ ਦੀ ਇਜ਼ਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ 1 ਜਨਵਰੀ, 1974 ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਆਤਮ ਵਿਰੋਧ ਹੈ। ਹੁਣ ਭਾਰਤੀ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਹੁਣ ਵੀ ਪੂਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਹਮਦਰਦੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਸਬੰਧੀ ਇਕ ਗੱਲ ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਰ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਲਟਕਾਉਣ ਵਿਚ ਮਾਹਰ ਹੈ। ਇਹ ਹੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਫੈਸਲੇ ਤੇ ਨਾ ਕਦੀ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਖੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਬਾਰੇ ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਬੇਚੈਨੀ ਦਾ ਮੁਖ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਰਤੀ ਉੱਥੇ ਵੀ ਤਾਂ ਨਾਂ ਦੇ ਹੀ ਮਾਲਕ ਹਨ। ਵਾਹੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਕੇ ਸਬੰਧੀ ਜਾਂ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਚਾਰ ਕਿੱਲਿਆਂ ਦੀ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਇਥੇ ਜਾਗੀਰਦਾਰੀ ਦਾ ਸੁਆਲ ਕਿਥੇ ਆ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ? ਤੀਜੇ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਭਾਵੁਕ ਸਾਂਝ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਕੀ ਖੱਟੇਗੀ?

ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਸਲਾ ਅਫਜਾਹ ਹੈ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸਭ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਚੇਤਨ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਮਸਲੇ ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਇਕੋ ਇਲਤਜ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਸਲਾ ਸਮੁੱਚੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦਾ ਸਮਝ ਕੇ ਅਜਿਹੇ ਕਦਮ ਉਠਾਏ ਜਾਣ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਇਕ ਤੰਦ ਵਿਚ ਪਰੇ ਜਾ ਸਕੀਏ। ਇਸਨੂੰ ਇਕ ਜਾਂ ਦੂਜੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਾ ਬਣਾਕੇ ਸਮੁੱਚੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈਏ। ਇਹ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰਾਹ ਆਪਣਾ ਕੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਨੁਕਸਾਨ ਆਪ ਕਰੀਏ।

ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ

ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੈ, ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਬਾ ਆਦਮ ਹੀ ਨਿਰਾਲਾ ਹੈ। ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਸ਼ੈਲੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਅੰਤ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅਹਿਮ ਅੰਗ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਦੇ ਆਰੰਭਣ ਵੇਲੇ ਵੀ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਣ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਸਹ ਜੋ 'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਲਖੜ ਰਵੇਗਾ। ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਕਿਸੇ ਧੜੇ, ਕਿਸੇ ਫਿਰਕੇ, ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਬੱਝ ਕੇ ਸੱਚ ਦਾ ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਧਾਰ ਸਕਦੀ। ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨਾ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਧਾਰ ਤੇ ਤੁਰਨ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਕਈ ਪਰਭਾਵ ਵੇਲੇ ਵਿਅਕਤੀ, ਕਈ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਤੇ ਕਈ ਅਦਾਰੇ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਢੰਗ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਸਾਬਤ ਸਬੂਤ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਗਿਰਗਟ ਵਾਂਗ ਰੰਗ ਬਦਲੇ ਹਨ। ਇਸ ਹਾਸੇਹੀਣੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਜਿਹਾ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਪਬਲਿਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਅਕਤੀ, ਕੋਈ ਸਿਰ ਕੱਢ ਲੀਡਰ, ਕੋਈ ਸੰਸਥਾ, ਕੋਈ ਵਪਾਰਕ ਕੇਂਦਰ ਅਜਿਹੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਤੀ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ ਜਿਸਨੂੰ ਜ਼ਲੀਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਸਰ ਛੱਡੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਤੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਖਬਾਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਲਿਆ ਕੇ, character assassination ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਕੁਝ ਪੱਤਰਕਾਰ ਬਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਆਏ।

ਅਜਿਹੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਦਜਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਪਰਚਾਰ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ, ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਬੁਰਕਾ ਪਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਾਲਰ ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਬਣੇ। ਇਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਕਮੀਨਗੀ ਦੀ ਪੱਧਰ ਤਕ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਪੱਛਮੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿਚ ਜੀ ਰਹੇ ਹਾਂ ਸਾਹ ਲੈ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਮਾਤ੍ਰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵੀ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ ਨਾ ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮਾੜੀ ਜਹੀ ਨਜ਼ਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਤੇ ਵੀ ਮਾਰੀਏ-ਕਿ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਬੋਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਸਾਡੇ ਕੁਝ ਪੱਤਰਕਾਰ ਵਰਤ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਹਾਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮਸ਼ੀਨ ਖਰੀਦ ਲਈ ਹੋਵੇ, ਗਰੇਸਰੀ ਸਟੋਰ ਖੋਲ੍ਹ ਲਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਚਾਲੂ ਕਰ ਲਈ ਹੋਵੇ ਸਾਡੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਦਿੱਡ ਵਿਚ ਸੂਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੰਨੇ ਤੰਗ-ਨਜ਼ਰ ਲੋਕ ਜਦ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀ ਫੜ੍ਹ ਮਾਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅਫਸੋਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਿਵਾ, ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਚਾਰਾ ਵੀ ਕੀ ਹੈ।

ਹਸਦ, ਕੀਨਾ, ਸਾਡਾ ਰੋਗੀ ਰੁਚੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਬਚ ਸਕੇ ਤਾਂ ਜਿਥੇ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਥਾਂ ਦਿਵਾਣ ਦੇ ਲਾਇਕ ਹੋ ਸਕਾਂਗੇ, ਉਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤਾ ਵੀ ਦੇਖ ਸਕਾਂਗੇ।

ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨ ਸਾਡੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਗ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਣ, ਇਜ਼ਤ ਸਾਡਾ ਆਪਣਾ ਮਾਣ ਤੇ ਇਜ਼ਤ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੜਾਵਾਂ ਤੋਂ ਗੁਜਰਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਤੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਲਈ ਬੋਲੀ ਦੀ ਸੂਖਮਤਾ ਤੇ ਸਮਝਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਾ ਸਾਡਾ ਕਰਤੱਵ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਇਹ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਦੋਂ ਖਣੇ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਅਤਿਕਾ ਸਾਹਿਬ ਬਣੇ।

ਸਫ਼ਰ ਹੈ ਮਾਰੂਥਲਾਂ ਦਾ ਪੈਰ ਜੇ ਨੰਗੇ ਤਾਂ ਕੀ?
ਤਨ ਵੀ ਨੰਗਾ ਹੋਵੇ ਬੇਸ਼ਕ ਡਰ ਨਈਂ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ।

ਖੂਨ ਜਦ ਉਹ ਜਿਗਰ ਦਾ ਪਾ ਕੇ ਮਸ਼ਾਲੀ ਰੁਰ ਪਏ,
ਨੂਰ ਦੇ ਭਰ ਗਿਆ ਕੋਨਾ-ਕੋਨਾ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ।

ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ। ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ 40 ਡਾਲਰ ਦੀ ਚਿਕ ਭੇਜੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 20 ਡਾਲਰ ਭਾਈ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਪੁਰਤ ਸਹੀਦ ਭਾ: ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖੁਰਦਪੁਰ ਵਲੋਂ ਹਨ ਤੇ 20 ਡਾਲਰ ਦਾਸ ਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਅਡਰੈਸ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਪੇਪਰ ਮਿਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਆਪ ਜੀ ਤੇ ਹੋਰ ਸਮੂਹ ਪਰਵਾਰ ਤੇ ਸਟਾਫ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਫਤਿਹ ਪਰਵਾਨ ਹੋਵੇ ਜੀ।

ਹਰਜਨ ਸਿੰਘ ਮਨਹਾਸ
ਡੰਕਨ, ਬੀ. ਸੀ.

ਪਿਆਰ ਭਰੀ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ।

ਸਮਾਚਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਹੀ ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ ਪੇਪਰ ਪਤਿਆ ਹੈ। ਪੜ੍ਹ ਕਰ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ। ਪੇਪਰ ਬਹੁਤ ਅੱਡਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤਕਪੱਖ ਤੋਂ ਪੇਪਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਯੋਗ ਹੈ। ਕੁਝ ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕਰ ਮਨ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਆ ਅਜ ਕੱਲ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਭਖਦੇ ਮਸਲੇ ਤੋਂ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਰੇ ਖਬਰਾਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਅੱਡੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਚੱਜੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਹਨ। ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਹਰ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਜਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਆਪ ਪਾਸ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੇਪਰ ਵਿਚ ਖਬਰਾਂ ਲਈ ਥਾਂ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਪੇਪਰ ਤੇ ਆਪਜੀ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਲਈ ਦਿਲੋਂ ਪੰਨਵਾਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਪੇਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਹੀ ਛਪਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਇਸ ਪੇਪਰ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਹੋਰ ਪੇਪਰਾਂ ਵਾਂਗ ਕਿਸੇ ਤੇ ਚਿੱਕੜ ਨਹੀਂ ਸੁਟਿਆ ਇਸ ਲਈ ਪੇਪਰ ਹੋਰ ਵੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਯੋਗ ਹੈ। ਆਪਜੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦੋਸਤਾਂ ਦੇ ਚੰਦੇ ਭੇਜ ਰਹੇ ਹਾਂ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਛੇਤੀ ਹੀ ਪੇਪਰ ਚਾਲੂ ਕਰ ਦਿਉਗੇ।

ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਕੰਗ
ਪ੍ਰਿੰਸ ਜੌਰਜ਼।

ਪਿਆਰੇ ਦਰਸ਼ਨ ਗਿੱਲ,

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੇਪਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਲਈ ਸ਼ੁਭ ਇਛਾਵਾਂ ਕਬੂਲ ਕਰੋ। ਵੈਸੇ ਪੇਪਰ ਜੋ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਮੰਤਵ ਦਾ ਸੂਚਕ ਹੋਵੇ, ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ, ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਗੰਮੀਆਂ ਲਈ ਨਵਾਂ ਸੰਦੇਸ਼ ਤੇ ਸਟਾਈਲ ਲੈ ਕੇ ਜੰਮਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਨਿਖਾਰ ਜੋ ਕੁਝ ਇਸ ਅੰਕ ਵਿਚ ਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਨਿਖਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਆਪ ਇਸ ਹਿਮਤ ਤੇ ਲਗਨ ਲਈ ਵਧਾਈ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋ। ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਸਲਿਆਂ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੇਪਰ ਦੀ ਪਾਲਸੀ, ਬੋਲੀ ਤੇ ਪੱਧਰ ਆਦਿ) 'ਚ ਪੈਣ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪ ਦਾ ਧਿਆਨ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀ ਦਰੁਸਤੀ ਤੇ ਸ਼ੁਧਤਾ ਵੱਲ ਦਿਵਾਣ ਦੀ ਗੁਸਤਾਖੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਪਿਛਲੇ ਜਨਵਰੀ 1 ਵਾਲੇ ਅੰਕ 'ਚ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਹਾਲ 'ਚ ਹੋਈ ਮਹਾਨ ? ਹਿਤਰਾਸਕ ? ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਗੀਪੋਰਟ ਛਪੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਜੋ ਗੱਲ ਪਾਠਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਿੱਚਦੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਹਾਜ਼ਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ—ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਲੱਗਭਗ। ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ "ਪਵਿੱਤਰ" ਜਗਾ ਦੇਖਣ ਦਾ ਭਾਗ ਨਸੀਬ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਖਰਾ ਖਰ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੁਝ ਕੁ ਇਕੱਠ 500-550 ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਔਰਤੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਲੋਕੀ ਬਾਹਰ ਕਾਰਾਂ 'ਚ ਬੈਠੇ ਹੀ "ਮਹਾਨ ਸੰਤ" ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਸੁਣਦੇ ਰਹੇ ਜਾਂ ਮੇਨ ਸਟਰੀਟ ਉਪਰ ਕਤਾਰਾਂ 'ਚ ਖੜਕੇ। ਆਪ ਨੂੰ ਨਿਮਰਤਾ ਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਪਣੀ ਮਸ਼ਰੂਫ ਜਿੰਦਗੀ 'ਚੋਂ ਟਾਈਮ ਕੱਢ ਕੇ (ਬੇਸ਼ਕ ਕੁਝ ਕੁ ਪਲ ਹੀ) ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਸੀਟਾਂ ਵਾਲੇ open air Hall ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਿਓ।

ਖੈਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦਾ ਤਾਂ ਛੱਡੋ। ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਜਿੰਨੇ ਹੀ ਗਰਦਾਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਸਤ ਉਲਟ-ਇਨਕਲਾਬੀ ਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਉਲ-ਜਲੂਲ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਪੁਕਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ "ਪਵਿੱਤਰ ਥਾਂ" ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ "ਧਰਮ ਰਾਜ ਦਰਬਾਰ" ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਉਪਰ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਜਮਦੂਤਾਂ ਦਾ ਪਹਿਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੰਨਾ 'ਚ ਪਾਉਣ ਦਾ ਨਸੀਬ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਪਰ ਜਨਤਾ ਬਹੁਤ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਆਮ ਸ਼ਰਾਬੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਈ ਗੰਭੀਰ ਸਰੋਤੇ ਵੀ ਗੁਪਤਚਰ ਨਿਗਾਹਾਂ ਤੋਂ ਓਹਲੇ ਅਕਸਰ ਪਹੁੰਚ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੋ ਆਪਣੇ ਪੇਪਰ 'ਚ ਛਪੀ ਗੀਪੋਰਟ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਜੋ ਕੁਝ ਇਥੇ ਅਲੋਕਾਰਾ ਇਥੇ ਹੋਇਆ, ਅੱਖੀਂ ਦੇਖੇ ਸੀਨ ਵਾਗੂੰ ਉਸ ਸਰੋਤੇ ਤੋਂ ਸੁਣਕੇ, ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਣ ਦੀ ਗੁਸਤਾਖੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ 8-10 ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਤੇ ਸਰਬ-ਸੰਮਤੀ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਦੱਸਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਾਹੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਸੋਮਰਸ ਤੇ ਗੋਸ਼ਤ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਿੱਚ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਨ। ਇਥੋਂ ਦੇ ਕਈ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਸੋਮਰਸ 'ਚ ਇੰਨਾ ਗੁੱਟ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਸੁਹਣੀ ਕਵਿਤਾ (ਉਹੀ ਦੁਹਰਾਕੇ) ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਮਿਆਂ ਤੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਪੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮਹਾਨ ਕਾਮਰੋਡ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸਦੇ ਰਖਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆਮ ਸਧਾਰਣ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਇਕ ਉਲਟ-ਇਨਕਲਾਬੀ ਜਥੇਬੰਦੀ (B.C.O.F.R.) ਦੇ ਉਪਰ 'ਸਿਰਫ ਦੋ ਵਾਰੀ' ਹੀ ਗੱਲਾ ਕਰਵਾਇਆ। ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਮਾਰਚ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ "ਮਹਾਨ ਇਨਕਲਾਬੀ" ਮਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਵੀ ਡਾਂਗਾਂ ਦੇ ਜੋਹਰ ਵਿਖਾਏ। ਆਮ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਕਰਦਿਆਂ ਇਕ ਹੋਰ "ਮੱਠ" ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਔਰਤ ਇੰਨੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਡਾਂਗ ਚਲਾਉਣੀ ਤਾਂ ਵੱਖ ਸਿਰਫ ਉਠਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਈਏ ਇੰਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤਾਰੀਫ ਦੇ। ਔਰਤਾਂ, ਜੋ ਦਿਨ ਰਾਤ ਫੈਕਟਰੀਆਂ ਖੇਤਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਕੰਮ ਦੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖ ਰੇਖ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ 3-4 ਹੱਥ ਲੰਮੀ ਡਾਂਗ ਘੰਟਾ ਕੁ ਹੱਥ 'ਚ ਫੜਕੇ ਖੜੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਹੀ ਬਹੁਤ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਦਮ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਰੋਲ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਹੈ।

ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਨ 'ਸਾਥੀ ਤੇ ਗੁਰੂ' ਨੇ ਫਰਮਾਇਆ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਸੇ ਗੁਰੂ ਮੁਗਲਾਂ ਦੇ ਏਜੰਟ ਸਨ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਐਥ ਪ੍ਰਸਤੀ ਲਈ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਗਲਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਭੜਕਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਾ ਵਿਰੋਧੀ ਬਿਆਨ 'ਚ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਮੈਨ ਲਉ (ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ) ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇਹੀ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੋਝਾ ਮੋਟਾ ਚੁਲਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜਥੇਬੰਦ ਕੀਤਾ। ਅੱਗੇ ਚੱਲਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਾਡੀ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਮਹਾਨ ਕਾਮਰੋਡਾਂ ਨੂੰ ਇਹੀ ਗਿਲਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲਸਤਾਨੀ ਵਰਤਦੇ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਗੁਰੂ ਕੌਮ ਦੇ ਗਦਾਰ ਸਨ। ਪਰ ਇਸ

ਮਹੱਬਤਨਾਮੇ

ਫਾਰਮੂਲੇ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਸੋਚੇ ਹੀ ਕਿੰਨੇ ਭਿਆਨਕ ਸਿੱਟੇ ਕੱਢ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ "ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਰਹਿਬਰ ਲੈਨਿਨ ਨੂੰ ਬਰੈਜਨੇਵ, ਖੁਰਸ਼ਚੇਵ ਵਰਤਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਲੈਨਿਨ ਕੀ ..... ਹੈ ? (ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਮਹਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਾਂ ਵਰਤਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ)।

ਮਾਓ ਦੀ ਤਾਂ ਖੈਰ ਗੱਲ ਹੀ ਛੱਡੋ ਅਨਵਰ ਹੋਜਾ ਦਾ ਨਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ "ਮਹਾਨ ਸੰਤ" ਜੀ ਆਪ ਵਰਤਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਹੋਜਾ ਕੀ ਹੈ ਹੋਇਆ ..... ਗੱਦਾਰ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ... (ਜ਼ੋਰ ਸਾਡਾ) ਖੈਰ ਆਪਣੀ, ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਹਰ ਇਕ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ

ਇਥੇ ਕੁਝ ਕੁ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਸਤਰਾਂ ਠੀਕ ਵੁਕਦੀਆਂ ਨੇ ਅਕਾਸ਼ 'ਚ ਜੋ ਹੁੰਦੇ ਦੇ ਅੰਬਾਰ ਨੇ, ਸੂਰਜਾਂ ਦੀ ਲਿਸ਼ਕ ਨੇ ਪਰੇ ਮਾਰਨੇ, ਰਹੇ ਨਾ ਏਥੇ ਕਾਟਸਕੀ ਟਰਾਟਸਕੀ, ਐਂਗ, ਡਾਂਗੋ ਬਾਸੂ, ਬੈਂਸ ਤੇ ਹੋਕਸਾ ਕੀਹਦੇ ਪਾਣੀਹਾਰ ਨੇ। ਨਚਾਰ ਛੱਡਕੇ ਭਜ ਜਾਣਗੇ ਘੰਗਰੂ, ਰਣ ਤੱਤੇ ਵਿਚ ਖੜਕਣੇ ਸਦਾ ਤਲਵਾਰ ਨੇ।

ਅੰਮਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ, ਡਿੱਗ ਡਿੱਗ ਉਠਦੇ ਅਸਵਾਰ ਨੇ ਭੋਕਦਾ ਰਹਿਣ ਦੇ ਘੁਕਰਾਂ ਨੂੰ ਐ ਕਵੀ, ਲੋਕ ਤਾਂ ਸਦਾ ਸੱਚਿਆਂ ਦੇ ਯਾਰ ਨੇ।

ਚੱਲੋ ਅੱਗੇ ਦੇਖੀਏ ਕੀ ਹੋਇਆ। ਇਲਕਲਾਬ ਦੀਆਂ ਪੱਖੀ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਕਈ ਰੱਜ ਪੁੱਜ ਕੇ ਜਿਉਣ ਵਾਲੇ ਸਖਸ਼ਾ ਤੇ ਫੜਵੇ ਲਾਏ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਪੱਖੀਆਂ 'ਚੋਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅੱਧਾ ਸਾਲ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਰਹੇ ਜਾਂ ਜਿਸਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਅਵਸਰ ਮਿਲਣ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਧਿਆਪਕ, ਹੋਰ ਤਕਨੀਕੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਤੇ ਰੱਜ ਪੁੱਜ ਕੇ ਖਾਂਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤਾਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਰੜਕਦੇ ਹਨ। ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜਮਾਤ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੀ ਹੋਵੇਗੀ? ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲਈ ਦੱਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਗੰਭੀਰ ਸਿਆਸੀ ਜਾਂ ਵਿਗਿਆਨਕ ਟਿੱਪਣੀ ਦੀ ਮਤਲਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੀਤੀ ਦੀ ਅਲੋਚਨਾ ਬਾਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਨਾਂ ਜਾਤ ਗੋਤ ਜਾਂ ਜਾਤੀ ਘਟੀਆ ਕਿਰਦਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਅ। ਪਰ ਇਥੇ ਕੀ ਹੋਇਆ — ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਅਲੋਚਨਾ ਲਈ ਸਿਆਸੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਸਿਰਫ ਇਹੀ ਸ਼ਬਦ ਮਹੱਈਆ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ — "ਇਹ ਆਦਮੀ ਜਿੰਦਗੀ ਭਰ ਨੌਜਵਾਨ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਸੌਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।" ਜਬਾਨ ਦੀ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਕਾਰਨ ਮਾਫੀ ਦੇ ਜਾਚਕ ਹਾਂ। ਪਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਖਾਸ ਸ਼ਬਦ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਹੁਥ ਹੂ ਦੱਸਿਆ ਜਾਏ।

ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਅਲਬਾਨੀਆ ਦੇ ਅਨਵਰ ਹੋਕਸਾ ਨੂੰ ਸੁਪਨਾ ਆਇਆ — ਮਾਓ ਜੋ ਤੁੰਗ ਦੀ ਠੰਡੀ ਤੇ ਮਹੁਕਾ ਸੀ। ਸੁਬਹ ਉਠ ਕੇ ਸੁਪਨਾ ਮਹਾਨ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ 'ਚ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਅਲਬਾਨੀਆ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦੱਸੀ ਗਈ ਤੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ — ਮਾਓ ਜੋ ਤੁੰਗ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ ਤੇ ਗੱਦਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਕੀ ਸੀ ਖਬਰਜੇ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਖਰਬੁਜਾ ਰੰਗ ਫੜ ਗਿਆ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਮਹਾਨ ਨੇਤਾ "ਬੈਂਸ" ਨੇ ਚੀਕਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ — ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕ, ਬਖਸ਼ ਦਿਓ। ਮੈਂ ਮਾਓ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਮਹਾਨ ਕਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਉਹ ਗੱਦਾਰ ਸੀ, ਰਾਤ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਸੁਪਨੇ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਫੋਨ ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਕਿਸੇ ਗੰਭੀਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਇਹ ਸਵਾਲ ਘੇਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ — ਕੀ?

ਇਹ ਜੋ ਬੰਦੇ ਹਰਦਿਆਲ 'ਬਾਸ' ਕੋਈ ਪੁੱਛ ਜਾ ਇਹਦੇ ਪਾਸ, ਪਹਿਲਾਂ (ਮਾਓ ਜਿਉਂਦੇ ਤੋਂ) ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਸੀ, ਐਡਾ ਬੇਸ਼ਰਮ ਐ ਝੱਟ ਕਹਿੰਦੂ ਚਾਹੁ ਮਜ਼ਮੂਦਾਰ ਤੋਂ ਸੰਗਦਾ ਸੀ। ਅੰਤ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਹੋਰ ਸਖਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਐਸੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਲੇਖਾ ਜੋਖਾ ਕਰਕੇ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋਈ।

ਪੇਪਰ 'ਚ ਜਿੱਥੇ ਆਪ ਨੇ ਖਬਰਾਂ ਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਨੇ, ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ ਵੀ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਥੇ ਸਾਡੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਅਤੇ ਨਰੋਂਦੇ ਤੇ 'ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿਛੋਕੜ ਦਾ ਸੂਚਕ ਹੈ। ਸੋ ਪਰਚੇ ਨੂੰ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਬੁਲਾਰਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਸ ਹੈ ਆਪ ਆਏ ਦਿਨ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਰ ਇਕ ਜਜ਼ਬੇ ਨਾਲ ਇਕਸੁਰ ਹੋਕੇ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਮੰਤਵ ਤੇ ਟੀਚੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੀ ਹੋਰ ਹੋਰ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਜਾਉਗੇ।

ਦੇਬਾਰਾ ਫਿਰ ਆਪ ਤੇ ਪੇਪਰ ਦੇ ਸਟਾਫ ਲਈ ਸ਼ੁਭ ਇਛਾਵਾਂ ਸਹਿਤ, ਆਪਣੇ ਸੁਭਚਿੰਤਕ, ਸ. ਸਿੱਧੂ, ਸਰੀ, ਗੁਰਨਾਮ ਸ: ਸਹੋਤਾ, ਸਰੀ।

ਅੰਕਲ ਦਰਸ਼ਨ,

ਮਿੱਠੀ ਯਾਦ।

'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਦੇ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਅੰਕ ਨਿਕਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਚੁੱਕਿਆਂ ਹਾਂ। 'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਜੋ ਕਿ ਇਕ ਚੰਗੇ ਪੇਪਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੈ, ਹਰ ਰੋਜ਼ ਅਤੇ ਹਰ ਪਲ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੀ ਤਰਫ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅੰਗੇਰ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ 'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬੀ ਬਖਸ਼ਣ। ਆਪਜੀ ਦੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ 'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਦੇ ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਬੇਚੈਨੀ ਨਾਲ ਇਤਿਜ਼ਾਰ ਕਰਾਂਗਾ।

ਨਾ ਜਾਨੇ ਕਿਉਂ, 'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਨਾਲ ਬੜੀ ਮੁਹੱਬਤ ਜਿਹੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

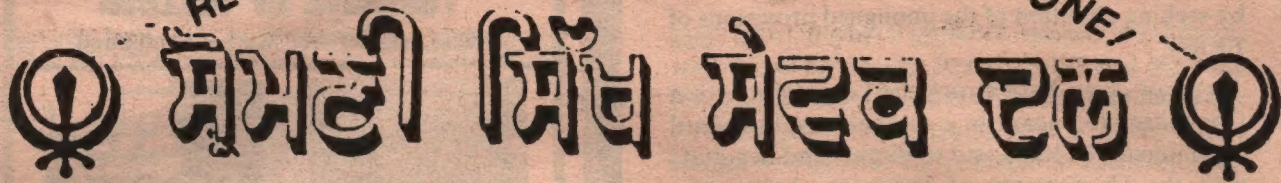
'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਦੇਖਣਾ ਦਾ ਚਾਹਵਾਨ। ਜੋਤੀ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਸਰੀ।

ਜਾਰਜ ਬਰਨਾਰਡ ਸ਼ਾ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਵਿਚ ਗਿਆ। ਸੰਜੋਗਵਸ ਓਥੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਟਕਾਂ ਦਾ ਇਕ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿਤਾ। ਉਸਨੇ ਪੰਨੇ ਪਲਟੇ। ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਆਪ ਉਸਦੇ ਹੱਥ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ—"ਜਾਰਜ ਬਰਨਾਰਡ ਵਲੋਂ ਬ-ਖਲੂਸ!"

ਉਹ ਕਿਤਾਬ ਉਸਨੇ ਕੁਝ ਅਰਸਾ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸ਼ਾ ਨੇ ਕਿਤਾਬ ਖਰੀਦ ਲਈ ਅਤੇ ਉਸ ਤੇ ਲਿਖਿਆ—"ਜਾਰਜ ਬਰਨਾਰਡ ਵਲੋਂ ਦੁਬਾਰਾ ਬ-ਖਲੂਸ!" — ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਕਿਤਾਬ ਫਿਰ ਉਸਨੇ ਉਸੇ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿਤੀ ਜਿਸਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਭੇਜੀ ਸੀ।

RECOGNIZE YE ALL HUMAN RACE AS ONE!
ਇਹ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖੀ ਪ੍ਰਜਾਤਿ

Shiromani Sikh Sewak Dal

4478 DUMFRIES STREET VANCOUVER, B.C. CANADA. V5N 3T2 TEL. (604)873-9036.

REF. NO _____

DATE December 21, 1982

SH. Indira Gandhi Ji
Prime Minister of India
Parliament House
New Delhi 110001, India

Majority of Indo-Canadian organizations, in Vancouver held a meeting on December 19, 1982. The meeting was well attended by the representatives of these societies listed below. The following Resolutions were passed and it was unanimously agreed to forward these Resolutions to the appropriate authorities in India.

RESOLUTION I

It was resolved that the Government of India be requested to ~~rescind~~ with immediate effect the notices sent by RESERVE BANK of INDIA to INDO-CANADIANS to sell or transfer their agricultural lands acquired after 1974. Moreover, further clarification of this act is sought. The attendees at the meeting felt that if there was ever such an act passed, it was never brought to the attention of INDO-CANADIANS and thus seems to be deceptive in nature. We feel such an act is contrary to the interest of India and INDO-CANADIANS and if any such act is needed, it should only be passed after proper publicity and full consultation with INDO-CANADIANS living abroad.

RESOLUTION II

It was resolved that the societies represented at the meeting believe in one UNITED INDIA and are against anything that will harm the country and disrupt the UNITY of INDIA.

Yours truly,

Sohan Singh Deo
Sohan Singh Deo

On Behalf of

1. National Association of Canadians of Origin in India.
2. NACOI - B.C. Chapter.
3. Guru Nanak Sikh Temple, Surrey, B.C.
4. Akali Singh Sikh Temple, Vancouver, B.C.
5. Khalsa Diwan Society, New Westminster, B.C.
6. Khalsa Diwan Society, Abbotsford, B.C.
7. East Indian Canadian Citizen's Welfare Association.
8. INDO-CANADIAN Society.
9. International Punjabi Society.
10. Indian Peoples Association.
11. Canadian Committee for Race Relations.
12. Hindu Vishwa Prashad.

ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਬਾਰੇ ਐਕਸ਼ਨ

ਨੋਟ:—ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ ਦਲ ਵਲੋਂ 19 ਦਸੰਬਰ 1982 ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ-ਕੈਨੇਡੀਅਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਭਰਪੂਰ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਬਾਰੇ ਨੋਟਿਸ ਮਨਸੂਖ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਅਟਵਾ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਲੋਂ ਜੁਆਬ ਹੇਠਾਂ ਛਾਪਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਹ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਠੀਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਰੀਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰੇਗਾ।

HIGH COMMISSION OF INDIA
10 SPRINGFIELD ROAD
OTTAWA, CANADA
K1M 1C9

No. OTT/415/7/80

February 7, 1983

Dear Sir,

Please refer to our letter of even number dated 21.1.83 enclosing copy of a background note on question of immovable property held in India by foreign nationals.

2. The Reserve Bank of India have since clarified that applications received from foreign nationals of Indian origin to hold agricultural/commercial/residential properties in India acquired by them by way of inheritance/family partition after 31st December 1973 are, however, considered favourably by the Bank provided the applications are supported by requisite details/documents.

Yours truly,

(A.A. Iyer)
First Secretary

Mr. Sohan Singh Deo,
Shiromani Sikh Sewak Dal,
4478, Dumfries Street,
VANCOUVER, B.C.
V5N 3T2

ਆਦਮੀ ਤੋਂ ਫਿਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਬੇ-ਜੁਥਾ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ।
ਸ਼ੌਰ ਹੈ ਹਰ ਤਰਫ਼ ਹੀ ਜ਼ਾਲਿਮ ਹਵਾ ਦੇ ਕਹਿਰ ਦਾ।

ਛੱਲਾਂ ਦੇ ਏਕੇ ਤੋਂ ਜੋ ਇਕ ਲਹਿਰ ਬਣ ਕੇ ਸੀ ਤੁਰੀ,
ਹੈ ਬੜਾ ਅਫਸੋਸ! ਉਸ ਸਾਗਰ 'ਚ ਖੋਦੀ ਲਹਿਰ ਦਾ।

'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਦੇ ਚੰਦੇ ਦਾ ਫਾਰਮ

SUBSCRIPTION FORM

To

The Canada Darpan
P.O.Box. 67344, STN. 'O'
VANCOUVER, B.C.
CANADA V5W 3T1

Phone. (604) 324-6111

I am enclosing a ☐ cheque ☐ M.O. ☐ Draft as my
Subscription for the year(s).....I may be sent the
newspaper at the following address:

Name.....
Address.....
City.....
Province.....
Postal code.....
PHONE.....

One Year.....15 dollars
Two Year.....25 dollars
Three year.....35 dollars
Life membership.....200 dollars
ASIA.....40 dollars(a year)
U.S.A.....20 dollars(a year)
Europe.....35 dollars(a year)
Africa.....35 dollars(a year)

TICKETS TO ANYWHERE GABA TRAVELS

ਤੁਹਾਡੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ, ਦੋਸਤਾਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਲਈ
ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰੋ। ਅਸੀਂ ਵਾਜਬ ਕਿਰਾਏ
ਤੇ ਵਧੀਆ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

6612, MAIN ST.
VANCOUVER, B. C.
PHONE: 324-3336

MANOHAR LAL GABA
GET HELP IN INDIA AT
NUR MAHAL PH: 49
JULLUNDUR PH: 74597
NEW DELHI PH: 44165
JANDIALA (JULLUNDUR)

ਫੇ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਬਾਰੇ ਮਤਾ

30 ਜਨਵਰੀ, 1983 ਨੂੰ ਲੋਅਰ ਮੇਨ ਲੈਂਡ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਗੋਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮਤਾ ਹੇਠਾਂ ਦਿਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਤੇ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨੌਨ-ਕੰਮਲਾਇਸ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਲੈਂਡ ਲਾਅ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਚਾਲੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਰਤੀ ਦਾ ਇਖਲਾਕੀ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਵੀ ਉਹ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਾਵੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਡੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਭਾਵੁਕ ਸਾਂਝ ਹੈ। ਹਰ ਸਭਾ, ਸੁਸਾਇਟੀ, ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਇਸ ਮੰਗ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋਹਰੀ ਸ਼ਹਿਰੀਅਤ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਕਰਨੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਦੋਹਰੀ ਸ਼ਹਿਰੀਅਤ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਸੁਲਝਾਉਣੀ ਸੌਖੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

RESOLUTION PASSED BY SIX SIKH TEMPLES OF THE LOWER MAINLAND OF BRITISH COLUMBIA

WHEREAS it has our attention that the Foreign Exchange Regulation Act (1973) of India (hereinafter referred to as FERA) affects the right of Indian Nationals, turned foreign citizens, to acquire, hold, transfer or dispose of by sale, mortgage, lease, gift, settlement or otherwise, any immovable property (land and buildings) situate in India, without the previous general or special permission of the Reserve Bank of India;

WHEREAS many of the pre and post 1974 transactions involving land and Indian Nationals, turned foreign citizens, were approved by the Government officials despite the fact that FERA was being contemplated or had been enacted;

WHEREAS the overwhelming majority of Indian Nationals turned foreign citizens are honest and hard-working individuals who have legitimately purchased or inherited the immovable property in India;

WHEREAS many of the Indian political leaders, while visiting abroad in recent years, have encouraged us to invest in our home(native) country;

WHEREAS most of us are directly affected by FERA and will most certainly be subjected to the bureaucratic nightmare in the almost impossible process of seeking the permission of the Reserve Bank of India in that some instances of the abuse of FERA provisions by the bureaucrats have already come to light;

WHEREAS it appears that we may be the unintended, unnecessary and the only victims of the legislation allegedly aimed at smugglers, black marketeers and unscrupulous foreign multi-nationals;

WHEREAS in enacting FERA, no discussions were encouraged or had with the representatives of the Indians settled abroad;

WHEREAS historically, Indians settled abroad have played a significant role in the struggle to free India and since independence, in the struggle to rebuild and develop India;

WHEREAS we are desirous of seeing India prosper with justice, equality and liberty and are willing to assist in that regard, considering it to be our moral duty;

WHEREAS we have come out of India in search of a better living, and are extremely conscious of our eternal connection with India;

WHEREAS we respect and cherish the unity and the national integrity of India;

WHEREAS a painful and an unintended consequence of FERA may be the severance of our natural connection with India;

WHEREAS we seek and solicit the support of our brothers and sisters, the people of India, in our campaign to keep alive our connection with India by seeking abolition of the impugned provisions of FERA;

WHEREAS we have struck the Land Law Action Committee to engage in a campaign to safeguard our interests in India and to discuss and negotiate with the Government of India for abolition or amendment of the said provisions of FERA and make contacts with and solicit support from all possible sources for this purpose;

THEREFORE, BE IT HEREBY RESOLVED that we ask and urge all Indians turned foreign citizens settled abroad to not take any steps to comply with any requirements under FERA including any applications to the Reserve Bank of India;

BE IT FURTHER RESOLVED that we urge Indians turned foreign citizens settled in the United Kingdom, United of America, Malya, Singapore, Africa and other parts of the world to not comply with any requirements under FERA;

BE IT FURTHER RESOLVED that we demand that the Government of India abolish or demand the impugned provisions of FERA to enable us to continue to hold the immovable property we presently hold in India, without the necessity of permission from the Reserve Bank of India.

DATED at the City of Vancouver, province of British Columbia, this 30th day of January, 1983.

ਸ੍ਰੀ ਉਜੱਲ ਦੋਸਾੰਝ ਦਾ ਕੌਂਸਲੇਟ ਜਨਰਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਨੂੰ ਖਤ

ਨੋਟ:—ਗਦਰ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਹਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲੇ ਪ੍ਰਤੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਵਤੀਰਾ ਨਾ ਕੇਵਲ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਹੈ ਸਗੋਂ ਗਦਰੀਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਪ੍ਰਤੀ ਵੀ ਤੌਹੀਨ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਥੋੜੀ ਹੈ।

January 31st, 1983

Mr. B.K. Mitra
The Consulate General of India,
325 Howe Street,
Vancouver, British Columbia

Dear Mr. Mitra:

Re: Yugantar Ashram, now known as Gadar Memorial Hall

Further to your recent telephone conversations, I am taking this opportunity of bringing the matter of access to the Gadar Memorial Hall to your attention.

In December of 1982, I had occasion to visit San Francisco, where on #5 Wood Street is situated this shrine of Indian history, in memory of the Gadhari Babas who offered their whole lives on the altar of the Independence of India. It was very disappointing for me to learn from the Indian Consulate's Office in San Francisco that the Gadar Memorial Hall is not open to the public without prior appointment. To be able to visit the Gadar Memorial Hall, I understood that one had to make an appointment at least a day or two in advance and even then, one could not be certain of the possibility of this visit taking place. Without going into the details of the exchange between myself and the individual at the Consulate's offices, let me say that the attitude of the particular individual that I spoke to, if shared by all the officials of the Consulate in San Francisco, would be disgrace to the memory of those martyrs who made a significant contribution to our struggle for independence. In brief, the words "it is not a temple that should remain open 24 hours

a day" indicate a certain disquieting disregard for the history of India and particularly for the movements, such as Gadar movement in North America.

As a result of my conversation with many people in the U.S. and in Canada, I have been offered many explanations for this possible disregard, and I hope that none of those explanations is true. I further hope, the fact that the Memorial Hall is not easily accessible to those of us who hold any monuments relating to the Independence struggle of India sacred and dear, is simply an oversight on the part of the Government of India and in particular on the part of the Consulate in San Francisco.

The general sentiment prevailing all across North America is that the Gadar Memorial Hall should be easily and regularly accessible to people, and in fact, it being the only historical monument relating to the Independence struggle of India in North America. When I visit the Gadar Memorial Hall, it certainly gives me a sense of pride in India, and in being an Indian.

I would ask that you take this matter up at the Ambassadorial level in North America and if need be, after discussions with yourself, I shall be pleased to bring this matter to the attention of the Prime Minister and the President of India.

Yours truly,
UJJAL DOSANJH

UD/fb

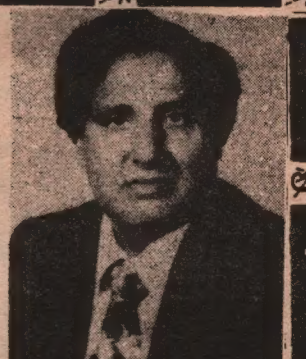
JIM PATTISON
ON MAIN
SERVICE AFTER
SALE

ਨਵੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਭਾਰਾਂ, ਸਟੋਕਸ ਚੈਕਨਾਂ,
ਟਰੱਕ, ਵੈਨਾਂ ਅਤੇ 4x4 ਲਿਮੋ ਡੈਟਲੀ ਰੁਹਾਏ ਜਾਣੇ
ਪਹਿਚਾਣੇ ਸੇਲਸਮੈਨ ਨੂੰ ਮਿਲੋ ਜਾਂ ਫ਼ੋਨ ਕਰੋ

PARLAD GILL

BUS. 879-4233 3434 MAIN ST. VANCOUVER, B.C. RES. 435-1834

ਬਨਾਮ 'ਜਥੇਦਾਰ' ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਹੋਅਰ

ਐਡੀਟਰ ਇਡੋਕਨੋਡੀਅਨ ਟਾਈਮਜ਼

ਨਾ ਜਿਨਕੀ ਦੋਸਤੀ ਅੱਛੀ

ਨਾ ਜਿਨਕੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਅੱਛੀ...

ਲਿਖਤਮ ਮਹਿਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅੱਗੇ ਮਾਨਯੋਗ 'ਜਥੇਦਾਰ' ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ 'ਹੋਅਰ'

ਪਾਠਕ ਹੋਰਾਨ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ 'ਹੋਅਰ' ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਥੇਦਾਰ ਵਰਗਾ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਲਵਜ਼ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਲਕਬ! ਇਹ ਤਾਂ ਇਸ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਗੁਲਾਬ ਦੇਵੁਲ ਨੂੰ ਕੰਡਿਆਲੀ ਬੋਹਰ ਨਾਲ ਤੁਲਬੀਹ ਦੇ ਦੇਵੇ! 'ਜਥੇਦਾਰ' ਉਹ ਖੁਸ਼ਸੂਰਤ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ, ਬੇਮਿਸਾਲ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਜੰਗ-ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਹੋਅਰ ਨਾਲ 'ਜਥੇਦਾਰ' ਦਾ ਜੋੜ! ਤੋੜਾ! ਤੋੜਾ!! ਕਿਥੇ ਰਾਜਾ ਭੋਜ ਤੇ ਕਿਥੇ...! ਪੈਰ ਪਾਠਕਜਨਾਂ ਦੀ ਹੋਰਾਨੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜੁਆਬ ਵਿਚ ਅਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਤਾਂ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਹੋਅਰ 'ਜਥੇਦਾਰੀਆਂ' ਦੇ ਪਿਤਾਥ ਖੂਬ ਵੰਡ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਦੂਜੇ ਆਪ ਤੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ, ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਬਾ-ਇਜ਼ਤ ਸਿੱਖ ਸਰਦਾਰ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਬਾਬਤ 'ਫਤਵੇ' ਸਾਦਰ ਕਰਨ ਦਾ ਭੂਤ ਸਵਾਰ ਹੈ ਤੇ ਫਤਵੇ ਵੀ ਉਹ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਲਵਜ਼ਾਂ ਦੀ ਚੋਟ ਵੇਖਕੇ ਗੁੱਸਾ ਘੱਟ ਹੈ ਤੇ ਅਫਸੋਸ ਵਧੇਰੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਹੋਅਰ ਨੂੰ ਇਹ ਖੁਸ਼-ਫਹਿਮੀ ਹੈ ਕਿ ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਆਪ ਹੀ ਸਿੱਖੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਤੇ ਕਲਚਰ ਦੇ ਮੁਦਦੀ ਹਨ—ਪਰ ਇਹ 'ਸਵਾਲੇਖੀ' ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਆਲਿਆ ਦੀ ਤਰਜਿ-ਬਿਆਨੀ ਵਾਚਕੇ ਕਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੁਹਾਡੇ ਜਿਹੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸਿੱਖੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ!

ਹੁਣੇ ਤੁਮ ਦੋਸਤ ਜਿਸਕੋ

ਦੁਸ਼ਮਣ ਉਸਦਾ ਆਸਮਾਂ ਕਿਉਂ ਹੈ?

ਵੈਸੇ ਆਪ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਫੌਜੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਜ਼ਬਤ ਤੇ ਕਾਇਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਬੜਾ ਪਾਬੰਦ ਹਾਂ ਪਰ ਸਾਡੀ ਜਾਚੇ ਆਪ ਫੌਜੀ ਨਾਲੋਂ ਮਨਮੋਜੀ ਤਬੀਅਤ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਮਾਲਕ ਹਨ। ਜਿਧਰ ਮਨ ਦੀ ਮੋਜ਼ ਲੈ ਗਈ, ਓਧਰੇ ਕਲਮ ਵਹਿ ਟੁਰੀ! ਫਿਰ ਕਾਇਦਾ ਕਾਨੂੰਨ, ਇਖਲਾਕ ਜਾਂ ਤਮੀਜ਼ ਪਵੇ ਢੋਢੇ ਖੂਹ ਵਿਚ! ਇਸੇ ਮਨਮੋਜੀ ਕਲਮ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮੋਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਖਾ 'ਜਥੇਦਾਰ' ਹੋਅਰ ਨੇ ਇਸ ਦਾਸ ਤੇ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ:

ਮੈਂਡੀ ਜਾਤ ਨਿਮਾਣੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੀ ਕੀ.....

ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨਿਮਾਣੀ, ਨਿਗੁਣੀ ਜਾਤ ਤੇ ਏਨੀ ਪੁਸ਼ਪ-ਵਰਸ਼ਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਕ ਪੂਰਾ ਕੀਮਤੀ ਸਵਾ ਮੇਰੇ ਜਿਹੇ ਹਕੀਰ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਸੱਚ ਮੁੱਚ ਜ਼ੋਰੇ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ! ਇਸ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਤੇ ਖੁਲ੍ਹ ਲਈ ਤੁਹਾਡੀ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਸ਼ੁਕਰੀਆ ਕਰਾਂ ਬੋੜਾ ਹੈ। ਪਰ - ਇਸ ਲੰਮੀ ਚੌੜੀ ਕਸੀਦਾਕਾਰੀ ਵਿਚੋਂ ਤੁਹਾਥੋਂ ਅਣਜਾਣ ਪੁਟੇ ਵਿਚ (ਜਾਂ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਖੁਦਾ ਜ ਕੋਈ ਹੈ ਤਾਂ)। ਕੁਝ ਗਲਬ ਬਿਆਨੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਨਿਹਾਇਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੁ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸੰਗਤਾਂ ਤੇ ਨੇਕ-ਦਿਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਜਣ ਹਕੀਕਤ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋ ਸਕਣ। ਤੁਸੀਂ, ਹੋਅਰ ਸਾਹਿਬ, ਬਖੂਬੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ, ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਪੁੰਦਲਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਕਸ ਸਾਫ਼ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦਾ।

ਅਲਵ ਅੱਲਾ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਵਿਰਦ ਕਰੀਏ....

ਜੁਆਬਨਾਮੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਉਸ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਂ ਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਕਾਇਨਾਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਜੋ ਸਭ ਕਮਾਲਾਂ ਦਾ ਕਮਾਲ ਹੈ ਤੇ ਸੁਭ ਸਿਫਤਾਂ ਦੀ ਸਿਫਤ ਹਰ ਸ਼ਖਸ ਨੂੰ ਗੁਣ ਅੰਗੁਣ ਓਹੋ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਇਤਿਹਾਸ (ਜਿਸ ਦੌਰ ਨਾਲ ਇਹ ਲੇਖ ਤੁਸੀਂ ਕਲਮਬੰਦ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਮਫਰੂਹ ਮੁਜਰਿਮ ਦਾ ਵੰਡੇਰਾ ਪਿੱਟ ਰਹੇ ਓ!) ਮੇਰੀ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਆਮਦ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੁਝ ਵਕਤ ਲਵਾਂਗਾ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰਦ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਤਵੱਜੋ ਦੇ ਕੁਝ ਪਲ ਤਾਂ ਜੁ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬਾਨ ਰੋਸ ਸਟਰੀਟ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਅਦਨੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਵਜੋਂ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਪਿਛੋਕੜ ਤੁਹਾਡੀ ਨਜ਼ਰ ਕਰ ਸਕਾਂ!

ਇਸ ਛੁੱਪੇ ਅਹਿਸਾਸ ਨਾਲ ਕਿ ਇਨਸਾਨ ਗੁਨਾਹਾਂ ਦਾ ਪੁਤਲਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਐਥਾਂ ਤੋਂ ਪਾਕ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਜਾਤ ਹੀ ਹੈ, ਇਕ ਹੱਥ ਮਾਸ ਲਹੂ ਦੇ ਤੁੱਛ ਇਨਸਾਨ ਵਜੋਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਪਾਵਨ ਵਾਕ (ਜੇਤਾ ਸਮੁੰਦ ਸਾਗਰ ਨੀਰ ਭਰਿਆ ਤੇਤੇ ਅਉਗੁਣ ਹਮਾਰੇ) ਮੇਰੇ ਤੇ ਵੀ ਓਨਾ ਹੀ ਢੁਕਦਾ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬਸ਼ਰ ਤੇ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨਾਜ਼ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਕਿ 'ਪੰਥ ਦੀ ਹਰ ਮੈਦਾਨ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ' ਇਕ ਅਰਮਾਨ ਹੈ ਜੋ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਇਸ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਦਿਲ ਬਣ ਕੇ ਪੜਕ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਮਿਹਰ ਕਰੇ ਤਾਂ-ਹਜ਼ਾਤੀ ਧੜਕਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਮੇਰਾ ਇਸ਼ਕ ਹੈ ਤੇ 'ਖਾਲਸਾ' ਜੀ ਕੇ ਬੋਲ ਬਾਲੇ' ਮੇਰਾ ਜਨੂੰਨ।

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਨਨਕਾਣੇ ਦੀ ਬਾਰ ਦੋਰਾਨ ਹਜ਼ਾਤੀ ਦੇ ਬਾਗ ਵਿਚੋਂ ਮੇਰੀ ਅੱਖ ਚੜ੍ਹਕਾਣੇ(ਜ਼ਿਲਾ ਸ਼ੇਖੂਪੁਰ) ਦੇ ਉਸ ਤਾਰੀਖੀ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਖੁਲੀ ਜਿਥੇ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਜੀ ਨੇ 20 ਰੂਪਿਆਂ ਦਾ ਸੱਚਾ ਸੋਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਓਹੋ ਹੀ ਪਿੰਡ ਹੈ ਤੇ ਸਰਜ਼ਮੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਉਨਕੇ ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਮੋਢੀ ਨਵਾਬ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜਥੇਦਾਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਝੰਬਰ ਤੇ ਸ੍ਰ: ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਚੜ੍ਹਕਾਣਾ ਨੇ ਕੌਮੀ ਤਹਿਰੀਕ ਦੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਵਰਕੇ ਲਿਖੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਾਮਰੋਡ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼ ਨੇ ਆਪਣੀ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਪੁਸਤਕ 'ਅਕਾਲੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ' ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਨਕਾ ਖਾਨਦਾਨ ਦੀਆਂ ਕੜੀਆਂ ਸਿੱਖ ਸਲਤਨਤ ਦੇ ਉਸ ਬਹਾਦਰ ਜਰਨੈਲ ਨਾਲ ਜਾ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸਨੂੰ ਤਾਰੀਖ ਸ੍ਰ: ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਨਲੂਆ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਤੱਦੀਆਂ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆਕੇ ਮੇਰਾ ਨਾਨਕਾ ਖਾਨਦਾਨ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਆ ਵਸਿਆ। ਅਜੇ ਵੀ ਹੋਅਰ ਸਾਹਿਬ ਕਦੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਾਨਕ ਦੇ ਨਨਕਾਣੇ ਪੂੜ ਪਰਸਟ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਗੁ: ਬਾਲ ਲੀਲਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਐਨ ਸਾਹਮਣੇ 'ਉਪਲਾਂ ਦੀ ਹਵੇਲੀ' ਦੇ

ਨਿਸ਼ਾਨ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਓ। ਮੁਕੱਦਸ ਨਨਕਾਣੇ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਮਹਿਕਮ ਲਦੀਆਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਬਾਲਪੁਣੇ ਦੇ ਆਰੰਭਲੇ ਸਾਹ ਭਰੇ। ਬਾਰ ਵਿਚ ਜਿਸ ਬਾਬਤ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹਨ 'ਬਣ ਫੂਲੇ ਮੰਝਧਾਰ' ਮੈਂ ਅਜੇ ਕੁੜ੍ਹਨਾ ਹੀ ਸਿਖਿਆ ਸਾਂ ਤਾਂ ਮੁਲਕ ਦੀ ਤਕਸੀਮ ਹੋ ਗਈ। ਸਾਡਾ ਖਾਨਦਾਨ ਉਸ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਸਹਿਦਾ ਮੋਗਾ ਆਣ ਟਿਕਿਆ। ਬਚਪਨ ਦੇ 'ਬਕਾਇਦਾ' ਦੇ ਸਾਲ ਹਰੀਦੁਆਰ ਦੇ ਨਿਰਮਲ ਅਖਾੜੇ ਤੋਂ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਿਰਮਲੇ ਸੰਤ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬਹਿ ਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਪਾਠ, ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਕਥਾ ਆਦਿ ਦੀ ਟਕਸਾਲੀ ਸਿਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਮੇਰੀ ਖੁਸ਼-ਬਖਤੀ... ਮੈਨੂੰ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰਾਂ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਤੇ ਸੰਤ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੇਰੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਪਿਆਰ ਭਰੀ ਅਸੀਸ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਹੀ। ਮੇਰਾ ਤਾਲੀਮੀ ਦਾਇਰਾ ਖਾਲਸਾ ਸਕੂਲ, ਕਾਨਵੈਟ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਡੀ. ਐਮ. ਕਾਲਜ ਮੋਗਾ, ਜਿਥੇ ਮੈਂ ਬੀ. ਐਸ ਸੀ. ਕੀਤੀ। ਗੌਰਮਿਟ ਕਾਲਜ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਐਮ. ਏ. ਤੇ ਗੁਰਮਿਤ ਕਾਲਜ ਪਟਿਆਲਾ (ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ) ਤੱਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿਥੇ 1973 ਤੋਂ 1975 ਤਕ ਡਿਵਿਨਟੀ ਦੀ ਐਮ. ਏ. ਕਰਨ ਤੋਂ ਫੌਰਨ ਬਾਅਦ ਦਾਸ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਮੁਸਤਫਿਕ ਬਤੌਰ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਬਤੌਰ ਐਡੀਟਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਅਜ਼ੀਦਾ ਓਹੋ ਪਹਿਲੂ ਤੁਹਾਡੀ ਭੇਟ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜਿਸਦਾ ਤਾਅਲੁਕ ਨਿਰੋਲ ਮੇਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਅਸਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਤੌਰ ਸਟਿਸ ਟੀਚਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਹਲਾ ਕਾਨਵੈਟ ਤੇ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਰੋਫੈਸਰੀ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਸੰਨ 1972 ਵਿਚ ਮੈਂ ਜਰਨਲਿਜ਼ਮ ਦਾ ਪੇਸ਼ਾ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਜਿਸਦੀ ਬਿਸਮਿਲਾ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ Sikh Guardian Magazine ਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਜੀਤ ਦੀ ਐਡੀਟਰਿਸ਼ ਤੋਂ ਹੋਈ। ਉਥੇ ਹੀ ਮੈਂ 1973 ਵਿਚ ਗੁਰਮਿਤ ਕਾਲਜ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਕੰਪੋਰੇਟਿਵ ਸਟਡੀ ਇਨ ਰਿਲੀਜਨ ਦੇ ਕੋਰਸਿਜ ਲਈ ਚੁਣ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਫਤਰ ਫਾਇਆ ਹੋਣ ਪੰਥ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਦਬ ਦੇ ਵਸੀਹ ਪਿਤ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਦਾ ਅਵਸਰ ਮਿਲਿਆ। 1977 ਤੋਂ 1980 ਤਕ ਮੈਂ ਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦੂਰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਜਲੰਧਰ ਕੇਂਦਰਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰਪੁਰਬ ਸਮੇਂ ਧਾਰਮਿਕ ਪਰੋਗਰਾਮ ਵੀ (Compere) ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟਰੱਸਟ ਨੇ ਭਰਪੂਰ ਦਾਦਾ ਦਿਤੀ। ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਤੋਂ ਜੇ ਮੈਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਰੋਸ ਸਟਰੀਟ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰੇ ਇਤਖਾਬ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਿਆ ਤੇ 1 ਸਤੰਬਰ 1980 ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੀਲ ਦੂਰ ਗੁ: ਸਾਹਿਬ ਰੋਸ ਸਟਰੀਟ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੀ ਸਰਦਲ ਤੇ ਆਣ ਸੀਸ ਝੁਕਾਇਆ। ਇਹ ਸਾਰ ਕੁਝ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਮੇਰੀ ਮੁਰਾਦ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਕੋਈ ਸਨਦ ਜਾਂ ਤਰਜਮਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਨਹੀਂ—ਮਹਿਜ਼ ਇਸ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਡਵਾ ਸਾਦਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੇ ਅਤੀਤ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਵਾਕਫ ਹੋ ਸਕੋ। ਜੀਵਨ ਨਾਟਕ ਦੀਆਂ ਇਸ ਬੀਤ ਚੁੱਕੀਆਂ ਝਾਕੀਆਂ ਦੋਰਾਨ ਦਾਤਾਰ ਨੇ ਇਸ ਨਾਚੀਜ਼ ਤੇ ਕਿੰਨੀਆਂ ਨਿਵਾਜ਼ਸ਼ਾ ਕੀਤੀਆਂ ਕਿੰਨੀ ਇਜ਼ਤ ਪਿਆਰ ਮੁਰਾਤਬੇ ਇਸ ਕੀਟ ਨੂੰ ਅਤਾਅ ਕੀਤੇ, ਕਿਹੜੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਮਾਨਯੋਗ ਰਸ-ਸੁਧੀਆਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਸੁਭਤ ਹਾਸਲ ਰਹੀ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਮੇ ਦੀ ਤੰਦ ਮੁੜ ਗੁ: ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਛੋਹਦਾ ਹਾਂ।

ਡਾ: ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵੇਲੇ ਵੀ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਜਾਹੇ ਜਲਾਲ ਮੇਰੇ ਤਸੱਵਰ ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਂਗ ਫਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਤੁਸੀਂ ਯਕੀਨ ਕਰੋ ਜਾਂ ਨਾ, ਪਰ ਇਹ ਸਦਾਕਤ ਹੈ ਕਿ ਕੌਮ ਦੀ ਜਿਸ ਮਹਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀ ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦਾ ਤਾਅਨਾ ਦੇ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਮਨ ਹੋਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਸਿੱਖੀ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਰੋਗ ਉਸੇ ਦੀ ਬਦੋਲਤ ਹੀ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੈ।

ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ — ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਝਰੋਖੇ ਵਿਚ

ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਤੋਂ ਬਰਬਾਦੀ ਤਬਾਹ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸ਼ੇਰਾਂ ਦੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਨੇ ਨਵੀਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਿਤੀ, ਉਸਦੀਆਂ ਚੰਦ ਝਲਕੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹਵਾਂਗਾ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜਿਹੀ ਪੁਨੀਤ ਤੇ ਰਸ ਭਿੰਨਤੀ ਆਤਮਾ ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਰੂਹ-ਰਵਾਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਲਮ ਦੀ ਕਰਮਾਤ ਨਾਲ ਕੌਮ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੀ ਤਕਦੀਰ ਸੰਵਾਰ ਦਿਤੀ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਮ ਸਫਰ ਲਾਹੌਰ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਮਜੀਠੀਆਂ ਖਾਨਦਾਨ ਦੇ ਚਲਮੇ ਚਰਾਗ ਸ: ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਅਣਖੀ ਜਰਨੈਲ ਸ: ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਅਟਾਰੀ ਦੇ ਪੋਤਰੇ ਸ: ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਅਟਾਰੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਿੱਧ ਬੈਂਕ ਦੇ ਜਨਮ ਦਾਤਾ ਸ: ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਸਨ। (ਜੇ ਪੜ ਸਕੋ ਤਾਂ ਪੜੋ Mr. Petrie Deputy Director Intelligence Govt of India ਦੀ ਖੁਫੀਆ ਰੀਪੋਰਟ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਕਾਇਦਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਗੁਸ਼ਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅੰਦਰ ਬਗਾਵਤ ਤੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀਆਂ ਚੇਗਿਆਤੀਆਂ ਭਫਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ) ਜਿਸ ਤਾਰੀਖੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਝੋਲੀ ਚੁਕਾਂ ਦੀ ਜਮਾਤ ਕਹਿ ਕੇ ਆਪਣੀ ਕਮ-ਜ਼ਰਫੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋ ਉਸੇ ਦੇ ਸੈਂਟਰਲ ਖਾਲਸਾ ਯਤੀਮ ਖਾਨੇ ਵਿਚ ਉਹ ਸ਼ੇਰ ਮਰਦ ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ 12 ਸਾਲ ਪਲਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਜੱਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਗ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦਾ ਬਦਲਾ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰ ਤੋਂ ਚਿੱਟੇ ਦਿਨ, ਸਰੇ ਮਹਿਫਲ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਲਿਆ। 80 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕੌਮ ਨੂੰ ਰਾਗੀ, ਪਰਚਾਰਕ, ਵਿਦਵਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਪਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਿਆ ਮੇਜਰ ਜਨਰਲ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਅੱਜ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਚੱਲ ਰਹੇ ਧਰਮ ਯੂਧ ਲਈ ਫੌਜੀ ਜਰਨੈਲ ਕਰਨੈਲ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਸਜਾ ਭੁਗਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੈਂਟਰਲ ਖਾਲਸਾ ਆਰਫਨੇਜ਼ ਦੀ ਦੇਣ ਦੀ ਜੇ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹਾਂ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗਿਰਤ ਬਹੁਤ ਲੰਮੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਭਾਈ ਗੁਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਜਿਹੇ ਰਸੀਲੇ ਰਾਗੀ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਐਸ. ਐਸ. ਅਮੋਲ ਜਿਹੇ ਆਲਮ ਤੇ ਭਾਰਤ ਸੰਗੀਤ ਅਕੈਡਮੀ ਤੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਰੇਡੀਓ ਦੇ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਦਲੀਪ ਚੰਦਰ ਬੇਦੀ ਇਸੇ ਗੁਲਸ਼ਨ ਦੇ ਫੁੱਲ ਹਨ। 300 ਅਨਾਥ ਬੱਚੇ ਬੱਚੀਆਂ ਤੇ ਨੇਤਰਹੀਨ ਇਸ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਪਰਵਰਸ਼ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੋ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਦਰਜਾ ਅੱਬਲ ਚੇਰੀਟੇਬਲ

ਇੰਨਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨ ਹੈ।

ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ —

ਜਿਹੀ ਅਜ਼ੀਮ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚਰਾਗ ਲੈ ਕੇ ਚੜ੍ਹਿਆਂ ਨਾ ਮਿਲੀ ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਭੇਟ ਹੈ। ਜ਼ਰਾ ਕਰੋ ਖਾ ਸੁਮਾਰ ਇਸ ਤਾਲੀਮੀ ਮੰਦਰ ਵਿਚੋਂ ਕਿੰਨੇ ਦੀਪ ਜਗੇ ਨੇ। ਸਿੱਖ ਲੀਡਰ, ਡਾਕਟਰ, ਜਰਨੈਲ, ਖਿਡਾਰੀ, ਲਿਖਾਰੀ, ਸਾਹਿਤਕਾਰ, ਸ਼ਾਇਰ, ਇੰਜਨੀਅਰ ਗੱਲ ਕੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸ਼ਹਾਨਾ ਗੁੰਬਦਾਂ ਹੇਠ ਹੀ ਪਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਸਿੱਧ ਬੈਂਕ

ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਪੰਜਾਬ ਸਿੱਧ ਬੈਂਕ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅੱਜ 15000 ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਰੋਜ਼ੀ ਕਮਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਦੀਵਾਨ ਦਾ ਕੌਮ ਨੂੰ ਦੋਅ ਹੈ। "ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ" "ਖਾਲਸਾ ਐਡਵੋਕੇਟ" ਤੇ "ਨਿਰਗੁਣੀਆਰਾ" ਲਗਭਗ 90 ਸਾਲ ਤੋਂ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਬਾਨੀ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਚੋਟੀ ਦੇ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ, ਸਿੱਖ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ, ਹਸਪਤਾਲ, ਪਰਚਾਰਕ ਵਿਦਿਆਲਾ ਤੇ ਬਿਰਧ ਘਰ ਤਰਨ ਤਾਰਨ, ਹੋਮਕੁੰਟ ਸਾਹਿਬ ਟਰਸਟ ਆਦਿ ਅਨੇਕਾਂ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਬੇਮਿਸਾਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਸੇਵਕ ਹੀ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਵੀ, ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਸਚਾਈ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹਵੇ, ਤਾਂ ਅਰਜ ਕਰਾਂ, ਸੰਤ ਸਿਪਾਹੀ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭਿੰਡਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ, ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਤੇ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਸਿਰਲੱਥ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਪਿਛੇ ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਲੋਹੇ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਬਣਿਆ ਖਲੋਤਾ ਹੈ। ਸਰਦਾਰ ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਐਮ. ਏ. ਐਲ. ਐਲ. ਬੀ. ਸਕਤੌਰ ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਹਾਈ ਕਮਾਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ।

ਵਫਾ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਹੋਅਰ ਸਾਹਿਬ, ਬੜੀ ਕੀਮਤੀ ਸ਼ੈਅ ਹੈ ਜੋ ਸਟੋਰਾਂ ਤੇ ਨਹੀਂ ਵਿਕਦੀ। ਮੈਨੂੰ ਸੱਚ ਮੁੱਚ ਪੰਥ ਦੀ ਇਸ ਮਹਾਨ ਤਨਜੀਮ ਦਾ ਸੇਵਕ ਹੋਣ ਤੇ ਬਜਾਅ ਨਾਜ਼ ਹੈ। ਕਦੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰੇ ਤੱਕੇ ਤੁਹਾਡੀ ਨਜ਼ਰ ਚੁੰਧਿਆ ਜਾਵੇ ਜਿਥੇ ਇਨੇ ਕੌਮ ਦੇ ਸਤਾਰੇ ਝਿਲਮਿਲਾ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਕਾਨਫਰੰਸ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਲਬਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਸਿੱਖ ਸਿੱਖ ਦਾ, ਸਾਧੂ ਸੰਤ ਮਹਾਤਮਾ ਹਰ ਖਿਆਲ ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ, ਪਰੋਫੈਸਰ, ਡਾਕਟਰ, ਵਕੀਲ, ਸਿੱਖ ਬੀਬੀਆਂ, ਐਡੀਟਰ, ਲਿਖਾਰੀ, ਨੌਜਵਾਨ, ਫੌਜੀ ਜਰਨੈਲ, ਰਾਗੀ, ਸ਼ਾਇਰ ਤੇ ਸਹਿਜਧਾਰੀ, ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਵੇਖ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਹੋਰਤ ਨਾਲ ਬੁੱਤ ਬਣ ਜਾਉ, ਜਨਾਬੇ ਹੋਅਰ! ਸਿੱਖ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਕਾਨਫਰੰਸ ਪਿਛਲੇ 70 ਸਾਲ ਤੋਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸਿੱਖ ਤਹਿਜੀਬ ਦਾ ਮਨਮੋਹਣਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਜੇ

(ਕਾਰੀ ਪੰਨਾ ੪ ਤੇ)

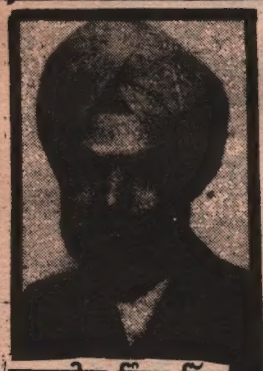
ਤੁਹਾਡੀ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਛਪਵਾਈ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਇਕੋ ਥਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ

- * ਬਿਜ਼ਨਿਸ ਕਾਰਡ * ਰਸੀਦ-ਬੁੱਕਾਂ
- * ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਡ
- * ਮੈਗਜ਼ੀਨ * ਫਲਾਇਰ

MAIN PRINTING
& GRAPHIC
Phone. 873-6125

For all your printing needs
Contact
ADAM BAKSH

4865, MAIN ST.
VANCOUVER, B.C.

ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ

324 2311

S & S INSURANCE

6679, Main St. (2nd Floor)

At 51st. Ave.

VANCOUVER, B.C.

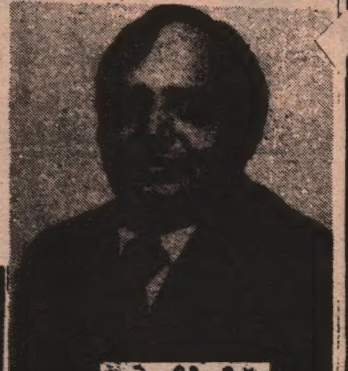
ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚ

S & S INSURANCE

ਜੇ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਇਨਸੂਰੈਂਸ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹੈ

ਹੁਣੇ ਮਿਲੋ

ਜਿਥੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੋਸਤੀ ਭਰਿਆ ਮਾਹੌਲ ਮਿਲੇਗਾ

ਰਜਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

590-2058

(ਪੰਨਾ 7 ਦੀ ਕਾਕੀ)

ਪੰਥ ਦੀ ਸ਼ਰੇਮਣੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾ ਸ਼ਰੇਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੌਣ ਸਨ — ਸ: ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ। ਤੇ ਮੇਨੂੰ ਏਡੀ ਮਹਾਨ ਜਮਾਤ ਦੀ ਨਮਕ ਹਲਾਲੀ ਤੇ ਯੋਗ ਮਾਣ ਹੈ।

—(ਚਲਦਾ)

(ਨੋਟ:—ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਖਤ ਬਹੁਤ ਲੰਮਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਕ ਕਿਸ਼ਤ ਵਿਚ ਦੇਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਖਤ ਕਿਉਂਕਿ ਅਹਿਮ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਨਜਿੱਠਣ ਵਿਚ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰੇਗਾ ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਸਨੂੰ ਅਗਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਰੱਖਾਂਗੇ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਈਏ ਪਰ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦਾ ਦੂਜਾ ਰੁਖ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਇਹ ਖਤ ਜ਼ਰੂਰ ਸਹਾਈ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।)

ਖਤ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਝਲਕੀਆਂ

(ਅਗਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੋ)

ਇਹ ਅਹਿਸਾਨ ਫਰਾਮੋਸ਼ੀ ਦੀ ਇੰਤਹਾ ਹੋਏਗੀ ਜੇ ਮੈਂ ਇਸ ਸਚਾਈ ਦਾ ਇਕਬਾਲ ਨਾ ਕਰਾਂ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰੌਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਤੇ ਵੀ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਵਾਸਤੇ ਅਪਲਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਤਾਂ ਜਨਾਬ ਤੁਹਾਨੂੰ ਰਾਸ ਆਇਆ ਚੰਦ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਤੁਹਾਡੇ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਪਰਚੇ ਗਵਾਹ ਹਨ ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੇ ਖਾਲਸਈ ਸ਼ਾਨ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਖੈਰ ਖੁਆਹੋ! “ਖਾਲਿਸਤਾਨ” ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਆਪਣੀ ਗਰਜ ਤੇ ਆਪਣੀ ਅਖਬਾਰ ਨੂੰ ਚਮਕਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਹੋਅਰ ਸਾਹਿਬ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ੁੱਧ ਪੰਥਕ ਤੇ ਅਸੀਂ ਜਿਹੜੇ ਫਕੀਰ ਬਣਕੇ ਵੈਨਕੂਵਰ ਤੋਂ ਮੋਟਰੀਅਲ ਤਕ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਦੀ ਸਦਾਅ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਗੁਨਾਹਗਾਰ! ਖੁਬ!!

ਦੇਸ ਪਰਦੇਸ ਲੰਡਨ ਦੀ ਨਕਲ ਮਾਰਨ ਦਾ ਫਨ ਕੋਈ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਸਿੱਖੇ

ਹੁਣਹਾਰ ਖਿਡਾਰਨ ਸੀਮਾ ਰਾਣੀ

ਕੁਮਾਰੀ ਸੀਮਾ ਰਾਣੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼੍ਰੀ ਜੇ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਪੰਜਵੀਂ ਜਮਾਤ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਹਵੇਲੀ ਕਲਾਂ (ਰੋਪੜ) ਨੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਜੋ ‘ਐਬਰਾ’ (ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਵਿਖੇ ਮਿਤੀ 17-12-82 ਤੋਂ 22-12-1982 ਤੱਕ ਹੋਈਆਂ, ਵਿਚ ਜ਼ਿਮਨਾਸਟਿਕ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਅਤੇ ਖੋ-ਖੋ ਵਿਚ ਦੂਜਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲ, ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਨਾਂ ਨੂੰ ਚਮਕਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਨੇ ਦੋ ਸੋਨੇ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਤਮਗੇ ਜਿੱਤੇ ਹਨ।

ਮਿੰਨ੍ਹੀ ਕਹਾਣੀ

ਹਰਪਾਲ ਕਨੇਚਵੀ

ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਕੁੜੀ ਦੀ ਕਾਪੀ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਕਾਗਜ਼ ਕੱਢਿਆ ਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਮੇਰੇ ਰੁਝੇਵੇ—ਫਿਲਮਾਂ ਘੱਟ ਦੇਖਣਾ, ਮਿੱਠਾ ਪਸੰਦ, ਘੁੰਮਣਾ ਫਿਰਨਾ, ਬੱਲਣਾ ਘੱਟ, ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹਨਾ, ਬਹੁਤਾ ਸੋਣਾ। ‘ਦੇਖਿਆ ਨੀਮਾ ਮੈਂ ਤੇਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਫਰੈਂਡ ਬਣਨ ਦੇ ਕਾਬਲ ਏਂ’।

‘ਕਿਉਂ?’ ਕੁੜੀ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲੀ: ‘ਤੇਰੀਆਂ ਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਜਦ ਇਕ ਨੇ’।

‘ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ?’ ਕੁੜੀ ਨੇ ਵੇਰ ਪੁਛਿਆ।
‘ਮੈਂ’ ਤੇਰੀ ਕਾਪੀ ਵਿਚੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ।
‘ਉਹ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਸਹੇਲੀ ਦੀ ਕਾਪੀ ਸੀ।’ ਕੁੜੀ ਮੁਸਕਰਾ ਪਈ।
‘ਅੱਛਾ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਸਹੇਲੀ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀਆਂ ਨੇ’।
ਮੁੰਡਾ ਹੋਰਾ ਲੈ ਕੇ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਿਆ।

ਫਲਸਤੀਨ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਬਿਨਾਂ ਮਧ-ਪੂਰਬ 'ਚ ਪੱਕਾ-ਅਮਨ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ—ਇਦਰਾ

ਆਬੁਧਾਬੀ—ਫਲਸਤੀਨੀ ਕਮਾਡੋ ਲਹਿਰ ਦੀ ਮੁਖ ਧਾਰਾ ਅਲ ਫਤਿਹ ਦੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਓਨਾ ਚਿਰ ਤਕ ਮਿਸਰ ਨਾਲੋਂ ਸਬੰਧ ਤੋੜ ਲੈਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਤਕ ਮਿਸਰ ਕੈਂਪ ਡੋਵਿਡ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਨਕਲਾਬੀ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਫਲਸਤੀਨ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਲੜ ਰਹੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਪੀ. ਐਲ. ਓ. ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵਲੋਂ ਵੀ ਦਿਤੀਆ ਜਾ ਰਹੀਆਂ “ਅਮਨ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ” ਰੱਦ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ। ਇਹ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਮੁਖ ਤੌਰ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਜਾਰਡਨ ਰਾਹੀਂ ਉਹਨਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਸਨ।

ਇਹ ਖਬਰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ‘ਆਲ ਰਿਆਦ’ ਨੇ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਸੀਰੀਆ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਉਘੇ ਫਲਸਤੀਨੀ ਆਗੂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਹਨ:—ਸਲਾਹ ਖਾਲਿਫ, ਫਾਰੂਕ ਕਦੂਮੀ, ਅਤੇ ਮਹਿਮੂਦ ਗਨੀਆ। ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਸੀਰੀਆ ਨਾਲ ਗਲਬਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੇਗੀ।

ਰਿਆਦ ਤੋਂ ਖਬਰ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਫਲਸਤੀਨੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਧ ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਅਮਨ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਦੀ ਪੱਕੀ ਕਾਇਮੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਕ ਸਾਊਦੀ ਅਖਬਾਰ ‘ਅਲ ਮਦੀਨਾ’ ਨਾਲ ਇਕ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਵਲੋਂ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ ਅਮਨ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਾਹਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਇਰਾਕ-ਈਰਾਨ ਜੰਗ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੰਗ ਦਾ ਏਨੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚਲੀ ਜਾਣਾ ਮੰਦਭਾਗਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਣੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਦੇਸ਼ ਇਸ ਜੰਗ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਤੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਪਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਉੱਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਤੇਜ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਬਦਲ ਰਹੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰੀਤਾਂ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਜਾਣ ਨਮਾਜ਼ੀ ਘਟਦੇ ਵਧੀਆਂ ਜਾਣ ਮਸੀਤਾਂ

BUYING SELLING TRADING

Any Kind Of Real Estate Property CONTACT

JAS MANGAT

- BUYING
- TRADING
- FARMS
- SELLING
- COMMERCIAL
- INDUSTRIAL

Bus: 324-1034

Res: 876-1629

CATHAY PACIFIC REALTY LTD.

5052 Victoria Dr., Vancouver

ਬੰਗੀਤ ਖਾਚਾਰਥ ਪ੍ਰੋ: ਤਥਾ ਸਿੰਘ ਖਾਧਣੀ ਹੁਸ਼ਤਕ ‘ਗੁਰੂ ਅਖਰਦਾਸ ਰਾਗ ਰਤਨਾਵਲੀ’ ਸ਼ੋਭ ਚਰਚਣ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ, ਸ਼ਰੇਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

Gerry Scott

and

Jean Swanson

Vancouver Little Mountain
NDP

Please call us

at any time.

NDP Provincial Candidates
in Vancouver Little Mountain

4360 Main St.

PHONE:

874-0636

Greeting to all members of Vancouver's
Indo-Canadian community. We want to work
with you for a new government that will serve
the needs of all British Columbians.

NDP

Dosanjh & Pirani

BARRISTERS & SOLICITORS

UJJAL DOSANJH, B.A., LL.B.
MEHBOOB PIRANI, B.A., LL.B.
OF LINCOLN'S INN AND OF BRITISH COLUMBIA

TELEPHONE 327-6388 February 11, 1983
(AREA CODE 604)

202-5887 VICTORIA DR.

VANCOUVER, B.C. V5P 3W6

February 11, 1983

MRS. INDIRA GANDHI
Prime Minister of India
South Block
Parliament Buildings
New Delhi, India

Dear Madam:

Re: Foreign Exchange Regulations Act (1973) and
Indians Settled Abroad

The Indians turned foreign citizens settled abroad are extremely disturbed at the far-reaching implications of the Foreign Exchange Regulations Act (1973) of India (hereinafter referred to as "FERA") which dictates that we cannot "... acquire, hold, transfer or dispose of by sale, mortgage, lease, gift, settlement, or otherwise, any immovable (lands and buildings) situate in India without the previous general or special permission of the Reserve Bank of India."

The Indians settled in the lower mainland of British Columbia have passed a resolution, the preamble of which amounts to a manifesto of Indians turned foreign citizens settled abroad of the nature of the expected and desirable relationship between India and ourselves and enclosed for your information is a copy of that resolution.

We, at this point, are not concerned with the constitutionality of the impugned provisions of FERA, or more specifically, Section 31 of the same. We appreciate and admire the motivation that brought this piece of legislation into existence. It is our understanding that this legislation came into being to deal with smugglers, black-marketers, and unscrupulous foreign multi-nationals, but it appears to us that we may be the unintended, unnecessary, and its only victims.

Prior to the enactment of FERA, the Government of India did not consult us; nor did it take into consideration the possible consequences that this piece of legislation may have for those of us who have legitimately purchased or inherited properties in India prior and subsequent to January 1, 1974, the transactions with respect to which properties were approved by the government officials despite the fact that FERA was being contemplated or had been enacted.

We have come out of India in search of a better living and are extremely conscious of our eternal connection with India. A painful and unintended consequence of FERA may be the severance of that natural connection with India. FERA would have the effect of forcing Indians settled abroad to seek the permission of the Reserve Bank of India even with respect to their homes and other hereditary properties.

We have aware of the fact that India, like many other countries of the world, is a country where there are haves and have-nots, with the have-nots

comprising the dominant majority of the population and the haves a tiny minority. Those of us who have left India in search of a better living did not belong to the category of the haves and, therefore, are extremely supportive of any policies pursued by the Government of India for equality of opportunity, justice, liberty and an equitable redistribution of wealth for the people of India as a whole. Let me state categorically that, if and when the Government of India decides to nationalize the wealth of India as a whole, I shall be delighted to relinquish my proprietary interests in India for the benefit of the Indian people.

It has been suggested to us that at present the FERA provisions apply only to the agricultural land purchased after January 1, 1974. However, Section 31 of FERA is quite clear in that it prohibits us from holding even our inherited property without first obtaining the permission of the Reserve Bank of India. Therefore, those of us who have inherited immovable property in India recently are already in violation of the FERA provisions if we have not sought the general or the special permission of the Reserve Bank of India. Those of us who have made applications for permission to the Reserve Bank of India to purchase or hold the properties in India have been denied permission through a standard letter which sheds no light on the policy considerations taken into account by the Reserve Bank of India while making decisions on individual applications. We believe that we shall most certainly be subjected to a bureaucratic nightmare in the almost impossible process of seeking the permission of the Reserve Bank of India. Some instances of the abuse of FERA provisions by the bureaucrats have already come to light.

Under these circumstances, we ask that the Government of India abolish or amend the impugned provisions of FERA to enable us to continue to hold the immovable property we presently hold in India without the necessity of permission from the Reserve Bank of India. We further ask the Government of India to strengthen certain provisions of FERA to enable it to more vigorously accomplish the intended objectives of this legislation with respect to the smugglers, black-marketers, and unscrupulous multi-nationals. At the same time, we ask and urge all Indians turned foreign citizens settled abroad to not take any steps to comply with any requirements under FERA, including any applications to the Reserve Bank of India.

As an interim measure, we ask the Government of India to suspend the enforcement of FERA provisions against the vast majority of the Indians, with the exception of the black-marketers, smugglers, and unscrupulous multi-nationals.

Dear Sirs:

Re: Foreign Exchange Regulations Act (1973) and
Indians Settled Abroad

For your information, enclosed please find a copy of the resolution passed by many of the Indians turned foreign citizens, settled in British Columbia, Canada, with respect to the Foreign Exchange Regulations Act (1973) of India. This resolution is essentially our manifesto as to the kind of relationship we wish to have with India and we seek the support of our people, the people of India, in our endeavours. Also enclosed is a copy of the open letter that we have written to the Prime Minister and the Parliament of India. We will certainly welcome and appreciate your support and cooperation in our non-compliance campaign.

Please write to us to your position on this issue. If you have any questions or suggestion, please don't hesitate to Contact us.

Yours truly,
UJJAL DOSANJH
Spokesperson,

Land/Law Action Committee

UD/slm

Encls.

In this non-compliance campaign of ours, we intend no harm to the stature of India in the comity of nations. We are only taking the liberty of not complying with the law which we regard to be unjust as far as many of the Indians settled abroad are concerned. We fully understand the consequences of our non-compliance with the FERA provisions, but we feel that it is our duty to not comply with the law that we regard to be unjust.

Therefore, we ask that your government undertaken a review of FERA and amend the same to satisfy our concerns.

Yours truly,
UJJAL DOSANJH
Spokesperson,
Land/Law Action Committee

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਟਰੈਵਲ ਐਡਵਾਈਜ਼ਰਜ਼

2, ਗਿਲਜ਼ ਪਾਰਕ ਜੀ. ਟੀ. ਰੋਡ
ਸਾਹਮਣੇ ਐਸ. ਡੀ. ਐਮ. ਕੋਰਟ
ਮੋਗਾ— ਜ਼ਿਲਾ ਫਰੀਦਕੋਟ
ਫੋਨ: ਦਫਤਰ 2161

ਪਾਸਪੋਰਟ, ਵੀਜ਼ਾ, ਡਾਕਟਰੀ ਤੇ
ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲਈ ਮਿਲੋ
ਦੇਸ਼ਾਂ ਮੁੜਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਾਪਸੀ ਸੀਟਾਂ
ਬੁਕ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁਫਤ ਸਹੂਲਤ ਉਪਲੱਬਧ ਹੈ।

PAL'S COLLISION LTD.

ALL TYPES OF BODY REPAIRS

• CARS • BOATS • TRUCKS

• FIBREGLASSING

• RESTORING

• PROFESSIONAL PAINTING

FREE COURTESY CARS AVAILABLE

(I.C.B.C.) CLAIMS HANDLED PROMPTLY

— FREE ESTIMATES —

ALL WORK CONDITIONALLY GUARANTEED

• ਪੂਰੀ ਬਾਡੀ ਦਾ ਕੰਮ I.C.B.C. Claims

• ਮਾਡਰਨ ਫਰੇਮ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ

• ਫਾਈਬਰ ਗਲਾਸ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ 50% Deductible

• ਕਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਲਾਉਣੇ

• ਮਾਡਰਨ ਕੁਆਲਿਟੀ ਪੇਂਟਿੰਗ

• ICBC ਦੇ ਕਲੇਮ ਜਲਦੀ ਹੋਂਡਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ

• ਮੁਫਤ ਐਸਟੀਮੇਟ

• ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਲੇਮ.....ਵਾਜਬ ਰੇਟਾਂ ਤੇ

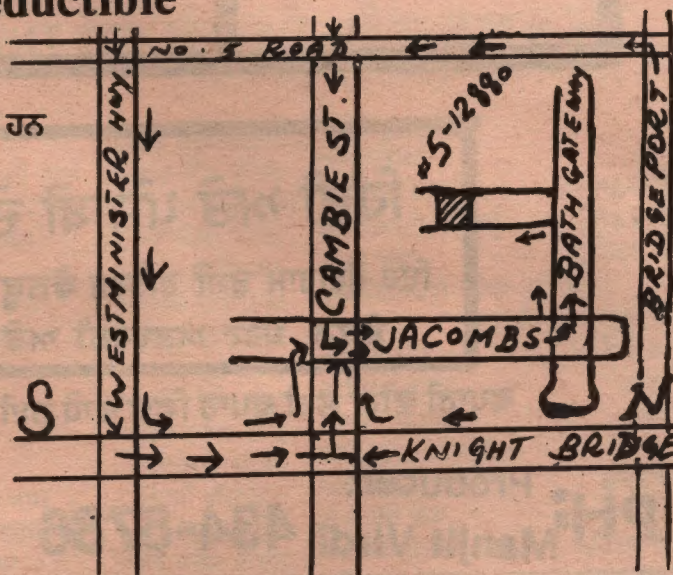
• ਮੁਫਤ ਕਾਰ ਟੈਕ ਕਰਨੀ

270-1754 BUS
273-3270 RES.

270-1754

SUCHA BANSAL

#5 - 12880 BATHGATEWAY
RICHMOND, B.C. V6V 1Z4

ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੂਚਨਾ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਸੁਸਾਇਟੀ ਐਬਟਸਫੋਰਡ
ਵਲੋਂ
ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜੇ
ਤੇ
ਵਿਸਾਖੀ ਦੇ ਸ਼ੁਭ ਮੌਕੇ ਤੇ

ਲੋਅਰ ਮੇਨ ਲੈਂਡ ਦੀਆਂ ਛੇ ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ
ਨਾਲ ਐਬਟਸਫੋਰਡ ਵਿਖੇ
ਮਹਾਨ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ
26 ਮਾਰਚ ਦਿਨ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ, 1983 ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ।
ਰੂਟ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਗਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੋ
ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਅੱਗੇ ਸਨਿਮਰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਹੁਮ ਹਮਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ
ਦਿਓ

ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ

ਸਵਰ ਸਾਗਰ

ਰੇਡੀਓ

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ

ਹਰ ਐਤਵਾਰ

ਸਵੇਰੇ

10⁰⁵ ਤੋਂ 11⁰⁰

ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ ਰੇਡੀਓ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਹਰ ਐਤਵਾਰ

ਸਵੇਰੇ ਤੇ ਸ਼ਾਮ

ਰੇਡੀਓ ਸੀ.ਜੇ.ਜੇ.ਸੀ(CJJC 800 AM DIAL).
Sunday Entertainment:

ਹਰ ਐਤਵਾਰ

ਸ਼ਾਮ

7⁰⁵ ਤੋਂ 8⁰⁰

ਸਵਰ ਸਾਗਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਸੁਣਨੋ ਨਾ ਭੁਲੋ

SWAR

ਹਰ ਐਤਵਾਰ

SAGAR

ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ ਰੇਡੀਓ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਸੁਣੋ

ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੁਸੀਂ ਗਰੇਟਰ ਵੈਨਕੂਵਰ, ਲੋਅਰ ਮੇਨ ਲੈਂਡ, ਵਿਕਟੋਰੀਆ, ਨਨਾਇਮੋਂ,
ਡੰਕਨ, ਪੋਰਟ ਅਲਬਰਨੀ ਅਤੇ ਕੈਂਬਲ ਰਿਵਰ ਤਕ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਹੋ

ਵਪਾਰੀ ਵੀਰਾਂ ਲਈ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਲਈ ਰੇਡੀਓ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਫੋਨ ਕਰੋ:

Producer:

PH:

Manjit Virdi

434-8786

ਜਾਂ

731-7221

24
HRS

Pager

15444

Producer
Manjit Virdi

ਤੁਹਾਡਾ ਸੀਨੀਅਰ ਹੋਸਟ
Your Senior Host

ਤੁਹਾਡੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ : ਸਸਤਾ ਤੇ ਵਧੀਆ ਘਰ ਕਿਵੇਂ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹੋ ?

ਜਸਵੰਤ ਮਾਂਗਟ

1971 ਵਿਚ ਜਦ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਪਹਿਲਾ ਘਰ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, ਸੋਚਿਆ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਸਲਾਹ ਲਈ ਜਾਵੇ। ਇਕ ਵਾਕਫ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਉਸਨੇ ਸਲਾਹ ਦਿਤੀ ਕਿ ਘਰ ਖਰੀਦਣ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗਲਤੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿਉਂ? ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਟੈਕਸ ਬੜੇ ਦੇਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਹੋਰ ਬੜੇ ਖਰਚ ਹਨ। ਕਿਰਾਏ ਤੇ ਕੋਈ ਮੁਕੰਮਲ ਦਾ ਫਿਕਰ ਨਾ ਟੈਕਸਾਂ ਦਾ। ਉਸਦੀ ਗੱਲ ਵਿਚ ਵਜ਼ਨ ਜਾਪਿਆ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਦੋ ਚਾਰ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸ ਡੋਲਰ ਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪੰਜ ਘਰ ਸਨ। ਈਰਫਾ ਵਜੋਂ ਉਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਘਰ ਖਰੀਦਾਂ। ਖੇਰ ਉਹ ਮੇਰੇ ਸਹੁਰਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਸੀ ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਸਦੇ ਪੰਜ ਘਰਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਉਪਰੰਤ ਵੀ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਕਿਹਾ। ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ ਜੋ 1973 ਵਿਚ ਵੀ ਘਰ ਖਰੀਦਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੀ। ਕਿਰਾਇਆ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਘਰ 1973 ਵਿਚ \$40,000 ਦਾ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਸਨ ਅੱਜ \$150,000 ਜਾਂ ਵੱਧ ਕੀਮਤਾਂ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਅੱਜ ਵਾਲੇ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਘਰ ਖਰੀਦਣਾ ਤੁਹਾਡੇ ਸਵੈਮਾਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਿੱਕੇ ਦੇ ਫੈਲਾ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਸਿੱਟਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹੀਲਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਦੁਆਲੇ ਝਾਤੀ ਮਾਰੋ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਜਾਂ ਹੋਰਾਂ ਕਮਿਊਨਿਟੀਆਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਵਾਲੇ ਵਧੇਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਨੂੰ ਘੋਖਿਆਂ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਖਰੀਦ ਅਤੇ ਵੇਚਕੇ ਪੈਸੇ ਬਣਾਏ ਹਨ।

ਘਰ ਖਰੀਦਣਾ ਇਕ ਗੱਲ ਹੈ, ਵਧੀਆ ਅਤੇ ਸਸਤਾ ਘਰ ਖਰੀਦਣਾ ਦੂਜੀ। ਵਧੀਆ ਅਤੇ ਸਸਤਾ ਘਰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਬੜੇ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਪਰੀਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਘਰ ਖਰੀਦਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ :

(ੳ) ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਡਾਊਨ ਪੇਮੈਂਟ ਲਈ ਕਿੰਨੇ ਪੈਸੇ ਹਨ ?

(ਅ) ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਗਰਾਂਟਾਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ?

(ੲ) ਤੁਹਾਡੀ ਆਮਦਨ ਕਿੰਨੀ ਹੈ ? ਉਸ ਆਮਦਨ ਨਾਲ ਕਿਸ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਰ ਨਾਲ ਕਿਥੋਂ ਅਤੇ ਕਿੰਨੀ ਮਾਰਗੇਜ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ ?

(ਸ) ਉਪਰਲੀਆਂ, ੳ, ਅ ਅਤੇ ੲ ਦੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿੰਨੇ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਘਰ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ।

ਆਪਣੀ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਣ ਉਪਰੰਤ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਕੀ ਹੈ, ਯਾਨੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਘਰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਦੋ ਬੈਠ ਰੂਮ ਦਾ, ਬੇਸਿੰਮਟ ਵਾਲਾ ਜਾਂ ਵਗੇਰ ਬੇਸਿੰਮਟ ਤੋਂ। ਆਪਣੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਜ਼ਰੂਰਤ

ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਅਨੁਸਾਰ ਘਰ ਕਿਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਮਿਲ ਸਕੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਵੱਖ ਵੱਖ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕੋ ਆਕਾਰ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਡਾ ਫਰਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਣ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤਰੀਕੇ ਵਰਤਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ :

(ੳ) The Sun, The Province ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਹੇਠ ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਥਾਵਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਐਡਜ਼ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਕੀਮਤਾਂ ਵੀ।

(ਅ) Real Estate weekly ਵਿਚ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਅਤੇ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕੀਮਤਾਂ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਗੈਲਰੀ ਇਸਟੇਟ ਵੀਕਲੀ ਦੇ ਕਈ ਪਰਚੇ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ, ਈਸਟ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦਾ ਵਖਰਾ, ਵੈਸਟ ਦਾ ਵਖਰਾ, ਸਰੀ ਡੈਲਟਾ ਦਾ ਵੱਖਰਾ। ਇਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੈਲਰੀ ਇਸਟੇਟ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ।

(ੲ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੈਲਰੀ ਇਸਟੇਟ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਪੈਦਾ ਕਰੋ ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਵੀ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ ਟਰੇਡ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਪਾਸ ਹਰ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਪੂਰੀ ਵਾਕਫੀਅਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਗੈਲਰੀ ਇਸਟੇਟ ਦਫਤਰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨਾਲ ਗੈਲਰੀ ਇਸਟੇਟ ਬੋਰਡਾਂ ਨਾਲ ਚੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। (ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਗ੍ਰੇਟਰ ਵੈਨਕੂਵਰ ਅਤੇ ਫਰੇਜ਼ਰ ਵੈਲੀ ਬੋਰਡ)। ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੋਂ ਸੇਲਜ਼ਮੈਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਵਾਕਫੀਅਤ ਸਕਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕੀਮਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਅਸਲੀ ਮੁਹਿੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਸਤਾ ਅਤੇ ਵਧੀਆ ਘਰ ਕਿਵੇਂ ਖੁੰਡਿਆ ਜਾਵੇ। ਘਰ ਖੁੰਡਣ ਦੇ ਵਸੀਲੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਹਨ :

(ੳ) ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ — ਗ੍ਰੇਟਰ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਮੁਖ ਅਖਬਾਰਾਂ ਹਨ, ਸਨ (The Sun) ਪਰੋਵਿੰਸ (Province), Buy and sell ਗੈਲਰੀ ਇਸਟੇਟ ਵੀਕਲੀ (Real estate weekly).

(ਅ) ਮਾਲਕ ਵਲੋਂ ਸਿੱਧੀ ਸੇਲ ((Private- By owner)

(ੲ) ਗੈਲਰੀ ਇਸਟੇਟ ਕੰਪਨੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਲੱਗੇ ਘਰ।

(ਸ) ਦੇਸਤਾਂ ਜਾਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ/ਜਾਂ ਰਾਹੀਂ।

(ਹ) ਇਸਟੇਟ ਸੇਲਜ਼ ਜਾਂ ਮਾਰਗੇਜ ਫੋਰਕਲੋਜ਼ਰ

(ਕ) ਘਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਸਿੱਧੇ। ਕਈ ਛੋਟੇ ਯਾਨੀ ਇਕ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਾਲੇ ਘਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਕਈ ਵੱਡੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੋਂ ਸਿੱਧੇ ਜੋ ਵੱਡੇ ਸਭ ਡਵੀਜ਼ਨਾਂ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਘਰ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਅਗਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਸਾਰੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਬਾਤ ਕਰਾਂਗੇ ਤੇ ਦੇਖਾਂਗੇ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕਿਹੜਾ ਢੰਗ ਹੈ ਤੇ ਕਿਉਂ ? ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਘਰ ਖਰੀਦਣ ਵੇਲੇ ਹੋਰ ਕਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਾਂਗੇ।

ਇਹ ਧਰਤੀ ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਦੀ

ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਰਿਚਮੰਡ, ਬੀ. ਸੀ.

ਕੁਝ ਦਿਨ ਹੋਏ ਮੈਂ ਏਸੇ ਸਿਰਲੇਖ ਨਾਲ ਸਾਡੀਆਂ ਹਿਦ ਵਿਚ ਖ਼ੀਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਤੇ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਲੇਖ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੇਰੇ ਇਕ ਸੁਨੇਹੀ ਨੇ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਮੇਰੀ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਵੀ ਹੋਏ ਹਨ ਉਥੇ ਉਹ ਮੇਰੀ ਆਸ਼ਾਵਾਦੀ ਤੇ ਰੋਜ਼ ਕੇ ਹੋਸ਼ੀ ਵੀ ਹਨ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ "ਮੱਝ ਅੱਗੇ ਬੀਨ ਵਜਾਉਣ ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ ! ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਚੋਰੀ ਬਾਗੀ ਤੇ ਠੱਗੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋਵੇ, ਸੱਚ ਤੇ ਇਨਸਾਫ ਖੰਭ ਲਾ ਕੇ ਉਡ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਰਾਹ ਜਾਂਦੇ ਰਾਹੀ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਲੁੱਟੀ ਜਾਂਦੀ ਹੋਵੇ, ਵੱਢੀ ਖੋਰੀ ਸਿਖਰਾਂ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਦਸਾਂ ਨੌਹਾਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਢਿੱਡ ਨੂੰ ਦੋਵੇਂ ਵੇਲੇ ਝੁਲਕਾ ਵੀ ਨਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਉਥੇ ਸਾਡੇ ਸੱਖੀ ਦਿਲ ਕਿਸ ਕੰਮ ਆ ਸਕਣਗੇ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਘੜਿਆ ਤਾਂ ਕਾਲੇ ਪੰਨ ਨਾਲ ਬਣਾਈ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੋਂ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਏਸੇ ਕਾਲੇ ਪੰਨ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਤੇ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਹਿਮਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਆਪਣੇ ਉੱਤੇ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕਾਂ ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰ ਲੈਣ।"

"ਸਾਡੀ ਸਖਾਵਤ ਤਾਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਆ ਸਕੇਗੀ ਜੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਥੋਂ ਦੇ ਅਰਬਾਂ ਰੁਪਿਆਂ ਦੇ ਕਾਲੇ ਪੰਨ ਦਾ ਸਵਾਇਆ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਵੱਢੀ ਖੋਰਾਂ ਦਾ ਜਨਾਜ਼ਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਵਸੀਲੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਹੱਥ ਆ ਜਾਣ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਭੁੱਖ ਨੰਗੇ ਅਤੇ ਜਹਾਲਤ ਦੂਰ ਕਰ ਸਕਣ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਚੰਗੀ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕੇ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਵਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਹੋਵੇ, ਚੰਗੇ ਡਾਕਟਰ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਣ ਅਤੇ ਬੁੱਢੇ ਵਾਰੇ ਉਥੋਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦਰ ਦਰ ਧੱਕੇ ਨਾ ਖਾਂਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਜਦੋਂ ਉਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਣਗੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਾਡੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਤਾਂ ਕੀ ਅਸੀਂ ਆਪ ਵੀ ਉਥੇ ਜਾਕੇ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰ ਸਕਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵਾਂਗੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ 'ਚ ਅਰਪਣ ਕਰਾਂਗੇ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਘੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਥੋਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਸਾਜ ਉਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਹੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਦੇ ਝੋਲੀ ਚੁੱਕਾਂ ਦੇ ਮੁਰੱਬਿਆਂ ਵੱਲ ਨਿਗਾਹ ਕਰਦੇ, ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬੇਦੀਆਂ ਦੇ ਫਾਰਮ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਂਦੇ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਲਫ਼ਮਣ ਸਿੰਘ, ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸਬੀਆਂ ਤੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੇਲੇ ਵਰਗੇ ਗੱਦਾਰ ਅਜੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮੁਰੱਬਿਆਂ ਦੇ ਗੁਲਸ਼ਰੇ ਉਡਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਗੱਦਾਰ ਕਿਰਪਾਲ ਦੇ ਪੁੱਤ ਪੋਤਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬਣੇ ਬੈਠੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਕਾਲਾ ਪੰਨ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਅਤੇ ਬੱਸਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣੀ ਬੈਠੇ ਨੇ। ਬੀ. ਸੀ. ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਖਿਲਾਫ ਜ਼ਹਿਰ ਉਗਲਣ ਵਾਲੇ ਡੱਗ ਕਾਲਿਨ, ਪੇਟ ਬਰਨ, ਜਿਮ ਨੀਲਸਨ ਅਤੇ ਗਨ ਹੇਟ ਵਰਗੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਪਿਛੇ, ਚਾਚੇ, ਤਾਏ ਅਤੇ ਮਾਮੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਗਾਂ ਵਿਚ ਜਰਨੈਲ ਡਾਇਰ ਵਰਗਿਆਂ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਦੌਰੇ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਕਰੋੜਾਂ ਅਰਬਾਂ ਰੁਪਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ 'ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤੋਂ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਵਿਆਜ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਰੁੱਝੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋਣ, ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਲਗੂ ਘੋਸ਼ਣਾ ਇਕ ਕਰਕੇ, ਟਕ ਦੇ ਫੋਰਮੇਨ ਗੱਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਖਿੜਕਾਂ ਖਾਕੇ ਅਤੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਢਿਡ ਭਰਕੇ ਕੋਈ ਕਿੱਲਾ ਖੀਦ ਲਿਆ ਹੈ ਆਪਣੀ ਜਨਮ-ਭੂਮੀ ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ ਸਮੇਟ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।"

ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰ 'ਚ ਸਿੰਗਲ ਪੋਲ ਤੇ ਕੇਬਲ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ 31 ਮਾਰਚ ਤਾਈਂ

ਜਲੰਧਰ — ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਐਨ. ਐਸ. ਵਸੰਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ 18 ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਹੀ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਬੋਰਡ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਕੁਲ ਬਿਜਲੀ ਸਮਰਥਾ ਦੇ 67.6 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਇਕ ਨਵੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਇਕ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿਚ ਕਹੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੋਰਡ ਨੇ ਰਾਜ ਭਰ ਵਿਚ ਮੌਕੇ ਤੇ ਜਾਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਛਿਕ "ਖਪਤਕਾਰ ਸੰਪਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ" ਚਲਾਇਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ 15 ਫਰਵਰੀ ਤਾਈਂ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੋਰਡ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਰਹੱਦ ਤੋਂ 5 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਕ ਪੋਲ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਕੇਬਲ ਵਾਲੇ ਟ੍ਰਿਬੂਟੇਲ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ 31 ਮਾਰਚ ਤਾਈਂ ਦੇ ਦਿਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੋਪੜ ਬਰਮਲ ਪਲਾਂਟ ਦਾ 210 ਮੈਗਾਵਾਟ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਯੂਨਿਟ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤਾਈਂ ਚਾਲੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਰਾਜ ਵਿਚ 33 ਕੇ. ਵੀ. ਸਥ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 127 ਹੈ। ਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਸਾਰੇ 12126 ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਪੁਜ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ 2 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਬੋਰਡ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਪੈਂਡਿੰਗ ਪਈਆਂ ਹਨ।

ਧੁੱਪ ਚਮਕੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ — ਸੂਰਜ ਦੀ ਧੁੱਪ ਨੇ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਠੰਢ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦੇ ਕੁਝ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਰਾਤੀਂ ਵੀ ਕਟੀਆਂ ਪਈਆਂ। ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਦੋ ਮਿਲੀ ਮੀਟਰ ਤਕ ਵਰਖਾ ਗਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਰਾਤ ਅਤੇ ਦਿਨ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਤਿੰਨ ਤੋਂ 5.5 ਡਿਗਰੀ ਆਮ ਨਾਲੋਂ ਹੇਠ ਅੰਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸੰਘਣੀ ਧੁੰਦ ਨੇ ਸਵੇਰੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਕੈਥਲ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਆਮ ਜੀਵਨ ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਹੌਲੀ ਕਰ ਰਹੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਮੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਸੜਕਾਂ ਤੋਂ ਲਾਹ ਕੇ ਰੋਕ ਦੇਣਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਹਾਦਸੇ ਸਵੇਰੇ ਸਵੇਰੇ ਦੀ ਵਾਪਰ ਗਏ ਪਰ ਕੋਈ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਣ ਦੀ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅੰਬਾਲੇ ਜ਼ਿਲੇ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਐਨਾ ਮੀਂਹ ਪਿਆ ਕਿ ਕਈ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਭਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕਣਕ ਦੇ ਫਸਲ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਲਾਭ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਗਿਆ।

ਕੋਈ 'ਫੁਤਰ' ਕਰ ਗਿਆ

ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਮੌਕੇ ਦੀ ਸਭ ਜ਼ੋਰਲ ਦਾ ਇਕ ਕੋਈ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਜ਼ੋਰਲ ਲਈ ਲਾਈ ਸਬਜ਼ੀ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਨਿਗਰਾਨ ਕਰਮਚਾਰੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਉਹਨੂੰ ਫੜ ਨਾ ਸਕੇ।

ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅਧੁਨਿਕ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ ਪਲਾਂਟ, ਗੋਇਲ ਕਲਰ ਫੋਟੋ ਲੈਬ' ਚਾਲੂ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ 19 ਦਾ ਕੰਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਆਪਣੀ ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਜਪਾਨ ਕਿਸਮ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਪਲਾਂਟ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਅਧੁਨਿਕ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ ਪਲਾਂਟ ਦਾ ਵਿੱਚ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪਲਾਂਟ ਉੱਪਰਾਟਨ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰਾ ਰੋਡ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਦੀ ਹੋਰ ਵੀ ਉੱਨਤੀ ਲਈ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਸੇਵਾ ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਕਾਫੀ ਪਰਵੇਸ਼ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੋਨੇ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਖ਼ਾਸ ਤਾਵੇਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰੰਗਦਾਰ ਫੋਟੋਆਂ ਖਿੱਚੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਅਸੀਂ ਵਧੀਆ ਸੇਵਾ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ

ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਫਾਰਮ ਭੇਜਣ ਦਾ ਵਕਤ ਜਲਦੀ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ—ਤੇ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਹਰ ਵਕਤ ਹਾਜ਼ਰ ਹਾਂ—ਆਉ ਤੇ ਸਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ। ਵਧੀਆ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤੇ ਘੱਟ ਦਰ .....ਇਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਹਿਸਾਬ, ਕੰਪਨੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ .....

ਟੈਲੀਫੋਨ : 321-2132

BAINS TAX & ACCOUNTING SERVICE

6679 MAIN ST.—2nd FLOOR(at 51st. Ave)

VANCOUVER, B.C.

TELEPHONE:321-2132

WE PROVIDE

YEAR ROUND PROFESSIONAL SERVICES

ACCOUNTING, BOOKKEEPING, COMPANY FORMATION & CONSULTATION
FEE REASONABLE

AMBIKA'S

SAVINGS ARE MORE ON YOUR FOOD DOLLAR

For your **649 LOTTO CENTRE**

16770
649

ਬਦਾਮ ALMONDS 1.75 Lb.	PUNJABI TINDA .99 ¢ ਪੰਜਾਬੀ ਟਿੰਡਾ	ਵੈਜੀਟੇਬਲ ਆਇਲ VEGETABLE OIL 3 Litre 2.97	ਹਰੇ ਮਟਰ GREEN PEAS .27¢ Lb.
ਮੂੰਗੀ MOONG .37¢ Lb. ਮੂੰਗੀ	SPLIT PEAS .27¢ Lb. ਦਲਵੇ ਮਟਰ	SHONA SAAG .79¢ Each. ਸ਼ੋਨਾ ਸਾਗ	ਮਸਰ GREEN LENTILS MASSAUR 37c Lb.
ਪਿਸਤਾ PISTA 6.95 Lb.	LONG GRAIN RICE 20 Kg. or 50 Lbs. 12.49 ਲੌਂਗ ਗਰੇਨ ਰਾਈਸ	FARIN ROTI ATTA 10 Kg. \$3.89 ਰੋਟੀ ਆਟਾ	ਕਾਚੂ CASHEW GRADE A 3.29 Lb.
ਪਚਰੰਗਾ ਆਚਾਰ PANCH RANGA ACHAR 1.99	CHICKEN LEGS 1.39 Lb. ਮੁਰਗੇ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ	BASMATI RICE .69 Lb. ਬਾਸਮਤੀ ਚਾਵਲ	ਗੰਦੇ ONIONS 50 Lbs. 3.49
ਆਲੂ POTATO 50 Lbs. \$2.99	ਪੈਰਬੋਇਲ ਚਾਵਲ PARBOIL RICE 25 Lbs. or 10 Kgs. 10.99	ਵੈਜੀਟੇਬਲ ਆਇਲ VEGETABLE OIL 16 Litre Pail 15.47	ਹਲਦੀ HALDI POWDER .79¢ Lb.
ਚਾਹ TEA 100's Tea Bag .99¢	ਕੋਕੋਨਟ ਦੁਧ COCONUT MILK 99c TIN	10 Kg. SUGAR ਖੰਡ BEST PRICE IN TOWN	We reserve the right to limit quantities.

SALES START FROM Feb. 4th to End of Month.

NOW AVAILABLE:

- *CORN ROTI
- *KULCHA
- *WHOLE WHEAT
- *TANDOORI ROTI

Large varieties of fresh vegetables/fruits
from Fiji "SEEING IS BELIEVING"

ALL UNDER ONE ROOF

GROCERIES, RECORDS, VIDEOS,
TROPICAL PRODUCE FROM FIJI,
CASSETTES, UTENSILS PLUS 1001
ITEMS

FIJI MEATS LTD.

ANNU VIDEO RENTALS 5125 Victoria Drive Vancouver, B.C.
324-1272 PHONE: 327-0295

ਕਿਸਾਨ ਜਾਤਪਾਤ ਤੇ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਨ : ਅਹਿਮਦ

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਾਲੀ ਵੰਡ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਗਹਿਣੇ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਇੱਕਾ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਲੋਕ ਹਿਤਏਸ਼ੀ ਕੰਮ ਦੀ ਆਸ ਨਹੀਂ —ਸੁਰਜੀਤ

ਜਲੰਧਰ :—ਇਥੇ ਦੋਹਾਂ ਕਿਸਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੇ ਸੱਦੇ ਉਤੇ ਹੋਈ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸੁਭਾਈ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸੁਭੇ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕਾ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਮੜ੍ਹੇ ਗਏ ਨਵੇਂ ਟੈਕਸਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਸਾਂਝੇ ਖਾੜਕੂ ਸੰਘਰਸ਼ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਖਵਾਦੀ ਤੇ ਅਤਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀਆਂ ਝੂਠਪਾਊ ਗੱਦਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾੜਨ ਦਾ ਵੀ ਹੋਕਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।

ਕੁਲ ਹਿੰਦ ਕਿਸਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾ. ਜੋਛ. ਏ. ਅਹਿਮਦ ਨੇ ਇਸ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਲੜਾਕੂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਤੇ ਲੋਕ ਦੁਸ਼ਮਣ ਇੱਕਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸਬਕ ਸਿਖਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਾਬੀ ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸੁਰਜੀਤ, ਸਾਬੀ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮਲਹੋਤਰਾ, ਸਾਬੀ ਨਾਜਰ ਸਿੰਘ, ਸਾਬੀ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਸਾਬੀ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰੀ ਆਦਿ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ।

ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਸਰਵ ਸਾਬੀ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਜੋਗਾ, ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ, ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਜੋਛ ਤੇ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਕੋਲਸੇੜੀ ਉਤੇ ਅਧਾਰਤ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਨੇ ਕੀਤੀ।

ਸਾਬੀ ਅਹਿਮਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਗੰਝ ਦੀ ਹੱਥੀ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੀਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਵੱਡੇ ਸਨਅਤੀ ਘਰਾਣਿਆਂ ਤੇ ਪੂੰਜੀਪਤੀਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਉਤੇ ਟੈਕਸ ਲੱਦ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜਿਣਸਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਭਾਅ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਰੋਟੀ ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। “ਇਸਦੀ ਰੋਟੀ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਵਪਾਰੀ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਮਿਲਾਂ ਤੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਟੈਕਸ ਬੈਂਕ ਸਰਕਾਰ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।” ਹਾਲਾਂਕਿ ਤਕ ਬਦਲਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ 10-15 ਏਕੜ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ, ਜਿੰਦਗੀ ਤੇ ਗਰੀਬੀ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਤਕਾਜ਼ਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੀ ਹਸਤੀ ਪਛਾਨਣ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਇੱਕਾ ਦੀ ਹਾਲਤ ਤਾਂ “ਇਸ ਘਰ ਕੋਂ ਆਗ ਲਗ ਗਈ, ਘਰ ਕੋਂ ਚਿਰਾਗ ਸੇ” ਵਰਗੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਲੋੜ ਸਾਂਝੇ ਲੜਾਕੂ ਘੋਲਾਂ ਦੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਤਪਾਤ ਤੇ ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛੇ ਛੱਡਕੇ ਤੇ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤਾਂ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਨਾ ਲਾਕੇ ਲੋਕ ਹਿਤਏਸ਼ੀ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਗਮਾਇਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿਤਾ।

ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ “ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਭੀ ਭਾਗੀ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਨਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਘਾ ਰੋਲ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕਾ ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਦੋਖੀ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪਛਾੜਨ ਲਈ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨਗੇ।”

ਉਹਨਾਂ ਕਿਸਾਨੀ ਏਕੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਪਾਏ ਭਾਰਾਂ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਯਾਦ ਦਵਾਇਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਏਕੇ ਨਾਲ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸਾਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗਾਂਧੀ ਤੀਰਥ ਤੇ ਦੱਖਣੀ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਹਾਰਨ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਦਲਾਬਦਲੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਰਮਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤਿੱਖੇ ਕਦਮ ਚੁਕਣ ਦੇ ਲਾਭ ਲਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਾਲੀ ਵੰਡ ਜਿਹੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਕਰਜ਼ੇ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਸਤਾ ਨੂੰ ਗਹਿਣੇ ਰਖ ਆਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜ਼ਾਦੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬੇਲਿਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਹਿਤ ਪੂਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਉਤੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸਤੋਂ ਕਿਸੇ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਕੰਮ ਦੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਹਨਾਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਸੁਆਥ ਕੇਵਲ ਸਾਂਝੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੀ ਹਨ।

ਉਹਨਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰਕੂ ਅਤਵਾਦੀਆਂ ਤੇ ਖਬਰਦਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਅੰਸ ਸਾਡੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਕੇ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲੋਕ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੀਤੀਆਂ ਲਾਗੂ ਕਰਾਉਣ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੁਆਇਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਐਜੀਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਵਾਇਦਾ ਉਠਾਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਉਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦੇ ਨਵੇਂ ਟੈਕਸਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਪਾ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਉਹਨਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਅਫਸੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਹਿੰਦ ਨੂੰ ਟੋਟੇ ਟੋਟੇ ਕਰਨ ਦੇ ਅਮਰੀਕੀ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਹਾਲੇ ਤਕ ਵਿਰੋਧਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਇਹਨਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਆਗੂਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਾਬੀ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਜੋਛ, ਡਾ. ਜੁਗਿੰਦਰ ਦਿਆਲ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਾਰਕਸੀ ਕਿਸਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਾਬੀ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮੰਡਲਾ ਤੇ ਸਾਬੀ ਸਰਵਣ ਦੀਮਾ ਨੇ ਵੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ।

25 ਰੁਪਏ 'ਚ ਚਾਹੇ ਪਕੌੜੇ ਤਲੇ ਚਾਹੇ ਰੋਟੀਆਂ ਪਕਾਓ ਜਾਂ ਸਬਜ਼ੀ ਧਰੋ

ਡੂਪਾਲ:—ਹੁਣ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ 25 ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਸੂਰਜੀ ਊਰਜਾ ਦਾ ਕੁੱਕਰ, 300 ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਗੈਸ ਦਾ ਪਲਾਂਟ ਅਤੇ ਅੱਗ ਨਾ ਲੱਗਣ ਵਾਲਾ ਘਰ ਸਿਰਫ 100 ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਹਨਾਂ ਊਰਜਾ ਬਚਤ ਅਤੇ ਸਸਤੇ ਉਪਰ ਕਰਨਾਂ ਨੂੰ ਗੈਸਿਓਸਜ ਡੀਵੈਲਪਮੈਂਟ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਨੇ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਪੇਂਡੂ ਕਾਰੀਗਰ ਇਸਨੂੰ ਮਿਟੀ ਦੇ ਭਾਂਡੇ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਆਰ. ਡੀ. ਆਈ ਨੇ ਵੀ ਤਾਂ ਇਸ ਪੁਰਾਣੀ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸੂਰਜੀ ਊਰਜਾ ਦਾ ਕੁੱਕਰ ਪੱਕੇ ਮਿਟੀ ਦੇ ਢੱਕਣ ਉਪਰ ਪੋਲੀਮਰਈਜਡ ਅਲਮੀਨੀਅਮ ਸ਼ੀਟ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਅਤੇ ਕਾਲੇ ਕੀਤੇ ਇੱਕ ਟੀਨ ਦੇ ਡੱਬੇ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਊਰਜਾ ਗੈਸ ਦਾ ਕੁੱਕਰ ਬਾਕੀ ਕੁੱਕਰ ਤੋਂ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਵਖਰਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਰੋਟੀਆਂ ਵੀ ਪਕਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਤੇ ਪਕੌੜੇ ਵੀ ਤਲੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਟੋਟੇ-ਟੋਟੇ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸੀ. ਆਈ. ਏ. ਸਾਜ਼ਸ਼ਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਾਮਲਾ ਅਮਰੀਕਾ ਕੋਲ ਉਠਾਇਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ:—ਭਾਰਤ ਦੇ ਬਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਪੀ. ਵੀ. ਨਰਸਿਮਹਾ ਰਾਓ ਨੇ ਅਜ ਇਥੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਟੋਟੇ ਟੋਟੇ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸੀ. ਆਈ. ਏ. ਸਾਜ਼ਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਖਬਰਾਂ ਸਬੰਧੀ ਸਵਾਲ ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਉਠਾਇਆ ਹੈ।

ਬਦੇਸ਼ ਵਜ਼ਾਰਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਦੂਤਾਵਾਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ ਜਾਏ ਕਿ ਕੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਸਥਾਈ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜੀਨ ਕਿਰਕਪੈਟਰਿਕ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਟੋਟੇ ਟੋਟੇ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਪੈਪਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ? ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਸਥਾਨਕ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਖਬਰਾਂ ਛਪੀਆਂ ਹਨ।

ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਦੇਸ਼ ਵਜ਼ਾਰਤ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੂਰੀ ਘੋਖ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਸੂਚਨਾ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ। ਫਿਰ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਿਰਕਪੈਟਰਿਕ ਵਲੋਂ ਭਾਰਤੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵੱਲ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਇਆ।

ਅਕਾਲੀ ਅਸਤੀਵੇ ਫੈਸਲਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੱਖਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਪਿਛੋਂ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਬ੍ਰਿਜ ਭੂਸ਼ਨ ਮਹਿਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਅਸੰਬਲੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਵੇਆਂ ਦੇ ਪੱਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੱਖਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਾਂਗਾ।

ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੱਖ ਨੂੰ ਮਦੇ-ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਕੇ ਇਸਦਾ ਬਾਹਰ ਮੁਖੀ ਤੌਰ ਤੇ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਕਾਹਲ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਸਤੀਵੇ 21 ਫਰਵਰੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨਾਲ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਇਹ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ ਤੇ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਅਸਤੀਵੇ ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਵਲੋਂ ਦੱਸੀ ਗਈ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਹਾਲਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੱਖ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। 37 ਅਕਾਲੀ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਵਿਚੋਂ 35 ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨੇ ਜਾਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਨਾ ਹੋਣ ਵਿਰੁਧ ਰੋਸ ਵਜੋਂ 27 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਅਸਤੀਵੇ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਪਰ ਨਾਲ ਇਹ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਅਸਤੀਵੇ 21 ਫਰਵਰੀ ਤੋਂ ਸਮਝੇ ਜਾਣ।

ਸ਼ਰਮਾ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਾ ਸੁਆਗਤ

ਕੋਟਕਪੂਰਾ :—ਇਸ ਬਲਾਕ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਸ਼ੰਤਾ ਸਿੰਘ ਤੌਰਾਤ, ਸ਼ਾਮ ਲਾਲ ਅਰੋੜਾ, ਤੇ ਪੰਡਤ ਸ਼ੰਕਰ ਲਾਲ ਨੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਇੱਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਹੰਸ ਰਾਜ ਸ਼ਰਮਾ ਵਲੋਂ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਸਤੀਵੇ ਦੇ ਸਲਾਹ ਦੇ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਇਹ ਸਲਾਹ ਬਹੁਤ ਠੀਕ ਸਮੇਂ ਉਤੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਅਸਤੀਵੇ ਦੇ ਦੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪਾਕਿ ਲਈ ਸਵੀਡਿਸ਼ ਤੇ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ

ਕਰਾਚੀ:—ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਫਰਾਂਸ ਦੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਹਵਾ ਵਿਚ ਮਾਰ ਕਰਨ ਦੀਆਂ 3000 ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਅਤੇ ਸਵੀਡਨ ਦੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਓ. ਥੀ. ਐਸ.-70 ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਐਕਟਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਛਾਪੇ

ਬੰਬਈ—ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਫਿਲਮੀ ਐਕਟਰਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਤੇ ਛਾਪੇ ਮਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਫਿਲਮੀ ਐਕਟਰਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਤੇ ਕਰਾਂ ਦੀ ਚੋਰੀ ਲਈ ਛਾਪੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਉਥੋਂ ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਬਦੇਸ਼ੀ ਕਰੰਸੀ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਮਾਰੇ ਗਏ ਛਾਪਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਅੱਠ ਪਰਮੁਖ ਫਿਲਮੀ ਐਕਟਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਅਮਰੀਕਨ ਵੰਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਉਤੇ ਪਾਬੰਧੀ

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਟਰੂਮੈਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਗੁਰਸਿੱਖ-ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਨ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਇਹ ਪਾਬੰਧੀ ਆਇਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਗੁਰਸਿੱਖ-ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਨ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੇਵਲ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਹੀ ਪ੍ਰੋਟੈਸਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਸਗੋਂ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੋਹੜਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਵੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਰੀਗਨ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਪਾਬੰਧੀ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਖਤਮ ਕਰਨ।

ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ ਦੇ ਪੱਕੇ ਗਾੜ ਬਣੇ

ਗੁਟਨਿਰਲੇਪਤਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਿਖਰ ਸਮਾਗਮ ਤੇ ਮੈਂਬਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮੁੜ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਲੇਪਤਾ ਲਹਿਰ ਸਾਮਰਾਜ, ਨਵਬਸਤੀਵਾਦ, ਨਸਲ ਪ੍ਰਸਤੀ ਜੀਉਨਵਾਦ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਪਾਬੰਦ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਲੇਪਤਾ ਲਹਿਰ ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ ਸਾਮਰਾਜ ਨਵ ਬਸਤੀਵਾਦ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਝੰਡੇ ਬਰਦਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਜ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਇਸਨੂੰ ਸਾਮਰਾਜ ਤੇ ਸਾਮਾਜਵਾਦੀ ਬਲਾਕਾਂ ਨਾਲ ਇਕੋ ਜਿਹੀ ਦੂਰੀ ਰਖਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸਨੂੰ ਕੁਰਾਹੇ ਪਾ ਕੇ ਅਸਲੀ ਰਾਹ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਨਾ ਕੇਵਲ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਿਖਰ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪਾਸਦਾਰੀ ਤੇ ਨਿਰਲੇਪਤਾ ਦੀ ਅਸਲੀ ਰਾਹ, ਸਾਮਰਾਜ ਦੁਸ਼ਮਣੀ, ਨਵ ਬਸਤੀਵਾਦ, ਬਸਤੀਵਾਦ ਨਸਲਪ੍ਰਸਤੀ ਤੇ ਜਿੰਦਨਵਾਦ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕਬੂਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮੇਘਾਲਿਆ 'ਚ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਤੇਜ਼

ਸ਼ਿਲਾਂਗ:—ਮੇਘਾਲਿਆ ਵਿਚ 17 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਪਰਚਾਰ ਮੁਹਿੰਮ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ 60 ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਕੰਧਾਂ ਉਤੇ ਪੋਸਟਰ ਲਾ ਕੇ ਅਤੇ ਘਰ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਝੰਡੇ ਲੱਗੀਆਂ ਸਵਰੀਆਂ ਘੁੰਮ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣ ਲਈ 317 ਉਮੀਦਵਾਰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹਨ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ਿਲਾਂਘ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਛੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜੇ ਹਨ।

ਟੈਸਟ ਰਿਪੋਰਟ ਜਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦੀ ਨਿੰਦਾ

ਰੋਪੜ:—ਕਾਮਰੇਡ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੀਨੀਅਰ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਿਸਾਨ ਸਭਾ ਜ਼ਿਲਾ ਰੋਪੜ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ ਮੋਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਰਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਵਾਧੇ ਦੀ ਸਖਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਿਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀਰਿਤੀ ਪਹਿਲਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਮਾਫ ਸੀ ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ 3000/- ਰੁਪਏ 15 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਜਮਾਂ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਜਮਾਂ ਨਾ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਟੈਸਟ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਜਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਧਮਕੀ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਨਾਦਰਸ਼ਾਹੀ ਹੁਕਮ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

...ਜਦੋਂ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਨਾਂਅ ਤੇ ਮਨੁਖਤਾ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਬਰਲਿਨ:—ਇਥੇ ਹਿਟਲਰ ਨੂੰ 50 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਰਮਨੀ ਦਾ ਚਾਂਸਲਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਹੋਈ ਇੱਕ ਬੈਠਕ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੋਸ਼ਲ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਚਾਂਸਲਰ ਹਲਮਟ ਕੋਹਲ ਅਤੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵਿੱਲੀ ਬਾਂਡਟ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ, ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਬੀਤੇ ਲਏ ਜਰਮਨ ਆਪ ਚੁੱਕੇਵਾਰ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੀ ਕੋਹਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਉਹ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਨਾਂਅ ਤੇ ਮਨੁਖਤਾ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬਾਂਡਟ ਜੋ 50ਵੇਂ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਹਿਟਲਰ ਦੇ ਨਾਜ਼ੀਵਾਦ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਜਰਮਨੀ ਤੋਂ ਸਕੈਂਡੇਨੇਵੀਆ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੋੜੇ ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਿਟਲਰ ਆਪ ਹੀ ਉਪਰ ਨਹੀਂ ਆ ਗਿਆ ਬਲਕਿ ਉਸਨੂੰ ਮੱਧ ਵਰਗ ਅਤੇ ਡੈਮੋਕਰੇਟਾਂ ਨੇ ਆਪ ਉਪਰ ਚੁਕਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਰਮਨ ਵਾਸੀ ਨਾਜ਼ੀ ਡਿਕਟੇਟਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਆਪ ਦੋਸ਼ੀ ਹਨ।

ਪਾਕ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਅਪਰਾਧੀ ਵੱਧ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ—ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਚੋਰੀ ਕਤਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜੁਰਮਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਮੁਖ ਕਾਰਨ ਘਰੇਲੂ ਹਾਲਾਤ, ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਵਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨਾ ਹੈ।

“ਪ੍ਰੈਸ ਸਮਾਚਾਰ” ਦੀ ਇੱਕ ਸੂਚਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਮੁਸਲਮ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਰੀਪੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਲ 1981 ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਜੁਰਮਾਂ ਵਿਚ 3 ਹਜ਼ਾਰ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ ਜਦ ਕਿ 1982 ਵਿਚ 2500 ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

BUSINESS ACCOUNTING CORPORATION & PERSONAL INCOME TAX

ACCOUNTING SERVICES

SUSHMA SACHDEV

8689, 120th St., DELTA, B.C.

- BOOK-KEEPING
- BUSINESS ACCOUNT
- PERSONAL & BUSINESS INCOME TAX
- PAYROLL & TIPS etc.

PHONE: 590-3166

BUY DIRECT FROM IMPORTER

Fantastic Buy

All 8 Pc. Set
Sizes 29", 28",
26" & 25"

[With Wheels]

\$119⁹⁵ only

Stereo Radio/Cassettes

M 9901K 4-Band Stereo Radio/Cassette Recorder

MULTIBAND
110/220 voltage
Stereo
Radio/Cassettes
Reg. \$199⁰⁰

**NOW
\$149⁰⁰**

(TWO-IN-ONE)

We sell 220 voltage
blenders & grinders
Reg. \$69.95
NOW \$49.95

WHOLESALE

T90 & T120 Blank VHS & Beta
Video Cassettes
C-60 & C-90 Taperecorder cassettes
At wholesale prices

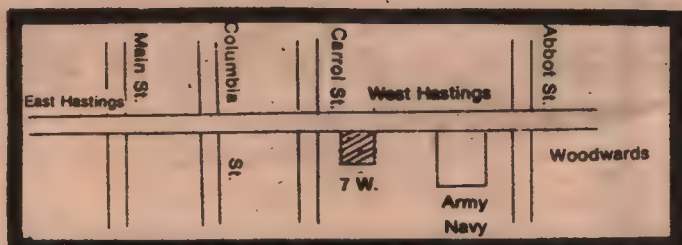
LONDON LOAN & PAWNBROKERS LTD. SHALIMAR GIFTS LTD.

7 W. HASTINGS, VANCOUVER

B.C. V6B 1G4

MAIL ORDER WELCOME

685-7050

'ਇੰਡੋ-ਕੈਨੇਡੀਅਨ' ਦੀਆਂ ਯਭਲੀਆਂ ਦੀ ਸਰੀ-ਡੈਲਟਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਖੁੰਭ-ਠੱਪ

ਸਰੀ:—ਸਰੀ-ਡੈਲਟਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਬੜੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਐਤਵਾਰ 13 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਉਜਲ ਦੁਸਾਂਝ ਹੋਰਾਂ ਇਸ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਤੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਇਕ ਗੰਭੀਰ ਮਸਲੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚਲੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਸਬੰਧੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਨੌਨ-ਕੰਪਲਾਇਸ ਅਪਣਾ ਕੇ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਹੀ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਭਾਈ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ 'ਮੱਠ' ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਬਦਨੀਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਥਾਵਾਂ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਸਬੰਧੀ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਵਰਤਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਾਲਤ ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਬਾਰੇ ਤੇ ਬੰਦਾਂ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤੰਗ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ 'ਇੰਡੋ-ਕੈਨੇਡੀਅਨ' ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਸਕੱਤਰ ਨੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਇੰਡੋ-ਕੈਨੇਡੀਅਨ' ਵਿਚ ਜੋ ਲੇਖ ਛਪ ਰਹੇ ਹਨ ਉਹ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਨੌਟਿਸ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਖਬਰਾਂ ਅਖਬਾਰ ਨੂੰ ਚਮਕਾਉਣ ਤੇ ਵਿਕਰੀ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਛਾਪੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਕਈ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸਕੱਤਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਮੈਂ' ਉਸ ਵੀਰ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਮੱਦੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਲਫਜ਼ਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਸੋਚ ਕੇ ਕਰਨ। ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਐਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨੂੰ ਮਹੰਤਾਂ ਦਾ ਡੇਰਾ ਤੇ ਉਸ ਤੇ ਚੰਦ ਕੁ ਫੈਮਲੀਆਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ੱਭ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਮਹੰਤਾਂ ਦੇ ਡੇਰੇ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਪਤਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਹੀ ਥਾਪੇ ਹਨ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਵੀਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ਕਾਇਤ ਹੈ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਵਾ ਹੈ ਉਹ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰੇ ਨਾ ਕਿ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਦੀ ਪਬਲਿਸਿਟੀ ਲਈ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਛਪਵਾਉਣ ਖਾਤਰ ਗਲਤ ਬਿਆਨੀਆਂ ਕਰੇ।

ਡੈਲਟਾ ਨਿਵਾਸੀ ਭਾਈ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੁਰੇਵਾਲ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸਕੱਤਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋ ਖਤ ਦਿਤਾ ਹੈ—ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਉਸ ਵੀਰ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕਹਿਣ ਕਹਾਉਣ ਤੇ ਇਹ ਖਤ ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਹੋਵੇ। ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਅਖਬਾਰਾਂ ਤੇ ਕੋਰਟਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਐਸੇ ਵੀਰ ਨੂੰ ਖਤ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਪੁਛ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

ਸ: ਮਹਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸਕੱਤਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਕੇਵਲ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਕਮਰਾ, ਚਾਬੀ ਆਦਿ ਜਾਂ ਉਸਦਾ ਸਮਾਨ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ।

ਸਕੱਤਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਤੀ ਕਿ ਗੋਲਕ ਤਕ ਦੀ ਮਾਇਆ ਵੀ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਅਕਤੀ ਹੀ ਗਿਣਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਗੋਲਕ ਦੀ ਮਾਇਆ ਜੋ ਚੜ੍ਹੀ ਉਹ 92,000 ਡਾਲਰ ਸੀ।

ਉਪਰੰਤ ਭਾਈ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾ ਹੋਰਾਂ ਇੰਡੋ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਮਾਲੀ ਸਾਲ ਦੀ ਆਮਦਨ ਤੇ ਖਰਚੇ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿਤਾ। ਇਹ ਗੀਕਾਰਡ, ਤਰਤੀਬ ਵਾਰ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ।

ਕੁਟੋਬਨਾਂ ਬਾਰੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਾਈਲ ਮੋਜੂਦ ਹੈ - ਜੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੈ, ਉਹ ਆ ਕੇ ਚੇਕ ਕਰ ਲਵੇ।

ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਤੇ ਭਾਤ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ "ਗੁਰੂ ਘਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕੇਵਲ ਚੰਦਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਸਨ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਤਕ 2 ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਇਕੱਤਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਨੇ 5 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਦਾਨ ਦਿਤਾ। ਕਿਸੇ ਮਹੰਤਾਂ ਦੇ ਡੇਰੇ ਨੂੰ ਸੰਗਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਗੋਲਕ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਹੋਈ ਮਾਇਆ 92,000 ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰੀ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਦ ਵੀ ਮਰਜ਼ੀ ਭਾਈ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੌਸੀ, ਭਾਈ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ ਜਾਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਹਿਸਾਬ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਨ।"

ਭਾਈ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾ ਹੋਰਾਂ ਆਖਿਆ 'ਅਸੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਤੋੜਨਾ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤ ਵੀ ਹਜ਼ਾਰ

ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬੁੱਟਰ ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵ-ਭਰਮਣ ਤੇ

ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਨੌਜਵਾਨ ਦਾ ਸਿਦਕ ਅਡੋਲ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਨੌਜਵਾਨ ਹੀ ਇਤਿਹਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਰੋਟਰੀ ਕਲੱਬ ਜਲੰਧਰ ਵਲੋਂ ਸਪੋਂਸਰ ਕੀਤੇ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬੁੱਟਰ ਦਾ ਹੌਸਲਾ, ਹਿੰਮਤ ਤੇ ਸਿਦਕ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਯੋਗ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਵਧਾਉਣ ਵਿਚ ਜੋ ਰੱਲ ਬੁੱਟਰ ਅਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਸਤੇ ਸਭ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਣ ਹੋਣਾ ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ। ਸਰੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਬੁੱਟਰ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਗੁਣ, ਸਾਹਿਤਕ ਸ਼ੌਕ, ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤੇ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨੀ ਹੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕਾਮਨਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਬੁੱਟਰ ਵਿਸ਼ਵ-ਭਰਮਣ ਕਰਕੇ, ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨਾਂ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰੇਗਾ। ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਸੱਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਸਮਾਪਤ ਕਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਉਸਦਾ ਦੌਰਾ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਗੀਕਾਰਡ ਕਾਇਮ ਕਰੇਗਾ।

ਸ੍ਰੀ ਬੁੱਟਰ ਨੂੰ ਸੁਣਦਿਆਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਬੜੀ ਸ਼ਿਦਤ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਦੇਸ਼-ਪਿਆਰ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ, ਪ੍ਰਗਤੀਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਪਨਾਉਣ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਦਾ ਹੈ।

ਹੇਠਾਂ ਅਸੀਂ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬੁੱਟਰ ਦੀ ਨਜ਼ਮ ਛਾਪਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਲੈ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤੇ ਦੁਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਕਾਮਯਾਬੀ ਨਾਲ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਵੇ।

ਸਾਡਾ ਨਖਰਾ

ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ, ਜਾਣਦੀ ਕੁਲ ਦੁਨੀਆਂ
ਸਾਡਾ ਮੰਨਦਾ ਕੁਲ ਸੰਸਾਰ ਨਖਰਾ।
ਬਦਲਾ ਲਿਆ ਸੀ ਵਿਚ ਵਲਾਇਤ ਜਾ ਕੇ
ਤਾਹੀਓਂ ਮੰਨਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨਖਰਾ।
ਕੁੱਟੇ ਵਿਚ ਹਿਟਲਰ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿਤਾ,
ਓਥੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਲਲਕਾਰ ਨਖਰਾ।
ਨਖਰਾ ਪੁੱਛ ਤੂੰ ਸਾਡਾ ਅਫਸਾਨਿਆਂ ਤੋਂ,
ਤੈਨੂੰ ਦੱਸੁ ਕਾਬਲ, ਕੰਧਾਰ ਨਖਰਾ।
ਜਿਥੇ ਜਾ ਕੇ ਪਠਾਣਾਂ ਦੇ ਵੱਟ ਕੱਢੇ,
ਦੌਰਾ ਖੇਬਰ ਦੀ ਦੱਸਦੀ ਧਾਰ ਨਖਰਾ।
ਨਖਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਿਨਾਂ ਦਾ ਮੁਲ ਪੈ ਜਾਵੇ
ਜਾਂ ਫਿਰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਕਰੇ ਕਾਰ ਨਖਰਾ।
ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਸਰਦਾਰ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਨਹੀਂ,
ਜਿਸਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਦੱਸਦੀ ਤਾਰ ਨਖਰਾ।
ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੁਛ ਲੈ ਬਾਬੂਆਂ ਤੋਂ
ਚਲਦੀ ਗੱਡੀ ਦੀ ਦੱਸੋ ਰਵਤਾਰ ਨਖਰਾ।
ਛਾਤੀ ਤਾਣ ਕੇ ਗੋਲੀਆਂ ਖਾਧੀਆਂ ਸੀ,
ਤੈਨੂੰ ਜੋਤੋਂ ਦੀ ਦੱਸੁ ਮੁਟਿਆਰ ਨਖਰਾ।
ਸਵਾ ਸਵਾ ਲੱਖ ਨਾਲ ਲੜੇ 'ਕੱਲਾ'
ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਦੀ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਧਾਰ ਨਖਰਾ।
ਸਿਰ ਕੱਟਿਆ ਲੜਦਾ ਧੜ ਜਾਂਦਾ,
ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦੱਸੋ ਤਲਵਾਰ ਨਖਰਾ।
ਨਖਰਾ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦਾ ਛੱਡਦਾ ਨਹੀਂ
ਜੇ ਨਾ ਫੜੀਏ ਹੱਥ ਤਲਵਾਰ ਨਖਰਾ।
ਹੱਡ ਤੋੜੇ ਸੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਾਗ ਵੀਟੀ,
ਓਥੇ ਡਾਂਗਾਂ ਦੀ ਖਾ ਗਿਆ ਮਾਰ ਨਖਰਾ।
ਨਖਰਾ ਪੁਛ ਦਲੀਪ ਦਾ ਭੱਠ ਕੋਲੋਂ,
ਜਲਦਾ ਭੱਠ ਦੱਸੋ ਅੰਗਿਆਰ ਨਖਰਾ।
ਨਾਮ ਧਾਰੀਏ ਉਭੇ ਸੀ ਨਾਲ ਤੋਪਾਂ,
ਜਿਹੜਾ ਬੋਲਦਾ ਸਤਿ ਕਰਤਾਰ ਨਖਰਾ।
ਨਖਰਾ ਮਿਲਦਾ ਏ ਨਾਲ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ
ਮਿਲਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਉਧਾਰ ਨਖਰਾ।
ਬੰਦੇ ਬੰਦ ਕਟਵਾ ਕੇ ਵੀ ਹੌਸਦਾ ਸੀ,
ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਚਰਖੀ ਦੀ ਦੱਸਦਾ ਧਾਰ ਨਖਰਾ।
ਅਸੀਂ ਨੌਸੇ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚੋਂ,
ਸਾਨੂੰ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਹੈ ਦਾਤਾਰ ਨਖਰਾ।
ਮੈਂ ਨਖਰੇ ਨੂੰ ਬੜਾ ਪਸੰਦਾ ਕਰਦਾ,
ਜੇ ਕਰ ਹੋਵੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕੋਲ ਇਕਰਾਰ ਨਖਰਾ।

35 ਲੱਖ 90 ਹਜ਼ਾਰ ਪੌਂਡ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ

ਲੰਡਨ — ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਫਲੀਟ ਸਟਰੀਟ 'ਚੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਦੈਨਿਕ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ 'ਬਿਗੋ', ਦੀ ਦੇੜ ਲਗੀ ਸੀ। ਡੇਲੀ ਮੇਲ ਨੇ ਆਪਣੀ 'ਕਸ਼ਿਨ' ਅਤੇ 'ਡੇਲੀ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ' ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਿਗੋ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤੀ ਸੀ, ਪਰ 'ਡੇਲੀ ਮਿਰਰ' ਅਤੇ 'ਸਨ' ਹਾਲੇ ਵੀ ਬਿਗੋ ਦੇ ਪਿਤ ਵਿਚ ਜੰਮੇ ਹੋਏ ਹਨ।

'ਸਨ' ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ 19 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਉਹ 'ਬਿਗੋ' ਵਿਚ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ 35 ਲੱਖ 90 ਹਜ਼ਾਰ ਪੌਂਡ ਦੀ ਰਕਮ ਤਾਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਡਾਲਰ ਹੈ। ਇਹ ਚੰਦ ਕੁ ਫੈਮਲੀਆਂ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਅਜਿਹੇ ਫਸਾਦ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਦੇਖਣਾ ਨਾਂ ਮੰਗਦੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਘਰ ਚੱਲਣ।

ਇਲੇਕਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਬਾਰੇ ਚਿੰਨੀ 4 ਅਕਤੂਬਰ, 1982 ਨੂੰ ਸਭ ਸੰਗਤਾਂ ਤਕ ਭੇਜੀ ਗਈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਬੁਲਟਿਨ ਤੇ ਵੀ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਲੱਗੀ ਰਹੀ। 7 ਨਵੰਬਰ 1982 ਨੂੰ ਕਮੇਟੀ ਚੁਣੀ ਗਈ। ਜੇ ਇਹ ਗੁਰੂ ਘਰ ਮਹੰਤਾਂ ਦਾ ਡੇਰਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਏਡਾ ਵੱਡਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਏਨੇ ਬੇੜੇ ਚਿਰ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ ਦਲ ਤੇ ਦੂਜੀਆਂ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਵਲੋਂ 20 ਫਰਵਰੀ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ

ਖੁਲੀ ਮੀਟਿੰਗ

ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੇਓ ਵਲੋਂ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ ਦਲ ਤੇ ਦੂਜੀਆਂ ਸੁਸਾਇਟੀਜ਼ ਵਲੋਂ 20 ਫਰਵਰੀ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਵਾਈ ਵਜੇ ਸ਼ਾਮ ਖੁਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਕਿ ਮੇਥਰਲੀ ਹਾਲ (61st Ave. Prince Albert ਤੇ ਹੈ) ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਜਣ ਲਈ ਸੱਦਾ ਹੈ।

ਏਜੰਡਾ:— 1. ਵਾਹੀ ਯੋਗ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਬਾਰੇ (ਜੋ ਚਿਨੀ ਭਾਰਤੀ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਲੋਂ ਚੁਆਬ ਵਿਚ ਆਈ ਹੈ, ਉਸਤੇ ਵਿਚਾਰ)
2. ਦੋਹਰੀ ਸ਼ਹਿਰੀਅਤ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ
3. ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਤੇ ਗਲਬਾਤ
ਨੋਟ:—ਜਿਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਸਬੰਧੀ ਜੋ ਕੋਈ ਨੋਟਿਸ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਨਾਲ ਲਈ ਆਉਣ ਜਾਂ ਹੇਠ ਦਿਤੇ ਨੰਬਰਾਂ ਤੇ ਫੋਨ ਕਰ ਲੈਣ।

ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੇਓ 324-3837
ਸਰਵਨ ਸਿੰਘ ਰਧਾਵਾ 873-9036

MOTI MAHAL RESTAURANT

ਰਾਜਾ ਤੰਦੂਰੀ ਹੱਟ ਬਦਲ ਕੇ ਨਵੀਂ ਥਾਂ
ਮੋਤੀ ਮਹਿਲ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਚ

- * ਖੁਬਸੂਰਤ ਸਜਾਵਟ
- * ਲਪਟਾਂ-ਭਰਪੂਰ ਖਾਣੇ
- * ਖੁਬਸੂਰਤ ਵਾਤਾਵਰਣ
- * ਲਾਈਸੈਂਸ-ਸੁਦਾ ਤੇ ਏਅਰ ਕੰਡੀਸ਼ਨਡ

ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆਂ ਖਾਣੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ
ਹੁਣੇ ਫੋਨ ਕਰੋ 321-3223
6450, ਮੇਨ ਸਟਰੀਟ.
ਵੈਨਕੂਵਰ, ਬੀ. ਸੀ.

ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਟਰੇਰੀ ਟ੍ਰਸਟ (ਕੈਨੇਡਾ) ਦਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼ ਸਨਮਾਨ ਸਮਾਗਮ

16 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਆਗੂ, ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਟਰੇਰੀ ਟ੍ਰਸਟ ਕੈਨੇਡਾ ਵਲੋਂ ਇਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਭੇਡੀਰ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਟਰੱਸਟ ਨੇ ਜੋਸ਼ ਜੀ ਲਈ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ “ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਨਜੀਤ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸਾਹਿਤ-ਸ਼ਰੇਣੀ ਪੁਰਸਕਾਰ” ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁਖਦਾਈ ਚਲਾਣੇ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ-ਸਾਥਣ, ਮਾਤਾ ਕਰਮ ਕੌਰ ਜੀ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤਾ।

ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਤੇ ਸਾਹਿਤ-ਰਸੀਆਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਇਕੱਠ ਵਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀਆਂ ਬੱਚੀਆਂ ਨੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਦੇ ਹਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਸ ਮੌਕੇ ਲਈ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਇਕ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹੀ ਅਤੇ ਗਾਇਕ ਅਮਰੀਕ ਹਰਗੋਬਿੰਦਪੁਰੀ ਨੇ ਜੋਸ਼ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਚਰਨ ਰਾਮਪੁਰੀ ਨੇ, ਜੋ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਲਈ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਉਚੇਰੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਆਏ ਸਨ, ਸੁਆਗਤੀ ਭਾਸ਼ਨ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਨੱਤ ਨੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਤੀ।

ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਬਜ਼ੁਰਗ ਲੇਖਕ ਸ. ਸ. ਅਮੋਲ ਨੇ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਜੋਸ਼ ਜੀ ਦੀਆਂ ਜੋਤ ਜੀ ਦੀਆਂ ਅਣ-ਫਪੀਆਂ

ਭਾਸ਼ਾਈ, ਸਾਹਿਤਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਮਾਜਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚਲੀਆਂ ਦੇਣਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ। ਸਾਥੀ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਨੰਦ ਨੇ ਜੋਸ਼ ਜੀ ਦੀ ਲੰਮੀ ਘਾਲਣਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅਨੇਕਾਂ ਸੰਗਰਾਮ ਲੜਨ ਵਿਚ ਇਸ ਲਈ ਸਫਲ ਹੋ ਸਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਮਾਤਾ ਕਰਮ ਕੌਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਬਲਵਾਨ ਸ਼ਕਤੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਨਾਟਕਕਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਇਸਤਰੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨਮਾਨ ਦਾ ਇਕ ਇਸਤਰੀ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਇਕ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣਾ ਬਹੁਤ ਚਿੰਨ੍ਹ-ਤਮਕ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਜੋਸ਼ ਜੀ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜੁਆਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਇਸਤਰੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮਾਣ ਹੋਣ ਲਗੇਗਾ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿਚੋਂ ਮਾਂ-ਭੈਣ ਦੀ ਗਾਲ਼ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਤੇ ਬੌਧਿਕ ਖੇਤਰ ਵਲੋਂ ਡਾ. ਕਰਨੇਲ ਸਿੰਘ ਬਿੰਧ ਨੇ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਵਲੋਂ ਸਰਬ ਸ੍ਰੀ ਕਾਂਗ, ਪਰਵਾਨਾ ਅਤੇ ਕਾਲੀਆ ਨੇ ਜੋਸ਼ ਜੀ ਸਬੰਧੀ ਆਪਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਸਾਰੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਵਲੋਂ ਜੋਤ ਜੀ ਦੀਆਂ ਅਣ-ਫਪੀਆਂ

ਲਿਖਤਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਤੁਰੰਤ ਛਾਪੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਵਲੋਂ ਇਸ ਮੌਕੇ ਲਈ ਉਚੇਰੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪੁਸਤਕ “ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼” ਦੀ ਘੁੰਡ-ਚੁਕਾਈ ਦੀ ਰਸਮ ਹੋਈ। ਜੋਸ਼ ਜੀ ਵਲੋਂ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਦਿਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਵਲੋਂ ਦੇਖਦਿਆਂ ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇਕ ਉੱਘੀ ਧੀ, ਉਰਮਿਲਾ ਅਨੰਦ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਾਪੀ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸਾਹਿਤ-ਕਾਰ ਗੁਰਦਿਤਾ ਖੰਨਾ ਜੀ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕਰਨ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਚਰਨ ਰਾਮਪੁਰੀ ਨੇ ਭਾਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਰੂਜ਼ ਵਿਚ ਅਤੇ ਭੁੱਲਰ ਵਲੋਂ ਪੇਂਦੇ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਵਾਲੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਸਨਮਾਨ-ਪੱਤਰ ਅਤੇ ਚੈੱਕ ਮਾਤਾ ਕਰਮ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਭੇਟ ਕੀਤੇ। ਜੋਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਵਲੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਸ੍ਰ. ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਤੇ ਇਕ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸ੍ਰ. ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਨਵਾਦੀ ਬੋਲ ਕਹੇ। ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਪ੍ਰੋ. ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੋਸ਼ ਜੀ ਦੀ ਮਹਾਂ-ਆਗਾਹੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਠੀਕ ਚੋਣ ਕਰਨ ਲਈ ਵਧਾਈ ਦਿਤੀ।

ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਤਿੱਖੀ ਠੰਢ ਤੇ ਬਿਰਧ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਥੇ ਆਉਣ ਲਈ ਮਾਤਾ ਕਰਮ ਕੌਰ ਜੀ ਦਾ, ਨਿੱਘੀ ਮਿਲ-ਵਰਤਨ-ਲਈ ਜੋਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ, ਇਮਾਰਤ ਵਰਤਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਪਿਪਲਾਨੀ ਦਾ ਅਤੇ ਆਉਣ ਦੀ ਖੋਚਲ ਲਈ ਉਥੇ ਜੁੜੇ ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਪੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਟਰੇਰੀ ਟਰੱਸਟ ਕੈਨੇਡਾ ਵਲੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ-ਰਸੀਆਂ ਦੀ ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਹੈ. ਸਾਥੀ ਜੋਸ਼ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਵਿਚ ਇਨਾ ਤੇਜ਼ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਹੜੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅੰਗ ਨਹੀਂ ਵੀ ਰਹੇ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕੇ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਸਮੁੱਚੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਆਰ-ਪਾਰ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਪਰਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ “ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਕਲਚਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪ-ਨਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ”—ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਕੁਜਰਾਲ ਹੋਰਾਂ ਲਈ ਵੀ ਸਾਥੀ ਜੋਸ਼ ਉਨ੍ਹੇ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸਨ ਜਿੰਨੇ ਕਿ ਸਾਥੀ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਨੰਦ ਜਾਂ ਹਰਿਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸੁਰਜੀਤ ਲਈ।

ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਹਿਰਾਈ. ਬਲਦੇਵ ਚਾਹਲ ਅਤੇ ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਜਗਿਆਸੂ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਕਵੀ ਮਨਾਂ ਉੱਤੇ ਪਏ ਉਸ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅੰਕਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਉਸ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਵਖ ਵਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਹੋਰ ਉਜਾਗਰ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ ਹੋਰਾਂ ਲਈ ਸਾਥੀ ਜੋਸ਼ ਜੋ ਧਰਤੀ ਦੀ ਅੱਖ ਦਾ ਚਾਨਣ ਸਨ ਤਾਂ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਹਿਰਾਈ ਲਈ ਲਾਟ-ਹਾਰ ਨੇੜਿਆਂ ਵਿਚ ਬਲਣ ਵਾਲੇ ਕਰਮਜੋਗੀ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਚਰਨ ਰਾਮਪੁਰੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ-ਪੱਤਰ ਅਤੇ ਚੈੱਕ ਭੇਟ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਾਥੀ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਨੰਦ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼

—ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਟਰੇਰੀ ਟਰੱਸਟ (ਕੈਨੇਡਾ) ਵਲੋਂ ਛਾਪੀ ਗਈ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਸਾਥੀ ਜੋਸ਼ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਗੇ-ਵਧੂ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਲਹਿਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਦੇ ਵਖਰੇ ਵਖਰੇ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣ ਚੁਣ ਇਕ ਥਾਂ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਇਕ ਵਡਮੁੱਲਾ ਕਾਰਜ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਬੱਬ ਭਾਵੇਂ ਲਿਟਰੇਰੀ ਟਰੱਸਟ ਵਲੋਂ ਸਾਥੀ ਜੋਸ਼ ਲਈ ਮਨਜੀਤ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਬਣਿਆ ਹੈ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਵੇਜੀਵਨੀ ਅਜੇ ਤੱਕ ਵੀ ਨਾ ਛਪਣ ਕਾਰਨ, ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਗਈ ਹੈ।

ਸੁੰਦਰ ਛਪਾਈ ਅਤੇ ਟਾਈਟਲ ਉੱਤੇ ਸਾਥੀ ਜੋਸ਼ ਦੀ ਮਨਮੋਹਣੀ ਤਸਵੀਰ ਲਈ ਬੇਨੀ ਇਕ ਸੌ ਬਾਰਾਂ ਸਫੇ ਦੀ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਸਾਥੀ ਜੋਸ਼ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮ ਸਾਥੀਆਂ ਤੇ ਮੁਚਲੇ ਸਮਕਾਲੀਆਂ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰਿਥੀ ਸਿੰਘ ਅਜ਼ਾਦ, ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਪੰਡੇਰੀ ਨਿੱਝਰਾਂ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਨੰਦ, ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸੁਰਜੀਤ, ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਅਤੇ ਅਗਵਾਨੂੰ ਸਮਰਥਾ ਸੰਬੰਧੀ ਅਨੁਭਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਇੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਕੁਜਰਾਲ, ਪ੍ਰੋ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਡਾਕਟਰ ਕੁਲਬੀਰ

ਸਿੰਘ ਕਾਂਗ ਵਰਗੇ ਬੁਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਵਖ ਵਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਤੋਂ ਅਗਵਾਈ ਲੈਣ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਚਿਤਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਗਿੱਲ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਚੇਤਨਪੁਰੀ ਦੀ ਬਾਲ ਵਰੇਸ ਨੂੰ ਟੁੰਬਣ ਵਾਲੀ ਸਾਥੀ ਜੋਸ਼ ਦੀ ਮਹ-ਭਿੰਨੀ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਦੇ

ਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਕਰਵਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਦੇਵਾਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਲੋਂ ਭੇਟ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀਆਂ, ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਵਖ ਵਖ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਸਾਥੀ ਜੋਸ਼ ਦੇ ਵਿਵੇਚਨ ਦੇ ਜਾਣ ਉੱਤੇ ਲਿਖੇ ਗਏ ਸੰਪਾਦਕੀ ਲੇਖਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਨੇ “ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਗਿਆ ਜੀਵਨ”

ਲਿਖ ਕੇ ਇਸ ਵਡਮੁੱਲੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਸ਼ਖਸੀ-ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਦੀ ਸੁਚੱਜੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ—ਇਕ ਨਿੱਕਾ ਬਾਲ, ਜ਼ਖਾਨੀ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤਾਂ ਉੱਤੇ ਪੈਰ ਧਰਦਾ ਹੀ ਕਿਵੇਂ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਕੋਹੜ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹੇ ਵੱਢ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਪਕਿਆਈ ਨੂੰ ਹੋਰ ਹੋਰ ਵਿਸ-ਥਾਰਦਾ ਹੋਇਆ ਕਿਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਮਾਜਵਾਦ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਦਾ ਹੈ—ਅਤੇ ਛੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੱਕ ਉਹਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਰਤਾਂ ਦੇ ਆਰ ਪਾਰ ਕਿਵੇਂ ਫੈਲੀ ਰਹੀ—ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਇਸਦਾ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਗਿਆਨ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਥੀ ਆਨੰਦ ਦਾ ਲੇਖ ਜਿਥੇ ਸਾਥੀ ਜੋਸ਼ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਦੀਆਂ ਦਿਲਚਸਪ ਪਰਤਾਂ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਬਾਰੇ ਵਾਕਫ਼ੀ ਦੇਵਾ ਹੈ ਉਥੇ ਪਰਮ ਸਿੰਘ ਦਾ “ਕਾਡਲ-ਸਾਲਾਰ ਜੋਸ਼” ਸਾਥੀ ਜੋਸ਼ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਭਾਰਤੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਮੁਲਅੰਕਣ ਕਰਨ ਵੱਲ ਵੀ ਰੁਚਿਤ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਨੂੰ ਸਭਿਆ-ਚਾਰਕ ਬਣਤਰ ਨਾਲ ਮੇਲ ਮੇਲ ਕੇ ਵੇਖਣ ਦੀ ਇਹ ਯੁਗਤ ਨਿਵੇਕਲੀ

ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਫੀ.ਏ.ਐਲ.ਐਲ.ਬੀ (ਪੀ.ਯੂ.)

ਨੋਟਰੀ ਪਬਲਿਕ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਨੋਟਰੀ ਪਬਲਿਕ ਦੇ ਆਮ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ:

* ਘਰ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਖ਼ੀਦਤ, ਵੇਚਣ ਲਈ ਜਾਂ ਮੋਰਟਗੇਜ ਲੈਣ, ਦੇਣ ਜਾਂ ਕੈਂਸਲ ਕਰਨੀ ਆਦਿ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ਾਤ ਤਿਆਰ ਕਰਨੇ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰੀ ਕਰਵਾਉਣੀ

* ਵਸੀਅਤ, ਮੁਖਤਿਆਰਨਾਮੇ, ਐਵੀਡੈਂਸ, ਡੈਕਲਾਰੇਸ਼ਨ, ਐਗਰੀਮੈਂਟ, ਬਾਹਰੋਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਲਈ “ਰਾਹਦਾਰੀ”

ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ B.A.L.L.B. (Pb.U.)
(ਸਾਬਕਾ ਐਡਵੋਕੇਟ ਪੰਜਾਬ ਹਾਈਕੋਰਟ)

ਅਤੇ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ

* ਪਾਸਪੋਰਟ ਨਾਂ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ

ਦੇ ਆਮ ਮਸਲੇ ਤੇ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਪੀਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਕੇਸ ਲੜਨ ਲਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੇ ਯੋਗ ਸਹਾਇਤਾ

7-4857 Kingsway (Opp. Sears) Burnaby, B.C. V5H 2C8
PHONE — Off: 433-8366 Res: 324-4160

ਸਮਾਂ: ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 5 ਵਜੇ ਤੱਕ (ਦਫਤਰ ਸੰਨਿਚਰਵਾਰ ਖੁਲ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ)

NATIONAL REAL ESTATE SERVICE

■ BUYING
■ SELLING

Free Evaluation For Your
Property Call Any Time
Without Any Obligation.

MALKIT DHAMI

M.A. (Eco.)

Phone. Off. 321-6881

Res. 879-9078

BLOCK BROS.

REALTY LIMITED

5842 Cambie Street, Vancouver, B.C.

—ਲਖਵਿੰਦਰ ਜੋਹਲ

ਕਹਾਣੀ

ਬਰਫ ਦੇ ਡਲੇ

ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ

ਬਸ ਤੋਂ ਉਤਰਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ, ਦਸ ਸਾਲ ਵਿਚ ਇਸ ਪੇਂਡੂ ਅੱਡੇ ਉਤੇ ਵੀਹ ਪੰਚੀ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬਣ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਪਿੰਡ ਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਸਵਾਰੀਆਂ ਲਈ ਮੀਂਹ ਕਣੀ ਦੇ ਬਚਾਅ ਤੋਂ ਸ਼ੇਡ ਵੀ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਸ਼ੇਡ ਦੇ ਬਾਹਰ ਬਸਾਂ ਦਾ ਟਾਈਮ ਟੇਬਲ ਟੀਨ ਦੇ ਜੰਗਲੇ ਪੱਤੇ ਉਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਬੈਠਿਓ ਪਹੁੰਚਣਾ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਦੀਆਂ ਬਸਾਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਨਾ ਕਦੇ ਆਈਆਂ ਤੇ ਨਾ ਪੁੱਜੀਆਂ ਸਨ; ਫਿਰ ਵੀ ਮੇਰੀ ਨਿਗਾਹ ਟਾਈਮ ਟੇਬਲ ਉਤੇ ਜਾ ਪਈ। ਬੈਠਿਓ ਵਾਲੀ ਬਸ ਦੇ ਆਉਣ ਵਿਚ ਪੰਜਾਹ ਮਿੰਟ ਪਏ ਸਨ। ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਸੀ ਘੰਟਾ ਸਵਾ ਘੰਟਾ ਤਾਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਲੈ ਲਵੇਗੀ।

ਪਰ ਮੈਂ ਐਨਾ ਸਮਾਂ ਵਿਹਲਾ ਕੀ ਕਰਾਂਗਾ? ਅਖਬਾਰ ਪੜ੍ਹ ਲਿਆ ਹੈ। ਕਿਤਾਬ ਕੋਈ ਕੋਲੋਂ ਨਹੀਂ। ਚਲੋ ਟਾਈਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਚਾਹ ਹੀ ਸਹੀ। ਬਜ਼ਾਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਚਾਰ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬਿਸਕੂਟੀ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਸਨ; ਜਿਹਨਾਂ ਉਤੇ ਦੋ ਚੁਬਾਰੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਗੱਡੇ ਕਨੇਡੀਅਨ ਬਿਲਡਿੰਗ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਇਆ, ਕਿਸੇ ਭਾਈ ਨੇ ਵੱਟੇ ਵੱਟੇ ਖਿੱਚ ਖਿੱਚ ਡਾਲਰ ਕਮਾਏ ਹੋਣਗੇ। ਬਲੈਕ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫੂਏ ਸਵਾਏ ਨਾਲ ਜ਼ਰਬ ਦਿਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਕਿਸੇ ਕਰਜ਼ੇ ਮਾਰੇ ਕਿਸਾਨ ਤੋਂ ਅੱਡੇ ਉਤੇ ਪਲਾਟ ਲੈ ਕੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਪਾ ਦਿਤੀਆਂ। ਕਮਾਈ ਦੀ ਕਮਾਈ ਤੇ ਕਨੇਡੀਅਨ ਬਿਲਡਿੰਗ ਦਾ ਸ਼ਰੀਕਾਂ ਉਤੇ ਰੋਬ ਵਾਧੇ ਦਾ। ਉਹਨਾਂ ਦੁਕਾਨ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਇਕ ਚਾਹ ਵਾਲੀ ਦੁਕਾਨ ਵਿਚ ਮੈਂ ਜਾ ਵੜਿਆ। ਪੰਤਾਲੀ ਕੁ ਸਾਲ ਦੇ ਭਾਈ ਨੂੰ ਪੁਛਿਆ,

“ਚਾਹ ਬਣੇਗੀ?”

“ਜ਼ਰੂਰ ਸਰਦਾਰ ਜੀ!” ਉਸ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਸਰਸਰੀ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀ।

ਮੈਂ ਉਹਦਾ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨ ਦਾ ਰੰਗ ਢੰਗ ਵੇਖਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਇਕ ਡਾਲਾ ਸੋਡੇ ਦੀਆਂ ਰੰਗ ਬਰੰਗੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਨਾਲ ਹੀ ਬਰਫ ਪੈਟੀ ਪਈ ਸੀ। ਪੈਟੀ ਦਾ ਢੱਕਣ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਬਰਫ ਦੇ ਡਲੇ ਗਰਮ ਹਵਾ ਨਾਲ ਖੁਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਭਾਈ ਨੇ ਪਤੀਲੀ ਗੁੰਗਾਲ ਕੇ ਚਾਹ ਧਰ ਦਿਤੀ। ਉਹਦੇ ਪਿਛੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਵਾਲਾ ਕਲੈਂਡਰ ਲਟਕ ਰਿਹਾ ਸੀ।

“ਦਿਹਾੜੀ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?” ਮੈਂ ਪੁਛ ਕੀਤੀ।

“ਵਾਹੀ ਨਾਲੋਂ ਚੰਗਾ ਆ!”

ਮੈਂ ਲੱਖਣ ਲਾਇਆ, ਭਾਈ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਭੱਜ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ।

“ਇਹਦਾ ਮਤਲਬ, ਜੱਟ ਦੇ, ਖੇਤੀ ਵੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ?”

“ਹਾਂ। ਹੁਣ ਸਮਝ ਦਿੰਦੇ ਨਹੀਂ।” ਉਸ ਲੰਮਾ ਹੁਕਾ ਭਰਿਆ।

“ਖੇਤੀ ਵਰਗੇ ਕੁੱਤੇ ਕੰਮ ਨਾਲੋਂ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਧੰਦੇ ਚੰਗੇ ਆ।”

“ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ: ਉਤਮ ਖੇਤੀ ਮੱਧਮ ਵਪਾਰ; ਨਖਿਧ ਚਾਕਰੀ, ਭੀਖ ਗੰਵਾਰ?”

“ਉਹ ਜੀ ਕਿਸੇ ਸਤਿਜੁਗੀ ਮੱਕੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਹੁਣ ਕਲਜੁਗ ਆ। ਕਾਵਾਂ ਕੁਤਿਆਂ ਦਾ ਰਾਜ। ਪਿੰਨ ਭੁਆਵਾਂ ਕੁੱਤਾ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਕੁੱਤਾ ਹਟਾਵਾਂ ਤਾਂ ਕੀ ਚੁੰਜ ਭਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।”

ਭਾਈ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਸਿਰ ਤਾਈਂ ਕੰਬ ਗਿਆ। ਇਹ ਨਿਰਾਸ਼ਚ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਬੀਤੀ ਚਮਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਲਾ ਇਸਨੂੰ ਫੋਲਾਂ।

“ਭਾਈ ਜੀ, ਜ਼ਮੀਨ?” ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ, ਜ਼ਮੀਨ ਗੁਆ ਕੇ ਹੀ ਉਹ ਚਾਹ ਵਾਲੇ ਭਾਂਡੇ ਧੋਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਪਰ ਮੇਰੀ ਪੁਛ ਵਿਚ ਹਮਦਰਦੀ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਸੀ।

ਉਸ ਸਿਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ। ਅਸਲ ਵਿਚ ‘ਭਾਈ ਜੀ’ ਸ਼ਬਦ ਉਸਨੂੰ ਗਵਾਚਿਆ ਲੱਭਾ ਸੀ।

“ਸਰਦਾਰ! ਕੀ ਪੁਛਦਾ?” ਸਭ ਕੁਝ ਸੀ, ਹੁਣ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ।” ਚਾਹ ਵਾਲੀ ਪਤੀਲੀ ਹੌਂਕਣ ਲੱਗ ਪਈ।

“ਫੇਰ ਵੀ?” ਮੈਂ ਟੁਟੀ ਫੋਟੀ ਕਿਸਾਨੀ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਦਸ਼ਾ ਨੂੰ ਫੁੰਘਾਈ ਤਕ ਜਾਣਿਆ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸਾਂ।

“ਪੰਜ ਘੁਮਾਂ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਕਰਕੇ ਖਾਂਦਾ ਸਾਂ। ਲਹਿਣਾ ਦੇਣਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵੇਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੁੱਥੇ ਬੇਈ ਆਈ। ਪੰਦਰਾਂ ਸੌ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਪਟਵਾਰੀ ਨੂੰ ਦਿਤਾ। ਅਖੇ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਹੈ; ਤਾਂ ਹੀ ਕੁੱਰਾ ਚੰਗੇ ਥਾਂ ਕੱਟਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।” ਉਸ ਪਤੀਲੀ ਵਿਚ ਢੁੱਪ ਪਾ ਦਿਤਾ।

“ਮੈਂ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸਾਂ, ਜ਼ਮੀਨ ਬੋੜੀ ਆ; ਜੇ ਮਾੜੇ ਥਾਂ ਆ ਗਈ, ਜਹਾਨੋਂ ਹੀ ਪੱਟਿਆ ਜਾਵੇ। ਜ਼ਮੀਨ ਤਾਂ ਨਹਿਰੀ ਮਿਲ ਗਈ, ਪਰ ਮਹਿਰੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਤਿੰਨ ਕਿਲੋ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ। ਵੱਟਾਂ ਬੰਨੇ ਭੋਨਕੇ ਉਚੇ ਨੀਵੇਂ ਖੇਤਾਂ ਦੇ ਪੱਧਰ ਕਿਲੋ ਬਣਾਉਂਦੇ ਨੂੰ ਸਮਝੋ; ਉਹ ਸਾਲ ਅਜ਼ਾਈ ਹੀ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਸਾਲ ਦਾ ਘਾਟਾ ਤੇ ਪੰਦਰਾਂ ਸੌ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਸਾਲ ਪਿਛੋਂ ਇਕ ਕਿੱਲਾ ਰਹਿਣੇ ਪੈ ਗਿਆ। ਕੱਸੀ ਦੀ ਵਾਰੀ ਬੋੜੀ। ਸਾਰੀ ਪੰਜ ਕਨਾਲਾਂ ਹੀ ਭਿੰਜੇ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵੇਖਾ ਵੇਖੀ ਖੁਹ ਲਾ ਲਿਆ। ਇਕ ਕਿੱਲਾ ਹੋਰ ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਫੋਲੇ ਹੋਣੇ ਹਟ ਗਏ, ਹਲਟ ਖਿਚਦੇ ਢੰਗੇ ਹਾਰ ਗਏ।”

“ਤੂੰ ਵਟਾਈ ਚਕੋਤੇ ਉਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨ ਕਿਉਂ ਨਾ ਲਈ?” ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਦੋ ਚਾਰ ਕਿੱਲੇ ਦੀ ਵਾਹੀ ਕਿਵੇਂ ਫਾਇਦਾ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ।

“ਉਹ ਸਿਆਪਾ ਵੀ ਕਰਕੇ ਵੇਖ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ। ਚਕੋਤਾ ਪੱਲਿਓ ਦੇਕੇ ਛੁਟਿਆ।” ਉਸ ਉਬਲਦੀ ਚਾਹ ਲਾਹ ਲਈ ਅਤੇ ਪੁਣਕੇ ਗਲਾਸ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੇਲ ਭਰੇ ਉਤੇ ਲਿਆ ਰੱਖਿਆ।

“ਤੂੰ ਐਪਾਰਟਮੈਂਟ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਘਟ ਵਿਆਜ ਤੇ ਰਕਮ ਫੜਨੀ ਸੀ?” ਮੈਂ ਭਾਣਾ ਵਰਤ ਜਾਣ ਤੇ ਫਾਅਜ਼ ਸੋਟਾ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਨਸੀਹਤ ਅੱਗੇ ਲੈ ਆਂਦੀ।

“ਉਹ ਮੋਰਗੇਨ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣੇ ਸਾਬਤ ਹੋਏ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਕਰਜ਼ਾ ਹੀ ਵੱਢੀ ਲੈ ਕੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ। ਮਾੜੇ ਨੂੰ ਸੌ ਥਿੰਜਾਂ। ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਬੈਂਕ ਕੋਲ ਆ ਗਈ ਤੇ ਮੈਂ ਉਹਦਾ ਮੁਜ਼ਾਰਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਲਾਅਲਾ ਲਾਲਾ ਸੁਣ ਕੇ ਖੂਹ ਤੇ ਇੰਜਨ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਅਣਜਾਣ ਆਦਮੀ ਸੀ, ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਪਲੰਜਰਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਈ ਸੂਤ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿਤਾ। ਤੇਲ ਦੋਂਦੇ ਦੇ ਗੰਜ ਪੈ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਤੇਲ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਕਾਲ ਆਇਆ, ਦੋ ਦੋ ਤਿੰਨ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਪਟਰੇਲ ਪੈ ਉਤੇ ਢੋਲੀ ਰਖਕੇ ਬਹਿਣਾ ਪਿਆ ਕਰੇ। ਇਕੱਲਾ ਆਦਮੀ ਸੀ ਸਰਦਾਰ ਜੀ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਾਵਾਂ ਕੁੱਤਿਆਂ ਨੇ ਹੀ ਵੱਡ ਲਿਆ।” ਉਸ ਹਾਰੇ ਜੁਆਰੀਏ ਵਾਂਗ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਝਾੜ ਦਿਤੇ।

“ਲੁਧਿਆਣੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵੱਧ ਝਾੜ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਬੀਜਾਂ ਨਹੀਂ ਕੁਝ ਸਵਾਰਿਆ?” ਮੈਂ ਤੱਤੀ ਚਾਹ ਖੁਲ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲਾਕੇ ਮੁੜ ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰਖ ਦਿਤੀ।

“ਪਹਿਲਾ ਤਾਂ ਜੀ ਮਹਿਰੀ ਬੀ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਾਹਵਾ ਠੱਗੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਜੇ ਵੱਧ ਝਾੜ ਨਾ ਆਇਆ ਹੁੰਦਾ, ਦਸ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜੁਠੇ ਭਾਂਡੇ ਮਾਂਜਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ। ਖਾਦ ਵਿਚ ਛੱਪੜ ਦੀ ਪਾਛੋਂ ਰਲਾ ਕੇ ਵੇਚਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਥੀਂ ਫੜਾਇਆ। ਕਿਸੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਵੱਢੀ ਦੇਕੇ ਛੁੱਟ ਗਏ। ਤੇਲ ਦੀ ਮਹਿਰਾਬੀ ਨੇ ਬਚਦੀ ਰੱਤ ਵੀ ਸੁਕਾਅ ਦਿਤੀ। ਹਰ ਚੀਜ਼

...ਕਿੰਨੇ ਬਲਾਤਕਾਰ!

ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਹੋਏ ਇਕ ਸਰਵੇਖਣ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤ 'ਚ ਹਰ ਸਾਲ ਤਕਰੀਬਨ 4000 ਮਾਮਲੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਦਰਜ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ (ਤਕਰੀਬਨ ਦੂਣੀਆਂ) ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਸਨਮਾਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ। ਡਾ. ਰਿਜਰਤ ਰਾਈਟ, ਜੋ ਕੈਂਬਰਿਜ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ 'ਅਪਰਾਧ ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿਭਾਗ' ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਸੌ ਮਾਮਲਿਆਂ, ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਬਲੈਕ ਵਿਚ ਮੂੰਹ ਮੰਗੇ ਦਾਮ ਖਰੀਦਦੀ ਪਈ। ਸਾਡੀ ਜਿਟਸ ਦਾ ਭਾਅ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਪੁਛਿਆ: ਇਹ ਕਿਸ ਭਾਅ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਵਾਲੀ ਵਾਰਸ ਹੀ ਨਹੀਂ।” ਉਹ ਭੋਨੀ ਦੀ ਸੁਆਹ ਝਾੜਨ ਲੱਗ ਪਿਆ; ਜਿਹੜੀ ਬੋੜੀ ਬਹੁਤ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਆ ਰਹੀ ਸੀ।

“ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵਾਲੀ ਵਾਰਸ ਆਪ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ?” ਮੇਰਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਨਰੋਈ ਜਥੇਬੰਦੀ ਤੋਂ ਭਾਵ ਸੀ।

“ਫੁੱਥੀ ਤਾਂ ਤਾਹੀਏਂ ਜੇ ਸਾਹ ਨਾ ਅਇਆ। ਜੇ ਐਨੀ ਅਕਲ ਹੁੰਦੀ ਅਸੀਂ ਨਾ ਦੁਨੀਆਂ ਲੁੱਟ ਕੇ ਖਾ ਲੈਂਦੇ। ਸਮਝੋ ਕਰਦਾ ਕੋਈ ਐ, ਭਰਦਾ ਕੋਈ ਐ। ਕਮਾਉਂਦਾ ਹੋਰ ਐ ਤੇ ਖਾ ਹੋਰ ਜਾਂਦੇ ਐ।

“ਤੇਰੀਆਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਅਨਾੜੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।”

“ਸਰਦਾਰ! ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਦੋਹਰੀਆਂ ਚੌਹਰੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਦਾ ਸੇਕ ਐ।” ਉਸਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕੋਈ ਦਰਦ ਕੁਰਲਾਣਾਂ ਪਾ ਉਠਿਆ।

“ਤੇ ਜਿੰਦਾਬਾਦ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸਵਾਰਿਆ।”

“ਉਹ ਵੀ ਜੀ ਵਾਰ ਨੂੰ ਜਿੰਦਾ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਈ ਐ।” ਉਸ ਸਿਰ ਫੇਰਿਆ। “ਸਮਝੋ ਮੇਰੇ ਬਾਰ ਨੂੰ ਤਾਂ ਜਿੰਦਾ ਲੱਗ ਹੀ ਗਿਆ। ਘਰ ਵਾਲੀ ਕੈਂਸਰ ਨਾਲ ਸਾਲ ਭਰ ਰਿਖ ਕੇ ਮਰ ਗਈ। ਉਹਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਨੇ ਘਰ ਵੱਖ ਕੁਲੰਜ ਸੁਟਿਆ। ਇਕ ਮੁਟਿਆਰ ਕੁੜੀ ਐ, ਜਿਸਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਏਥੇ ਆ ਬੈਠਾ ਹਾਂ।

“ਤੇਰਾ ਇਹ ਪਿੰਡ ਨਹੀਂ?” ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਨਵਾਂ ਅਸਚਰਜ ਲੱਗਾ।

“ਜੀ ਸ਼ਰੀਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਜੁਠੇ ਭਾਂਡੇ ਨਹੀਂ ਮਾਂਜੇ ਜਾਂਦੇ। ਮੇਰਾ ਪਿੰਡ ਏਥੋਂ ਵੀਹ ਕੋਹ ਤੇ ਹੈ।”

ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਸਮਝਾਇਆਂ ਮੈਂ ਲੰਮਾ ਹਾਉਕਾ ਭਰਿਆ। ਮਿਹਨਤੀ ਤੇ ਅਣਖੀਲੇ ਤਬਕੇ ਨੂੰ ਬਰਫ ਦੀ ਡਲੀ ਵਾਂਗ ਖੁਰਦਿਆਂ ਤਕ ਕੇ ਇਕ ਖਿਝ ਆਈ। ਘੁਟ ਘੁਟ ਕਰਕੇ ਚਾਹ ਮਸਾਂ ਲੰਘਾਈ। ਜੱਟ ਤੋਂ ਚਾਹ ਵਾਲਾ ਬਣੇ ਭਾਈ ਤੋਂ ਪੁਛਣ ਵਾਲਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੋਚ ਕੁੱਝ ਵਾਂਗ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰ ਸੁਰੰਗ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ।

ਚਾਹ ਦੇ ਪੇਸ਼ੇ ਦੇਣ ਪਿਛੋਂ ਘੜੀ ਵੇਖੀ, ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਬੀਤ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਪੈਸ਼ਾਬ ਦੀ ਹਾਜ਼ਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਿਆਂ ਆਸੇ ਪਾਸੇ ਤੱਕਿਆ। ਪਰ ਅੜਤਲਾ ਕਿਧਰੇ ਨਹੀਂ ਸੀ।

“ਭਾਈ ਜੀ! ਐਥੇ ਕਿਤੇ ਪੈਸ਼ਾਬ .....”

“ਤੁਸੀਂ ਸਰਦਾਰ ਜੀ, ਆਹ ਨਾਲ ਪੌੜੀਆਂ ਐ; ਆਪਣੀ ਜਗਾ ਹੈ ਗੀ ਉਤੇ।” ਉਸ ਹੱਥ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਦਿਤਾ।

ਮੈਂ ਵੱਖੀ ਦੀਆਂ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਚੁਬਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਪਿਛੇ ਵਿਹੜਾ ਸੀ। ਵਿਹੜੇ ਦੇ ਇਕ ਖੁੰਜੇ ਜਗਾ ਵਲੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਜੰਗਲੇ ਤੋਂ ਪਾਰ ਰੁਖੇ ਵਾਹਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤੱਤੀ ਵਾ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਪੈਸ਼ਾਬ ਕਰਕੇ ਬਾਹਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਪੌੜੀਆਂ ਦੇ ਬਾਰ ਵਿਚ ਦੋ ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਖਲੋਤੇ ਤੱਕਿਆ।

“ਕੁੱਤੇ ਦੇ ਪੁੱਤ ਨਾ ਹੋਣ, ਹਰਾਮੀ ਕਿਤੋਂ ਦੇ।” ਭਰ ਜਵਾਨ ਕੁੜੀ ਨੇ ਅੰਦਰੋਂ ਨਿਕਲਦਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗਾਲ ਦੇ ਮਾਰੀ।

ਮੈਂ ਹੋਰਾਨ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਗੱਲ ਨੂੰ ਬੋੜਾਂ ਭਾਂਪਦਿਆਂ ਕਰੜਾਈ ਨਾਲ ਪੁਛਿਆ।

“ਕੀ ਗੱਲ ਐ ਕਾਕਾ?”

“ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਐ।” ਤਵੀਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਅਗੇ ਖਲੋਤੇ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਉੱਤਰ ਦਿਤਾ। ਉਹ ਡਰੇ ਨਹੀਂ ਤੇ ਦੀਠਾਂ ਵਾਂਗ ਖਲੋਤੇ ਦੇਦੀਆਂ ਕੱਢਦੇ ਰਹੇ।

ਕੁੜੀ ਦੇ ਮਨ ਕੁਝ ਕਾਲਾ ਨਾ ਹੋਵੇ; ਜਾਚਣ ਲਈ ਮੈਂ ਕੁੜੀ ਵੱਲ ਝਾਤ ਪਾਈ। ਉਹਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹੌੜ ਭਰ ਆਏ ਸਨ। ਚਿਹਰੇ ਉਤੇ ਭੈ ਅਤੇ ਦਲੇਰੀ ਦੇ ਰਲੇ ਮਿਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਨ।

“ਆਪਣੀ ਵੀ ਕੀ ਗੱਲ, ਪਤਾ ਵੀ ਲੱਗੇ?” ਮੈਂ ਬੋੜਾ ਕਰਾਰ ਨਾਲ ਆਖਿਆ।

“ਤੂੰ ਕੀ ਲੈਣਾ ਏਂ ਸਾਡੀ ਗੱਲ ਵਿਚੋਂ।” ਤਵੀਤੀਆਂ ਵਾਲਾ ਅਵੇੜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੂਇਆ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਸਨ, ਮੈਂ ਚਾਹ ਵਾਲੇ ਭਾਈ ਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਕ ਪਲ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ, ਇਹ ਕੁੜੀ ਮੇਰੀ ਧੀ-ਭਤੀਜੀ ਹੈ। ਗੁੱਸਾ ਮੈਨੂੰ ਭੁਭੁਕੇ ਵਾਂਗ ਚੜ੍ਹ ਪਿਆ। ਚੋਗਾੜ ਦੀਆਂ ਬਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਉਂਦਿਆਂ, ਤਵੀਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਦੇ ਜੋਰ ਨਾਲ ਲੱਤ ਜੜ ਦਿਤੀ। ਮੁੰਡੇ ਫੁੱਟਦਾ ਮੁੰਡਾ ਅਵੇਸਲਾ ਖਲੋਤਾ ਸੀ। ਉਸਨੂੰ ਆਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਨੋਬੜ ਲੱਤ ਕੱਢ ਮਾਰੇਗਾ। ਉਤ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਵੱਜ ਕੇ ਸੰਭਲ ਗਿਆ, ਪਰ ਪਿਛਲਾ ਪੌੜੀਆਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਤਕ ਰੁੜ੍ਹਦਾ ਹੀ ਆਇਆ। ਉਹਦੇ ਜ਼ਰੂਰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਪਰ ਹੇਠਾਂ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹ ਕੇ ਖਲੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਤੱਤੇ ਘਾਹ ਬਦਨਾਮੀ ਦੇ ਡਰੋਂ ਭਜ ਗਿਆ। ਤਵੀਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਦੇ ਧੌਣ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਕ ਮੁੱਕਾ ਹੋਰ ਮਾਰਿਆ ਤੇ ਉਹਦਾ ਮੂੰਹ ਖੁਲ੍ਹ ਗਿਆ। ਉਹਦਾ ਪਤਲਾ ਗੁੱਟ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਛਡਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਮੈਂ ਇਕ ਚਪੜੇ ਹੋਰ ਧਰ ਦਿਤੀ। ਫਿਰ ਉਹ ਸਾਊ-ਸੀਲ ਹੋ ਗਿਆ।

ਮੈਂ ਪਿਛਾਂਹ ਭੱਜ ਕੇ ਕੁੜੀ ਵੱਲ ਤਕਿਆ; ਮੁਸਕਾਣ ਹੰਝੂਆਂ ਉਤੇ ਭਾਗੂ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਕ ਅਚੇਤ ਤਸੱਲੀ ਨਾਲ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਫੜੀ ਦੁਕਾਨ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਆਖੇ, ਮੈਂ ਮੁੰਡੇ ਵਲ ਉੱਗਲ ਸੋਧਦਿਆਂ ਸਮਝਾਇਆ, ਇਹ ਉਤੋਂ ਆਇਆ ਹੈ। ਭਾਈ ਨੇ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਕਰਤੂਤ ਜਾਣਦਿਆਂ, ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਬੋਲੇ ਮੇਰੇ ਅੱਗੇ ਹੱਥ ਬੰਨ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਆਖਿਆ।

“ਸਰਦਾਰ ਜੀ, ਮੇਰੀ ਦਾਹੜੀ ਵੱਲ ਵੇਖੋ।” ਮੁੜ ਉਸ ਸੱਜਾ ਹੱਥ ਧੁੰਦੇ ਰੰਗੀ ਦਾਹੜੀ ਨੂੰ ਲਾਇਆ। ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਗੁੱਟ-ਪਕੜ ਵਲੋਂ ਢਿੱਲਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਤਵੀਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਨੇ ਝਟਕਾ ਮਾਰਿਆ ਤੇ ਪੱਤੇ ਤੋੜ ਹੋ ਗਿਆ। “ਸਰਦਾਰ ਜੀ! ਕੋਈ ਹੀਣਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਤਾਂ .....” ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸਦਾ ਗਲ ਭਰ ਆਇਆ।

ਮੈਂ ਚਾਹ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵੱਲ ਹੀ ਵੇਖਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਇਹਦਾ ਜੱਟ ਕਿੱਥੇ ਮਰ ਗਿਆ? ਮੈਂ ਕਿਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ: ਨਰੋਈ ਆਰਥਿਕਤਾ ਬਿਨਾਂ ਆਕੜ ਤੇ ਅਣਖ ਦੇਵੇਂ ਮਿਟੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖ ਲਿਆ ਸੀ

ਸੁਲਘਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਦਾ ਕਵੀ

ਇਕਬਾਲ ਰਾਮੁਵਾਲੀਆ

ਹਰਭਜਨ ਹਲਵਾਰਵੀ

1970ਵਿਆਂ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਉਭਰੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਕਵੀਆਂ ਵਿਚ ਇਕਬਾਲ ਰਾਮੁਵਾਲੀਆ ਇਕ ਜਾਣਿਆ ਪਛਾਣਿਆ ਨਾਂ ਹੈ। 1968-70 ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀ ਐਮ. ਏ. ਕਰਦਿਆਂ ਉਸਨੇ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਇਕ ਬਾਲ ਅਨੁਸਰ ਉਸਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਆਪਣੇ ਕਵੀਸ਼ਰ ਪਿਤਾ ਸ਼੍ਰੀ. ਕਰਨੇਲ ਸਿੰਘ ਰਾਮੁਵਾਲੀਆ ਤੋਂ ਵਿਰਸੇ ਵਿਚ ਮਿਲੀ। ਡੀ. ਐਮ. ਕਾਲਜ ਮੋਗਾ ਵਿਖੇ ਬੀ. ਏ. ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਪ੍ਰੋ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਾਗਰ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਪਰ ਇਕਬਾਲ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਜਾਦੂ-ਘੋਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਜਾ ਸਕਿਆ। 1974 ਵਿਚ ਉਸਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ‘ਸੁਲਘਦੇ ਅਹਿਸਾਸ’ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਇਆ ਜੋ ਕਾਫੀ ਸਲਾਹਿਆ ਗਿਆ। ਐਮ. ਏ. ਕਰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਲਸਾ ਕਾਲਜ, ਸੁਧਾਰ (ਲੁਧਿਆਣਾ) ਵਿਚ ਲੈਕਚਰਾਰ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਗਈ ਜਿਥੇ ਉਹ ਸਤੰਬਰ 1975 ਵਿਚ ਟਰਾਂਟੋ (ਕੈਨੇਡਾ) ਜਾਣ ਤਕ ਅਧਿਆਪਨ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਲਗਾ ਰਿਹਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਉਹ ਇਕ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿਚ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰਵਾਸ ਅਨੁਭਵਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕੁਝ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਹੋਈ:

? ਚੰਗੀ ਭਲੀ ਲੈਕਚਰਾਰ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡ ਕੇ ਕੈਨੇਡਾ ਕਿਉਂ ਤੁਰ ਗਏ?

— ਇਕ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਘੁੰਮ ਫਿਰ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇਖਣ ਦੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਸੀ। ਦੂਜਾ, ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਲਹਿਰ ਤੋਂ ਬੜੀਆਂ ਆਸਾਂ ਸਨ। ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੇ ਟੋਟੇ ਹੋ ਜਾਣ ਅਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੱਛਿਆ ਵਲੋਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ‘ਤੇ ਚਿੰਕੜਬਾੜੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਤੇ ਬੜੀ ਨਿਰਾਸ਼ਤਾ ਪੈਦਾ ਹੋਈ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੋਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਵੀ ਦੇਸ਼ੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀ। ਮੇਰੇ ਦੋ ਭਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੈਨੇਡਾ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਮੇਰੇ ਉੱਥੇ ਜਾਣ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੋਏ।

? ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਨਾਲ ਵਾਹ ਪਿਆ?

— ਚੰਗੀ ਨੌਕਰੀ ਕੋਈ ਮਿਲੀ ਨਾ। ਫੈਕਟਰੀ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਮਨ ਨੂੰ ਬੜਾ ਧੱਕਾ ਲੱਗਾ। ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਬੜਾ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਰਹਿਣ ਲੱਗਾ। ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਹ ਧਰਤੀ ਮੇਰੀ ਨਹੀਂ; ਮੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ। ਵਾਪਸ ਮੁੜਨ ਦਾ ਖਿਆਲ ਭਾਰੂ ਰਿਹਾ। ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਵਿਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ ਵਧਾ ਕੇ ਹੀ ਵਾਪਸ ਜਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਟਰਾਂਟੋ ਤੋਂ 80 ਮੀਲ ਦੂਰ ਵਾਟਰਲੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀ ਐਮ. ਏ. ਤੇ ਫੇਰ ਐਮ. ਫਿਲ ਕਰਕੇ ਹੋਲੀਫੇਕਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਬੀ. ਐੱਡ ਕਰ ਲਈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਕ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

? ਕੀ ਹੁਣ ਦੇਸ਼ ਪਰਤਣ ਦਾ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ?

— ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਵੱਡਾ ਭਰਾ (ਸ਼੍ਰੀ. ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੁਵਾਲੀਆ ਸਾਬਕਾ ਐਮ. ਪੀ.) ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਥੋਂ ਦੇ ਵਿਗੜੇ ਹੋਏ ਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਹੁਣ ਸੱਖਾ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ।

? ਕੀ ਕੈਨੇਡਾ ਦਾ ਸਮਾਜ ਏਨਾ ਹੀ ਨੁਕਸ ਰਹਿਤ ਹੈ?

— ਉਥੇ ਵੀ ਕਈ ਘਾਟਾਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਉਪਰਾਮਤਾ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ, ਆਪਸੀ ਸੰਪਰਕ ਤੇ ਫੁੰਘੀ ਦੋਸਤੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦੀ ਕਮੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਿਲਕੁਲ ਮਸ਼ੀਨੀ ਜਿਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਨਿੱਘ ਦੀ ਲੱਗਭੱਗ ਅਣਹੋਂਦ ਹੈ। ਪਰ ਉਥੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ, ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਬੜੀ ਕਾਰਜਕੁਸ਼ਲ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਬੜੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ। ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਘਰ ਘਰ ਆ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ।

? ਕੈਨੇਡਾ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਕੀ ਹਾਲਤ ਹੈ?

— ਟਰਾਂਟੋ ਤੇ ਇਸਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਕੋਈ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਆਪਸੀ ਸੰਪਰਕ ਵੀ ਬੜਾ ਘੱਟ ਹੈ। ਬਹੁਤੇ ਤਾਂ ਪੈਸੇ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿਚ ਪਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਆਪਸੀ ਗੁੱਟਬੰਦੀ ਤੇ ਲੜਾਈ ਭਗੜੇ ਬਹੁਤ ਹਨ। ਬਹੁਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਦਵਾ ਕੇ ਰਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸਦੇ ਢੁਕਵੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਟਰਾਂਟੋ ਵਿਚ ਹੀ 5000 ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਸਿਰਫ 200 ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਸਦਾ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਚੇਤਨਾ ਦੀ ਘਾਟ ਦਾ ਹੋਣਾ ਹੈ।

? ਪ੍ਰਵਾਸ ਦੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਰਚਨਾਤਮਕ ਸਰਗਰਮੀ ਕੀ ਰਹੀ?

— ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਨੁਕਸਾਨ ਹੀ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਮਾਨਸਿਕ ਉੱਖੜੇ ਵਿਚ ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਤ ਕਰ ਸਕਣ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ ਲਿਖ ਸਕਿਆ। ਫੇਰ ਵੀ 30 ਕੁ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ 1980 ਵਿਚ ਛਪੇ ਸੁਖਿੰਦਰ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਪੰਜਲ ਤੇ ਮੇਰੇ ਸਾਥੇ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ‘ਤਿੰਨ ਕੋਣ’ ‘ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਇਸਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਸੀਂ ਦਸ ਜਾਣਿਆਂ ਨੇ 5 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ 1972 ਤੋਂ ਛਪਦੇ ਮਾਸਿਕ ਪੱਤਰ “ਵਤਨੋਂ ਦੂਰ” ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

? ਤੁਸੀਂ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਮੇਲਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ?

— ਅਸੀਂ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਾਂ ਪਰ ਇਹ ਭਾਰਤ ਜਾਂ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਵੱਧ ਵੱਧ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ, ਵਿਦਵਾਨ, ਪਾਠਕ ਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ‘ਤੇ ਭਰਵੇਂ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਕਰ ਸਕਣ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਸੰਮੇਲਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਹਿਤ ਤੇ ਇਰਾਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਜਾਪਦੇ ਹਨ।

ਪਾਬਲਾ ਕਲਾਸ ਹਾਊਸ ਵਲੋਂ ਵੀਡੀਓ ਰੀਕਾਰਡਿੰਗ ਡਰਾਮਾ

ਇਕਬਾਲ ਲੋਲੂ, ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਤੇ ਕਮਲਜੀਤ ਲੋਲੂ ਵੀਡੀਓ ਫੋਟੋ-ਮਾਨ ਫੋਟੋ ਸਟੂਡੀਓ
ਰੀਕਾਰਡਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ ਦਾ ਡਰਾਮਾ ਜਿੱਤਣ ਬਾਅਦ ਪਾਬਲਾ ਕਲਾਸ ਹਾਊਸ
ਦੇ ਕੋਵਲ ਸਿੰਘ ਪਾਬਲਾ ਤੇ ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਪਾਬਲਾ ਨਾਲ।

ਪਾਬਲਾ ਕਲਾਸ ਹਾਊਸ ਵਲੋਂ 29 ਜਨਵਰੀ, 1983 ਨੂੰ ਇਕ ਡਰਾਮਾ ਡੇਵ ਵਜੋਂ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ। ਡਰਾਮਾ ਕੱਢਣ ਦੀ ਰਸਮ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੇ ਮੇਅਰ ਮਾਈਕ ਹਾਰਕੋਰਟ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। ਇਸ ਡਰਾਮਾ ਵਿਚ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਰਚੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚ ਗਾਹਕਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਇਤਹਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵੀਡੀਓ ਰੀਕਾਰਡਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ ਦਾ ਡਰਾਮਾ ਇਕ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਇਕਬਾਲ ਲੋਲੂ ਨੇ ਜਿੱਤਿਆ ਜੋ ਬਰਨਬੀ ਦੇ ਕਮਲਜੀਤ ਲੋਲੂ ਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਲੋਲੂ ਦਾ ਸਪੁੱਤਰ ਹੈ।

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਸੁਟ ਅਤੇ ਮੋਰਿੰਗ ਦੁਪਟਿਆਂ ਦੇ ਡਰਾਮਾ ਜਿੱਤੇ— 1. ਮਹਿੰਦਰ ਗਿੱਲ (1243) 2. ਲੋਰਡੇਸ ਐਂਡਲ (6159)
3. ਪਾਲ ਵਿਰਕ (6277) 4. ਅਵਤਾਰ ਬਪਾਰਾਇ (1901)
5. ਬੀ. ਬੈਂਸ (9693) 6. ਲੱਕੀ ਸਹੋਤਾ (1641) 7. ਵਿੱਕੀ ਗਿੱਲ (10120)
8. ਕੋਵਲ ਸਿੰਘ ਕੰਗ (6240) 9. ਸ਼ਰਨ ਹੁੰਦਲ (10130)
10. ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ (1851)

ਭਾਰਤੀ ਆਰਟ ਜਿਊਲਰਜ਼ ਤੋਂ ਅਪਰੇਜ਼ਲ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਲਓ !

ਇੰਡੋ-ਕਨੇਡੀਅਨਾਂ, ਖਾਸਕਰ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਇਹ ਚਿੰਤਾਵਨੀ ਹੈ ਕਿ ਸੋਨੇ ਦੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਸਮੇਂ ਕਸਟਮ ਅਫਸਰ ਜ਼ਬਤ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਰੀ ਜੁਰਮਾਨੇ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸੋਨੇ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਕੈਨੇਡਾ ਮੁੜਦੇ ਹੋ ਤਾਂ 150 ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੀਮਤ ਦੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਗਹਿਣਿਆਂ ਲਈ ਕਸਟਮ ਅਫਸਰਾਂ ਨਾਲ ਗਰਮਾ ਗਰਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇੰਡੋ-ਕਨੇਡੀਅਨ ਔਰਤਾਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਗਿਣਤੋਦਾਰਾਂ ਜਾਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹਾਂ ਲਈ ਭਾਰਤ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਸੋਨੇ ਦੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਨਾਲ ਅਕਸਰ ਲੋੜੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਅਪਰੇਜ਼ਲ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜ਼ਰੂਰ ਲਓ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਿਊਲਰੀ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਕਸਟਮ ਤੋਂ ਮੋਹਰ ਲਵਾ ਲਓ। ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿਚ ਕਸਟਮ ਦਫਤਰ ਰੂਮ 105 ਵਿਚ ਹੈ— ਵੈਨਕੂਵਰ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੇ ਅਤੇ 1001, ਵੈਸਟ ਪੋਂਡਰ ਤੇ ਵੀ ਹੈ।

ਸੋਨੇ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਹੈ ਆਪਣੀ ਜਿਊਲਰੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਲਵਾ ਕੇ ਕੈਨੇਡਾ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਤੇ ਕਸਟਮ ਦੀ ਮੋਹਰ ਲਗਵਾ ਲਵੇ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰੇਜ਼ਲ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਮੁਕਮਲ ਨਾ ਹੋਣ ਤਾਂ ਦੁਗਣੀ ਡਿਊਟੀ ਤੇ ਦੁਗਣਾ ਟੈਕਸ ਆਦਿ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਖਰਚ ਤੁਹਾਡੀ ਆਪਣੀ ਖਰੀਦੀ ਚੀਜ਼ ਤੇ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਆਓ! ਭਾਰਤੀ ਆਰਟ ਜਿਊਲਰੀ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਅਪਰੇਜ਼ਲ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਲਓ।

ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ
ਇਸ ਵਾਰ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਹੋਵੇਗੀ

ਮੁਜੀਬ ਦੇ ਕਾਤਲ ਦਨ ਦਨਾ ਰਹੇ ਹਨ...

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ:—ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ੇਖ ਮੁਜੀਬ, ਉਸਦੇ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਦੂਜੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕਾਂ ਦੇ ਕਾਤਲ ਸ਼ਰੇਆਮ ਖੁਲ੍ਹੇ ਫਿਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਹ ਗੱਲ ਇਕ ਬਰਤਾਨਵੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿਚ ਕਹੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਬੰਗਲਾ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਇਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸ਼ੇਖ ਮੁਜੀਬ ਦੇ ਪਰਵਾਰ ਅਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਤੇ 1980 ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸਰ ਬੇਸ ਵਿਲੀਅਮ (ਮਹਾਰਾਣੀ ਦਾ ਸਲਾਹਕਾਰ) ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਸੀਨ ਮੈਕਬਰਾਈਡ, ਜੇਫਰੀ ਥੋਮਸ (ਮਹਾਰਾਣੀ ਦਾ ਸਲਾਹਕਾਰ) ਅਤੇ ਐਂਥਰੋ ਰੋਜ਼।

ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਉਕਤ ਰੀਪੋਰਟ ਦੀ ਇਕ ਨਕਲ ਬੰਗਲਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਵਾਮੀ ਲੀਗ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਸ਼ੇਖ ਮੁਜੀਬ ਦੀ ਲੜਕੀ ਹਸੀਨਾ ਵਾਜਿਦਾ ਤੋਂ ਯੂ. ਐਨ. ਆਈ. ਦੇ ਇਕ ਪੱਤਰ ਪਰੇਰਕ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਸ਼ੇਖ ਮੁਜੀਬ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ 3 ਨਵੰਬਰ 1980 ਨੂੰ ਢਾਕੇ ਵਿਚ ਹੋਈ ਫੌਜੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਵੇਲੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਤੇ ਅਵਾਮੀ ਲੀਗ ਦੇ ਚਾਰ ਲੀਡਰ ਢਾਕਾ ਸੈਂਟਰਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਸਮੁੰਦਰ ਧਰਾਤਲ ਵਿਚ ਧਾਤੂ ਪਿੰਡ

ਜਲੰਧਰ,
ਸ਼ਾਇਦ ਤੇ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਨੇ ਹਿੰਦ ਮਹਾਂਸਾਗਰ ਵਿਚ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਕਈ ਕੀਮਤੀ ਧਾਤੂਆਂ ਮਿਲਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਦੇ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸ੍ਰੀ ਜੀ. ਐਸ. ਸਿਧੂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਖੇਤਰ ਨਿਕਲ, ਮੈਗਨੀਜ਼, ਕੋਬਾਲਟ, ਤਾਂਬਾ ਤੇ ਯੂਰੇਨਿਅਮ ਦੇ ਅਨੇਕ ਧਾਤੂ ਪਿੰਡ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਇਹ ਪਿੰਡ ਲਗਪਗ ਡੇਢ ਕਰੋੜ ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਵਿਚ ਫੈਲੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ 65 ਲਖ ਵਰਗ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕੁਰੰਤ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਨਿਸ਼ਾਨਬੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

20 ਲੱਖ ਰੁਪਏ
ਦੀਹੀਰੋਨ ਫੜੀ

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਕਸਟਮ ਵਿਭਾਗ ਨੇ

ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਐਂਡ
ਕਲਚਰਲ ਸੈਂਟਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਫੰਡ ਵਾਸਤੇ
ਅਪੀਲ

ਬਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਸਭ ਭਾਰਤੀ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ ਦੇਸ਼
ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ, ਸਾਡੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਵਿਚਲੀਆਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰ ਪਸੰਦ ਸ਼ਖ਼ਤੀਆਂ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਅਗਾਂਹ ਵਧੂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਟੈਂਪਲ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ, ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਘੋਲ ਵਿਚ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਅਗਾਂਹ ਵਧੂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਵਿਚ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਮੁਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਨੁਕਤਾ ਬਣੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਤਾਕਤ ਉਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋਕੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਟੈਂਪਲ ਬਣਾਏ।

ਹੁਣ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਅਤੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਧ ਰਹੀਆਂ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਲੋੜਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ ਵਾਸਤੇ ਪਰੋਗਰਾਮ ਕਰੀਏ। ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਖੇਡਾਂ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੇਲਿਆਂ ਨੇ (1981) ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਅਤੇ (1982) ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿਚ, ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਵਿਚ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ, ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਸੈਂਟਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸਦਾ ਦਿਤਾ।

ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰ ਪਸੰਦ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀਆਂ ਲਈ ਇਹ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਮਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਗਾਂਹ ਵਧੂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਲਈ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਲਈ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਕੇਂਦਰ ਉਸਾਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕੇਂਦਰ, ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਕੌਮੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਾਸਤੇ ਕੰਮ ਅਤੇ ਏਕਤਾ ਵਿਚ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਸੈਂਟਰ, ਬਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਿਆਂ ਕਰੇਗਾ।

ਅਸੀਂ ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾਵਾਂਗੇ ਅਸੀਂ ਕਦੀ ਵੀ ਉਸ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ “ਭਿਖਿਆ” ਨਹੀਂ ਮੰਗ ਸਕਦੇ ਜੋ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਵੱਡੀਆਂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਜੋ ਸਾਡੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਘੁੱਟ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਲੁੱਟਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਬਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਸਾਰੇ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰ ਪਸੰਦ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚੰਦਾ ਦੇਣ। ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਸਾਡੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰਖਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਦਾਦ ਦੇਣਗੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਕਦਮ ਚਿੰਨਾਂ ਉਤੇ ਚਲ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਈਸਟ ਇੰਡੀਅਨ ਡੀਫੈਂਸ ਕਮੇਟੀ(ਕੈਨੇਡਾ)

ਧਾਰਮਿਕ ਮੰਗਾਂ ਪ੍ਰਵਾਨ-ਰਾਜੀਵ
ਰਾਜਸੀ ਮੰਗਾਂ ਅਗਲੀ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਹਲ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ

**Y. F. CHONG &
CO.**
ACCREDITED PUBLIC
ACCOUNTANTS
INCOME TAX
**3613 MAIN ST.
VANCOUVER, B.C.**
TELEPHONE : 875-6918

S & S INSURANCE

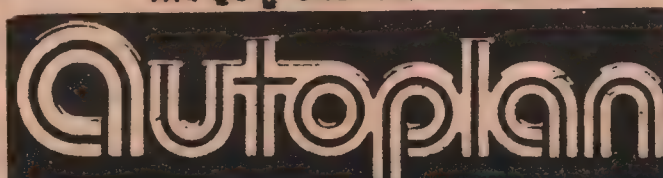
6679, Main St. (2nd Floor)

At 51st. Ave.

VANCOUVER, B.C.

ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ 324-2311

ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚ
S & S INSURANCE
ਜੋ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਇੰਸ਼ੂਰੈਂਸ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹੈ
ਹੁਣੇ ਮਿਲੇ
ਜਿਥੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਭਰਿਆ ਮਾਹੌਲ ਮਿਲੇਗਾ

ਹਰਦੇਵ ਗਿੱਲ 590-2058

ਏ. ਜੇ. ਸੁਪਰਮਾਰਕਿਟ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨ ਸਮੇਂ

ਏ. ਜੇ. ਸੁਪਰਮਾਰਕਿਟ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ 29 ਵੇਂ—ਮਾਨ ਫੋਟੋ ਸਟੂਡੀਓ ਜਨਵਰੀ, 1983 ਨੂੰ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਰਕਿਟ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦਰਸ਼ਕ

ਫੋਟੋ—ਮਾਨ ਫੋਟੋ ਸਟੂਡੀਓ

ਸਾਡੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਟਾਈਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖਰੀਦੋ
ਬੱਚਤ ਹੀ ਬੱਚਤ ਹੈ !

ਆਦਮੀਆਂ ਦੇ 3 ਪੀਸ ਸੂਟ ਸਪੈਸ਼ਲ \$99

ਆਦਮੀਆਂ ਲਈ ਸਪੋਰਟ ਜੈਕਟ

\$29.95 ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ

ਆਦਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪੈਂਟਾਂ

\$16.95 ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ

ਆਦਮੀਆਂ ਲਈ ਰਗਬੀ ਕੋਰਡ ਜਾਂ

ਜ਼ੀਨ ਦੀਆਂ ਪੈਂਟਾਂ ਸਪੈਸ਼ਲ \$14.99

ਆਦਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਟਾਂ \$8.95

ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ

ELITE TAILORS

4212, MAIN ST.(26th Ave.)

VANCOUVER, B.C. Phone: 872-2276

ALTERATION FOR MEN & LADIES

In the circles given below, write the number 1 to 9 in each a way the total across every diagonal is 18.

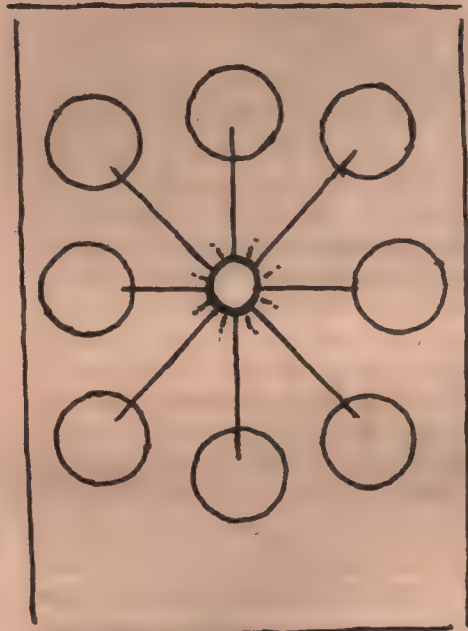
[answer will be in next issue]

Please use one word only once.

Joti

Read next issue for answer

?

ਜੋਤੀ

ਕੁਝ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਿਉਜ਼ ਏਸ਼ੀਆਈਆਂ

ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੁਲਾਰ

ਅਜ ਕਲ ਹਰ ਆਦਮੀ ਅਖ-ਬਾਰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਕਿੰਨੀ ਬੇਸਬਰੀ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰੇ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਬੈਂਡ-ਟੀ ਬਿਨਾਂ ਤਾਂ ਸਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਖਬਾਰ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਅਖਬਾਰ ਸਾਡੇ ਲਈ ਦੋਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਕੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਖਬਰਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕੌਣ ਕਰਦਾ ਹੈ? ਖਬਰ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਬੱਲੇ, ਜਿਸ ਬਹਿਰ ਦੀ ਖਬਰ ਹੋਵੇ ਉਸਦੇ ਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਰੇਕਟ ਵਿਚ ਖਬਰ ਦੇ ਸਰੋਤ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਇਹ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਜਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਕਸਰ ਇਥੇ ਕਿਸੇ ਨਿਉਜ਼ ਏਸ਼ੀਆਈ ਨਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਿਉਜ਼ ਏਸ਼ੀਆਈ ਦੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਰਾਹੀਂ ਖਬਰਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਜਿਥੇ ਇਹ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਿਰਫ ਉਸ ਅਖਬਾਰ ਲਈ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਨਿਉਜ਼ ਏਸ਼ੀਆਈ ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਉਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਭ ਅਖਬਾਰਾਂ ਲਈ ਖਬਰਾਂ ਭੇਜਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਕ ਹੋਰ ਅਖਬਾਰ ਨੂੰ ਦੂਰ ਦੂਰ ਆਪਣੇ ਆਦਮੀ ਭੇਜਣ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਅਜ ਕਲ ਹਰ ਅਖਬਾਰ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਨਿਉਜ਼ ਏਸ਼ੀਆਈ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਅਖ-ਬਾਰਾਂ ਲਈ ਖਬਰਾਂ ਸਪਲਾਈ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਕੁਝ ਕੁ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਨਿਉਜ਼ ਏਸ਼ੀਆਈ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਭੇਜੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਅਖ-ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵੇਲੀ ਹੋਈ ਨਿਉਜ਼ ਏਸ਼ੀਆਈ ਨਿਊਯਾਰਕ ਸਥਿਤ ਏ. ਪੀ. ਜਾਂ ਐਸਸੀਏਟਿਡ ਪ੍ਰੈਸ ਹੈ। ਇਹ 1848 ਈ: ਚ ਸੰਤੋ ਅਮਰੀਕੀ

ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਗੂ ਇਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਜੇਮਜ਼ ਬੈਨਿਟ ਸੀ। ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਕੋਈ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਅਖ-ਬਾਰਾਂ, ਰੇਡੀਉ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਲਈ ਖਬਰਾਂ ਭੇਜਦੀ ਹੈ। ਖਬਰਾਂ ਭੇਜਣ ਲਈ ਇਹ ਨਵੇਂ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਤਰੀਕੇ ਵਰਤਦੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਪ-ਕੂਹਿ ਰਾਹੀਂ ਖਬਰਾਂ ਭੇਜਣਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਖਬਰਾਂ ਜਿਉਂ ਦੀਆਂ ਤਿਉਂ ਨਹੀਂ ਭੇਜਦੀ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਇਕ ਅਜਾਦ ਏਸ਼ੀਆਈ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਭੁਕਾਰ ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਖਬਰਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਓਕ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਨਿਉਜ਼ ਏਸ਼ੀਆਈ ਫਰਾਂਸ ਦੀ ਏ.ਐੱਫ.ਪੀ. ਜਾਂ 'ਏਸ਼ੀਆ ਫਰਾਂਸ ਪਰੈਸ' ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਹੋਡ ਕੁਆਟਰ ਪੈਰਿਸ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਹ 1835 ਈ: ਵਿਚ ਚਾਰਲਸ ਹਵਾਸ ਨਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ 'ਏਸ਼ੀਆ ਹਵਾਸ' ਦੇ ਨਾਂ ਥੱਲੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 1944 ਈ: ਵਿਚ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਧੁਨਿਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਈ। ਇਸਦੇ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਬੋਰਡ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਪਰੈਸ ਦੇ ਆਦਮੀ ਹੀ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੀ 'ਰਾਇਟਰਜ਼' ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਨਿਉਜ਼ ਏਸ਼ੀਆਈ ਹੈ। ਇਹ ਆਪਣੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਦੀ ਸਚਾਈ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਲਈ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਨ 1851 ਵਿਚ ਪਾਲ ਰਾਇਟਰਜ਼ ਨਾਂ ਦੇ ਇਕ ਜਰਮਨ ਨਾਗਰਿਕ ਨੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ। ਰਾਇਟਰਜ਼ ਪਹਿਲਾਂ ਕਬੂਤਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਖਬਰਾਂ ਭੇਜਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। 1848 ਈ: ਵਿਚ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਫ ਦੀ ਖੋਜ ਨੇ ਉਸਦਾ ਕੰਮ ਆਸਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਇਸ ਏਸ਼ੀਆਈ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ। ਅਜ ਇਸ ਏਸ਼ੀਆਈ ਦੇ ਕੋਈ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਪੱਤਰਕਾਰ 155 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕੋਈ-3000 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਖਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਰੇਡੀਉ ਲਈ ਖਬਰਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਭੇਜਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਮੁਖ ਦਫਤਰ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਹੈ।

ਰੂਸ ਦੀ ਨਿਉਜ਼ ਏਸ਼ੀਆਈ ਦਾ ਨਾਂ 'ਤਾਸ' ਹੈ। ਇਹ 1925 ਈ: ਵਿਚ ਲੈਨਿਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ 'ਏਸ਼ੀਆ ਰੋਸਤਾ' ਦੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਦੁਆਰਾ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਏ. ਪੀ. ਵਾਕ ਤਾਸ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਜਾਲ ਕੋਈ 80 ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ 3500 ਰੀਪੋਰਟਰ ਕੋਈ 7200 ਅਖਬਾਰਾਂ ਆਦਿ ਲਈ ਖਬਰਾਂ ਭੇਜਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਖਬਰਾਂ ਲਈ ਪਛਮੀ ਨਿਉਜ਼ ਏਸ਼ੀਆਈ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਦੌੜਦੀ। ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੋਵੀਅਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਮੁਖੀ ਉਸ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਇਕ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਕੁਲ ਚਾਰ ਨਿਉਜ਼ ਏਸ਼ੀਆਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੀ.ਟੀ. ਆਈ. ਜਾਂ ਪਰੈਸ ਟਰੱਸਟ ਆਫ ਇੰਡੀਆ 'ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ 1905 ਈ: ਵਿਚ ਮਿਸਟਰ ਕੇ. ਸੀ. ਰਾਏ ਨੇ 'ਐਸਸੀਏਟਿਡ ਪਰੈਸ ਆਫ ਇੰਡੀਆ' ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਇਕ ਲਾਭ-ਨਾ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਕਰ ਰਹੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਹਿਕਾਰੀ ਨਿਉਜ਼ ਏਸ਼ੀਆਈ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਕੋਈ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਕਾਮੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 200 ਪੂਰੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ 20 ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਯੂ.ਐਨ.ਐਫ ਜਾਂ 'ਯੂਨਾਈਟਡ ਨਿਉਜ਼ ਆਫ ਇੰਡੀਆ' 21 ਮਾਰਚ 1961 ਨੂੰ ਯੂਨਾਈਟਡ ਪਰੈਸ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਵੀਰ ਹੋਣ ਨਾਲ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ।

ਏਸ਼ੀਆ ਬੁੱਕ ਕੰਪਨੀ, ਵੈਨਕੂਵਰ ਤੋਂ

ਨਾਵਲ

ਮਨੁੱਖਤਾ

ਸਰੋਤ ਪੁੰਨਿਆ ਦੀ ਰਾਤ

ਲਹੂ ਦੀ ਲੋਅ (ਨਵੀਂ ਸੋਧੀ

ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਸਮੇਤ)

ਯਾਦਗਾਰ

ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਰਾਹ

ਚਾਨਣ ਦਾ ਜੰਗਲ

ਜੀਉਂਦੇ ਆਦਮੀ

ਰਾਤ ਦੇ ਰਾਹੀਂ

ਸੁਤਰਧਾਰ

ਉੱਨ੍ਹਾਂ ਵਰ੍ਹੇ

ਪਿਰ ਦੇਖਨ ਕੀ ਆਸ

ਬੰਦ ਮੌੜਾਂ ਦਾ ਸਫਰ

ਸਫਰ ਮੁਕ ਗਿਆ

ਸਰਘੀ ਵੇਲਾ

ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ

ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ

ਹੋਈ ਤੇ ਭਾ: ਹਰੀ ਸਿੰਘ

ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ

ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਧੀਰ

ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਾਮੋਸ਼

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ

ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੁੱਸਾ

ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ

ਮਿਰਜੀ ਅੱਠਾਰਾਏ

ਸੁਨੀਤਾ ਜੈਨ

ਨੀਲ ਪਦਮ ਨਾਥਨ

ਸਤੀ ਨਾਥ ਭਾਦੁਰੀ

ਕਹਾਣੀਆਂ

ਇਕਰਾਰਾਂ ਵਾਲੀ ਰਾਤ

ਸੁੰਦਰ ਘਾਟੀ ਦੀ ਸਹੁੰ

ਅਮਰ ਕਥਾ

ਰੂਸੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ

ਅਨੂ: ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਹਿਰਾਈ

ਫੂਸ ਦੀ ਅੱਗ

ਕਾਇਆ ਕਲਪ

ਚੋਣਵੀਂ ਕਹਾਣੀ

ਮੰਟੋ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ

ਆਪਣੀ ਅੱਖ ਦਾ ਜਾਦੂ

ਟੁੱਟੇ ਹੋਏ ਲੋਕ

ਤੇ ਸ਼ਾਮ ਬੀਤਦੀ ਗਈ

ਵਹਿਊਆਂ ਬਾਅਦ

ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ

ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼ੀ

ਰਘੁਬੀਰ ਢੰਡ

ਮੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ

ਗੁਰਦੇਵ ਗੁਪਤਾ

ਕੁਲਦੀਪ ਬੱਗਾ

ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼ੀ

ਹਰਬਖਸ਼ ਹੰਸਪਾਲ

ਹ. ਸ. ਦਿਲ

“ਵੱਡਮੁੱਲੇ ਰੂਪ, ਕਦਰਾਂ ਬਾਂਝੇ”

1. ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਮੇਰੀ ਅੱਖ ਖੁਲ੍ਹੀ, ਠੀਕ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਸੂਰਜ ਦੀ ਅੱਖ ਖੁਲ੍ਹਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਨਜਾਣ ਸੀ ਆਪਣੇ ਚੌਗਿਰਦੇ ਤੋਂ - ਝੁੱਖ ਲੱਗੀ ਪੇਟ ਨੇ ਜੀਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕੁਝ ਆਹਾਰ ਮੰਗਿਆ - ਮੈਂ ਵਿਲਕਿਆ ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਕੋਮਲ ਛਾਤੀ ਰਾਹੀਂ ਇਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਮੈਨੂੰ ਦਿਤਾ। ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਲੀ - ਤੂੰ ਆਰਾਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹਿਆ ਪਰ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਬਿਸਤਰ ਗਿੱਲਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਗੰਦਾ ਵੀ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਵਿਛੋਣਾ ਦਿਤਾ ਖੁਦ ਗਿੱਲਾ ਪਰਵਾਨ ਕੀਤਾ, ਮੈਂ ਰੋਇਆ ਤੂੰ ਤੜਫ ਗਈ ਮੈਂ ਹੱਸਿਆ ਤੇਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਮਹਿਕ ਉਠੀ ਮੈਨੂੰ ਹੱਸਦਿਆਂ ਦੇਖੋਂ ਤੇਰੀ ਇਹ ਸੋਧ ਸੀ ਇਸੇ ਲਈ ਹਰ ਮੜੀ ਮਸਾਣ, ਦੇਵੀ ਦੇਵਤੇ ਦੀ ਤੂੰ ਪੁਜਾ ਕੀਤਾ - ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਪਹਿਲੀ ਅਧਿਆਪਕ ਬਣੀ, ਉਠਣਾ ਬੈਠਣਾ, ਰੁੜਨਾ, ਨਠਣਾ ਭੱਜਣਾ ਤੂੰ ਹੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸਿਖਾਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਚਾਨਣ ਹਾਂ ਤੂੰ ਕਹਿੰਦੀ ਸੈਂ ਤੇਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਤੁਫਾਨ ਆ ਗਿਆ। ਜੇ ਮੈਂ ਕਦੇ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇਰੇ ਪੈਰ ਬੁਝਾਏ ਵੱਲ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਜੁਆਨੀ ਵਲ ਵਧੇ ਤੇਰੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਉਧਾਰ ਮੈਂ ਮੋੜ ਦੇਵਾਂ ਕਦੇ ਮੌਕਾ ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਸਗੋਂ ਮਾੜੇ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਵਾਂਗੂ ਵਧਦਾ ਹੀ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਪੇਟ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਲਭਦਾ ਸੀ। ਘਰੋਂ ਦੂਰ ਕਦੇ ਬਲਾਂ ਵਿਚ, ਕਦੇ ਪਰਬਤਾਂ ਤੇ ਕਦੇ ਦੂਰ ਸਮੁੰਦਰੋਂ ਪਾਰ ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਵਰਜ ਪੂਰਾ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਹੁਣ ਇਹਸਾਨ ਸੀ ਤੇਰਾ, ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਮੇਰੇ ਘਰ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਜਿਸਨੂੰ ਵਿਰਸੇ ਵਿਚ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਦਿਤਾ ਸੀ ਮੇਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੂੰ ਮੂਲ ਦਾ ਵਿਆਜ ਕਹਿ ਕੇ ਪਿਆਰਦੀ ਸੀ - ਪੂਰਾ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਸੋਧ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਰਹੀ ਪਰ ਤੂੰ ਜੀਵਨ ਦਾ ਪੰਪ ਮੁਕਾਉਣ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨੇੜੇ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਰੋਜ਼ੀ ਦੇ ਆਹਾਰਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਫਿਰ ਵੀ ਵਿਹਲ ਨਾ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਤੇਰੇ ਵੱਲ ਦੇਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਰਿਹਾ, ਲੋੜ ਨਾਲੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਗੁਣਾ ਵੀ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਸੇਵਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਇਹਸਾਨ ਵਰਮੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਹੈ? ਤੇਰੇ ਅੱਖ ਮੀਚਣ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਦੁਨੀਆਂਦਾਰੀ ਦਾ ਇਕ ਅਤੀ ਵੱਡਾ ਭਾਰ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਆ ਪਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਹਿੱਲਣ ਤੋਂ ਵੀ ਅਸਮਰਥ ਹਾਂ ਮੇਰੀਆਂ, ਹੋ ਦੇਵੀ ਰੂਪ ਅੰਬਰੀ ਇਹ ਤੇਰਾ ਇਕ ਇਸਤਰੀ ਰੂਪ ਸੀ ਜਿਸਦੀ ਤੁਲਨਾ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਵਰਗ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨੇ ਤੇਥੋਂ ਕੁਝ ਛਾਓ ਉਧਾਰੀ ਲੈ ਕੇ ਹੀ ਤਾਂ ਬਣਾਏ ਹਨ।

2. ਮੈਂ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਸਾਂ, ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੇ ਇਕ ਖਲੋਣਾ ਮੈਨੂੰ ਦਿਤਾ ਖੇਲਣ ਲਈ - ਇਹ ਤੂੰ ਸੀ - ਮੇਰੀ ਛੋਟੀ ਭੈਣ - ਮਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਰਲ ਕੇ ਖੇਲਿਆ ਕਰੋ - ਮੈਂ ਵੱਡਾ ਸੀ, ਕਈ ਵੇਰ ਮੈਂ ਤੇਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਵੀ ਸੀ ਪਰ ਤੂੰ ਸ਼ਕਾਇਤ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਵੀ ਕਿਤਨੀ ਮਿੱਠੀ ਸੁਰ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦੀ ਸੈਂ “ਮੇਰੇ ਵੀਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰਿਆ” ਸ਼ਹਿਦ ਵਿਚ ਲਪੇਟਿਆ ਇਹ ਵੀਰ ਸ਼ਬਦ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਘੋਲ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਵੱਡੇ ਹੋਏ ਤੂੰ ਸੋਹਰੇ ਚਲੀ ਗਈ। ਵੀਰ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਪਿਆਰ ਵਧਦਾ ਰਿਹਾ, ਇਸੇ ਲਈ ਸਹੇਲੀਆਂ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਤੀਆਂ ਵਿਚ ਗਿੱਧੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਅਮਰ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਤੂੰ ਵੀਰ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ - ਆਪਣੇ ਨਿੱਕੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਚੰਦ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਤੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ “ਐਂਗ ਚੰਦ ਮਾਮਾ” ਕੀ ਵੀਰ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦਾ ਤੇਰਾ ਇਹ ਬਹਾਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਵੀਰ ਦੇ ਘਰੋਂ ਤੇਨੂੰ ਸਦਾ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਭਰੀ ਮਹਿਕ ਆਵੇ ਤੂੰ ਸਦਾ ਹੀ ਲੱਚਦੀ ਸੀ ਸਦਾ ਹੀ ਇਸ ਘਰ ਨੂੰ ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੂਤ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹਿਆ। ਵੀਰ ਘਰ ਪੁੱਤ ਜੰਮਿਆ ਤੇਰੇ ਮਨ ਕੇ ਅਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਉਡਾਰੀ ਲਾਈ। ਸਮਾਂ ਆਪਣੀ ਤੋਰ ਤੁਰਦਾ ਗਿਆ, ਸੰਸਾਰੀ ਸ਼ੋਭਿਆਂ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੀਲਾਂ ਦੀ ਵਿੱਥ ਪਾ ਦਿਤੀ ਸਰੀਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਵਿੱਥ ਪੈ ਗਈ - ਪਰ ਤੇਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ “ਵੀਰ ਪਿਆਰ” ਦੇਣ ਤੋਂ - ਹੁਣ ਹੋਰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੀ ਤੇਰੇ ਘਰ ਦਾ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕੋਹਾਂ ਤੋਂ ਤੂੰ ਵੀਰ ਨਾਲ ਫੈਨ ਤੇ ਗਲ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਤੇਰੀ ਤੜਪ ਸੀ, ਪਰ ਖੁਸ਼ੀ ਸਾਂਝੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਸਾਂ ਤੇਨੂੰ ਘਰੋਂ ਫੈਨ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਮਿਲਿਆ ਤੇਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ “ਓ-ਕੇ-ਬਾਈ” ਫੈਨ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਿਆ ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਸੀ ਜੇ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਫੈਨ ਹੁੰਦਾ ਬਹੁਤੇ ਡਾਲਰ ਖਰਚ ਹੁੰਦੇ। ਡਾਲਰ ਸਾਡੀ ਅੱਜ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਹੈ ਮੇਰੀ ਵੀ ਅਤੇ ਤੇਰੀ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਨੂੰ ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਪਰ ਵੀਰ ਅਤੇ ਭੈਣ ਦੀ ਪਿਆਰ ਦੀ ਡੋਰ ਤਾਂ ਜਨਮਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਟੁੱਟੇਗੀ।

ਇਹ ਤੇਰਾ ਦੂਜਾ ਰੂਪ ਹੈ, ਮਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਰਗਾ ਨਿਘਾ, ਮਿੱਠਾ ਅਤੇ ਕੋਮਲ।

3. ਮੈਂ ਤੇਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੀ ਸੀ ਫਿਰ ਵੀ ਇਕ ਦੁਨਿਆਵੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ - ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਪਰਵਾਰ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਹੋ ਗਈ - ਮਾਂ ਬਾਪ, ਭੈਣ ਭਾਈ ਸਕੇ ਸਬੰਧੀ ਪਿਛੇ ਛੱਡ ਕੇ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਈ ਮੇਰੇ ਘਰ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ, ਮੇਰੇ ਅਤੇ ਪਰਵਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਤੂੰ ਇਸ ਵਰਜ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਭਾਇਆ ਇਸ ਦਾ ਸਹੀ ਅਨੁਮਾਨ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਹੈ - ਗੁੱਡੀਆਂ ਨਾਲ ਖੇਲਣ ਵਾਲੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਤੇਨੂੰ ਘਰ ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ ਦਾ ਬੋਝ ਭਾਰ ਚੁੱਕਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਤੂੰ ਇਸ ਭਾਰ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਮੇਰੇ ਸੱਦੇ ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਤੁਰਦੀ ਰਹੀ, ਤੇਰੀ ਸਹਿਣ ਸ਼ੀਲਤਾ, ਆਪਣੀ ਮਸ਼ਾਲ ਆਪ ਹੈ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਘਰ ਦਾ ਇਕ ਅਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਅਤੀ ਸੁੰਦਰ ਅੰਗ ਬਣ ਗਈ। ਘਰ ਦੀ ਮਸ਼ਨੀਰੀ ਦਾ ਇਕ ਅਜੇਹਾ ਪੂਰਜਾ ਤੂੰ ਬਣ ਗਈ ਜਿਸਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਮਸ਼ੀਨ ਚੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦੀ। ਸਮਾਂ ਤੁਰਦਾ ਗਿਆ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਿੱਠਾ ਵਲ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਦਿਤਾ - “ਮੇਰੇ ਬੱਚੇ” ਤੇਰੀ ਇਹ ਆਦਤ ਕਿ ਹਰ ਕੋੜੀ, ਮਿੱਠੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਸਹਿਣ ਲੈਣਾ - ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਮਿਲਣ ਤੇ ਵੀ ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਹਰ ਗੱਲ ਅੱਗੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾ ਲੈਣਾ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਹਰ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਜਾਣਾ। ਕਹਿੰਦੇ

ਡੀਅਰ ਦਰਸ਼ਨ,

ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ।

ਅੱਜ “ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਬਾਰ” ਦੇ ਦੋ ਇਕੱਠੇ ਪਰਚੇ ਮਿਲੇ ਪਹਿਲੀ ਜਨਵਰੀ 83 ਅਤੇ 15 ਜਨਵਰੀ 1983। ਇਉਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਪਿਛਲਾ ਪਰਚਾ ਆਏ ਨੂੰ ਮੁਦਰਾਂ ਗੁਜ਼ਰ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਮੈਂ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਇਹੋ ਇਕ ਪੱਤਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਇਸਦੀ ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਸੂਰਜ ਉਠਤੀ ਕਰੇ। ਮੈਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਗਾਹਕ ਬਣਾਉਣ ਦੀ। ਇਸਤਰੀ ਜਾਤੀ ਦਾ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ। ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਰੂਪਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਉਲੀਕ ਕੇ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਦਿਉਲ

ਹਨ ਔਰਤ ਨੂੰ ਸੋਨੇ ਨਾਲ ਅਜਲਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਘਰ ਦੇ ਪਿਆਰ ਅੱਗੇ ਤੂੰ ਸੋਨੇ ਨੂੰ ਵੀ ਤੁਛ ਸਮਝਿਆ। ਖੁਦ ਭਾਵੇਂ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਜਾਣਾ ਪਰ ਘਰ ਦੇ ਹਰ ਬੰਦੇ ਲਈ ਤੇਰਾ ਸੇਵਾ ਭਾਵ ਦੇਖਣ ਨਾਲ ਹੀ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਤੇਰੇ ਗੁਣਾਂ ਨੇ ਤੇਨੂੰ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਇਕ ਦੇਵੀ ਬਣਾ ਕੇ ਖੜਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਹਰ ਇਸਤਰੀ ਦਾ ਆਪਣੇ ਘਰ ਅਤੇ ਘਰ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਅਜੇਹਾ ਹੀ ਨਿੱਘਾ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਪਰ ਕੀ ਮੈਂ ਤੇਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਤਿਕਾਰਿਆ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਤੂੰ ਪੂਰੀ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ ਪਰ ਮੇਰਾ ਰੂਪ ਤਾਂ ਇਕ ਮਰਦ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਇਸਤਰੀ ਰੂਪ ਦੀ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਕਬੂਲਦਾ ਵੀ ਹਾਂ ਕਿ ਤੇਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਮੂਲ ਮੈਂ ਕਦੇ ਭਿੜਕਾਂ, ਘੂਰਾਂ ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਰੁੱਖਪਣ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨਾਲ ਦਿਤਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਤੂੰ ਉਸਨੂੰ ਵੀ ਹੱਸ ਕੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਤੇਰਾ ਵਡਮੁੱਲਾ ਤੀਸਰਾ ਇਸਤਰੀ ਰੂਪ ਹੈ।

4. ਵੇਰ ਮੈਂ ਤੇਨੂੰ ਦੇਖਿਆ, ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਹੀ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਖੇਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਗੁੱਡੀਆਂ ਨਾਲ, ਡੂਆ ਵਾਂਗ ਵੀਰ ਦੀ ਘੋੜੀਆਂ ਗਾਉਂਦੀ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਨੱਚਦੀ ਟੱਪਦੀ ਖੱਲਦੀ ਕੁਦਦੀ ਤੂੰ ਵੱਡੀ ਹੋਈ, ਸਕੂਲ ਜਾਂਦੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਾਉਂਦੀ। ਮੇਰੀ ਉਹ ਅਵਸਥਾ ਵੀ ਆਈ ਜਿਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਤੇਰੀ ਮਾਂ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਈ ਸੀ ਤੂੰ ਤਾਂ ਤਨ ਕਰਕੇ ਬਿਲਕੁਲ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦਾ ਹੀ ਰੂਪ ਸੀ। ਸਿਆਣੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਾਕ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਧੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਤੇ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਸੋ ਸੁਭਾਵਕ ਹੀ ਹੈ ਤੂੰ ਮਨ ਕਰਕੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਵਰਗੀ ਹੋਵੇਂ। ਪਰ ਅੱਜ ਇਤਨਾਂ ਕੁਝ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਸਮਾਂ ਬਹੁਤ ਅੱਗੇ ਲੰਘ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਤੇਨੂੰ ਭੁਲਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਕਦੇ ਬਾਪ ਦੀ ਹੋਸ਼ੀਅਤ ਵਿਚ ਤੇਨੂੰ ਕੋੜਾ ਫਿੱਕਾ ਬੋਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਹਰ ਬਾਪ ਆਪਣੇ ਹਰ ਬੱਚੇ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲੋੜਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਘੂਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਜੇ ਪਿਆਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਉਸਦੇ ਮਨ ਦੀ ਆਪ ਮੁਹਾਰੀ ਲਹਿਰ ਹੈ। ਗੁੱਡੀਆਂ ਪਟੋਲੇ ਰੱਖਕੇ ਤੂੰ ਉਚਾ ਉਠਣਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਪਿਛੇ ਰਹਿ ਗਏ ਜਦੋਂ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਪੁਰਸ਼ ਨਾਲੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਅਬਲਾ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਭਾਰੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪੰਡ ਤੇਰੇ ਸਿਰ ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਨਵਯੁਵਤੀ ਇਸਤਰੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਵੀਰਾਂ ਨਾਲ, ਨ ਕੇਵਲ ਮੇਰਾ ਜੋੜ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਵੀਰ ਦਾ ਵੀਰ ਬਣਨਾ ਹੈ। ਕਰਮ ਤੇਰੇ ਅਜੇਹੇ ਹੋਣੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਾਪ ਦੀ ਪੱਗ ਨੂੰ ਰੂਪ ਚੜ੍ਹੇ ਅਗਲਾ ਪੜ੍ਹਾਅ ਇਸ ਤੋਂ ਔਖਾ ਹੈ ਤੇਰੇ ਲਈ ਤੂੰ ਇਕ ਨਵਾਂ ਘਰ ਵੀ ਵਸਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਸਤਰੀ ਘਰ ਦੀ ਨੀਂਹ ਹੈ ਨੀਂਹ ਤਕੜੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੰਧਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਛੱਤ ਖਲ ਸਕੇਗੀ ਤੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਭਲਕਾਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਤੇਰੀ ਮਾਂ ਦੇ ਮਨ ਦੇ ਰੂਪ ਦਾ ਜੋ ਤੇਨੂੰ ਦੇ ਸਕੇਗੀ ਕੇਵਲ ਸੁਭ ਇਛਾਵਾਂ ਦਾ ‘ਦਾਜ਼’। ਨਵਯੁਵਤੀ ਇਸਤਰੀ ਦਾ ਤੇਰਾ ਇਹ “ਧੀ” ਰੂਪ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸੰਗਰਾਨਾ, ਮਾਂ ਬਾਪ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵਧੇਰੇ ਤੇਰੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਬੱਸ ਹੈ।

5. ਤੇਰਾ ਇਕ ਰੂਪ ਹੋਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਦਾ ਵਿਆਜ ਕਹਿ ਲਵਾਂ ਤਾਂ ਵਧੇਰੇ ਯੋਗ ਹੈ। ਤੂੰ ਬਹੁਤ ਨਿੱਕੀ ਹੈਂ। ਮੈਂ ਉਮਰ ਦੇ ਸੱਠ ਗਤ ਸਿਆਲ ਦੇਖ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ ਬੜਾ ਲੰਮਾ ਪੈਂਡਾ ਮੈਂ ਤੁਰਿਆ ਹਾਂ। ਕੁਝ ਬਕਿਆ ਬੱਕਿਆ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਤੇਰੀ ਇਕੋ ਮੁਸਕਾਨ ਤੇਰੇ ਤੋਤਲੇ ਬੋਲ ਮੇਰੀ ਸਾਰੀ ਬਕਾਨ ਲਾਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਮੈਂ ਮੁੜ ਕੇ ਜੁਆਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਮੱਥਿਆਂ ਤੇ ਤੇਰਾ ਭਾਰ ਫੁੱਲ ਪੱਤੀਆਂ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਗਲੀ ਉਡਦਾ ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈਂ “ਚਲ ਪਾਪਾ ਬਾਜ਼ੇ (ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਪਰਮਸਾਲਾ) ਚਲੀਏ-ਪੱਤੇ ਸੁਟਾਂਗੇ (ਤਾਸ ਖੇਲਾਂਗੇ)” ਰੱਬ ਦਾ ਦਿਤਾ ਮੇਰੀ ਇਸ ਉਮਰ ਦਾ ਇਕ ਅਤੀ ਲੋੜੀਂਦਾ ਖਿਲੌਣਾ ਹੈ ਤੂੰ-ਮੇਰੀ ਪੋਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ।

ਮੇਰੀ ਅੱਖ ਖੁਲ੍ਹ ਗਈ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਸਪੀਕਰ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਉਨੀਵੀਂ ਛੱਕੇ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੂਚਨਾ

ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਸੁਸਾਇਟੀ ਐਬਟਸਫੋਰਡ ਵਲੋਂ ਚਾਲੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੰਜਾਬੀ ਸਕੂਲ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਇਛਕ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਦੇ ਦੇਣ ਤਾਂ ਕਿ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਲਾਈਆ ਜਾ ਸਕਣ।

ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਵਰਟ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ।

—ਸੇਵਾਦਾਰ, ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ

ਸੁਸਾਇਟੀ, ਐਬਟਸਫੋਰਡ

ਤੀਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਮੇਲਨਾਂ ਦਾ ਮਸਲਾ —ਸੁਖਿੰਦਰ, ਇਕਬਾਲ ਰਾਮੁਵਾਲੀਆ (ਕੈਨੇਡਾ)

ਤੀਜਾ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਮੇਲਨ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ, ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਖਬਰ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਦੌੜ ਗਈ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਇਸ ਖਬਰ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕਰਨਗੇ।

ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਕੋਨੇ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਫੈਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮੌਕਾ ਅਜੇ ਵੀ ਹਿੰਦ-ਪਾਕਿ ਦਾ ਉਹ ਖਿੱਤਾ ਹੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਹਨ। ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਜਾਂ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਚਰਚਾ ਛਿੜੇਗਾ ਤਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਆਪਣੇ ਮੱਕੇ ਵੱਲ ਹੀ ਮੂੰਹ ਕਰਨਗੇ। ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ, ਪਾਠਕਾਂ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਅਤੇ ਆਮ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਉੱਤੇ ਖੁਲ੍ਹਕੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਿਵਾਦਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਮੱਕੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ।

ਪਰ ਇਸ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਖਬਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੀ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਅਫਸੋਸ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਮੇਲਨ ਦੀ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤਾਲਮੇਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਹੋਏ ਇਸ ਨਾਮ-ਨਿਹਾਦ ਅਖੌਤੀ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਮੇਲਨ ਨੂੰ ਵੀ ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਸੰਮੇਲਨ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਹੁਣ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਲੁਕੀ ਛਿਪੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਕਿ ਇਸ ਅਖੌਤੀ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ, ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡੀਅਨ, ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਚੀਠਤਾਈ ਅਤੇ ਤੰਗ ਨਜ਼ਰ ਸਦਕਾ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ (ਸਿਵਾਏ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੰਜ ਦਸ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ) ਇਸ ਪਾਖੰਡ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਈਕਾਟ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਮੇਲਨ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ

ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਲੇਖਕਾਂ ਅਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਕੁਲ ਗਿਣਤੀ 40 ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਦੁਰਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ‘ਇਛੋ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਟਾਈਮਜ਼’ (ਵੈਨਕੂਵਰ), ‘ਨਵੀਂ ਧਰਤੀ’ (ਮਿਸ਼ੀਸਾਗਾ), ‘ਦੇਸ ਪਰਦੇਸ’ (ਇਗਲੈਂਡ) ਅਤੇ ‘ਲੋਅ’ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੇਖ ਵੀ ਛਪ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਅਖੌਤੀ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਜਾਤੀ ਮੁਢਾਂ ਖਾਤਰ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗੁੱਟਾਂ ਹੜ੍ਹਮਾ ਕਰਨ ਖਾਤਰ, ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਪਾੜਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਸਨ ਉਸ ਬਾਰੇ ਅਜੇ ਤਕ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਗੰਭੀਰ ਚਰਚਾ ਛਿੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਤੀਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਮੇਲਨ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸੁਭ ਇਛਾਵਾਂ ਘਲਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਅਸੀਂ ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸੁਝਾਵੀ ਦੇਣੇ ਚਾਹਾਂਗੇ:

1. ਸੰਮੇਲਨ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਦਖਲ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਤਾਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਪਰਚਾਰ ਲਈ ਨ ਵਰਤੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸੰਮੇਲਨ ਨਿਰੋਲ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਸੰਮੇਲਨ ਹੋਵੇ।

2. ਸੰਮੇਲਨ 1984 ਦੇ ਫਰਵਰੀ/ਮਾਰਚ ਦੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੁ ਬਦੇਸ਼ੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈ ਸਕਣ।

3. ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕ/ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਸੰਮੇਲਨ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਵਾਸਤੇ ਸੁਝਾ ਮੰਗੀ ਜਾਣ।

4. ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਸਨਮਾਨੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹੋਰਨਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ/ਪੜ੍ਹਕਾਰਾਂ/ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਨਮਾਨਿਆ ਜਾਵੇ:

1. ਦਵਿੰਦਰ ਸਤਿਆਰਥੀ
2. ਸ਼ੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ
3. ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ
4. ਪਾਸ਼
5. ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ
6. ਡਾ: ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀਵਾਨਾ
7. ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ (ਚਿਤਰਕਾਰ)
8. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ
9. ਮੁਲਕ ਰਾਜ ਆਨੰਦ
10. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਖੰਨਾ (ਚਿਤਰਕਾਰ)
11. ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ)
12. ਫਖਰ ਜਮਾਨ
13. ਅਹਿਮਦ ਸਲੀਮ
14. ਨਜ਼ਮ ਹੁਸੈਨ ਸੱਈਅਦ
15. ਸਿਬਤੁਲ ਜੋਗਮ
16. ਰਘਬੀਰ ਢੰਡ
17. ਰੇਸ਼ਮਾਂ
18. ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ
19. ਲਾਲ ਚੰਦ ਯਮਲਾ ਜੱਟ

5. ਦੂਜੇ ਅਖੌਤੀ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਮੇਲਨ ਦਾ ਸਾਰਾ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰਾਂ/ਪੜ੍ਹਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਾਪਿਆ ਜਾਵੇ।

6. ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮੁੜ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਸੰਮੇਲਨ ਵਰਗੀ ਦੁਰਘਟਨਾ ਵਾਪਰਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕਿਸ ਕਿਸ ਸੱਜਣ ਦਾ ਹੱਥ ਸੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਦੁਰਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵਾਪਰਨ ਤੋਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਬਚਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

7. ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਭਨਾਂ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਮੇਲਨਾਂ ਦਾ ਪੱਕਾ-ਘਰ ਹਿੰਦ-ਪਾਕਿ ਦਾ ਦਸ ਕਰੋੜ ਪੰਜਾਬੀ ਵਸੋਂ ਵਾਲਾ ਖਿੱਤਾ ਹੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ। ਜਿੱਥੇ ਕਿ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕ/ਲੇਖਕ/ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਅਤੇ ਆਮ ਪੰਜਾਬੀ ਵੀ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚ ਸਕਣ।

PATEL CONSTRUCTION

5088 VICTORIA DRIVE

VANCOUVER, B.C.

PH. 876-4580

Direct Pager 667-9887

For New & Old Houses

Renovation—Sun Decks—
Kitchens—Anything You want to
Build

ਨਵੇਂ ਘਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਪੁਰਾਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਨਵਿਆਂ ਵਿਖ
ਬਦਲਣ ਲਈ, ਪੁਰਾਣੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਲਈ ਸਨਡੈਂਕ -
ਕਿਚਨ ਆਦਿ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਾਦ ਰੱਖੋ

ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ (ਨਾਵਲ)

ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਪਿੰਡ ਖੁਰਦਪੁਰ, ਜ਼ਿਲਾ ਜਲੰਧਰ) ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਸੋਸਾਇਟੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਵੈਨਕੂਵਰ, ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਜੀਵਨ ਗਾਥਾ।
(ਲੜੀਵਾਰ)

ਕਿਸਤ ਸੱਤਵੀਂ

ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਨਾਵਲਿਸਟ
ਕਾਡ 16

ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਬਾਹਰ ਕਿਣ-ਮਿਣ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਹਵਾ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਹਵਾ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕ ਉੱਠਦਾ। ਉਧਮ ਕੌਰ ਨਿਰੰਜਨ ਕੌਰ ਤੇ ਹਰਿਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਫਰਸ਼ ਉੱਤੇ ਹੀ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਸਨ। ਤਿੰਨਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਖੰਘ ਲਗੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਜੇ ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਖੰਘਦਾ ਤਾਂ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਠ ਪਲੱਸਟ ਲਗ ਪੈਂਦੀ। ਲਾਲਟੈਨ ਦੀ ਨਿੱਧੀ ਜਿਹੀ ਲੋਅ ਵਿਚ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਚੱਕੜੀ ਮਾਰ ਕੇ, ਨੀਵੀਂ ਪਾ ਕੇ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋਹਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੈਰ ਫੜਨੇ ਚਾਹੇ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੀ ਚੱਕੜੀ ਵਿਚ ਪੈਰ ਫੂਪਾ ਕੇ ਕਿਹਾ—
“ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਜੀ! ਚਰਨ ਕੇਵਲ ਸਤਗੁਰ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਫੜਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।”

ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ “ਅਰਧੰਗੀ” ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਏ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਅੱਧਾ ਅੰਗ ਸਮਝਦੇ ਸੀ। ਮੈਂ ਹਰ ਪੱਲ ਤੁਹਾਥੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹਾਂ। ਨਹੀਂ ਸੱਚ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਹਰ ਪੱਲ ਆਪਣੇ ਨਾਲੋਂ ਦੂਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਮੇਰੇ ਤੋੜ ਰਹੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਅੰਤਲੇ ਸੁਆਸਾਂ ਤੱਕ ਮੇਰੀ ਪੱਤ ਦੇ ਰਾਖੇ ਬਣਨ ਦਾ ਬਚਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਤੁਸੀਂ ਕੈਨੇਡਾ ਛੱਡਣ ਤੱਕ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹੋ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਂਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਗ੍ਰਹਿਸਤ ਆਸ਼ਰਮ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਆਸ਼ਰਮ ਹੈ। ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਸੁਟ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿੱਧਰ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ। ਕਦੇ ਮੇਲੇ ਵੀ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਤੁਸੀਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਮੇਰੇ ਤੋੜ ਲਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਵੇਖਦੀ ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਇਕੋ ਇਕ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਵੀ ਖਿਡਾਉਣਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਤੁਸੀਂ ਘੰਟਿਆਂ ਬੰਧੀ ਉਹ ਨੂੰ ਗੋਦ ਵਿਚ ਬਿਠਾਈ ਰੱਖਦੇ ਸੀ। ਹੁਣ ਜੇ ਉਹ ਤੁਹਾਡੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਆ ਬੈਠੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਕਾਹਲੇ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹੋ।” ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਚੁੱਪ-ਚਪਾਤੇ ਸੁਣੀ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਖਿਆਲ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਉਸ ਨੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸੱਜਾ ਗੋਡਾ ਫੜ ਕੇ ਹਿਲਾਇਆ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਕ ਭਰਪੂਰ ਨਜ਼ਰ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਦੇ ਉਦਾਸੇ ਹੋਏ ਚਿਹਰੇ ਉੱਤੇ ਸੁਟੀ ਤੇ ਕਿਹਾ—“ਮੈਂ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਸਭ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਪਤੀ ਦਾ ਦਿਲ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਛਾਤੀ ਵਿਚ ਪਿਓ ਦਾ ਦਿਲ ਵੀ ਤੜਪ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੁਕਮ ਹੈ। ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਜ਼ੁਲਮ ਤੇ ਜ਼ਾਲਮ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਮਸ਼ੀਰ ਖਿੱਚੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਦੇਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਅੱਗੇ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਬਦਤਰ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਹਰੇ ਭਰੇ ਖੇਤਾਂ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਫਰੰਗੀ ਨੇ ਲੋਹੇ ਦੀ ਕੰਡਿਆਲੀ ਤਾਰ ਲਾ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਲੁਕਾਈ ਭੁੱਖੀ ਮਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਹੁ—ਬੇਟੀਆਂ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਲੁਟੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਮੁਖਵਾਕ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜੇ ਕਸਾਈ ਬਣ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਪਰਮ ਖੰਡ ਲਾ ਕੇ ਉੱਡ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਕੌਮ ਬੁਜ਼ਦਿਲੀ ਤੇ ਦਹਿਦਿਹਾਈ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਭੁੱਲੀ ਹੋਈ ਹੈ।”

ਜ਼ਰਾ ਭੁੱਝ ਭੁੱਝ ਕੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਬਲ ਪਏ—“ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਦਸੇ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਦਸੇ। ਭਾਈ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਬਦਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਵੀਰ ਮੋਹਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ ਜਾਨਾਂ ਉੱਤੇ ਖੇਡ ਜਾਣ ਦੀ? ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੋ ਹੀ ਰਾਹ ਹਨ। ਇਕ ਇਹ ਕਿ ਸਦਾ ਲਈ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਤੌਕ ਆਪਣੇ ਗਲਾਂ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਬਿਸਰਮੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਜੀਏ ਰਹਿੰਦੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਡੱਟ ਕੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰੀਏ। ਨਤੀਜਾ ਸਤਿਗੁਰ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਹੱਥ। ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਜੀ। ਸੰਗਤ ਦਾ ਹੁਕਮ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ।”

“ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਸੰਗਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪ ਤਿਆਰ ਹੋਏ ਬੈਠੇ ਸੀ।” ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਦਾ ਉੱਤਰ ਸੁਣ ਕੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭੁੱਝ ਦੇਰ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਏ।

ਨਿਰੰਜਨ ਕੌਰ ਹਿਲ ਪਈ। ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਠ ਥਾਪੀ। ਉਹ ਉੱਠ ਕੇ ਬਹਿ ਗਈ। ਅੱਖਾਂ ਮਲਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਵੱਲ ਤੱਕਿਆ। ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਲਿਟਾਣਾ ਚਾਹਿਆ। ਉਹ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗਲ ਜਾ ਲੱਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਘੁੱਟ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇਤਰ ਸੱਜਲ ਹੋ ਆਏ। ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਨੇ ਨਿਰੰਜਨ ਕੌਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਸ ਲੈਣਾ ਚਾਹਿਆ। ਉਹ ਰੋ ਪਈ। ਉਸ ਦਾ ਰੋਣਾ ਸੁਣ ਕੇ ਉਧਮ ਕੌਰ ਵੀ ਜਾਗ ਪਈ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਨਿਰੰਜਨ ਕੌਰ ਨੂੰ ਖੱਬੇ ਗੋਡੇ ਉੱਤੇ ਤੇ ਉਧਮ ਕੌਰ ਨੂੰ ਸੱਜੇ ਗੋਡੇ ਉੱਤੇ ਬਿਠਾ ਲਿਆ। ਦੋਹਾਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਓ ਨਾਲ ਲਿਪਟਦਿਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਫਿਸ ਪਈ। ਉਸ ਦਾ ਜੀਅ ਭੀੜਾ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਾ ਲਿਪਟੇ ਪਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਉੱਤੇ ਜਬਤ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਨਾ ਹਿੱਲੀ। ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਕਾਫੀ ਚਿਰ ਚੁੱਪ ਚੁਪਾਤੇ ਬੈਠੇ ਰਹੇ। ਬਾਹਰ ਮੀਂਹ ਦਾ ਇਕ ਛੜਕਾ ਆਇਆ ਤੇ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਨੇ ਉੱਠ ਕੇ, ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਤੱਕਿਆ। ਬਾਹਰ ਸਭ ਸੁੰਨਸਾਨ ਸੀ। ਦੂਰ ਕਿੱਧਰੇ ਕੁੱਤਾ ਬੁੱਕਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਧਮ ਕੌਰ ਤੇ ਨਿਰੰਜਨ ਕੌਰ ਉੱਘਲਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਨੇ ਇਕ ਇਕ ਕਰ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਲਿਟਾ ਦਿੱਤਾ।

ਭਰੇ ਹੋਏ ਮਨ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆ ਜੱਫੀ ਪਾਈ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜੱਫੀ ਵਿਚ ਲੈਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ—“ਮੇਰੀ ਅਰਧੰਗੀ। ਮੇਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮਾਂ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਪੋਸਣਾ ਤੇ ਸੇਵਾ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦਾ ਇਕ ਅੰਗ ਹੈ। ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸਾਹਿਬ ਜਾਇਦਾ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਪੋਸਣਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਰਬਾਨੀ ਦੇਣੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਝਿਜਕੇ। ਕਰਤਾਰ ਜੀ। ਕਰਤਾਰ ਜੀ। ਤੁਹਾਡਾ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਕਰਤਾਰ ਆਪੋ ਰਾਖਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਆਗਿਆ ਦਿਓ।”

ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ, ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਸਿਰ ਰੱਖ ਕੇ ਪੈਰ ਬੁਝੇ ਵੱਲ ਪਸਾਰ ਕੇ ਨਿਵਾਲ ਹੋ ਕੇ ਲੰਮੀ ਪੈ ਗਈ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਦੇ ਪੱਟਿਆਂ ਨਾਲ ਉਸਦਾ ਚਿਹਰਾ ਫੁਹ ਫੁਹ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਸੁਆਉਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਘੜੀ ਮੁੜੀ ਫਿਸ ਪੈਂਦੀ। ਉਸਨੇ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਉੱਠ ਕੇ, ਹੌਲੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਕਿਹਾ—“ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਹੋ ਪਰ ਮੈਂ ਅੱਜ ਤੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ

“ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ” ਸਦਾਗੀ। ਬੀਰ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਠੀਕ ਹੀ ਤੁਹਾਨੂੰ “ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ” ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਏ ਰਹੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਅੱਜ ਤੋਂ ਨਿਰੋਪੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਏ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪ ਤੋਂ ਰਾਹੀਂ। ਜੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਸਿਰਫ ਤੇ ਗਾਨੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲਾੜਾ ਬਣਾ ਕੇ, ਸਜਾ ਕੇ, ਤੋਰਦੀ। ਜਾਓ! ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜਾਓ। ਤੁਹਾਡਾ ਗੁਰੂ ਰਾਖਾ। ਤੁਹਾਡੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਹੋਵੇ। ਪੰਥ ਦੀ ਜੀਤ ਹੋਵੇ। ਫਰੰਗੀ ਦਾ ਨਾਸ ਹੋਵੇ। ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਵੇ। ਜਾਓ। ਜਾਓ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜਾਓ।”
ਇਕ ਦਮ ਭਾਵਕ ਹੋ ਕੇ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ, ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜੱਫੀ ਵਿਚ ਜਕੜੀ ਗਈ।

ਕਾਡ 17

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਦੋਵੇਂ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸੁੱਤੇ। ਬੱਚੇ ਵੀ ਕਦੇ ਜਾਗ ਪੈਂਦੇ ਤੇ ਕਦੇ ਸੌ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਤੜਕੇ ਹੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤਾ। ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਨੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਵਾਇਆ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਚੌਂਕੜੀ ਮਾਰ ਕੇ ਨਿਤਨੇਮ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਂ ਬਾਣੀਆਂ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰ ਕੇ ਲਿਵਲੀਨ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਨੇਤਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੰਦ ਸਨ। ਬੁਲ ਫੁਰਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਠ ਕੇ ਪਿਛੇ ਤੱਕਿਆ। ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਬੈਠੀ, ਖੜੀ ਹੋ ਗਈ। ਉਧਮ ਕੌਰ, ਨਿਰੰਜਨ ਕੌਰ ਤੇ ਹਰਿਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਖੜੇ ਹਨ। ਝੱਟ ਹੀ ਹਰਿਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੱਗੇ ਵੱਧ ਕੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲ ਜਾਣਾ ਚਾਹਿਆ। ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਅੱਗੇ ਖੜਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ।

“ਦੇਹ ਸ਼ਿਵਾ ਬਰ ਮੋਹਿ ਇਹੈ ਸੁਭ ਕਰਮਨ ਤੇ ਕਬਹੂ ਨਾ ਟਰੇਂ।
ਨਾ ਭਰੇਂ ਅਹਿ ਸੋਂ ਜਬ ਜਾਇ ਲਰੇਂ, ਨਿਸਚੈ ਕਰ ਅਪਨੀ ਜੀਤ ਕਰੇਂ।
ਅਰੁ ਸਿਖ ਹੋਂ ਅਪਨੇ ਹੀ ਮਨ ਕੋ, ਇਹ ਲਾਲਚ ਹਉ ਗੁਨ ਤਉ ਉਚਰੇਂ।
ਜਬ ਆਵ ਕੀ ਅਓਧ ਨਿਧਾਨ ਬਨੈ ਅਤਿ ਹੀ ਰਣ ਮੇਂ ਤਬ ਜੂਝ ਮਰੇਂ।”

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਰਦਾਸਾ ਸੋਧਿਆ। “ਕਰਤਾਰ ਤੇਰਾ ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ। ਕਰਤਾਰ। ਤੇਰਾ ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ।” ਕਹਿਦਿਆਂ ਪਿਛੇ ਮੁੜੇ ਤਾਂ ਹਰਿਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੌੜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋ ਕੁਝ ਜਾ ਚੜ੍ਹਿਆ। ਸਭ ਨੇ ਹੱਸਦਿਆਂ ਖੇਡਦਿਆਂ ਗਰਮ ਗਰਮ ਦੁੱਧ ਪੀਤਾ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਉਧਮ ਕੌਰ ਤੇ ਨਿਰੰਜਨ ਕੌਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਕਿਹਾ—“ਤੁਸੀਂ ਬੜੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਬੱਚੀਆਂ ਹੋ।” ਦੋਹਾਂ ਬੱਚੀਆਂ ਨੇ ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਿਰ ਹਿਲਾ ਦਿੱਤੇ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਤਕ ਕੇ ਮੁਸਕਰਾ ਪਏ। “ਤੁਸੀਂ ਹਰਿਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹੋ।” ਦੋਹਾਂ ਬੱਚੀਆਂ ਨੇ ਫਿਰ ‘ਹਾਂ’ ਵਿਚ

ਸਿਰ ਹਿਲਾ ਦਿੱਤੇ। “ਤੁਸੀਂ ਰੋਂਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਤੁਸੀਂ ਲੜਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਤੁਸੀਂ ਬੀਬੀਆਂ ਬੱਚੀਆਂ ਹੋ।” ਨਿਰੰਜਨ ਕੌਰ ਨੇ ਉਧਮ ਕੌਰ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ—“ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਐ।” ਉਧਮ ਕੌਰ ਨੇ ਉਸ ਵੱਲ ਘੂਰ ਕੇ ਵੇਖਦਿਆਂ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ—“ਕਿੰਨੇ ਦਿਨ ਹੋਏ ਮੈਂ ਤੇਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਮਾਰਿਆ।” “ਨਾ ਬੱਚੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਲੜਨਾ ਨਹੀਂ।” ਕਹਿ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਪਲੱਸੇ।

ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਨੇ ਉੱਠ ਕੇ, ਬੁਰਾ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ, ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਤੱਕਿਆ। ਅਜੇ ਵੀ ਮੂੰਹ ਹਨੇਰਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਬੁਰਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦੇਣ ਤੇ ਨਾਲਟੈਨ ਦੀ ਬੱਤੀ ਬੁਝਾ ਦੇਣ ਦਾ ਖਿਆਲ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ।

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨੇੜੇ ਚੁੱਕਣ ਕਰਕੇ, ਪਿਘਲ ਆਇਆ। ਕਦੇ ਉਹ ਇਕ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਘੁੱਟਦੇ ਤੇ ਕਦੇ ਦੂਜੀ ਨੂੰ। ਹਰਿਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਤੇ ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਘੁੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਉਹ ਚੁੱਪ ਚਪਾਤਾ ਕਦੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਵੱਲ, ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਵੱਲ ਤੇ ਕਦੇ ਭੈਣਾਂ ਵੱਲ ਵੇਖਦਾ ਬੁਰਾ ਖੜਕਿਆ, ਹਰਿਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵੱਲ ਤੱਕਿਆ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਪਿਛੇ ਦੌੜ ਉਠਿਆ। ਬੁਰਾ ਖੁਲ੍ਹਦਿਆਂ ਹੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨਵਾਂ ਚੰਦ ਨੇ ਹਰਿਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਲਿਆ। ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹਾ—“ਕਹੋ ਚਾਚਾ।” ਉਹ ਉਸਨੂੰ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਚਾਚਾ ਸ਼ਬਦ ਸਿਖਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਹਰਿਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਅੱਗੋਂ ਚੁੱਪ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਉਸਨੇ ਝੱਟ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ—“ਚਾਚਾ! ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਘੁਟਦਿਆਂ ਕਿਹਾ—“ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ! ਜ਼ਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਚੱਲਾਂਗੇ ਤਾਂ ਠੀਕ ਰਹਾਂਗੇ।”

“ਬਖ਼ਤੋਰ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਸਮਾਨ ਲੈ ਕੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਸੀ।”

“ਉਹ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਹੋਣਗੇ।”

ਉਹ ਸਭ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਚੁੱਕੇ। ਚੀਨਾਂ ਤੇ ਚੀਨਣ ਬਾਹਰ ਖਲੋਤੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸਿਰ ਨਿਵਾਇਆ। ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹਰਿਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੱਜੇ ਖੱਬੇ ਦੋਵੇਂ ਬੱਚੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਫੜਕੇ ਤੁਰ ਪਈਆਂ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਛੇ ਪਿਛੇ ਤੁਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਕੁਝ ਮਿੰਟ ਤੁਰ ਕੇ ਜੈਂਟੀ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ।

ਜੈਂਟੀ ਉੱਤੇ ਇਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਮੇਲਾ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇਦਾਰ ਤੇ ਭਾਈਬੰਦਾਂ ਨੂੰ ਜਹਾਜ਼ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਦੋ ਛਾਫੀ ਪੁਲਸ ਦੀਆਂ ਵਰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਪੌੜੀ ਲਾਗੇ ਖੜੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਮੁਸਾਫਰਾਂ ਵੱਲ ਤਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਕਾਲਾ ਸੋਧੀਆ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚੋਂ ਉਤਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਕ ਛਾਫੀ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ—“ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਦੇਸ ਜਾਣਾ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਭਾਈਬੰਦਾਂ ਦਾ ਸਮਾਨ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਗਿਆ ਸਾਂ।” ਉਹ ਛਾਫੀ ਉਸ ਵੱਲ ਕੋਰੀ ਅੱਖ ਨਾਲ ਵੇਖ ਕੇ ਪਿਛੇ ਹਟ ਗਿਆ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗਫੂਰ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਾਣਨਾ ਚਾਹਿਆ ਕਿ ਗਫੂਰ ਵੀ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਭੀੜ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੂਰ ਤਕ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀ ਪਰ ਗਫੂਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਧਰੇ ਨਾ ਦਿਸਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਖਲੋਤਾ ਤਕ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਤੱਕਿਆ ਪਰ ਕੋਈ ਇਸ਼ਾਰਾ ਜਾਂ ਗੱਲਬਾਤ ਨਾ ਕੀਤੀ।

ਪਿਛਲੇ ਪਾਸਿਉਂ ਆਉਂਦਿਆਂ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤਿਲੰਗੇ ਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਆ ਫਤਿਹ ਬੁਲਾਈ। ਉਸਨੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਕਿਹਾ—“ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਦੇਸ ਜਾਉ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਪਿਛੇ ਰਹਿ ਜਾਈਏ।” ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਰੱਖੇ ਬਿਸਤਰੇ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਦਿਆਂ ਕਿਹਾ—“ਅੱਛਾ ਅਸੀਂ ਚਲਦੇ ਆਂ। ਤੁਸਾ ਵੀ ਛੇਤੀ ਚੜ੍ਹ ਆਉ।”

ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮੁੜ ਕੇ ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲ ਤੱਕਿਆ ਤਾਂ ਗਫੂਰ ਉਸਦੇ ਪਾਸ ਖਲੋਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਜਹਾਜ਼ ਵੱਲ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ ਬਖ਼ਤੋਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨੇੜੇ ਚੁੱਕਦਿਆਂ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਕਿਹਾ—“ਸੂਰ ਨਾਦਰ ਖਾਨ ਵੀ ਆਇਆ ਹੋਇਆ। ਤੁਸੀਂ ਨਿਕਲ ਜਾਉ। ਅਸੀਂ ਆਪੋ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿਆਰੇ।” ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕੋਈ ਉਤਰ ਨਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਉਥੇ ਹੀ ਖਲੋਤੇ ਰਹੇ।

ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨਵਾਂ ਚੰਦ, ਹਰਿਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੰਧਾੜੇ ਉੱਤੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਅੱਗੇ ਉਧਮ ਕੌਰ ਤੇ ਨਿਰੰਜਨ ਕੌਰ ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਹਰਿਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਜਹਾਜ਼ੋਂ ਬਾਹਰ ਖਲੋਤਿਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਰੋਲਾ ਪਾ ਦਿਤਾ—“ਬਾਪੂ ਬਾਪੂ, ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਹ ਪੱਕੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਵਿਛੜਨ ਵੇਲੇ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਹਰਕਤ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜਾਹਰ ਹੋ ਜਾਏ ਕਿ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਰਵਾਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਆਪ ਪਿਛੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਰਿਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੰਧਾੜੇ ਉੱਤੇ ਉਤਾਰ ਕੇ ਜਹਾਜ਼ ਦੇ ਡੈੱਕ ਉੱਤੇ ਖੜਾ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਉਹ ਦੋਹਾਂ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਹੀ। ਉਧਮ ਕੌਰ ਤੇ ਨਿਰੰਜਨ ਕੌਰ ਵੀ ਜਹਾਜ਼ੋਂ ਬਾਹਰ ਖੜੋਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਦਿਸ ਰਹੀਆਂ। ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਨੇ ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਬਾਹੀ ਨਾਲ ਖਲੋ ਕੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਤਕ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਚਿਹਰਾ ਢੱਕ ਲਿਆ।

(ਚਲਦਾ)

BUS. 327-8711

RES. 879-5610

**BHARTI
ART JEWELLERS**
Specialist in East Indian Jewellery
6524 MAIN ST. AT 49TH. AVE.
VANCOUVER

Rasik Parekh
PH. 327 - 8711
PH. 879 - 5610 [Res.]

(ਪੰਨਾ 22 ਦੀ ਚਾਰੀ)

ਇਹ ਐਲਾਨ ਕਰਵਾ ਦਿਤਾ ਕਿ “ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਕਿਉਂਕਿ ਅਕਾਲੀ ਮੋਰਚਾ ਹੁਣ ਫਿਰਕੂ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਸਗੋਂ ਇਹ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਲਈ ਹੈ।” ਕੋਈ ਵੀ ਮਾੜੀ ਮੋਟੀ ਸੂਝ ਰਖਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਇਹ ਸੋਚ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਲ੍ਹ ਕੋਈ ਮੋਰਚਾ ਫਿਰਕੂ ਹੋਵੇ (ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਮਾਰਕਸੀ ਆਗੂ ਮੰਨ ਰਹੇ ਸਨ) ਤਾਂ ਅੱਜ ਉਹ ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਸੀ. ਪੀ. (ਐਮ) ਦੀ ਦੀਵਾਲੀਆਪਣ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਂਦਾ?

ਅੰਤ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਸੂਫੀ ਜੀ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਕਹਾਂਗੇ ਕਿ ਕੁਛ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਹੇਠ ਸੋਟੀ ਜ਼ਰੂਰ ਫੇਰ ਲਿਆ ਕਰਨ। ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅੱਧ-ਪੱਧੇ ਵਾਕ ਲੈ ਕੇ ਨੁਕਤਾ ਚੀਨੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਛੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹ ਲਿਆ ਕਰਨ। ਜਮਾਤਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੂਫੀ ਜੀ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰੋ ਕਿ ਕਿਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕਿਸ ਜਮਾਤ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਲਿਖਣਾ ਹੈ। ਠੀਕ ਥੇਥੇ ਗੁਬਿਦੀ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗਲਤ ਭਾਈਆ ਦੋਲਤੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੀ ਕਹਾਵਤ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸੀਂ ਲੱਤ ਰੱਖਣੀ ਬਿਲਕੁਲ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਸਤੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਵਰਗੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਭਾਰਤੀ, ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸਦੇ ਕੰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਣਾ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਜਿਸਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲੋਕ-ਪੱਖੀ ਸਟੈਂਡ ਲਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘੋਲਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਭੀ ਕਰਦੀ ਰਹੇਗੀ।

ਸੂਰੀ ਨੂੰ ਇਧਾਨਾ ਦਾ ਚੁਆਬ

ਸੂਰੀ ਜੀ ਆਪਣੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਹੇਠ ਸੋਟਾ ਫੇਰਕੇ ਦੇਖੋ

ਹਰਿਦਰ ਮਾਹਲ
ਪ੍ਰਧਾਨ ਇਧਾਨਾ

‘ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ’ ਦੇ 15 ਜਨਵਰੀ 1983 ਦੇ ਅੰਕ (Vol. 1 No. 6) ਵਿਚ “ਅਕਾਲੀ ਮੋਰਚਾ ਅਤੇ ਇਧਾਨਾ ਦੀ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਸਿਆਸਤ” ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਅਮਰਜੀਤ ਸੂਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੀਮਤ ਬੁਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਧਾਨਾ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਸ਼ੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਅਗਰ ਇਸ ਲੇਖ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਫ ਜਾਹਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਰੀ ਨੂੰ ਇਧਾਨਾ ਵਲੋਂ ਲਏ ਲੋਕ-ਪੱਖੀ ਸਟੇਂਡ ਦਾ ਬਹੁਤ ਦੁਖ ਹੈ। ਸੂਰੀ ਹੋਰ ਇਹ ਲੇਖ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਸਤੁਤੀ ਦੀਆਂ ਐਨਕਾਂ ਲਾ ਕੇ ਲਿਖਿਆ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸੂਰੀ ਨੂੰ ਹਰ ਇਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਾਂਗ ਫੁੱਟ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ, ਲੋਕ-ਦੁਸ਼ਮਣ, ਅਤੇ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਸਤੁਤੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਨੇ ਇਧਾਨਾ ਖਿਲਾਫ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ। ਸੀ ਪੀ (ਐਮ) ਦੇ ਧੁਤੂ ਲੋਕਤਾ ਦਾ ਐਡੀਟਰ ਅਤੇ ਈਸਟ ਇੰਡੀਅਨ ਵਰਕਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਅਮਰਜੀਤ ਸੂਰੀ ਕਈ ਵਾਰ ਇਧਾਨਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜ਼ਹਿਰ ਉਗਲ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਲੋਕਤਾ ਦੇ ਪਿਛਲੇ 2-3 ਅੰਕਾਂ ਵਿਚ, ਜੋ ਕਿ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਲ ਕੁ ਪਹਿਲਾਂ ਛਪੇ ਸਨ, ਇਧਾਨਾ ਖਿਲਾਫ ਕਾਫੀ ਪੰਨੇ ਕਾਲੇ ਕਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ।

ਪਰ ਇਧਾਨਾ ਦੀ ਹੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਿਉਂ? ਉਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੈਂਕੜੇ ਹੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਇਧਾਨਾ ਹੀ ਕਿਉਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੂਰੀ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ? ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਵਿਚ ਅਜੇਹੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਭੀ ਹਨ ਜੋ ਸਿਰਫ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹੇ ਆਮ ਸੇਵਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸੂਰੀ ਜੀ ਨੇ ਕਦੇ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ। ਇਕ ਅਜੇਹੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਭੀ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਕੰਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਗੁੰਡਾ ਗਰਦੀ ਕਰਨਾ, ਲੋਕ ਹੱਕੀ ਘੋਲਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ, ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਤੇ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜਨਾ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸੂਰੀ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਅੱਧ ਲਾਈਨ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸਦਾ ਉਤਰ ਇਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਧਾਨਾ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ — ਉਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਜਿਤਣ ਲਈ ਜਥੇਬੰਦੀ ਕਰਦੀ ਹੈ — ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਚਲਾਏ ਹੱਕੀ ਘੋਲਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੂਰੀ ਜੀ ਇਧਾਨਾ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਦੇਖਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਸਹਿ ਸਕਦੇ। ਖੈਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਾਦ ਵਿਵਾਦ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਬਲਕਿ ਪਾਠਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਸੂਰੀ ਵਲੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਲੇਖ ਵੱਲ ਲਿਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।

ਸੂਰੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਧਾਨਾ ਨੇ “ਸਿਖ ਮੋਰਚਾ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ” ਵਲੋਂ 16 ਅਕਤੂਬਰ 1982 ਨੂੰ ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿਚ ਕੱਢੇ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਸਤੁਤੀ ਦਿਖਾਈ ਹੈ। ਪਰ ਸਚਾਈ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਹੈ :

ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਸੀ ਕਿ ਬੀ. ਸੀ. ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੇ ‘ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ “ਸਿਖ ਮੋਰਚਾ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ” ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਗਈ। ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਭੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਕਿ “ਸਿਖ ਮੋਰਚਾ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ” ਵਲੋਂ 16 ਅਕਤੂਬਰ 1982 ਨੂੰ ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿਚ ਇਕ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਅਸੀਂ “ਸਿਖ ਮੋਰਚਾ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ” ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀਆਂ ਵਲੋਂ ਲਏ ਹੋਏ ਕਦਮ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਇਧਾਨਾ ਦੇ ਦੋ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਮੈਂ ਇਧਾਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਅਤੇ ਹਰੀ ਸ਼ਰਮਾ “ਸਿਖ ਮੋਰਚਾ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ” ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਟੇਂਡ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਨਸਲਵਾਦ ਵਿਰੁਧ ਬੀ. ਸੀ. ਸੰਘਰਸ਼ ਸੰਮਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚਰਨ ਪਾਲ ਗਿੱਲ ਭੀ ਸਨ ਜੋ ਉਥੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਸੰਮਤੀ ਵਲੋਂ ਗਏ ਸਨ।

ਅਸੀਂ “ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ” ਦੇ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਆਲ ਪੁੱਛੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀ ਨਾਹਰਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਏਕਤਾ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਏਕਤਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਏਕਤਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਵਿਚ “ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਏਕਤਾ ਜਿੰਦਾਬਾਦ” ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਲਗਾਓ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਨਾਹਰਾ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਵਿਚ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਵਾਇਆ। ਇਸਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਧਾਨਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਨੇ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹੋ ਰਹੇ ਤਖ਼ਤਬੰਦੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋ — ਅਸੀਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬੇਕਸੂਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਧੱਕਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਖਿਲਾਫ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਹਿੰਦੂਸਤਾਨ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕਿਸਾਨਾਂ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਅਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਅੰਨ੍ਹਾ ਜਬਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਖਿਲਾਫ ਭੀ ਅਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸੁਝਾਅ ਦਿਤਾ ਕਿ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਵਿਚ “ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਬੰਦ ਕਰੋ” ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਇਸ ਨਾਹਰੇ ਨੂੰ ਭੀ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਮੰਨਿਆ। ਇਸਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਧਾਨਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਏਕਤਾ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਭੀ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਵਾਇਆ। ਸਾਨੂੰ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਦੀ ਵੱਡੀ ਮੰਗ “ਸੂਬਿਆਂ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰ” ਮੰਗਣਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ।

ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਧਾਨਾ ਨੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਧਾਨਾ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਇੱਥੇ ਕਨੇਡੀਅਨ ਪੈਪਰ ਵਿਚ ਦਿਤੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ “ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੋਰਚਾ ਕਮੇਟੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵਿਰੁਧ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਮੋਰਚਾ ਕਮੇਟੀ ਆਪਣੇ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਇਹ ਨਾਹਰੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੇਗੀ “ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਏਕਤਾ - ਜਿੰਦਾਬਾਦ” ਅਤੇ “ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਬੰਦ ਕਰੋ।” ਸਾਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਵਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ “ਮੋਰਚਾ ਕਮੇਟੀ” ਇਹਨਾਂ ਮੰਗਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਾਹਰੇ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਉਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਇਧਾਨਾ ਵਲੋਂ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਪਸੰਦ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ 16 ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ।

ਪਰ ਪਰਚੇ ਦੇ ਜਿਸ ਅੰਕ ਵਿਚ ਇਹ ਇਧਾਨਾ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਛਪਿਆ ਉਸੇ ਹੀ ਅੰਕ ਵਿਚ ਹੀ “ਸਿਖ ਮੋਰਚਾ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ” ਦਾ 16 ਅਕਤੂਬਰ 1982 ਦੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਬਾਰੇ ਪੂਰੇ ਸਫੇ ਦਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਭੀ ਛਪਿਆ। ਇਹ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਪੜ੍ਹਕੇ “ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ” ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਕਿ “ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰੋ” ਅਤੇ “ਸਿੱਖ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਯੂ. ਐਨ. ਓ. ਵਿਚ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਹੋਵੇ” ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਭੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ (ਇੰਡੋ-ਕਨੇਡੀਅਨ Vol 5 No. 42)। ਇਸ ਪਰਚੇ ਦੇ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਧਾਨਾ ਨੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਵਿਚ ਜਿਸ ਨਾ ਲੈਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਸਗੋਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਵਿਚ ਜਾਕੇ ਇਕ ਲੀਫਲੈਟ ਵੰਡਿਆ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਧਾਨਾ ਦਾ ਇਸ ਮਸਲੇ ਤੇ ਨਜ਼ਰੀਆ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਹਰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਜੋ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਸੂਲ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰੱਖਕੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਲੀਫਲੈਟ ਵੰਡਣ ਗਏ ਜੋ ਕਿ 15 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਗਰ ਸੂਰੀ ਨੇ ਸਾਡਾ ਲੀਫਲੈਟ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਈ ਭੁਲੇਖੇ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ (ਸ਼ਾਇਦ ਪੜ੍ਹਿਆ ਵੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਸਤੁਤੀ ਦੀਆਂ ਐਨਕਾਂ ਕਾਰਨ ਸਮਝ ਨਾ ਪਾਇਆ ਹੋਵੇ) ਉਹ ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਲੀਫਲੈਟ 22 ਅਕਤੂਬਰ 1982 ਦੇ ਇੰਡੋ-ਕਨੇਡੀਅਨ ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਉਹ ਲੀਫਲੈਟ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਫਿਰਕਾ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਤਾਕਤਾਂ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਏਕਤਾ ਵਿਚ ਤਰੇਜ਼ਾਂ ਪਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਜਬਰ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ :

- ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਉਪਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਪੁਲਸੀ ਕਤਲ ਇਕ ਦਮ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।
- ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਜਦੋਂ ਜਹਿਦ ਕਰ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਉਪਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਮਲੇ ਫੌਰਨ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।
- ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿਤੇ ਜਾਣ।
- ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਬਰ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਫਿਰ ਸੂਰੀ ਹੋਰੀ ਵੰਗਾਰ ਦੀ ਦਸੰਬਰ ਅੰਕ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ‘ਤੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਤੋਂ ਉਧਾਰੀ ਲਈ ਕਲਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਸੁਆਲ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ ਕਿ “ਅਗਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਫਿਰਕੂ ਹੈ ਤਾਂ 16 ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ ਜਲੂਸ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ?” ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਸੁਆਲ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਚੁਆਬ ਅਸੀਂ ਉਪਰ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਰਹੀ ਗੱਲ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਫਿਰਕੂ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਇਸ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਵੰਗਾਰ ਦੇ ਦਸੰਬਰ ਅੰਕ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲੇ ਅੰਕ ਭੀ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਇਧਾਨਾ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹਰ ਇਕ ਮੋਰਚੇ ਜਾਂ ਘੋਲ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ਟੀਕੋਟ ਤੋਂ ਲਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ “ਅਕਾਲੀ ਮੋਰਚੇ” ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਫਿਰਕੂ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚੋਂ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਹਾਸਲ ਹੋਣਾ। ਜੇ ਅੱਜ ਚਿੰਟੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਵਾਲੇ (ਕਾਂਗਰਸੀ) ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੋਹੀਂ ਹੱਥੀ ਲੁਟ ਰਹੇ ਹਨ, ਕੱਲ੍ਹ ਨੀਲੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਵਾਲੇ (ਅਕਾਲੀ) ਵੀ ਇਹੀ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। “ਅਕਾਲੀ ਮੋਰਚੇ” ਦੇ ਜਗੀਰਦਾਰ ਅਤੇ ਧਨਾਢ ਆਗੂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਨੂੰ ਵਰਤਕੇ ਆਪ ਗੱਦੀਆਂ ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਤੇ ਇਹੀ ਆਗੂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਫਿਰਕੂ ਜਨੂੰਨ ਦਾ ਜ਼ਹਿਰ ਭਰਕੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਲੜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਫਿਰਕੂ ਮੋਰਚੇ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੰਗਾਰ ਦੇ ਜੂਨ 1982 ਅੰਕ ਦੀ ਸੰਪਾਦਕੀ “ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਫਿਰਕਾ ਪ੍ਰਸਤੁਤੀ ਦੀ ਜ਼ਹਿਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰੋ” ਵਿਚ ਸਾਫ ਜਾਹਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ :

“ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਦਾ ਆਰਥਿਕ ਸਿਆਸੀ ਸੰਕਟ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਝੁੰਝਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਿਆਸੀ ਧੜੇ ਫੁੱਟ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ, ਜੋ ਕਿ ਵੱਖ ਵੱਖ ਬੋਲੀਆਂ ਬੋਲਦੇ ਹਨ, ਅਨੇਕਾਂ ਨਸਲਾਂ, ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਰੰਗਾਂ, ਜਾਤਾਂ ਜਾਂ ਧਰਮਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਦੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਲੁੱਟ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਸੰਕਟ ਦਾ ਬੋਝ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੁਟਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਕ ਇਸ ਲੁੱਟ ਵਿਰੁਧ ਘੋਲ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਲੋਕ ਘੋਲਾਂ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਏਕਤਾ ਭੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਚਾਲਾਂ ਚੱਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਦੇ ਬੋਲੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ, ਕਦੇ ਧਰਮ ਤੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਫੁੱਟ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਇਹਨਾ ਲੜਾਈਆਂ ਵਿਚ ਪੈਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਧ ਰਿਹਾ ਤਣਾਉ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਹਟਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹੀ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।”

ਹੁਣ ਪਾਠਕ ਹੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਲੈਣ ਕਿ ਫਿਰਕਾ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਉਹ ਹਨ ਜੋ ਫਿਰਕੂ ਜਨੂੰਨੀਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਇਧਾਨਾ) ਜਾਂ ਉਹ ਜੋ ਫਿਰਕੂ ਜਨੂੰਨੀਆਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ (ਸੂਰੀ)।

ਲੇਖ ਵਿਚ ਲਿਖਾਰੀ “ਸਾਹਬ” ਸੀ. ਪੀ. (ਐਮ) ਦਾ ਜਿਕਰ ਕਰਕੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ “ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਤਾਂ ਸੀ. ਪੀ. (ਐਮ) ਮੁੱਢੋਂ ਮੰਗ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਸਨੂੰ ਇਹ (ਇਧਾਨਾ) ਸੁਧਾਰਵਾਦੀ ਕਹਿ ਕੇ ਭੰਡਦੇ ਹਨ।” ਅਸੀਂ ਸੂਰੀ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਟੇਂਡ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਦਸ ਦਈਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੀ. ਪੀ. (ਐਮ) ਨੂੰ ਸੋਧਵਾਦੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਜਿਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ‘ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ‘ਚ ਬਾਕੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਦੋ ਕਦਮ ਅੱਗੇ ਹੋਵੇ ਉਸਨੂੰ ਕੀ ਆਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਜੋ ਪਾਰਟੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਲਈ ਫਾਂਸੀ ਇੰਦਰਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਸੋਧਵਾਦੀ ਅਤੇ ਲੋਕ-ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਆਖੀਏ। ਜਿਹੜੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਗਾਲੈਂਡ ਅਤੇ ਮੀਜ਼ੋਰਾਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਹਿਸ਼ੀ ਫੌਜ ਵਲੋਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਕਤਲੇਆਮ ਸੋਲਾਂ ਆਨੇ ਠੀਕ ਸਮਝਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਪਾਰਟੀ ਕੁਛ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਫਿਰਕੂ ਜਨੂੰਨੀਆਂ ਨੂੰ ਜਮਹੂਰੀ ਦੱਸ ਰਹੀ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸੋਧਵਾਦੀ, ਲੋਕ-ਦੁਸ਼ਮਣ ਅਤੇ ਅਖੌਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਹੀ ਆਖਾਂਗੇ। ਇਕ ਸਾਧਾਰਣ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਸੀ. ਪੀ. (ਐਮ) ਅੱਜ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸਾਥੀ ਨਾਲ ਸੋ ਫੀਸਦੀ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ। ਲੋਕ ਘੋਲਾਂ ਨੂੰ ਖਸੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਗਾਂਧੀ ਅੱਜ ਦੇ “ਮਾਰਕਸੀ” ਲੀਡਰਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਸੀ। ਗਾਂਧੀ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਕੀਤੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਘੋਲ ਨੂੰ ਗਲਤ ਦਸਦਾ ਸੀ ਤੇ ਸੀ. ਪੀ. (ਐਮ) ਦੇ ਆਗੂ ਵੀ। ਸੋ ਸੂਰੀ ਜੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਖਿਆਲ ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਂਗ ਮੌਕੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦੇ, ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਭੀ ਸੀ. ਪੀ. (ਐਮ) ਨੂੰ ਇਕ ਸੋਧਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅੱਗੇ ਜਾਕੇ ਸੂਰੀ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੀ ਭੜਸਾ ਵੰਗਾਰ ਦੀ ਸੰਪਾਦਕੀ ‘ਚੋਂ ਲਈ ਇਕ ਸਤਰ ਕਿ “ਮੌਜੂਦਾ ਅਕਾਲੀ ਮੋਰਚਾ ਵੀ ਗੱਦੀਆਂ ਲਈ ਲਗਾਇਆ ਮੋਰਚਾ ਹੀ ਹੈ” ਤੇ ਕੱਢਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ “ਕੀ ਇਧਾਨਾ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਬੁਲਾਰੇ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਭ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਬਣਤਰ ਜਮਾਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਅਤੇ ਮੋਰਚੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਲਈ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?” ਅਸੀਂ ਇਸ ‘ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਪ੍ਰਗਟਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੂਰੀ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਬਣਤਰ ਜਮਾਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਕੀ ਸੂਰੀ ਸਾਹਿਬ ਇਹ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਕਿਸ ਜਮਾਤ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਪਾਰਟੀ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਸੂਰੀ ਹੋਰਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸ਼ਾਇਦ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਹੋਵੇ, ਸ਼ਾਇਦ ਇਸਦੇ ਲੀਡਰ ਸੀ. ਪੀ. (ਐਮ) ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਸਰਮਾਏ ਪੱਖੋਂ ਕੁਛ ਗਰੀਬ ਹਨ।

ਅਸੀਂ ਸੂਰੀ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਭੀ ਦਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੁਲੜਾਰੀ ਜਮਾਤ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਪਾਰਟੀ ਗੱਦੀਆਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦੀ ਡਿਕਟੇਟਰਸ਼ਿਪ ਵਾਸਤੇ ਜਦੋਂ ਜਹਿਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਅਮੀਰ ਜਮਾਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਗੱਦੀਆਂ ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਜੋ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਪਾਰਟੀ ਹੈ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਸਲੀ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਕੇ, ਏਕਤਾ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਦੇਵੇ, ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਰਾਜ-ਸਤਾ ਹਥਿਆਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗੀ। ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਦੁਖੀ ਹਨ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵਾਲੇ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਕਰਕੇ ਖਾਧੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਸਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਗੱਦੀਆਂ ਲਈ ਲਗਾਇਆ ਮੋਰਚਾ ਹੀ ਕਹਾਂਗੇ।

ਜੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਸਬੰਧੀ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਸਤੁਤੀ ਦਿਖਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਕਲਾਬਾਜ਼ੀਆਂ ਖਾਧੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਹੈ ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ (ਐਮ) ਜਿਸਦਾ ਕਿ ਅਮਰਜੀਤ ਸੂਰੀ ਬੁਲਾਰਾ ਹੈ। “ਮਾਰਕਸੀ” ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨਾਲ ਬੜੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਨੇੜਤਾਰੀ ਹੋ ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਭੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਮਿਊਨਿਸਟ-ਅਖੌਤਾਉਣ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹਾਸੇਰੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਪਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਸਮਾਂ ਆਇਆ ਕਿ ਦੋਨਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਤੇ ਦੂਸ਼ਣਬਾਜ਼ੀ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਇਹ ਉਹ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਮਤਾ ਲਾਗੂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਧਰਮ-ਯੁੱਧ ਦਾ ਬਿਗਲ ਵਜਾ ਦਿਤਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ “ਮਾਰਕਸੀ” ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ ਕੁਛ ਮੁਸ਼ਕਲ ਲੱਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਖੁਲ੍ਹੇਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੜਾਉਣ ਵਾਲੀ ਫਿਰਕੂ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਸਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ। ਮਾਰਕਸੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂ ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸੁਰਜੀਤ ਨੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਫਿਰਕੂ ਤੇ ਜਨੂੰਨੀ ਕਿਹਾ। ਪਰ ਸੁਆਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਇਕ ਫਿਰਕੂ ਪਾਰਟੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕੁਛ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹਿਰ ਮੋਰਚੇ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੀ ਇਕੋ ਇਕ ਜਮਹੂਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ? ਕੀ ਪਹਿਲਾਂ ਅਕਾਲੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਮਤੇ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰਦੇ? ਕੀ ਮਾਰਕਸੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਕਿ ਆਨੰਦਪੁਰ ਮਤਾ 1973 ਵਿਚ ਪਾਸ ਹੋਇਆ ਸੀ?

ਸੀ. ਪੀ. (ਐਮ) ਦੀਆਂ ਕਲਾਬਾਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਕਤ ਜਦੋਂ ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸੁਰਜੀਤ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਫਿਰਕੂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਮਤੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਬਿਗਲ ਵਾਲਾ “ਮਹਾਂ ਇਨਕਲਾਬੀ” ਜਿਊਤੀ ਬਾਸੂ ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਦਾ ਬਿਗਲ ਵਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਕੀ ਮਾਰਕਸੀਏ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ - ਇਸ ਬਾਰੇ ਭੀ ਪਾਠਕ ਖੁਦ ਹੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾ ਲੈਣ। ਜਦੋਂ ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸੁਰਜੀਤ ਕੈਨੇਡਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਭਾਸ਼ਨ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਤਾਂ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਕੁਛ ਦਿਨ ਹੋਰ ਰਹਾਂ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਗੜ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਜਲਦੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਜਾਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਪਰ ਸਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ “ਮਹਾਨ” ਮਾਰਕਸੀ ਬੀਬੀ ਇੰਦਰਾ ਦੇ ਸੱਦੇ ਤੇ ਵਾਪਸ ਭਾਰਤ ਪਰਤੇ ਸਨ ਤਾਂ ਕਿ ਅਕਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਇੰਦਰਾ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਚੋਲਗੀਰੀ ਕਰ ਸਕਣ। ਵਾਪਸ ਭਾਰਤ ਪਰਤਣ ਤੇ ਇਸ ਆਗੂ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਖੁੱਕ ਕੇ ਚੱਟਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ

(ਛਾਕੀ ਪੰਨਾ 21)

S & S INSURANCE

6679, Main St. (2nd Floor)

At 51st. Ave.

VANCOUVER, B.C.

ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚ

S & S INSURANCE

ਜੋ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਇਨਸ਼ੁਰੈਂਸ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹੈ
ਹੁਣੇ ਮਿਲੇ

ਜਿਥੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੋਸਤੀ ਭਰਿਆ ਮਾਹੌਲ ਮਿਲੇਗਾ

ਗੁਪਤ ਗੁਪਤ

ਹਰਦੇਵ ਗਿੱਲ 590-2058

ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ
324-2311

‘ਸੱਤ ਗੁਆਚੇ ਲੋਕ’ ਦੇ ਰਚਨਹਾਰੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅਦੀਬ ਫਖਰ ਜ਼ਮਾਨ ਨਾਲ ਇਕ ਮੁਲਾਕਾਤ

ਜਨਾਬ ਫਖਰ ਜ਼ਮਾਨ

—ਇਕਬਾਲ ਰਾਮਵਾਲੀਆ, ਸੁਖਿਦਰ

(ਇਹ ਮੁਲਾਕਾਤ ਜਨਾਬ ਫਖਰ ਜ਼ਮਾਨ ਦੀ ਟਰਾਂਟੋ ਫੇਰੀ ਦੌਰਾਨ, 15 ਜਨਵਰੀ 1983 ਨੂੰ ਗੋਕਾਰਡ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਅਤੇ CJMR ਮਿਸ਼ੀਸਾਗਾ ਰੇਸੀਓ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ “ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਗੂੰਜ” ਤੋਂ ਬਰੋਡਕਾਸਟ ਕੀਤੀ ਗਈ)

ਇਕਬਾਲ : ਫਖਰ ਸਾਹਿਬ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਬੜਾ ਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਅਦਬ ਤੇ ਕਲਚਰ ਨੂੰ ਪਰਮਿਟ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਰਤੋੜ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ। ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਰਾਹੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਪੁਛਣੀਆਂ ਚਾਹਾਂਗੇ, ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਖਿਆਲਾਤ ਦੱਸ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਨੇੜੇ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦਗਾਰ ਹੋਵੋਗੇ।.....ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤੇ ਇਹ ਵੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਝੁੰਘੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈ ਰਹੇ ਨੇ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੀ ਇਸ ਦਿਲਚਸਪੀ ਬਾਰੇ ਕਿੱਥ ਸੋਚਦੇ ਹੋ।

ਫਖਰ : ਦੇਖੋ ਜੀ, ਸਾਡੀ ਇਕ ਅਦਬੀ ਸਾਂਝ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਭਾਵੇਂ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਤੁਅੱਲਕ ਰਖਦੇ ਹਾਂ, ਜਾਂ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ। ਇਹ ਜੁਗਰਾਫੀਆਈ ਹਦਬੰਦੀ ਤੇ ਅਲੱਗ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਕਲਚਰਲ ਪੱਧਰ ਤੇ ਅਤੇ ਸੋਚ ਪੱਧਰ ਤੇ, ਜਾਂ ਰਵੱਈਏ ਦੇ ਲੈਵਲ ਤੇ, ਜਾਂ ਅਦਬ ਦੇ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਸਭ ਇਕ ਹੀ ਹਾਂ। ਉਸ ਵਜਾਹ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ। ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਲਾਹੌਰ ਦਾ, ਲਾਇਲਪੁਰ ਜਾਂ ਜਲੰਧਰ ਦਾ, ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਇਕ ਹੀ ਭਰਾ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ। ਇਕ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਜੁਗਰਾਫੀਆਈ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਅਲੱਗ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇਕ ਅਜੇਹੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਸਾਨੂੰ Accept ਕਰਨਾ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਾਡੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈਣੀ ਬੜੀ ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਜੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਦੀ ਬੜੀ ਤਰੱਕੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸੁਖਿਦਰ : ਫਖਰ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਵੇਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬੀ ਅਦਬ ਦੀ ਗੱਲ ਤੁਰੀ ਹੈ, ਉਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਕੋਲ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਤੇ ਅਦਬ ਦਾ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਮੀਰ ਵਿਰਸਾ ਹੈ, ਪਰ ਕੁਝ ਕੁ ਲੇਖਕਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸੇ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉੱਚੇ ਮਿਆਰ ਦਾ ਅਦਬ ਨਹੀਂ ਰਚਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ।

ਇਕਬਾਲ : ਯਾਨੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪੰਜ ਸੱਤ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉੱਚੇ ਪੱਧਰ ਦੀ ਕਵਿਤਾ, ਕਹਾਣੀ, ਤੇ ਨਾਵਲ ਰਚ ਰਹੇ ਨੇ, ਲੇਕਨ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇਹ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਅਦਬ ਦਾ ਪੱਧਰ ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ ਹੈ। ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਦਬ ਦੇ ਪਿਤਾ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਨਵੇਂ ਤਜਰਬਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਨਵੀਂ ਕਿਸਮ ਦਾ ਅਦਬ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਘੱਟ ਹੀ ਹੋਣ ਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਤੁਹਾਡੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਦੀਬਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੇ, ਸਗੋਂ ਉਹਨਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਂਦੇ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਕੋਈ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਅਦਬੀ ਪੱਤਰਕਾ ਪਰਕਾਸ਼ਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿ ਨਵੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਛਪਣ ਤੇ ਵਾਦਵਿਵਾਦ ਛਿੜੇ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਵੇਂ ਸੋਚਦੇ ਹੋ ?

ਫਖਰ : ਗੱਲ ਇਹ ਵੇ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਮੁਸ਼ਕਲਕਾਰ (ਡਿਫਿਕਲਟ) ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਬੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਕੋਈ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਹੈ। ਮਤਲਬ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਮੁਖਤਲਿਫ (ਵੱਖ ਵੱਖ) ਸੁਬਿਆਂ ਦੇ ਲੋਗ ਰਲਾਕੇ 70 ਫੀ ਸਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਨੇ। ਲੇਕਿਨ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਇਹ ਵੇ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਉਥੇ ਕੋਈ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਖਬਾਰ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਵਕੀਲੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਕਾਬਲੇ-ਜ਼ਿਕਰ (ਵਰਨਟ ਯੋਗ) ਮੰਬਲੀ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਵਜਾਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਇਹ ਵੇ ਕਿ ਜੋ ਸਾਡਾ ਪਿਛਲੇ ਪੈਂਤੀ ਸਾਲ ਤੋਂ ਰੂਲਿੰਗ ਈਲੀਟ (Ruling Elite) ਹੈ ਉਹ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਰਾਹੀਂ ਖੁਲ੍ਹਾ Communication ਹੋਇਆਂ ਤਾਂ ਪੰਜ ਸੱਤ ਕਰੋੜ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਇਕ ਸਾਂਝ ਪਏਗੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਤਖਤਾ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਆਇਗਾ। ਇਸ ਵਜਾਹ ਤੋਂ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਨੂੰ ਦਬਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਸੇ ਵਜਾਹ ਕਰਕੇ ਇਹ ਪਾਲਸੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ, ਨਾ ਵੀਕਲੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੰਬਲੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਛਪਣ ਦਾ declaration ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚੁਨਾਚਿ Power Elite ਦੀ ਇਹ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਜਿਨੀ ਦੇਰ ਹੈ ਉਨੀ ਦੇਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਹੱਕ ਹਾਸਲ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ ਜਿਹੜਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇਕਬਾਲ : ਮੈਂ ਗੱਲ ਦਾ ਕੁਝ ਇਕ ਹੋਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੁਕਤੇ ਵੱਲ ਮੋੜਨਾ ਚਾਹਾਂਗਾ। ਦੋਹਾਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਵਿਚ Script (ਲਿੱਪੀ) ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਤੁਸੀਂ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿੱਪੀ ਤੋਂ ਨਾਵਾਕਫ ਹੋ ਤੇ ਅਸੀਂ ਫਾਰਸੀ ਅੱਖਰ ਨਹੀਂ ਉਂਠਾ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਦੋਹਾਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਵਿਚ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਪਾੜਾ ਪੈ ਰਿਹਾ। ਯਾਨੀ ਇਹ ਲਗਦਾ ਹੈ ਪਈ ਤੁਸੀਂ ਤੇ ਅਸੀਂ ਵੱਖਰੀ ਵੱਖਰੀ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨਾਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਲਿਆ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਪਈ ਜੇਕਰ ਸਾਡੇ ਦੋਹਾਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਦੇ ਅਦਬ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹੇਆਮ ਦੋਹਾਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੁਣਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਕ ਅਜੇਹੀ ਸਾਂਝੀ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਵਰਤਾਂਗੇ ਜੋ

ਸਾਡੇ ਦੋਹਾਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਪ੍ਰੰਤੂ Script ਦਾ barrier ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਇਹ barrier ਕਿੱਥ ਤੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਫਖਰ : ਦੇਖੋ ਜੀ, ਸਾਡੀਆਂ ਦੋ ਲਿੱਪੀਆਂ ਨੇ : ਗੁਰਮੁਖੀ ਤੇ ਫਾਰਸੀ (ਉਰਦੂ)। ਮਸਲਾ ਇਹ ਵੇ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਕ ਲਿੱਪੀ ਤੇ ਕਦੇ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਕਲਚਰਲ ਬੈਕਗਰਾਊਂਡ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਉਹਦਾ ਇਕ Via-media ਤੇ ਇਹ ਵੇ ਪਈ ਲੱਭ ਜੀ ਹੈਮਨ ਸਕਰਿਪਟ ਕਰ ਦਿਓ ਜਿਵੇਂ Turks ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ; ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਮੁਸ਼ਕਲ ਮੁਮਕਿਨ ਨਹੀਂ। ਦੂਜਾ ਤਰੀਕਾ ਇਹ ਵੇ ਪਈ ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਅਸੀਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਉਰਦੂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰਮੁਖੀ Script ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਪਾਈਏ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਉਰਦੂ ਸਕਰਿਪਟ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਪਾਵੋਂ। ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਅਦਬ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਾਂਗੇ। ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਇਹ ਮਸਲਾ ਵੀ ਹੱਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਪਈ ਅਸੀਂ ਜਦੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਟੀ. ਵੀ. ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਪਈ ਆਹ ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਐਹ ਕਿਹੜੀ ਪੰਜਾਬੀ ਹੈ ? ਸਾਨੂੰ ਤੇ ਕੋਈ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ।

ਇਕਬਾਲ : ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਜ਼ਬਾਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਟੀ. ਵੀ. ਤੋਂ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਅਸਲ ਪੰਜਾਬੀ ਨਹੀਂ। ਉਹਦੇ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਮੁਕਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਫਖਰ : ਲੇਕਿਨ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਲਾਹੌਰ ਰੋਡੀਓ ਤੇ ਟੀ. ਵੀ. ਤੋਂ ਜਿਹੜੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਉਹਦਾ ਮਿਜਾਜ਼ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤਕ ਪੰਜਾਬੀ ਹੈ। ਮਸਲਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਇਹ ਵੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਐਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ Evolve ਕਰੋ ਜੀਹਦਾ ਮਿਜਾਜ਼ ਪੰਜਾਬੀ ਹੋਵੇ। ਉਹਦਾ ਤਰੀਕਾ ਇਹ ਵੇ ਪਈ ਅਸੀਂ ਗੁਰਮੁਖੀ ਸਕਰਿਪਟ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪੜ੍ਹੀਏ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਉਰਦੂ ਸਕਰਿਪਟ ਵਿਚ ਸਾਡੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪੜ੍ਹੋ। ਉਸਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਹਰ ਹੋ ਪਈ ਆਪਾਂ ਜਿਹੜੀ ਜ਼ਬਾਨ ਬੋਲਾਂਗੇ ਉਹ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ acceptable ਹੋਵੇਗੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਪਈ ਅਸੀਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਪਈ ਅਸੀਂ ਜੋ ਉਰਦੂ ਫਾਰਸ ਤੇ ਅਰਬੀ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰੋ, ਯਾ ਤੁਹਾਡੇ ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਸਿੰਥੀ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਹਨੂੰ ਅਸੀਂ ਪਰਵਾਨ ਕਰੀਏ। ਚੁਨਾਚਿ ਗੱਲ ਇਹ ਵੇ ਪਈ ਦਰਿਆ ਦੇ ਅੱਧੇ ਪਾਸੇ ਤੁਸੀਂ ਆਵੋਂ ਤੇ ਅੱਧੇ ਪਾਸੇ ਅਸੀਂ ਆਵੀਏ ਤੇ। ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ, ਸਿੰਥੀ, ਫਾਰਸੀ, ਅਰਬੀ, ਤੇ ਉਰਦੂ ਦੇ ਢੁਕਵੇਂ ਲਫਜ਼ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰੀਏ। ਇਹ ਅਦਬ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਨਾਲ ਪੰਜ ਦਸ ਸਾਲ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਏਨਾ ਸਮਝਣ ਲਗ ਪਵਾਂਗੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਕ ਹੀ ਹਾਂ — ਤੇ ਇਕ ਜੁਗਰਾਫੀਆਈ ਵੰਡ ਤੇ ਹੀ ਹੀ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਬਾਨ ਤੇ ਕਲਚਰ ਦੀ ਸਾਂਝ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖ ਸਕਾਂਗੇ।

ਸੁਖਿਦਰ : ਫਖਰ ਸਾਹਿਬ, ਜ਼ਬਾਨ ਤੇ ਲਿੱਪੀ ਦੀ ਗੱਲ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਂ ਇਹ ਪੁਛਣਾ ਚਾਹਾਂਗਾ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬੀ ਅਦਬ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਛਾਪਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਕਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਸਲੋਬਸਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ — ਜਿਵੇਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਕਈ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਕਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ — ਕੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵੀ ਅਜੇਹੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬੀ ਅਦਬ ਨੂੰ ਉਰਦੂ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਛਾਪਿਆ ਜਾਵੇ। ਫਖਰ : ਅਸੀਂ ਵੀ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਪਈ ਗੁਰਮੁਖੀ ਸਕਰਿਪਟ ਵਿਚ ਲਿਖੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਉਰਦੂ ਸਕਰਿਪਟ ਵਿਚ ਛਾਪੀਆਂ ਜਾਣ। ਮਸਲਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪ੍ਰੀਤਮ, ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈਆਂ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਉਰਦੂ ਸਕਰਿਪਟ ਵਿਚ ਛਾਪੀਆਂ ਨੇ। ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ ਪਈ ਬਾਹਰ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਚੀਜ਼ਾਂ - ਮਸਲਨ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਕੈਨੇਡਾ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਫਾਰਸੀ ਸਕਰਿਪਟ ਵਿਚ ਹੀ ਛਪ ਕੇ ਆਉਣ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਗੁਰਮੁਖੀ ਤੋਂ ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ Transcribe ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਖਾਹਿਸ਼ ਜ਼ਰੂਰ ਪਈ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਚ ਛਾਪਿਆ ਅਦਬ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ।

ਸੁਖਿਦਰ : ਫਖਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਇਕ ਹੋਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੁਕਤਾ ਉਠਾਉਣਾ ਚਾਹਾਂਗਾ ਜਿਸ ਦਾ ਤੁਅੱਲਕ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਦਬ ਨਾਲ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਮੇਲਨਾਂ ਦਾ ਚਰਚਾ ਕਾਫੀ ਛੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਮੇਲਨ 1980 ਵਿਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਹੋਇਆ, ਤੇ ਫਿਰ ਗੇਸ ਗੈਸ 1982 ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਸੰਮੇਲਨ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਹੁਣ ਫਿਰ ਤੀਸਰਾ ਸੰਮੇਲਨ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਸੰਮੇਲਨ ਬਾਰੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਆਏ ਕੁਝ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਸੰਮੇਲਨ ਦੀਆਂ ਘਟੀਆ ਪੱਧਰ ਬਾਰੇ ਭਾਰਤ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਲੇਖ ਛਾਪੇ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਕੁਲ ਤੀਹ ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੇਖਕ ਤੇ ਸਰੋਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਲਗਪਗ ਮੁਕੰਮਲ ਬਾਈਕਾਟ ਕੀਤਾ। ਸਾਡੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਖਿੱਤੇ ਵਿਚ 10 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਵਸਦੇ ਨੇ। ਏਡੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡਕੇ ਕਿਸੇ ਤੀਜੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਤੀਹ ਪੈਂਤੀ ਬੰਦਿਆਂ ਲਈ ਸੰਮੇਲਨ ਰਚਣੇ ਅਰਥ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਤਲਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿੱਥ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ?

ਫਖਰ : ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਮੇਰਾ ਇਹ ਨਜ਼ਰੀਆ ਪਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਬੈਨਲ-ਅਕਵਾਮੀ (ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ) ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਜਾਂ ਤਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ। ਉਹਦੀ ਵਜਾਹ ਇਹ ਵੇ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ, ਅਮਰੀਕਾ, ਜਾਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਨਹੀਂ ਖਿਆਲ ਕਿ ਉਹ ਏਡੀ ਮੁਅੱਸਰ (ਅਸਰਦਾਰ) ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਚੂੰਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਦਬ ਤਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤੇ ਜਦੋਂ ਇੰਡੀਆ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਅਜੇ ਪੂਰਾ Communication ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਬੈਨਲ ਅਕਵਾਮੀ level ਤੇ ਕਿੱਥ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਅੰਤਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਜਾਂ ਤਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਜਾਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਤੀਜੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕੁਝ ਲੋਗਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ self aggrandizement ਜਾਂ self-projection ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਹਾ ਮਾਹਨਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ।

ਸੁਖਿਦਰ : ਬੈਨਲ ਅਕਵਾਮੀ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕਲ ਅਦਬ ਵੱਲ ਆਇਆਂ ਮੈਂ ਚਾਹਾਂਗਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬੀ ਅਦਬ ਵਿਚ ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਚਨਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ?

ਫਖਰ : ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਛੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਇਕ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਰਚੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜੀਹਦਾ ਤੁਅੱਲਕ ਲਾਤੀਨੀ ਅਮਰੀਕਾ, ਅਫਰੀਕਾ ਤੇ ਜਾਂ ਤੀਜੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਾਸ਼ਿਜ਼ਮ ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੜੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਤਹਿਰੀਕਾਂ ਨਾਲ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੈਰ-ਮਨੁੱਖੀ ਦੌਰ ਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਉਥੇ ਲੋਗ brutalize ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ, ਮਿਲਟਰੀ, ਵਾਸ਼ਿਜ਼ਮ, ਡਿਕਟੇਟਰਸ਼ਿਪ — ਸਭ ਮਿਲੀਆਂ

ਟਰਾਂਟੋ ਵਿਚ ਫਖਰ ਜ਼ਮਾਨ ਦਾ ਸਨਮਾਨ

14 ਜਨਵਰੀ 1983 ਨੂੰ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਟਰਾਂਟੋ ਵਿਚ, ਐਂਟੋਰੀਓ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਅਤੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ, ਨਵਤੇਜ ਭਾਰਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਅਦੀਬ ਜਨਾਬ ਫਖਰ ਜ਼ਮਾਨ ਦੇ ਮਾਣ ਵਿਚ ਇਕ ਸਾਹਿਤਕ ਮਿਲਣੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ 60 ਲੇਖਕਾਂ ਤੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ, ਗੁਰਦੀਪ ਚੌਹਾਨ, ਤਰਲੋਚਨ ਗਿੱਲ, ਇਕਬਾਲ ਰਾਮਵਾਲੀਆ, ਨਜ਼ੀਰ ਸਦਰ, ਨਵਤੇਜ ਭਾਰਤੀ, ਹਰਦੇਵ ਆਰਟਿਸਟ ਤੇ ਅਮਰਿਤ ਸ਼ਿਲਾ ਨੇ ਨਜ਼ਮਾਂ ਸੁਣਾਈਆਂ। ਕੁਲਦੀਪ ਦੀਪਕ ਨੇ ‘ਤਰਨਮ ਵਿਚ ਗੀਤ ਗਾਏ ਮਹਿਫਲ ਵਿਚ ਰੰਗ ਭਰਿਆ’। ਬਲਬੀਰ ਮੋਮੀ ਨੇ ਫਖਰ ਜ਼ਮਾਨ ਦੀਆਂ ਅਦਬੀ ਪਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦੱਸਿਆ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਫਖਰ ਜ਼ਮਾਨ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭਾਵਪੂਰਤ ਤਕਰੀਰ ਰਾਹੀਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਦੀਬਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦਿਆਂ ਘੋਰ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਦੀਬਾਂ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਲਈ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਜੰਗ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਕਿ ਲਿੱਪੀ ਦੀ ਭਿੰਨਤਾ ਕਾਰਨ, ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਦੀਬਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਤਾਲਮੇਲ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ, ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨਾਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਇਕ ਦੂਜੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਦੀ ਇਕਸੁਰਤਾ ਤੇ ਪਛਾਣ ਕਾਇਮ ਰਖਣ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਦੇ ਅਦਬ ਦਾ ਖੁਲ੍ਹਾ ਵਟਾਂਦਰਾ ਹੋਵੇ। ਅਦਬ ਦਾ ਇਹ ਵਟਾਂਦਰਾ ਤਦ ਹੀ ਮੁਮਕਿਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਰਦੂ ਲਿੱਪੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿੱਪੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਸਰਕਾਰਾਂ ਉਪਰ ਜ਼ੋਰ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਰ ਨਜ਼ੀਰ ਸਦਰ ਨੇ ਫਖਰ ਜ਼ਮਾਨ ਦੇ ਸੁਆਗਤ ਲਈ ਚੜ੍ਹੇ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰੀਆ ਕੀਤਾ। ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਵੀ ਸੁਖਿਦਰ ਨੇ ਨਿਭਾਈ।

ਫੋਰ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਿਆ

—ਨਬੰ ਮੁਸੈਨ ਸਈਅਦ—

ਫੋਰ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਿਆ

ਉਹੋ ਚਿੜੀ ਕੂਕੀ

ਖਾੜ ਖਾੜ ਬੂਹੇ ਉਹੋ ਪਏ ਖੜਕਣ

ਜਿਹੜੇ ਏਸ ਵੇਲੇ ਰੋਜ਼ ਖੜਕਦੇ ਨੇ.

ਇੰਜ ਖੜਕਦੇ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਰਲ ਹੂਰਾਂ ਗਿੱਧੇ ਪਾਵਣ,

ਉਹੋ ਖੰਘਾਂ ਉਹੋ ਖੰਘੂਰੇ.

ਉਹੋ ਪੰਛੀ ਉਹੋ ਬੋਲੀਆਂ ਉਹੋ ‘ਵਾ ਹੁਲਾਰੇ.

ਜਿਹੜਾ ਬਹਿਸ਼ਤ ਅਸੀਂ ਆਪੇ ਛਡਿਆ

ਉਹਦੇ ਈ ਨਕਸ਼ੇ ਸਾਰੇ

ਮੁੜ ਘਰ ਆ ਜਾ ਵੇ ਕਿਥੇ ਗਿਉਂ ਦਿਲ ਲਾ ਕੇ.

ਤੁਸੀਂ ਏਸ ਕੰਢੇ ਨਹੀਂ ਆਵਣਾ ਜੋ

ਅਸੀਂ ਓਸ ਕੰਢੇ ਨਹੀਂ ਜਾਵਣਾ ਜੋ

ਮੱਛੀ ਮਾਰ ਕੇ ਕੱਟਣਾ ਅਸੀਂ ਵੇਲਾ

ਪੀਘਾਂ ਝੁਟ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਲੰਘਾਵਣਾ ਜੋ

ਝੋੜਾ ਮੁੱਕਿਆ ਕਰਨੀਆਂ ਭਰਨੀਆਂ ਦਾ

ਐਥੀ ਰਾਤ ਹਿਸਾਬ ਦੀ ਹੋ ਗੁਜ਼ਰੀ

ਹੋਈਆਂ ਨੇ। ਇਸ ਲਈ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਖਾਸ Subject ਇਹ ਵੇ ਪਈ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ — ਯਾਨੀ individual ਨੂੰ — ਜ਼ੁਲਮ ਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਤੋਂ ਕਿੱਥ ਬਚਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਉਹ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ — ਬੁਲਬੁਲ, ਫੁੱਲ, ਖੁਸ਼ਬੂ ਤੇ ਇਸ਼ਕ — ਉਹ ਤੇ ਖਤਮ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਨੇ। ਹੁਣ ਜੇ ਇਕ ਬੰਦੇ ਦੇ ਕੋੜੇ ਪੈ ਰਹੇ ਨੇ, ਜ਼ੁਲਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਉਹਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਇਕ ਨਈ Sensibility ਆ ਰਹੀ ਹੈ - ਉਹਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪਕੜਿਆ ਜਾਵੇ। ਹੁਣ ਜਿਹੜਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੰਜਾਬੀ ਅਦਬ ਦੇ ਉਹ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ Pro-People (ਲੋਕ ਪ੍ਰੇਮੀ) ਦੇ ਜਿਹੜਾ ਲੋਕਾਂ ਉਪਰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਸੱਚਾ ਲੇਖਕ ਲੋਗਾਂ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਖੇਗਾ। ਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਅਜੇ ਵੀ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟਕੇ ਕਰੇ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਅਜੇ ਵੀ ਹਿਜਰ ਦੀ, ਬਿਰਹਾ ਦੀ, ਹਵਾਈ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਦੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਉਹ ਆਪਣੇ ਚੌਗਿਰਦੇ ਨਾਲੋਂ ਟੁਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਇਕਬਾਲ : ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅਦੀਬਾਂ ਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰਚੇ ਜਾ ਰਹੇ ਅਦਬ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ ?

ਫਖਰ : ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਰਿਸਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਅਦਬ ਦੇ ਸਪਲੀਮੈਂਟ ਕੱਢਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ Supplements ਵਿਚ ਬਦੇਸ਼ੀ ਪੰਜਾਬੀ ਅਦਬ ਬਾਰੇ ਕਾਫੀ ਛਪਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਬਦੇਸ਼ੀ ਪੰਜਾਬੀ ਅਦੀਬ Nostalgia ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਵਧੀਆ ਲਿਖ ਰਹੇ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਮੁਸ਼ਤਾਕ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਾਫੀ ਵਧੀਆ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਹੀ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ, ਪੰਜਲ ਦੀਆਂ, ਰਵੀ ਦੀਆਂ, ਤੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਕੁ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਮੈਂ ਬੜਾ ਮੁਅਤਾਸਰ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਪਰ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਛਪਦੀਆਂ। ਮਸਲਨ ਜੋ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜੋ ਉਥੇ ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਛਪਣ ਤਾਂ ਬੜੀ ਤਵੱਜੋ ਖਿਚਣਗੀਆਂ। ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਈ ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ਸੂਰਤ ਪੰਜਾਬੀ ਅਦਬ ਲਿਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੁਖਿਦਰ : ਫਖਰ ਸਾਹਿਬ ਆਖਰੀ ਗੱਲ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਜ਼ਬਾਨ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਨੇ — ਸਾਡੀ ਨਜ਼ਰ ਇਹ ਜ਼ਬਾਨ ਦਾ ਕਾਫੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੀ ਰਾਇ ਹੈ ?

ਫਖਰ : ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਪਈ ਕਿ ਜ਼ਬਾਨ ਦਾ ਮਜ਼ਬੂ ਦੇ ਨਾਲ ਤੇ ਕੋਈ ਤੁਅੱਲਕ ਨਹੀਂ ਹੋਂਦਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਲਾਹੌਰ ਦਾ। ਅਗਰ ਕੋਈ ਜੁਗਰਾਫੀਆਈ ਡਿਵਿਯਨ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕੇਵਲ material ਜਾਂ physical level ਉੱਤੇ ਹੀ ਹੈ। ਮਗਰ ਜਿਥੋਂ ਤੀਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸੁਭਾ ਦਾ ਤੁਅੱਲਕ ਹੈ - ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਇਕੋ ਹੀ ਹੈ। ਅਗਰ ਕੋਈ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ division ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਝਦਾਰ ਬੰਦਾ ਉਸਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

ਏਕਤਾ ਲਈ ਅਪੀਲ

ਚਰਨਪਾਲ ਗਿੱਲ

ਮੈਂ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਦੋ ਚਾਰ ਸ਼ਬਦ ਸਾਡੀ ਸਮੁੱਚੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖਣਾ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਅੱਜ ਤਕ ਘੁੱਲ ਵਿਚ ਦਿਨ ਲੰਘਾ ਦਿਤੇ। ਇਕ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਭੀ ਕਰਨਾ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ।

ਬੀ. ਸੀ. ਆਫਰ ਤੇ ਚਰਨ ਗਿੱਲ ਦੇ ਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਗੰਦਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਮੈਨੂੰ ਕਾਰਾਂ ਵੇਚਣ ਵਾਲਾ ਚਰਨ ਗਿੱਲ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਤੇ ਪੁਲਸ ਦਾ ਏਜੰਟ, ਗੱਦਾਰ ਤੇ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਸਤ ਦੇ ਵਤਵੇ ਭੀ ਲਾਏ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ ਮੈਂ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਮੰਗਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਦਲੀਲਬਾਜ਼ੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਹਵਾ ਵਿਚ ਸੋਟੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਨਾਲੇ ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਪੁਛ 20 ਸਾਲ ਭੀ ਸਿੱਧੀ ਕਰਨ ਲਈ ਰੱਖ ਦਿਉ ਉਸਨੇ ਸਿੱਧੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਜਿਹੜੇ ਲੀਡਰ ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਮੁਗਲਾਂ ਦਾ ਏਜੰਟ ਦੱਸਣ ਤੇ ਭਰਾ ਭਲਾ ਕਹਿਣ ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਕਿਸਦੇ ਵਿਚਾਰੇ ਲੱਗਦੇ ਹਾਂ। ਪਿਠ ਪਿਛੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਭਰਾ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਜੇ ਸੁਰਗਵਾਸੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢੇ ਉਸਤੋਂ ਗਿਰੀ ਹੋਈ ਗੱਲ ਮੈਂ ਭਾਵੁਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਖੋਰ ਛੱਡੋ ਗੱਲ - ਮੁਰਦਾ ਬੋਲ ਕਢਨ ਪਾਤੁ - ਗਿਰਿਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਗਿਰੀ ਹੋਈ ਗੱਲ ਹੀ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਜੇ ਲੋਕ ਨਹੀਂ ਫੋਨ ਮਾਰਦੇ ਤਾਂ ਆਪ ਫੋਨ ਮਾਰਦੇ ਹਨ "ਤੁਹਾਡੀ ਰਾਖੀ ਕਰੀਏ"। ਜਵਾਬ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਆਪਦੇ ਘਰੇ ਹੀ ਰਹੋ, ਰੱਬ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਸਦਾ ਰੱਖੇ ਉਜੜੇ ਨਾ। ਫਿਰ ਵੀ ਮਗਰ ਮਗਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਪੁਛ ਆਪ ਕੌਣ ਹੈ, ਨਾਂ ਕੀ ਹੈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਖਾਹ ਮੁਖਾਹ। ਕਿਥੋਂ ਆਏ ਹੋ? ਜੀ ਭੱਜਕੇ ਰਲੇ ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਗਵਰਨਮੈਂਟ ਵਿਚ ਸੋਸ਼ਲ ਵਰਕਰ ਦੇ ਨਾਤੇ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਕਾਰਾਂ ਵੇਚਣ ਵਾਲਾ ਚਰਨ ਗਿੱਲ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਮੈਂ ਕਾਰਾਂ ਵੇਚਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੁਣ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਬਿਜ਼ਨਿਸ ਕਦੋਂ ਦਾ ਫਿਰਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਹੀ ਤੁਰਿਆ ਫਿਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਬਿਜ਼ਨਿਸ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਿਸ ਕਰਨੀ ਸੀ। ਦੂਸਰਾ ਭੁਲੇਖਾ ਅਮਰਜੀਤ ਸੂਫੀ ਦੇ ਲੇਖ ਨੇ ਪਾਇਆ ਹੈ ਉਸਦਾ ਅਸਰ ਇਹ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਥਾਨਾ ਨਾਲ ਹਾਂ ਜਾਂ ਮੈਂਬਰ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਇਥਾਨਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਕੰਮ ਤਾਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਥਾਨਾ ਵੱਖ ਵੱਖਗੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਕੰਮ ਵੀ ਚੰਗਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਵਾਅਦਾ ਕਰਦਾ ਨਾਲ ਵੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵੀ ਕਰਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਬੀ. ਸੀ. ਆਫਰ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਾਂ ਤੇ ਨਸਲਵਾਦ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਡਟ ਕੇ ਘੋਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਮੈਂ IWA ਤੇ ਹੋਰ ਸਮੁੱਚੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਆਉ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰੀਏ ਤੇ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਬਣਾਈਏ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮਸਲਾ ਸਾਡੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸਾਹਮਣੇ ਨਸਲਵਾਦ ਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਗਲਬਾਤ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਸਮੁੱਚੇ ਬੰਦੇ ਬੈਠ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਰਜ਼ਾਮੰਦੀ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕੀ ਫਾਇਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਘੁੱਟ ਪੀ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕੱਢਦੀਆਂ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦਾ।

ਬੀ. ਸੀ. ਆਫਰ ਦਾ ਇਤੀਆਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਕੋਈ ਤੁੱਝਲਕ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕਾਂ ਤੇ ਨਸਲਵਾਦ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਹਰ ਥਾਂ ਅਵਾਜ਼ ਉਠਾਵਾਂਗੇ। ਅਸੀਂ ਅੰਲਸਲਵਾਡੇਰ, ਵਲਸਤੀਨੀ ਤੇ ਪੋਲੈਂਡ ਲੋਕਾਂ ਬਾਰੇ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤੇ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਅਜਾ ਇਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਗਵਰਨਮੈਂਟ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਅਟਾਨੀਮੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਸੂਬਾਈ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਚਮਚੇ ਬਣਾਈ ਰੱਖੀਆਂ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਕਮੇਟੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਬੰਧ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਏਕਤਾ ਦਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਕਾਰਨ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਇਥੇ ਡੁੱਪੇ ਜਾਵੇ। ਸਾਡੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਚੀਨੇ, ਕਾਲੇ ਤੇ ਹੋਰ ਰੰਗਦਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਏਕਤਾ ਪਲੇਕਾਰਡ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣ। ਮੈਂ BCOFR ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬੋਲਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਪਿਛੋਂ ਮੁਕਰ ਗਏ। ਇਸ ਵਾਰੇ ਮੈਂ ਲੇਖ ਇੰਡੋ-ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਵਿਚ ਵੀ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਸਾਡੀ ਪ੍ਰੈਸ ਰੀਲੀਜ਼ ਹੋਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਫੁਪ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਹ BCOFR ਦੀ ਪੁਜੀਸ਼ਨ ਹੈ।

ਚੁਟਕਲਾ ਦਾਨੀ

ਇਕ ਵਾਰੀ ਦੋ ਮੁਸਾਫਰ ਰੇਲ ਵਿਚ ਸਫਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਦੂਸਰੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਜਦੋਂ ਗੱਡੀ ਰੁਕੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਨੇ ਮੁੰਗਫਲੀ ਖਰੀਦ ਲਈ।

ਉਹ ਮੁੰਗਫਲੀ ਖਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ ਦੇਖਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਬਾਬੂ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਦੇਵੇਗਾ।

ਵਕਤ ਗੁਜ਼ਰਦਾ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਆਦਮੀ ਕੋਲ ਇਕ ਆਖਰੀ ਗੱਠੀ ਰਹਿ ਗਈ, ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਹੱਥ ਨਾਲ ਤੰਤਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਦੋ ਗਿਰੀਆਂ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਬੇਨ ਦੂਸਰੇ ਆਦਮੀ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ ਫੇਰ ਦੋ ਗਿਰੀਆਂ ਵੱਲ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਇਕ ਗਿਰੀ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾ ਲਈ ਅਤੇ ਦੂਸਰੀ ਇਕ ਗਿਰੀ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਹੱਥ ਤੇ ਰੱਖ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ "ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਰਹੇਗੇ ਤਾਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾਂਦੇ-ਪੀਂਦੇ ਰਹੋਗੇ।"

ਉਸ ਵਿਚਾਰੇ ਨੇ ਬਨਾਵਟੀ ਜਿਹੀ ਹਾਸੀ ਹੱਸੀ ਅਤੇ ਗਿਰੀ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾ ਲਈ, ਗਿਰੀ ਜਿਸਦਾ ਕੋਈ ਸਵਾਦ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੱਚੀ ਹੋਈ ਸੀ — ਉਸਨੂੰ ਪਛਤਾਵਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਨੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਗੀਬ ਕਾਤੋਂ ਲਾਉਣੀ ਸੀ।

A. J. "ਘਾਇਲ"

ਪ੍ਰੈਸ ਰੀਲੀਜ਼

ਚੰਗੀ ਬਹਿਸ ਸਿਰਤਮੰਦ ਹੈ। ਸੂਫੀ ਜੀ ਨੇ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਸ਼ਬਦ ਤਾਂ ਯੋਗ ਵਰਤੇ। ਗਿਰੇ ਹੋਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਪਰ ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਘੜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਆਉ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰੀਏ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੇ ਹੋਰ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖਦਾ ਹਾਂ। ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਵਿਚ ਆਪਦਾ ਕੰਮ ਛੱਡਕੇ ਕੋਈ 100 ਕੁ ਬੰਦਾ ਇਸ ਵੇਲੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਈ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਕਈ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੇ ਚਿਕੜ ਤੇ ਲੱਤਾਂ ਬਾਹਾਂ ਖਿਚਣ ਤੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਭੀ ਸੋਫੀ ਸਦੀ ਰਜ਼ਾਮੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਪਰ ਕੁਝ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਰਲਕੇ ਸਮੁੱਚੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੀ ਭਲਾਈ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਸਾਂਝੇ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਤੇ ਤਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਵਾਂਗ ਆਪਸ ਵਿਚ ਲੜਕੇ ਸਭ ਕੁਝ ਗੁਆ ਬੈਠਣਾ। ਬੀ. ਸੀ. ਆਫਰ ਕੈਨੇਡਾ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਇਸ਼ੁ ਇਹ ਹਨ — ਨਸਲਵਾਦ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰਨਾ, ਨੌਕਰੀਆਂ ਵਿਚ ਤੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ ਬਰਾਬਰਤਾ ਲਿਆਉਣੀ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਤੇ ਹੋਰ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਵਿਚ ਇਨਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨਲ ਨਸਲਵਾਦ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਪੁਟਣੀ। ਟਾਈਮ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਆਉ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰੀਏ ਸਚਾਈ ਤੇ ਖੜੀਏ। ਭੇਡੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਸ਼ਰੇਆਮ ਭੇਡੀ ਕਰੀਏ। ਮੈਨੂੰ ਅਜੇ ਭੀ ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਸੂਫੀ ਨੇ ਪੀਪਲਜ਼ ਫਰੰਟ ਤੇ ਬੀ. ਸੀ. ਆਫਰ ਨੂੰ ਇਕ ਬਰਾਬਰ ਤੁਲਨਾ ਦਿਤੀ। ਆਪਦੇ ਅੰਤਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰਕੇ ਵੇਖੋ। ਮੈਨੂੰ ਸੂਫੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸਾਡੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਵਿਚ ਧੱਕਾ ਕੌਣ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਭੇਡੇ ਨਾਲ ਲੀਡਰੀ ਲੈਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਕਿਸਨੇ ਭੰਗ ਕੀਤੀ। ਪੀਪਲਜ਼ ਫਰੰਟ ਤੇ ਸੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਐਮ ਐਲ ਵਾਰੇ ਕਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਨਹੀਂ ਛਪੀ। ਆਪਦੇ ਨਿੱਜੀ ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ ਹੀ ਲੇਖ ਲਿਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂ ਚੇਤਾ ਭੁਲ ਗਿਆ ਜਾਂ ਹੋਸਲਾ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਪਰ ਸੂਫੀ ਤੇ ਬਾਸੀ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬੰਦੇ ਸਮਝਦਾਰ ਹਨ। ਬੀ. ਸੀ. ਆਫਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੈ।

ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦਾ ਮਤਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਹੈ

ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਲਾਏ ਟੈਕਸ ਤੁਰੰਤ ਵਾਪਸ ਲਏ ਜਾਣ 16 ਵਰਵਰੀ ਨੂੰ ਐਸ. ਡੀ. ਓਜ਼ ਦੇ ਘੋਰਾਓ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ

ਜਲੰਧਰ :—ਇਥੇ ਦੋਹਾਂ ਕਿਸਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸੁਭਾਈ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਭਖਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਸਾਂਝੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੜਾਅ ਵਜੋਂ ਸੂਬੇ ਭਰ ਦੇ 16 ਵਰਵਰੀ ਨੂੰ ਐਸ. ਡੀ. ਓਜ਼ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਘੋਰਾਓ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਘੋਲ ਦੇ ਅਗਲੇ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸਤਿਆਗ੍ਰਹ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਘੋਲਾਂ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਸਬੰਧੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਮਤੇ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਖੜੇ ਕਰਕੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿਤੀ। ਮਤੇ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਏ ਟੈਕਸ ਤੁਰੰਤ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਮੁਖ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਮਤੇ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਸੂਬਾ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਸਾਥੀ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮਲਹੋਤਰਾ ਨੇ ਇਸ ਮਤੇ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਦਸਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਪਿੰਡ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀਆਂ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਤੇ ਮੋਰਚੇ ਲਈ ਵਾਲੰਟੀਅਰਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਤੁਰੰਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿਤਾ।

ਸਾਥੀ ਮਲਹੋਤਰਾ ਨੇ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬਾਨਦਾਰ ਦਸਦਿਆਂ ਵਧਾਈ ਦਿਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰੈਲੀ ਹੋ ਨਿਬੜੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਦੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਨੇ ਦਰਸਾ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਫਿਰਕੂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਕੇ ਟੈਕਸ ਲਾਏ ਜਾਣ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਇਰਾਦੇ ਬਲੰਦ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਇਕੱਠ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਡੁੱਟ ਪਾਊ ਤੇ ਫਿਰਕੂ ਅਰਥਵਾਦੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨ — ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਰੂਪਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ—ਆਪਣੇ ਉੱਤੇ ਮੜ੍ਹੇ ਟੈਕਸ ਵਾਪਸ ਕਰਵਾਕੇ ਰਹਿਣਗੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਡੁੱਟ ਪਾਊ ਤੇ ਫਿਰਕੂ ਅਰਥਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਂਜ ਦੇਣ ਦਾ ਵੀ ਸੱਦਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੋਰਦਾਰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ 16 ਵਰਵਰੀ ਨੂੰ ਹੜ੍ਹ ਲਿਆ ਦੇਣ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਥਾਂ ਨਾ ਰਹਿਣ ਦੇਣ।

ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਤਿੰਨ ਧਿਰੀ ਵਾਰਤਾ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਫਿਰਕੂ ਅਰਥਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਖੇੜਨ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਘੋਲ ਜਾਰੀ ਰਖਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਮਤਾ ਪੰਜਾਬ ਕਿਸਾਨ ਸਭਾ(ਮਾਰਕਸੀ) ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸਾਥੀ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੀ ਤਾਈਦ ਪੰਜਾਬ ਕਿਸਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸਾਥੀ ਨਾਜਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸਾਥੀ ਨਾਜਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਗਲੇ ਘੋਲਾਂ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਮਰਕਸੇ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਕਸ ਲੈਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿਤਾ। ਦੋਹਾਂ ਕਿਸਾਨ ਅਗੂਆਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਲਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿਤੀ।

ਪਾਸਪੋਰਟ ਚੈਕ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀਥਰੋ ਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਲਗਾ

TO MOVE
CLEAN RUBBISH
FAIR RATES

CALL

Amerjit

PHONE: 581-0406

SUKHI VIDEOS

1311, OMENICA AVE.
PRINCE RUPERT—B.C. V5J 2B9
PHONE: 624-5178

ਸੁਖੀ ਵੀਡੀਓਜ਼ ਪ੍ਰਿੰਸ ਰੂਪਰਟ

ਜਿਥੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀਆਂ ਵੀਡੀਓ ਟੇਪਾਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। 'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹੋ:

Released

ਚਟਪਟੀ, ਅਨੋਖੀ ਪਹਿਚਾਣ, ਖਲੀਵਾ, ਗੁਨਾਹਗਾਰ, ਗੰਗਾਧਾਮ, ਖਾਨਦਾਨ, ਤਨਹਾਈ, ਪਿੰਡ ਦੀ ਕੁੜੀ, ਪਿੰਸ, ਮੁਹੱਬਤ ਬਿੰਦਗੀ ਹੈ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਦਾ Live Programme ਸਵਾਮੀ ਦਾਦਾ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਗਲੀ ਗਲੀ.....

ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਦਾ ਨਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਵਿਚ ਸਥਾਈ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਸਿੱਧਾਂ ਵਾਲੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਾਕਾ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕਾਕਾ ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਿੰਘ ਤੱਕ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਦਾ ਨਾਂ ਇਕ ਪ੍ਰਪਰਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ...

6560 CLEMATIS DRIVE
RICHMOND, B.C.

Ph: 272-1127
524-8861

ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ—
324-2311

S & S INSURANCE

6679, Main St. (2nd Floor)

At 51st. Ave.

VANCOUVER, B.C.

ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚ

S & S INSURANCE

ਜੇ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਇਨਸ਼ੁਰੈਂਸ ਖਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹੈ ਹੁਣੇ ਮਿਲੋ

ਜਿਥੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੋਸਤੀ ਭਰਿਆ ਮਾਹੌਲ ਮਿਲੇਗਾ

ਹਰਦੇਵ ਗਿੱਲ 590-2058

ਕਿੱਸਾ ਵਲੋਂ ਵਿਚ ਭਟਕਦੀਆਂ ਔਰਤ- ਮੰਗੇਤਰਾਂ ਦਾ

—ਹਰੀਸ਼ ਮਲਹੋਤਰਾ ਬਰਮਿੰਘਮ

ਵਲੋਂ ਵਿਚ ਪਲ ਰਹੀ ਪਨੀਰੀ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਵੱਡੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ: ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਚਿੰਤਾ ਘੁਣ ਵਾਂਗ ਵੱਢ-ਵੱਢ ਖਾਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੱਥ ਪਾਈ ਜਾਵੇ। ਇਕੋ ਵਾਰ ਜਟਕਾ ਅਤੇ ਸੋਖਾ ਦਾਰੂ "ਵਿਆਹ-ਗੰਢ ਕੱਸ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ" ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਵਗਦੇ ਖੂਹ ਦੀਆਂ ਟਿੱਡਾਂ ਵਾਂਗ ਗੋੜੇ ਬੰਨ੍ਹਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਵਲੋਂ-ਮਾਹੌਲ 'ਚ ਪਲ ਰਹੇ ਕਾਕੇ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਲ ਦੇਖ ਕੇ ਪਤਝੜ 'ਚ ਖੜੇ ਰੁੱਡ-ਮਰੁੱਡ ਦਰੱਖਤਾਂ ਵਾਲਾ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਝਾਉਲਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸੀਸੇ ਵਾਂਗ ਸਾਡੇ ਦਿੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਕਾਕਾ ਜੀ' ਕਿਸੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਗੇਰਾ 'ਚ ਜਾਣ ਦੇ ਲਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪੱਥਾਂ, ਕਲੱਬਾਂ ਅਤੇ ਗੋਰੀਆਂ ਆਦਿ ਨਾਲ ਤੁਰੇ-ਫਰਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀਆਂ ਫੇਰੀਆਂ 'ਚ ਚੋਖਾ ਵਾਧਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮਾਪੇ ਤ੍ਰਾਹ ਤ੍ਰਾਹ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ, 'ਸਾਡਾ ਪੁੱਤ ਹੁਣ ਸਾਥੋਂ ਖੁਸ਼ਿਆ ਕਿ ਖੁਸ਼ਿਆ।' ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਹਾਲ ਸਭ ਕਾਕਿਆਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਪਰ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਚੰਦ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ।

ਵਲੋਂ 'ਚ ਆਏ ਹੋਰ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਇੰਡੀਆ 'ਚ ਬੈਠੇ ਰਿਸ਼ਤੇ-ਦਾਰਾਂ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਤੇ ਕਿਸੇ ਕਾਲਜ 'ਚ ਪੜ੍ਹ ਰਹੀ ਕੁੜੀ ਲਈ, ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦਬਾ ਪਾਉਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਤੇ 'ਕਾਕੇ' ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨਖਰੇ ਵੀ ਵੱਧਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਰਿਸ਼ਤੇ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਅਤੇ ਕਾਕੇ ਦੇ ਮਾਪੇ, ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ 'ਚ ਇਹ ਗੱਲ ਪੱਕੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਆਹ ਹੋ ਜਾਣ ਤੇ ਤਾਂ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਖੱਬੀ-ਖਾਨ ਸਿੱਧੇ ਰਾਹੇ ਪੈ ਗਏ, ਤੇ ਇਹ ਵਲੋਂ-ਜਮਪਲ-ਕਾਕਾ' ਕਿਹੜੇ ਬਾਗ ਦੀ ਮੂਲੀ ਹੈ। ਇੰਡੀਆ ਬੈਠੇ ਕੁੜੀ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਭਰੋਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੁਝ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਦੋਸਤ-ਮਿੱਤਰ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਠੀਕ ਅਤੇ ਭਲਾਈ ਲਈ ਹੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬਜ਼ ਬਾਗ ਵਲੋਂ ਚੋਂ ਇੰਡੀਆ ਫੇਰੀ ਮਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਖਾਏ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕੁੜੀ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਮਾਪੇ ਵੀ ਇਸ ਨਵੇਂ ਰਿਸ਼ਤੇ ਲਈ ਫੁਲੇ ਨਹੀਂ ਸਮਾਉਂਦੇ ਕਿ, 'ਵਲੋਂ 'ਚ ਜਾਂ ਸੁਣਕ 'ਚ ਜਾਣਾ ਇਕੋ ਗੱਲ ਐ।'

ਹੁਣ ਸਕੂਲ ਪਾਸ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਫੈਕਟਰੀ 'ਚ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਦੇ 'ਕਾਕਾ ਜੀ' ਦਾ ਵਿਆਹ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਬੀ. ਏ. ਜਾਂ ਐਮ. ਏ. ਪਾਸ ਨਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਮਾਂ-ਪਿਉ ਇੰਡੀਆ ਜਾ ਕੇ, ਕਈ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨੱਥ ਬੱਲਿਉਂ ਕੱਢ, ਠੱਕ-ਵਜਾ ਕੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੁੜੀ ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡਾ ਪੀਟਾ [ਪ੍ਰਮਜੀਤ ਜਾਂ ਪਰਵਿੰਦਰ] ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਉਹਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨਾ ਆਉਂਦੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਉਹ ਰੱਖਣੀ। [ਇਹ ਗੱਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪੀਟੇ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ 'ਚ ਆਖਣਾ ਨਾਮ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਠੀਕ ਸਪੋਲਿੰਗ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਲੱਗਾ ਉਹ ਦੱਧ ਨੂੰ ਡੁੱਡ ਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ]।

ਕਈ ਕੇਸ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਕਾਕਾ' ਵਿਆਹ ਲਈ ਮੰਨਦਾ ਨਹੀਂ—ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦਾ ਇਸ਼ਕ ਇਥੇ ਕਿਸੇ ਗੋਰੀ ਜਾਂ ਸਕੂਲ ਆਦਿ ਪੜ੍ਹਦੀ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਮਾਪੇ ਜ਼ਰਦਸਤੀ ਉਹਦੇ ਗਲ ਡੇਰਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੇ ਲੈਣ ਗਿਆ ਜੁਆਬ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਾਂ ਜੇਕਰ ਜ਼ੋਰੀ-ਜ਼ਬਰੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਇੰਟਰੀ ਦੁਆ ਵੀ ਲਿਆਂਦੀ ਹੋਵੇ, ਬਾਦ 'ਚ ਘਰੋਂ ਖਿਸਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਕਾਕੇ ਦਾ ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸਗੋਂ ਸਾਰਾ ਭਾਂਡਾ ਮਾਪਿਆਂ ਸਿਰ ਵੱਟਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਤਾਂ ਉਹ ਮਾਸੂਮ ਅਤੇ ਵਲੋਂ-ਵਾਤਾਵਰਣ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਬੱਚੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਖਰਾਬ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਆਪਣੇ ਕਾਕੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸਦਾ ਲਈ ਗੁਆ ਬੈਠਦੇ ਹਨ।

ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਔਰਤ-ਮੰਗੇਤਰਾਂ ਦੀ ਅਸਲੀ ਫਿਲਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਵਲੋਂ-ਬਾਬਿਆਂ ਨਾਲ ਤੇ ਜਾਂ ਕਾਕਿਆਂ ਨਾਲ ਨੱਥੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਕਾਮ-ਹਵਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਹਫਤਾ ਕੁ ਬਾਦ ਹੀ ਕਾਕੇ 'ਹੋਰੀ' ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਮਾਪੇ ਆਪਣਾ ਅਸਲੀ ਰੰਗ ਦਿਖਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਾਕਾ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਲੱਛਣਾਂ ਤੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੱਥਾਂ, ਕਲੱਬਾਂ ਅਤੇ ਯਾਰਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਤੋਂ ਉਹਨੂੰ ਵਿਹਲ ਨਹੀਂ ਸਿਲਦਾ। ਵਿਆਹ ਵੇਲੇ ਜਿਸ ਕਾਕੇ ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਫਾਂ ਦੇ ਕਈ ਨਕਸ਼ੇ ਖਿੱਚੇ ਗਏ ਸਨ ਕਿ, 'ਸਾਡਾ ਪੀਟਾ ਸ਼ਰਾਬ, ਸਿਗਟ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰਹੀ, ਲਸਣ ਜਾਂ ਗੰਢੇ ਨੂੰ ਵੀ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਜੇ ਲਾਉਂਦੇ।' ਉਹ ਸ਼ਰਾਮ ਸਿਗਰਟਾਂ, ਸ਼ਰਾਬ, ਜੂਏ ਅਤੇ ਡਰੱਗਜ਼ ਦੇ ਗੱਢੇ ਲਾਉਂਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਮਾਪੇ ਸੁਸਰੀ ਵਾਂਗ ਸੌ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਾਕੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਐਥਾਂ ਵਲ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਸਗੋਂ ਉਲਟਾ ਚੋਰ ਕੋਤਵਾਲ ਕੋ ਭਾਂਟੇ ਵਾਂਗ, ਜੇ ਕਿਤੇ ਕੁੜੀ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹਿੱਕ ਬਾਪੜਵਾਂ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, 'ਸਾਡੇ ਪੀਟੇ ਨੂੰ ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਘਾਟੇ। ਬਥੇਰੀਆਂ ਤੁਰੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਤੇਰੇ ਵਰਗੀਆਂ।' ਪੀਟਾ ਕੁੜੀ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਮੰਨ ਜਾਵੇ—ਇਹਦਾ ਸੁਆਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਮਾਪਿਆਂ

ਨੇ ਉਹਦੇ ਦਿਮਾਗ 'ਚ ਇਹ ਗੱਲ ਕੁੱਟ ਕੁੱਟ ਕੇ ਭਰ ਦਿੱਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ, 'ਤੂੰ ਵਿਆਹ ਬਰਾ ਕੇ ਕੁੜੀ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਸਿਰ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਅਹਿਸਾਨ ਕੀਤਾ ਏ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਹਿਸਾਨ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ ਨੰਗ-ਭੁੱਖ ਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਇਹਨੂੰ ਵਲੋਂ ਦਿਖਾਇਐ।'

ਔਰਤ ਮੰਗੇਤਰ ਦਾ ਸੱਸ-ਸਹੁਰਾ ਵੀ ਆਪਣੇ ਜੇਹਰ ਦਿਖਾਉਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਿਹਣੇ, ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਬਦਸਲੂਕੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 'ਤੇਰੇ ਕੰਗਾਲ ਮਾਪਿਆਂ ਦਿੱਤਾ ਈ ਕੀ ਐ। ਕਲੰਕਣੀ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਦੀ ਸਾਡੇ ਪੱਲੇ ਪੈ ਗਈ ਆਦਿ।' ਔਰਤ-ਮੰਗੇਤਰ ਤੋਂ ਕੋਹਲੂ ਦੇ ਬੈਲ ਵਾਂਗ ਕੰਮ ਕਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਸਸਤੀ, ਸੈਕੰਡਹੈਂਡ, ਟੁੱਟੜ ਜਿਹੀ ਕੱਪੜੇ ਸੀਉਣ ਲਈ ਮਸ਼ੀਨ ਲਿਆ ਕੇ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਹਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘਰ ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਮੂਹਰੇ ਜਾਂ [ਜੇ ਸੱਸ ਸਹੁਰਾ ਆਪ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ] ਘਰ ਦੀ ਵਲਗਣ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਿਆ ਕਰ। ਕਈ ਸੱਸਾਂ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਨੂੰਹਾਂ ਦੇ ਬਣਾਏ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ, 'ਇਕ ਪੀਸ ਨੂੰ ਬਨਾਉਣ 'ਚ ਜੇਕਰ ਪੰਦਰਾਂ ਮਿੰਟ ਲੱਗੇ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਪੀਸ ਕਿਉਂ ਘੱਟ ਬਣੇ ਆ? ਬਾਕੀ ਦਾ ਟੈਮ ਕੀ ਕਰਦੀ ਰਹੀ?' ਜਦੋਂ ਕਿ ਘਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਤੇ ਜੇਕਰ ਛੋਟਾ ਬੱਚਾ ਵੀ ਹੈ, ਉਹਦੀ ਦੇਖ-ਭਾਲ ਵੀ ਉਹ ਬਲੀ ਦੇ ਬੂਥੇ ਚੜ੍ਹੀ ਕੁੜੀ ਦੇ ਜੁੰਮੇ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਨਪੜ੍ਹ ਸੱਸ ਅਤੇ ਇੰਡੀਆ ਦੀਆਂ 7—8 ਜਮਾਤਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਾਲਾ ਕਾਕਾ, ਫਸੀ ਔਰਤ-ਮੰਗੇਤਰ ਨੂੰ ਮਾੜੀ ਮੋਟੀ ਗੱਲ ਤੇ ਕੁਟਾਪਾ ਵੀ ਚਾੜ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਮਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਦਾ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ। ਕਿਸੇ ਸਹੇਲੀ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੇ ਕਰਵਾ-ਆਰਡਰ ਲੱਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਪੜਾਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਪੂਰੀ ਛਾਣਬਾਣ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਤੇ ਆਪਣੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਈਨ ਮਨਾਉਣ ਲਈ, ਆਪਣੇ ਕਾਕੇ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਸੋਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲ-ਕੱਥ ਕਰਨ ਤੇ ਪੰਜ ਲੀਵਰ ਟਾਇਪ ਜੰਦਰਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਾਸ ਦੇ ਮਿਹਣੇ, ਤੋਹਮਤਾਂ ਤੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਕਵਾਸ ਕੁੜੀ ਦੇ ਦਿਮਾਗੀ ਪੁਰਜਿਆਂ ਨੂੰ ਹਲੂਣ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਕਈ ਕੇਸ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵੀ ਹਨ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕੁੜੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਉਸ ਕਾਕੇ ਨਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ, ਜੇ ਦਿਮਾਗੀ ਮਰੀਜ਼ ਹੈ ਤੇ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਮੈਂਟਲ-ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਰਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਡਰੱਗਜ਼ ਖਾਂਦਾ ਅਤੇ ਸੂਟੇ ਲਾਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਈ ਕਾਕੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵੀ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਪਾਸਿਉਂ ਅੰਗ-ਭੰਗ (ਹੈਂਡੀਕੈਪ) ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਗਰੈਜੂਏਟ ਜਾਂ ਪੋਸਟ-ਗਰੈਜੂਏਟ ਭਲੀਮਾਣਸ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਮਾਪਿਆਂ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਨੀਕ-ਠਾਕ ਕਾਕੇ ਦੀ ਛੋਟ ਦਿਖਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਕਈ ਕੇਸਾਂ 'ਚ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਕਈ ਕਈ ਦਿਨ ਕਮਰਿਆਂ 'ਚ ਬੰਦ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰੋਟੀ-ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਜੁਆਬ, ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਕਵਾਸ, ਕੁਟਾਪਾ ਆਦਿ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਕਿੱਸਾ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇੰਡੀਆ ਵਾਪਿਸ ਭੇਜ ਦੇਣ ਦਾ ਡਰਾਵਾ ਹਰ ਗੱਲ ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿਟਲਰੀ ਮਾਹੌਲ ਘਰ 'ਚ ਛਾਇਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਸਾਂ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਕਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਕੁਟਾਪਾ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ, 'ਤੇਰੀ ਦਾਲ 'ਚ ਇਹਨੇ ਡਸਿਸਟੇ [ਜਰਮ-ਨਾਸ਼ਕ ਜਹਿਰੀਲਾ ਕੈਮੀਕਲ] ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਏ।' ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਕੰਮ ਸੱਸ ਨੇ ਆਪ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜ਼ਿਬਾ ਅਤੇ ਲੁੱਜਿਆਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦਰਿਆ 'ਚ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ, ਰੱਸੀ ਨਾਲ ਫਾਹਾ ਲੈ ਕੇ, ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਤਰਾ 'ਚ ਗੋਲੀਆਂ ਖਾ ਕੇ ਵੀ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਘਾਟਾ ਨਹੀਂ।

ਕੁੜੀ ਤੋਂ ਘਰ ਵਾਲੀ ਫੈਕਟਰੀ [ਕਿਉਂਕਿ ਟੁੱਟੜ-ਸੈਕੰਡਹੈਂਡ ਕੱਪੜੇ ਸੀਉਣ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਇਹ ਗੁਨਾ ਮਾਰਕਾ ਸੱਸ-ਸਹੁਰਾ ਫੈਕਟਰੀ ਸੱਦਦੇ ਹਨ] ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਉਹਨੂੰ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਜਦ ਉਹ 6—7 ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਪਰੇਗਨਿਟ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਲੋਕ, ਇਨਸਾਨ ਜ਼ਾਤ ਤੇ ਕਲੰਕ ਹਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਨਸਾਨੀ-ਵਿਹਾਰ ਦੀ ਆਸ ਕਰਨੀ ਪੇਸ਼ਾਬ ਚੋਂ ਮੱਛੀਆਂ ਫੜਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਕਈ ਕੇਸਾਂ 'ਚ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ 2—3 ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਦ ਇੰਡੀਆ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ, ਕਾਕੇ ਦਾ ਹੋਰ ਵਿਆਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਬਾਬਿਆਂ ਨਾਲ ਨੱਥੀਆਂ ਔਰਤ-ਮੰਗੇਤਰਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਵੀ ਘੱਟ ਦੁਖੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਉ ਦੀ ਉਮਰ ਵਾਲੇ ਪਤੀ ਨਾਲ ਕਿਸ ਗੱਲ ਤੇ ਸਾਂਝ ਕਰਨ? ਜੇ ਉਹ ਆਲਾ-ਦੁਆਲਾ ਝਾਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਆਪਣੀ ਆਤਮਾ ਅਤੇ ਲੋਕ ਰੋੜ੍ਹਾ ਅਟਕਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਿਵਏ ਮਾੜੀ-ਕਿਸਮਤ ਨੂੰ ਰੋਣ ਦੇ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਬਾਬੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਨਿਆਣਿਆਂ-ਨਿਕਿਆਂ ਵਾਲੇ ਧੀਆਂ-ਪੁੱਤ ਉਹਦੇ ਨਾਲ 'ਹੁੱਕਾ-ਪਾਣੀ ਬੰਦ' ਕਰ ਬੈਠਦੇ ਹਨ ਕਿ, 'ਇਹਨੂੰ ਬੁੱਢੇ ਵਾਰੇ ਕੀ ਇਸ਼ਕ ਚੜ੍ਹਿਆ। ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ?' ਔਰਤ-ਮੰਗੇਤਰ ਇਕੱਲੀ ਦੀ ਇਕੱਲੀ ਘਰ 'ਚ ਤਾੜੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਖੁੱਦ ਉਹਦੇ ਤੇ ਨਿਗ੍ਹਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਬਾਹਰ ਨਾ ਝਾਕੇ। ਸ਼ਰਾਬ ਨਾਲ ਆਫਰਿਆ ਆਪਣੇ ਮਰਦਾਉ-ਪੁਣੇ ਦੀ ਜੁਆਨੀ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕਵਿਤਾ—

ਕਲਪਨਾ

ਭੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ 'ਪ੍ਰੀਤ'

△

ਕਲਪਨਾ ਦੇ ਲੋਕ 'ਚ ਗੁਆਚੀ

ਮੈਂ ਖਾਮੋਸ਼

ਸੋਚਦੀ ਹਾਂ ਕਦੀ—

'ਤੇ ਪੁੱਛਦੀ ਹਾਂ—ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ

'ਮੈਂ' ਕਿੱਥੇ ਜਾਵਾਂਗੀ?

ਕਿੱਥੇ ਮੇਰੀ ਮੰਜ਼ਿਲ?

ਲਕਸ਼ ਵਲ ਵਧ ਰਹੀ।

ਜਾਂ—ਅਣਜਾਣ ਰਾਹਵਾਂ ਤੋਂ ਗੁਜਰਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ!

ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਮੌਤ ਤੇ ਖਲ੍ਹਾਰਦੀ

ਜਾਂ ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਡੋਬਦੀ!

ਮੇਰੀ ਕਲਪਨਾ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਮਿਟਾਈ ਮੰਜ਼ਿਲ!

ਕਲਪਨਾ!

ਜੇ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਸਕਦੀ

ਸੱਚ ਵਿਚ—

ਇਹ ਮੇਰੀ 'ਪ੍ਰੀਤ' ਨੂੰ ਪਤਾ!

ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ—

ਮੈਂ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਘੁਮਣਘੇਰੀ ਵਿਚ ਫੱਸੀ

ਪੁੱਛਦੀ ਹਾਂ—ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ—

ਕਿਉਂ ਮੈਂ ਕਰਦੀ ਹਾਂ

ਨਿਰੀ ਕਲਪਨਾ?

'ਜਿਸਦਾ ਸੱਚ ਨਾਲ

ਕੋਈ ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ

ਕੋਈ ਵਾਸਤਾ ਨਹੀਂ !!

"ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਫੁਲ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਹੱਡ ਮਾਸ ਦੀ ਇਕ ਜੀਉਂਦੀ ਚੀਜ਼ ਸਾਂ। ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਚੰਗੀ ਮਸ਼ੀਨ ਸਮਝ ਲਿਆ, ਇਕ ਹਾਦਸਾ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਇਕ ਕਿਰਤ ਮੇਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਲਈ। ਜੇ ਕਦੇ ਉਹ ਮੇਰੀਆਂ ਨਾੜਾਂ ਵੀ ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ ਬਣਾ ਦੇਂਦੀ, ਤਾਂ ਕਿੱਡਾ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ। ਲੋਹੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਚੋਕ ਲਗ ਜਾਂਦਾ, ਉਸਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੀਆਂ ਨਾੜਾਂ ਸਟੀਲ ਦੀਆਂ ਬਣਾਈ, ਸਟੇਨ ਲੈੱਸ ਸਟੀਲ ਦੀਆਂ। ਕੰਬਖਤ ਨੂੰ ਇਹ ਫੁਲ ਗਿਆ ਕਿ ਲਹੂ ਮਾਸ ਦੀਆਂ ਨਾੜਾਂ ਸੁੱਜ ਵੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ।"

10/23/83

ਮੇਰਾ ਬੋਲਦਾ ਦਿਲਾਂ ਦਾ ਜਾਨੀ

ਲੋਕਾਂ ਭਾਣੇ ਮੋਰ ਬੋਲਦਾ।

ਤੂੰ ਤੇ ਬੈਠੀ ਏਂ ਤੂਤ ਦੀ ਛਾਵੇਂ

ਬਾਜਰਾ ਜਨੌਰ ਚੁੰਡ ਗਏ।

ਜਿਥੇ ਉੱਡਦੇ ਕਬੂਤਰ ਚੀਨੇ

ਆ ਜਾ ਦੋਵੇਂ ਉਥੇ ਉਡੀਏ।

ਕਦੇ ਪਾ ਵਤਨਾਂ ਵੱਲ ਫੇਰਾ

ਕੂੰਜੇ ਪਹਾੜ ਦੀਏ।

ਤੇਰੇ ਰੰਗ ਦੀ ਕਮੀਜ਼ ਸਵਾਵਾਂ

ਟਾਹਲੀ ਉਤੇ ਬੈਠ ਤੋਤਿਆ।

ਤੇਰੇ ਮਗਰ ਬੰਦੂਕਾਂ ਵਾਲੇ

ਭੱਜ ਜਾ ਮੋਰਨੀਏ।

ਵੇਰਵਾ— ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ

* ਜੇ. ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਰਗੇ ਹਿੱਟ ਜੁਬਲੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੇ ਵੀ ਆਖਰਕਾਰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਹੀ ਲਿਆ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਪੂਰੀ ਲਗਨ ਨਾਲ 'ਫਿਲਮਯੁਗ' ਦੇ ਬੈਨਰ ਬਲੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ 'ਆਸਰਾ ਪਿਆਰ ਦਾ' ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਰੋਪੜ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਰਾਜ ਬੱਬਰ, ਨਵੀਨ ਨਿਸ਼ਚਲ, ਪ੍ਰੀਤੀ ਸਪਰ, ਮਿਹਰ ਮਿੱਤਲ, ਯਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਵੀ. ਸੂਰੀ ਫਿਲਮ ਦੇ ਮੁਖ ਕਲਾਕਾਰ ਹਨ। ਲਤਾ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ ਨੇ 'ਆਸਰਾ ਪਿਆਰ ਦਾ' ਲਈ ਦੋ ਗੀਤ ਗਾਏ ਹਨ। ਜੇ. ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਫਰਵਰੀ ਤਕ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਮਿਆਰ ਨੂੰ ਉਚਾ ਚੁਕਣ 'ਚ ਕਿਥੋਂ ਕੁ ਤਕ ਆਪਣਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ—ਇਹ ਤਾਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਤੋਂ ਬਾਦ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗੇਗਾ, ਫਿਰ ਵੀ 'ਆਸਰਾ ਪਿਆਰ ਦਾ' ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਸਤਿਕਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

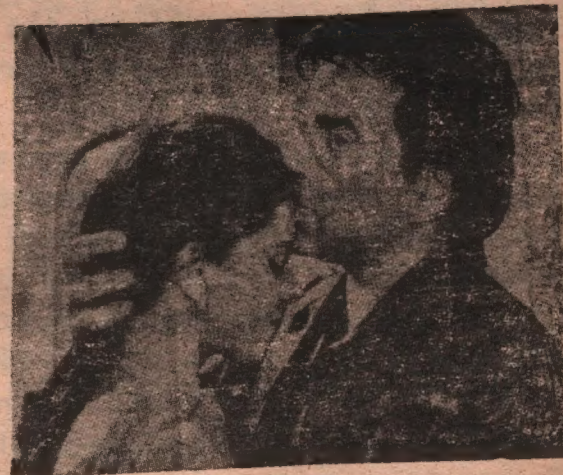
* ਮੁਹੰਮਦ ਸਦੀਕ ਦੇ ਦੋਸਤ ਰੰਗੀਲੇ ਨੇ ਵੀ ਆਖਰਕਾਰ ਧਮਾਕਾ ਕਰ ਹੀ ਦਿਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਸਦੀਕ ਹੋਰਾਂ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਰੰਗੀਲਾ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ' ਦੇ ਬੈਨਰ ਹੇਠ ਆਪਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ 'ਗੁੱਡ' ਬਤੌਰ ਨਿਰਮਾਤਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਸ਼ਸੀ ਰੰਜਨ ਫਿਲਮ ਦਾ ਹੀਰੋ ਹੈ (ਸ਼ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਹਰਿਆਣਵੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਉਸਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਉਚਾਰਣ ਸਹੀ ਹੈ) ਸ਼ੋਭਨੀ ਸਿੰਘ, ਰਮਾਂ ਵਿੱਜ ਤੇ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੁਹੰਮਦ ਸਦੀਕ ਜਿਥੇ ਫਿਲਮ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਉਹ 'ਗੁੱਡ' ਵਿਚ ਦੋਹਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵੀ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਹੋਰ ਗੀਤਕਾਰ ਲਏ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਹਾਣੀ, ਡਾਇਲਾਗ ਤੇ ਗੀਤ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਬੇਲੀ ਮਾਨ ਮਰਾੜਾਂ ਵਾਲੇ ਦੇ ਹੀ ਹੋਣਗੇ।

* ਦੇਵ ਕਰਨੈਲ ਲੱਲਾਂ ਵਾਲੇ ਬੜੇ ਹੀ ਉਤਸ਼ਾਹੀ ਮੁੰਡੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ 'ਰੂਪ ਸੁਕੀਨਣ' ਦਾ ਲਿਖੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ 'ਰੂਪ ਸੁਕੀਨਣ' ਦਾ ਬਾਕਸ ਆਫਿਸ ਤੇ ਹਿੱਟ ਜਾਵੇਗੀ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਗੀਤ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਹਨ। ਮਹਿੰਦਰ ਕਪੂਰ, ਦਿਲਰਾਜ ਕੌਰ, ਸੁਰੇਸ਼ ਵਾਡੇਕਰ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਛਿੰਦਾ ਤੇ ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਚਰਨਜੀਤ ਆਹੂਜਾ ਨੇ ਬੜੀਆਂ ਹੀ ਪਿਆਰੀਆਂ ਧੁਨਾਂ ਵਿਚ ਪਿਰੋਇਆ ਹੈ। ਸਤੀਸ਼ ਕੋਲ, ਦਲਜੀਤ ਕੌਰ, ਭਾਵਨਾ ਭੱਟ, ਮਿਹਰ ਮਿੱਤਲ, ਯਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ, ਚਮਨਲਾਲ ਸੁਗਲ ਤੇ ਨਵਾਂ ਮੁੰਡਾ ਲਹਿੰਦਰ ਪਾਹਲ ਫਿਲਮ ਦੇ ਮੁਖ ਕਲਾਕਾਰ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ 'ਚ

ਇਹ ਸ਼ਰ ਨਹੀਂ ਹੈ!

"ਮੇਰੀਆਂ ਦੋਹਾਂ ਬੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਦਸਣਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।"

"ਨੌਕਰ ਹੋਕੇ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਏਂ, ਮੈਂ ਜ਼ਰੂਰ ਦਸਾਂਗੀ।"

ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਮਿਆਰ ਨੂੰ ਉਚਾ ਚੁਕਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹ ਹੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

* ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਹੀ ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਨੇ 'ਵੈਰੀ ਜੀਊਟ ਨਾ ਦਿੰਦੇ' ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸ਼ੋਭਨੀ ਸਿੰਘ, ਸਤੀਸ਼ ਕੋਲ, ਹੇਮਰਾਜ ਸ਼ਰਮਾ, ਮਿਹਰ ਮਿੱਤਲ ਆਦਿ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ।

* ਸ਼ੋਭਾ ਸ਼ਕਤੀ ਫਿਲਮਸ ਦੀ 'ਸਰਦਾਰਾ ਕਰਤਾਰ' ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਵਰਿੰਦਰ, ਅਰਪਣਾ ਚੌਧਰੀ, ਯਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ, ਸੁਧਾ ਚੌਧਰੀ, ਰਾਜੇਸ਼ ਪੱਪੂ, ਮਿਹਰ ਮਿੱਤਲ ਤੇ ਸੁਮਨ ਕਮਾਨੀ ਆਦਿ ਫਿਲਮ ਦੇ ਮੁਖ ਕਲਾਕਾਰ ਹਨ।

* 'ਪਾਰੋ' ਪਿਛਲੇ ਕਾਫੀ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਲਟਕ ਰਹੀ ਸੀ, ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਅਗਲੇਰੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ।

* ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਜਲੰਧਰ ਤੇ ਵੇਸ਼ਨ ਦੇਵੀ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ 'ਬਟਵਾਰਾ' ਫਿਲਮ ਦੇ ਕੁਝ ਸ਼ਾਟ ਫਿਲਮਾਏ ਗਏ। ਅਰਪਣਾ ਚੌਧਰੀ, ਦਲਜੀਤ ਕੌਰ, ਮਿਹਰ ਮਿੱਤਲ, ਡਾਇਨਾ, ਯਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਤੇ ਡਾਕਟਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ ਆਦਿ ਨੇ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਸੰਗੀਤ ਕਮਲ ਕਾਂਤ ਦਾ ਹੈ।

"ਹਾਏ ਰੱਬ ਜੀ, ਮੈਨੂੰ ਰੋਟੀ ਨਹੀਂ, ਵਹੁਟੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ" ਬੀਰਬਲ ਗੋਇਲ ਮੂਵੀਜ਼ ਦੀ 'ਛੜੇ ਮਲੰਗ' ਵਿਚ

SONI & SONS JEWELLERS

ORIENTAL GOLD AND
SILVER JEWELLERY
REPAIRS
SPECIALIST IN EAST
INDIAN JEWELLERY

NANUBHAI

Bus. 324-1012

Res. 327-0783

6538 MAIN STREET
(Entrance at back door)

VANCOUVER, B.C.
V5X 3G9

WILL WHEATON PONTIC BUICK GMC LTD.

325-12th St. NEW WEST
FOR

New and used cars, station
wagons, new & used truck, van
and 4x4 jimmy....for all your
driving needs....your well known
professional salesman

Ph. Bus. 526-2781

Res. 524-4137

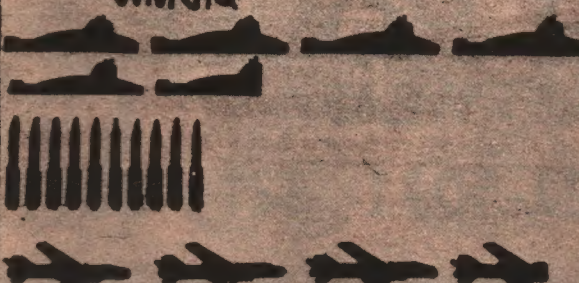
Pager 687-7711 #7610

KULDIP SINGH JHAND

ਅਮਰੀਕਾ

36 ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਚਲਣ ਵਾਲੀਆਂ
576 ਮਿਜਾਈਲਾਂ
4750 ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬ

1000 ਮਿਜਾਈਲਾਂ
2100 ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬ

376 ਬੰਬ ਸੁਟਣ ਵਾਲੇ ਜਹਾਜ਼

ਰੂਸ

84 ਨੁਕਤੀ ਕਿਸਤੀ
989 ਮਿਜਾਈਲਾਂ
1900 ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬ

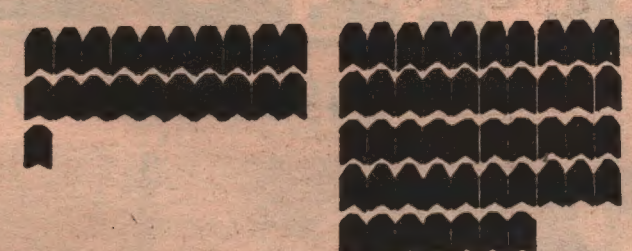
13988 ਮਿਜਾਈਲਾਂ
5500 ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬ

3150 ਬੰਬ ਸੁਟਣ ਵਾਲੇ ਜਹਾਜ਼

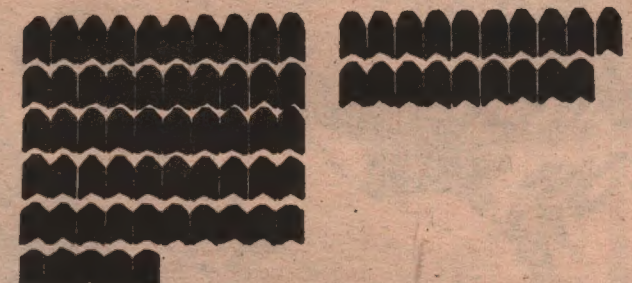
ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬੰਬ

ਮਟਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ	ਨਾ ਮਟਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ
2100	4750

ਅਮਰੀਕਾ

ਰੂਸ

5500   1900

ਮਿਨੀ ਬਹਾਣੀ

ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ

ਪਾਧੀ ਨਨਕਾਣਵੀ

ਰ ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਰਜਿੰਦਰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਸਕੂਲ ਘਰ ਛੱਡ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਛੱਡਾ ਵਿਚ ਪੈਕੇ ਖਾਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਜਿੰਦਰ ਨੂੰ ਪੁਛ ਗੱਲ ਲਿਆ।

“ਕਿਉਂ ਛੱਡੀ ਰਜਿੰਦਰ, ਤੂੰ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ? ਮੈਂ ਰੋਜ਼ ਵੇਖਦਾ, ਤੂੰ ਲੰਮੀਆਂ ਲੰਮੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ ਵਿਚ ਖੜਾ ਹੋ ਕੇ ਤੇ ਇੰਜ ਪੈਕਮ-ਪੈਕਮ ਖਾਂਦਾ ਹੈਂ। ਸਕੂਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦਾ?”

“ਪਿਤਾ ਜੀ, ਮੈਂ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਆਦਮੀ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਦੋਲਤ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹਉਮੈ ਜਾਗੇ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਾਂਗ ਛੱਡਾ ਲਾਈਨ ਵਿਚ ਖੜਨਾ, ਪਕਮ-ਪੈਕਮ ਖਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਛੱਡਾ ਤੇ ਚੜ੍ਹਨਾ ਤੇ ਇੰਜ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਢਿੱਕਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।”

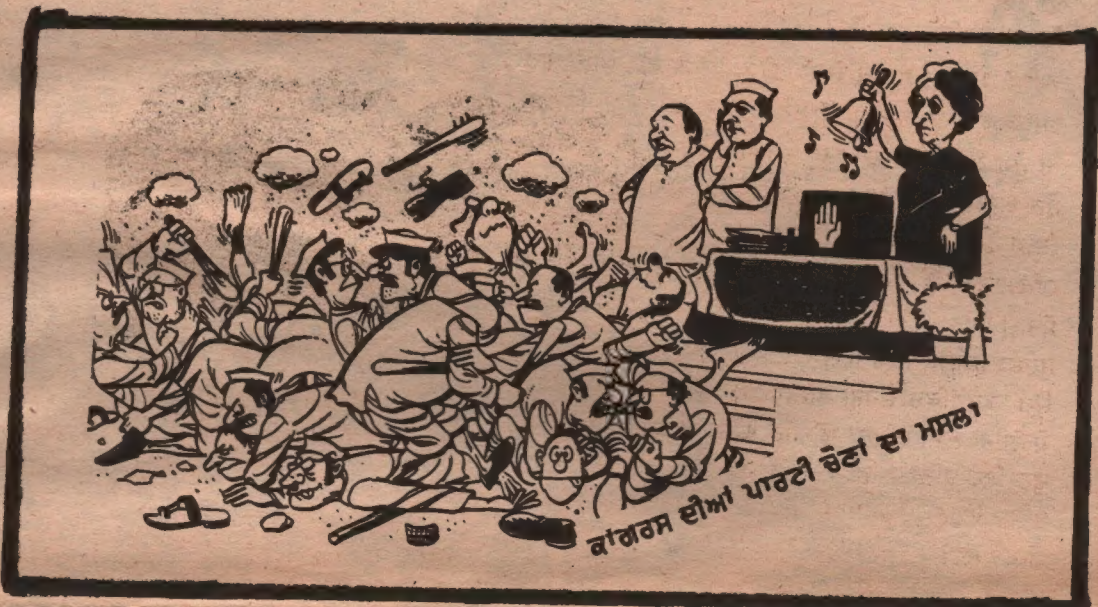
ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਰਜਿੰਦਰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਚੁਆਬ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਉਸਦਾ ਅੰਤਰ-ਕਰਨ ਕੁਝ ਕੁਝ ਕੰ ਕੰ ਰਿਹਾ ਸੀ—

“ਉਹ ਰਜਿੰਦਰ ਦੇ ਬੱਚੇ, ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਪਿਆ ਕੇਲਨੇ? ਤੂੰ ਕਦੋਂ ਦਾ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਹੋ ਗਿਆ? ਤੂੰ ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਛੱਡਾ ਵਿਚ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਫਰ ਕਰਨਾ, ਪਈ ਇਸੇ ਬਹਾਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੇ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਹਵਾ ਵਲ ਵੀ ਕੋਈ ਝਾਕਟ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਬਹਿਣ ਦਾ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲਗਕੇ, ਪਿਸਰ ਕੇ, ਖਲੋਣ ਦਾ ਵੀ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ, ਪਰ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਇਹ ਮੌਕੇ ਕਿਥੇ?”

—ਤੇ ਉਹਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨਿਵਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਹਿ ਕੇ ਸਨ—

“ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਪੁਤਰ, ਸੱਚਮੁਚ ਤੂੰ ਜਿੰਦਗੀ ਦੀ ਫਿਲਾਸਫੀ ਨੂੰ ਲਝ ਗਿਆ ਹੈਂ। ‘ਮਾਣ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਨਿਮਾਣ’ ਦੇ ਮਹਾਂ-ਵਾਕ ਪੁਰਾਬਕ, ਕਾਕਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਮਾਰ ਲਿਆ ਛੱਡਾ ਉਹ ਬੰਦਾ ਕਦੇ ਜਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਮਾਰ ਨਹੀਂ ਖਾਂ ਸਕਦਾ।”

—ਤੇ ਰਜਿੰਦਰ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਦੁਗਲੀ ਰੋਣਕ ਆ ਗਈ ਸੀ।

MANN

MUSIC

& VIDEO

6512 Main St.(49th Ave.)

VANCOUVER B.C. V5K 1A5

ਮਾਨ ਫੋਟੋ ਸਟੂਡੀਓ

ਸ਼ਬਦ, ਧਾਰਮਿਕ ਗੀਤ, ਲੋਕ ਗੀਤ, ਪੰਜਾਬੀ ਜਾਂ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮੀ ਗੀਤ, ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਟੇਜਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ

ਗਜ਼ਲਾਂ, ਕਵਾਲੀਆ, ਮਾਤਾ ਦੀਆਂ ਭੋਟਾ, ਢਾਡੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਆਪਣੀ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀਆਂ ਟੋਪਾਂ ਭਰਵਾਉਣ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ

ਮਾਨ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਦਾ ਨਾਂ ਚੇਤੇ ਰੱਖੋ

“You Name It We Have It”

ਨਵੀਆਂ ਤੇ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਵੀਡੀਓ ਫਿਲਮਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕਲੀਅਰ ਪ੍ਰਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਸਾਥੋਂ ਖਰੀਦੋ (ਨੋਟ:—ਹਰ ਵੀਕ 3 ਜਾਂ 4 ਨਵੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ Release ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ)

GUARANTEED GOOD PRINTS ON NEW VIDEO CASSETTS

“We Stand For Quality”

MAIL ORDERS ACCEPTED

ਸਾਡੇ ਵਧੀਆ ਵੀਡੀਓ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ Print ਅਤੇ ਗਾਣਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਧੀਆਂ ਕੁਆਲਟੀ ਦੀਆਂ ਟੋਪਾਂ ਦੀ ਪੂਰੇ CANADA ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਹੋ ਆਉਂਦੀ ਤੇ ਅਜਮਾਉਂਦੀ

ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਬਿਜਲੀ ਤੇ ਚਲਣ ਵਾਲੇ Radio Taperecorders, ਮਸਾਲਾ ਪੀਹਣ ਲਈ Bleeder and Mill, ਕਪੜੇ ਪ੍ਰੈਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਸਤ੍ਰੀ, ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਬਿਜਲੀ ਬਦਲਣ ਵਾਲੇ Converters, Cassett Adapters, Walkmens, ਸਸਤੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਖਰੀਦੋ

ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਭਰਾ ਨੋਟ ਕਰੋ, ਗਾਣਿਆਂ ਦੀਆਂ ਟੋਪਾਂ ਜਾਂ ਵੀਡੀਓ ਫਿਲਮਾਂ ਹੋਲਸੇਲ ਵਿਚ ਸਸਤੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਤੇ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਟੀ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

Store ਹਵਤੇ ਦੇ ਸੱਤੇ ਦਿਨ ਖੁਲ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰੋ (604)321-6667

ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ

ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਦੇ ਵੀਡੀਓ ਸ਼ੋਅ ਦੀਆਂ ਟੋਪਾਂ ਮਾਨ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਤੋਂ ਖਰੀਦੋ।

ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚ ਫੋਟੋ ਦਾ ਇਕ ਸਟੂਡੀਓ ਮਾਨ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਐਂਡ ਵੀਡੀਓ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਦੇ ਵਿਚ ਹੋ

- * ਪਾਸਪੋਰਟ ਫੋਟੋ ਰੰਗਦਾਰ ਜਾਂ ਬਲੈਕ ਐਂਡ ਵਾਈਟ ਸਿਰਫ 5 ਮਿੰਟ ਵਿਚ ਖਿਚਾਓ
- * ਵਿਆਹ ਦੇ ਮੌਕੇ ਲਈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੌਕੇ ਤੇ ਫੋਟੋ ਖਿਚਾਉਣ ਲਈ ਜਾਂ ਵੀਡੀਓ Movie ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਾਨ ਫੋਟੋ ਸਟੂਡੀਓ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓ।

ਨੋਟ :—(ਵਿਆਹ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਮੁਢਲੀ ਪਿੱਛੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਗਾਣੇ ਵੀ ਭਰਕੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ extra cost ਦੇ) ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਫੋਨ ਕਰੋ :—

321-6667

ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਦੇ ਨਵੇਂ ਗਾਣਿਆਂ ਦੀ ਟੋਪ ਮਾਨ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਐਂਡ ਵੀਡੀਓ ਸਟੋਰ ਤੋਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਗਾਣੇ ਹਨ ਪੀਤ ਪਰਹਣੀ, ਲੱਗ ਦਾ ਲਖਕਾਰਾ ਘੜਾ ਵਜਦਾ ਕਿੰਗ ਵਜਦੀ, ਸਾਡਾ ਦਿਲ ਮੋੜਦੇ, ਛੱਡ ਦੇ ਬਾਂਹ, ਤੇਨੂੰ ਵਤਨ ਦੀ ਯਾਦ, ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਬਹਿਰ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕਰ ਚੱਲੇ ਹਾਂ, ਭਰਾਮਾ ਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਵੇਂ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਟੋਪ ਸਿਰਫ ਮਾਨ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਤੋਂ ਹੀ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ।

PABLA

CLOTH HOUSE & GIFTWEAR

6496 MAIN ST VANCOUVER

321-5011 321 - 5311

ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਪਾਬਲਾ, ਮੇਅਰ ਮਾਈਕ ਹਾਰਕੋਰਟ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕਰਨ ਲੇਖੇ ਫੋਟੋ—ਮਾਨ ਫੋਟੋ ਸਟੂਡੀਓ

ਮਾਈਕ ਹਾਰਕੋਰਟ ਡਰਾਮ ਕੱਢ ਰਹੇ ਹਨ ਫੋਟੋ—ਮਾਨ ਫੋਟੋ ਸਟੂਡੀਓ

ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਡਰਾਮ ਜੇਤੂ ਦਾ ਨਾਂ ਅਨਾਊਂਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। ਫੋਟੋ—ਮਾਨ ਫੋਟੋ ਸਟੂਡੀਓ

ਮਾਈਕ ਹਾਰਕੋਰਟ ਸਪੀਚ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਨਾਲ ਮਹੇਸ਼ ਸਵਾਲੀ, ਜਗਮੋਹਨ ਪਾਬਲਾ ਤੇ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਫੋਟੋ—ਮਾਨ ਫੋਟੋ ਸਟੂਡੀਓ

ਮਹੇਸ਼ ਸਵਾਲੀ ਸੈਕਟਰੀ ਪੰਜਾਬੀ (ਇੰਡੀਆ) ਮਾਰਕਿਟ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਪਾਬਲਾ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਫੋਟੋ—ਮਾਨ ਫੋਟੋ ਸਟੂਡੀਓ

ਫੋਟੋ—ਮਾਨ ਫੋਟੋ ਸਟੂਡੀਓ

ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਪਾਬਲਾ ਤੇ ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਪਾਬਲਾ ਮੇਅਰ ਮਾਈਕ ਹਾਰਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਗਿਫਟ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਰਦੇਵ ਗਿੱਲ ਤੇ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਖੜੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿਚ

ਕਪੜੇ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਦੁਕਾਨ

ਪਾਬਲਾ ਕਲਾਥ ਹਾਊਸ